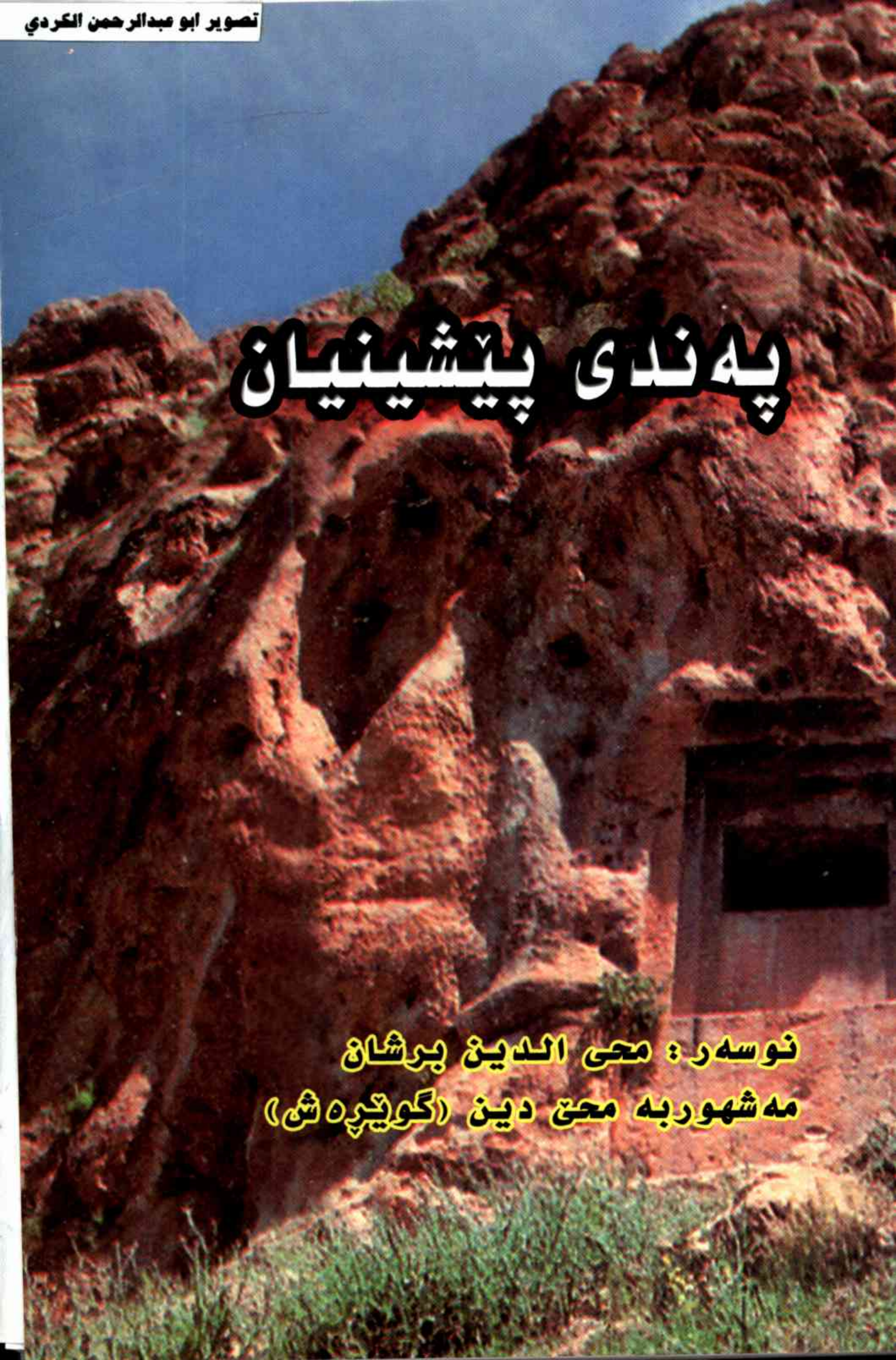

تصوير ابو عبدالرحمن الكردي
پەندی پێشینیان
نوسەر: محی الدین برشان
مەشهوربە محێ دین (گوێڕەش)

پەندی پێشینیان

(١)

بـــەشێعـــر

نوسەر: محی الدین برشان

مشهوربه

محیٚ دینٚ گوێڕەش

انتشارات سامرند پیرانشهر

محی الدین برشان   ۱۳۱۱

پەندی پێشینیان / نوسه ر: محی الدین برشان (مشهور به محیَ دین گویَرِەش ــ پیرانشهر : سامرند صفحه ۳۳۰
قیمت: ۲۰۰۰۰ریال   شابک : ۹۶۴-۸۶۲۰-۳۸.۵

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا:
اشعر کردی ــ قرن ۱۴ــ مجموعه ها . ۲. ضرب المثلهای کردی . الف عنوان.
۴ب ۷۴۳س / PIR ۳۲۵۶   ۸ ۶۲۳/۹فا

۸۴ـ ۴۷۴۲۶م   کتابخانه ملی ایران

انتشارات سامرند پیرانشهر

تلفن : ۰٤٤٤-٤٢٢٧٧٦٠

نام کتاب : پندی پیشینیان

نویسنده : محی الدین برشان

ناشر: سامرند

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اوّل ـ ۱۳۸۵-۸٦

شابك: ۹۶۴-۸۶۲۰-۳۸.۵

قیمت : ۲۰۰۰ تومان

بسم اللەالرحمن الرحیم

بەنێوی خوای بەرزوبێ هاوتا

لەهەموشاعیر،نوسەر و زانایانی کورد بەتایبەتی ئەوانەی ئەگەرێۆکۆکردنەوەی بەرهەمەبەنرخەکانی((پەندی پێشینیان))((قسەی نەستەق))جاچ(بەشێعر.چ بەنەسر) (ئەویش لەرۆژەدشوارەکانی ژیانیان دا بەقاچاغی،دەخانوەتاریك وتنۆکەکاندا .بەشەوی رەش لەبەرفتیلەو.تەنانەت لەبەرروناکایی جغارەش نوسیویانەتەوەو رایانگرتوەو،لەهەر قولینچك وجێگایەك هەرپەند ێکی تازەشیان گوێ لێ بووە رەگەڵیان خستوتەوپێ یانەوەزیادکردۆتەوە)ئەمانە رێ پی پێشاندەری ئێمەنە شارستانییەت وفامی ئێمەبەوقوتابخانەپرپایخانەدەناسرێن،هەمبانەبۆرینەی مامۆستای هێژاوبەلیمەتی کورد«هەژارموکریانی»فەرهەنگی مامۆستای خاڵ و بەرهەمی گیوی موکوریانی وکوردستانی،زەکی بەگ وحوزنی،هەزاران گەوهەری پرلەهونەری کوردەواری کەداهێنانی ناویان لەم نامیلکەداناگونجێ.لەرۆژگارانی پرلەرەنج ومەینەت، لەگورەپانی ئەدەب وفەرهەنگی گەلە بەش خوراووڵێ قەماوە کەمان بەهەزاران پەلکەگوڵی بۆن خۆش. روباری پرلەهاواری شێعر وپەخشانیان رازاندۆتەوەو،حەولیان داوە،زۆریان سوپاس دەکەین وئەوپەری رێزیان لێ دەگرین بەهەموهێزوتواناوە.وەك ویست و.وەسیەتی ئەوبەلیمەتانە.لەپەندونەقڵ ونەزیلەکانیان کەڵك وەردەگرین؟

زاناوشاعیرانی کورد لەکاتێك دائەوپەندو قسەنەستەقانەیان کۆکردونەتەوە، حاکم هەمۆ ئەوولاتانەی کوردیان لێ ژیاون لێ براوانەبۆخاشەبرکردنی نەتەوەی کورد !تێ دەکۆشان !وجەنجەریان بۆهارپینێ ئەم گەلەی،وەکار ئێخسبتوو؟
لەحاڵێك دا ئەوپەندوقسەنەستەقانەکۆکرلونەتەوە.کوردیان خستۆتەژێربەرداشی قورسی ژیانەپرلەرەنج وئازارەکەیان وهارپویانن؟؟

لەحاڵێك دا ئەوپەندەجوانانەو،ئەوقسەنەستەقانەیان کۆکردۆتەوەکوردلەولاّتی خۆی دەرکراوەبەزۆروزۆرداری ڕاگوێزراوەو! ملّك وسامان ومـاڵ وحـاڵ ،زەوی وزارو تەنانـەت ژن ومنداڵیشیان پێ بەجێ هێشتونەو.هەڵوەدای هەندەرانیان کردونە،

لـــەحاڵێك دا ئەوپەندوقـــسەنەستەقانەکۆکراونەتەوە،کوردلەترسی پاســـەبانەکانی ڕەژیمەسـەرەڕۆتیـەکان لەقولینـچکەتاریکەکەی هـۆڵ وتەویلەپڕلەقڕنو وگەنە،لـەجێگا چۆلەکان هەر وەها لەچاڵەڕەشەکانی دەسەلاّت داران وکوردکوژان ڕاگیراون وهەمیشە لەبارتر کردنـی پەنـدی پێشینیان وقـسەنەستەقەکانیان بەئـەرکی سەرشانی خۆیـان زانیوەو،وەکوبێچوە پشیلەی بەزاری ڕایان گوێستونەوئەوکون وئەوکونیان پێ کردونـە هەتاوەدەست پیاوەکانی ڕەژیم نەکەون ولەناویان نەبەن؟؟

خوێنـــەران و،هۆگرانی،فەرهـــەنگ وکولتـــوری کـــوردی:ئـــەمنیش وەکوفەقێلـــەییکی حـوجرەی ئەومامۆستاگەورانە،بەمەبەســـتی خزمـــەت کـــردن بەگۆشـــێکی زۆربـــچوك لەبەحری بێ بنی ئەدەب و،نریت وپەندوبەیت وباوەکانی ئەم دەبەرە،کە ژینگەی بـاب وباپیرانمە،دەســـتم دلوەتەکۆڵکەکەقەڵەمەکەم،بەوهیوایانەیارمـــەتیم بـدەن ولـــەزەوقم نەدەن،هەڵەکانم بۆڕاست کەنەوەو،لەڕێنوێنێکانیش تان بەشدارم کـەن،ماڵتان ئاوابێ وگیانتان خۆش،

خوێنەری خۆشەویست وهێژا.ئەوەی لەبەردەستتان دایەودەیخوێننەوە.

((پەندی پێشینیان.قسەی نەستەق)) دەبونوسـراوەدا.یەکـەمیان دەسـێ سـەت وسـی ویەك لاپەڕەی داکربومنەتەشـێعر،بۆبوهەمیش خوایـاریێ هـەوڵی بۆدەدەم هـەرکاتێك حازربوونەویش پێش کێش بەئێوەخۆشەویستان دەکەم هیوادارم بەباشـی کـەڵکی لـێ وەربگـرن بـۆ.ولاّمـی ڕەخنـەکانیش وەك تـای لەبەرتەورداسـێ ڕاوەسـتاوم خۆوازلـە بێکەڵکـەکانیش هـەرناهێنم وخوایـاریێ وەبـەهاوکاری ئێـوەی بـەڕێزو خۆشەویـست بۆچاپی دوهەم ڕێك وپێك تریان دەکەم ئینشاالڵەوتەعالا وپێش کێشتانی دەکەمەوە.

باخۆم بناسێنم بەئەوخۆشەویستانەی نامناسن

ئەمن،نێوم محی دینە ونێوی بابیشم مام ڕەحیم بوو.پێم دەڵێن محی دین گوێ ڕەش چونکەمەڕحومی بابم بەدەروێش ڕەحیم گوێ ڕەش نێوبانگی دەرکردبو،

گوێڕەش وەکی سەعدی شیرازی دەڵێ نیوی گیان لەبەرێکی بەشکۆیەکەلەدوای شێری درواوپاش ماوەی ویش دەخوا بەونێوەی؟یان هەربەئەونێوانەی ئەگەدە زەمانەکانی پێشولەماڵەتازەهاتوەکانیان دەنان نێومان بەسەر دابڕاوەو ماوەتەوە، زۆربەی ماڵەکان وخەڵکی کوردەواری هەربەنێوی (نێوبانگێ) دەناسران ئەوڕۆبڕوکێك کەوتۆتەسەرشۆرەتی دەنابۆنمونەهەتانەیانگوتباماڵە(عەولاحەجاجی)لەماسوێ یاماڵە (هەمزەمیرانی) لەزەنگیاوێ کەس نەیدەزانی کێ یە.ویان فلانەکەس شورەتی چیە؟ هەرچەندبەداخەوەدەئەوزەمانیش داهێندێك لەهەڵ پەرەستەکان نێوی زۆرخەراپ خەراپ وناحەزیان لەماڵەتازەهاتوەکان دەنان؟

بەعزەکەسێکیش هەبون ولەئەوبارەیەوەولەباری ئەونێوەخەراپانەئەگەرلەخەڵکیان دەنان،زۆریش خازرجواب وزیرەك بون وجوابی زۆر.ڕەق وتەقیان بەدمی دادەدانەوە؟

بەلام چۆونم خوێندوە ولەکویم خوێندوە؟؟

بابم دەف ژەن ولەکاتی خۆی دا.دەنگ خۆشێکی کەم وێنەبوولەباری عیرفان وخوا ناسی دا ڕێگای تەریقەتی دەروێشایەتی هەڵبژاردبوو باوەڕەکانی خۆی بەوپەڕی قەناعەتەوە دەپاراستن .ڕەحەمتی خوای بەسەردابڕژێ وقەبری پڕبێ لەنور،

هەرلەدەورانی منداڵیمەوەکەفامم کردوتەوە،سروشتی شاخ ودۆڵی کوردستانی دەورو بەرم لەگەڵ بۆن وبەرامەی سوێسن وهەڵاڵەو،سەدان گوڵەوەنەوشەی کەژەسەربەرزە- کانی هومام وپایزیەگ ماسوێ وقەلاتێ قیتکان لەندی بابەکراوێ کێوەکانی گردەبن و کێلەسیپان تاسانئویانم،ئاوی کانیەکانی دەروەنەزەودۆڵەڕەشی وڕوباری ئاوێژەڕۆوو بەردەکانی خورینجی خەیاڵی ناسکیان ڕاکێشاوم،بەحەیران ولاوکی بەیت بێژەبەناوبا- نگەکانی ئەوڕۆژگاری وەکو«حەمەدی ئاغای»«حەمەدی بەیتان»«شێخ عەولاو»«عەلی سیکۆ»ودەیان کەسی دیکەڕازاوم،بەبلوێری شوانی مەڕی کلۆڵ ویزنێ بەلەمس

ڕاچڵەکیوم و بـەرەوفێربون ڕاپەڕیوم،وەهەرلەوکاتێوەئـەودەنگ وبۆنەخۆشـانە،فێریان کردومـەهۆگری شـێعروبەدەب بم، زۆرم پێخـۆش بـودەنگی شـێعر خوێندنەوەوشـێعر شێعرێنم گوێلێبی،وەرزی پایزی ساڵی هەزاروسیٚ سەت وبیست وشەشـی هـەتاوی کـە بـەهارێکی زۆرتاڵمـان بەجیٚهێشتبوولەداردانی قـازی موحەممـەدی نەمروهـەواڵانی لـە ڕۆژی دەی خاکەلێوەی تەمێکی تاریکیان ئێخستەسەرهەمووخاکی کوردستان وخەڵکـە کەمان تێکڕاڕەش پۆش بون وچاوبەگریان بۆلەدەست دانی ئەو قارەمان وهەواڵانی؟ بەڵیٚ پێشەوامان کەبۆتەسـەرقافڵەی شـەهیدانی کوردسـتان وزۆرلاوی دیشمان لەئـەم ڕێگایەداگیانی خۆیان بەخت کردوبەخوێنی گەشیان وڵاتەکیان ڕەنگاند وین؟،

لەئاوای ماسویٚ تەمەنم گەیشتبۆحەوت ساڵەی دەستم بەخوێندنی کرد؟

مەڕحومی بابم (جزوی عەممەی لەقورئانی) پێرۆزپیٚ دەگوتم وبـەلاٚم هەروەکومنداڵـە کانی ئەودەوران وکاتی زۆرلەخوێندنی دەترسام کەچی لەترسـی بـابم نەمـدەوێرا هـیچ بڵێم یابتوانم خۆیی لیٚ ببوێرم؟

بەڵیٚ وردەوردەخوێندم وبۆبـەهاریٚ ماڵمـان هاتەکونـدریٚ وپـاش سـاڵێکی دی ئـەوجار هاتینـەزەنگیاویٚ ئەگـەرماڵمان هاتـەزەنگیاویٚ چـونکەبابم پینەچیٚتی دەکردوبـەدمی درێشەی نانی بۆدەردەهێناین لەبەرمەینەتی نـان کـاتی دەرس دانـی بـەمن نەبولـەلای تریش،ئەوجارهەستی بەحەزی من لەخوێندن کردبوناردمی بۆلای مـەڕحوم مـەلا سـەید سمایلی قورەیشی وپـاش ئـەوڕۆژەی کەچومەخزمەت مـەلا سـەیدسمایلی لـەلای مـەلا وفەقێیان ولەمزگەوتێم دەخوێند ودەگەڵ قورئانیٚ.گولوستانی سەعدیشم دەخوێند؟

خوالیٚ خۆش بوحاجی سەیدعەولای بابی گەورەماڵی لەزەنگیاویٚ بووکەئێستاش چەند ماڵێك لەکوڕەکانی هەرلەزەنگیاویٚ ماون هەموساڵیٚ دەمانگی مەولودیٚ دامەولودنامەی دەکرد،مەولودنامەی ئـەوزەمانی ومەولودنامـەیٚ حـاجی سـەیدعەولای دەگـەڵ مـەولود نامەی ئەوڕۆجیاوازی زۆرە.مەڕحوم حـاجی سـەیدعەولا دەینـارد مـەلای،زۆرزاناودەنگ خۆشی بەموستەعیدوفەقێوەبۆمەولودنامەخوێندنەوەی بانگ دەکردن بەڕاستی شێعرە

كانی :مەوالیە.مەوالیــە. مــەوالی ،ڕەسـول اللّەیابەدڕەلیالی،ئــەی ئۆمــەتی موحەمــەدی بلّێن بەزەوق وبەسفا،سەللوعەلاموحەممەدین ســەییدی عالــەم موستــەفا. ئەوەنـدەیان كارلێ دەكردم هەرخوابۆخۆی بزانێ، ئەگەرمــەلاو فــەقێ یـان كەسـێكی دیش شێعری خوێندباوەخەریك بـوم بچمەدەزارێوە.پـاش چـوار ســالآن ئــەوجارمالّمان چۆگردەبنی ولەوێش لەخزمــەت مــەڕحوم مامۆسـتامەلا قــادری جێـژنیم دەخوێندوهــەتاقوڕانم خـتم كردوگولستانیـشم تــەواوكرد.خوێندنەكەشــم چــۆن بــو؟ بــەهاروهاوینان بەشـێكیش لــەپاییزێ كەلّــەوان بــوم بــاقی مانـدەی پایزوتــەواوی زسـتان وبــەهارێش هــەتامالآت وەدەردەكەوتن لەمزگەوتان لەدم سۆبەوئاگردان ورتەم دەهات ودەمخوێند؟

لەبیرەوەریەكانی ئەوكاتەم كتێبێكی بوستانیم لەسابلاغێ كڕی وهێندێكیشم لەخزمەت مامۆستامەلائەحمەدناوێك كەنازانم بەچ بۆنەیەك پێیـان دەگوت مەلاچوّلەكە.خوێنـدو ئەومامۆستامەلائەحمەدبەپێـچەوانەی نیـوی نیوبـانگیی پیـاوێكی زۆرزاناوگــەورەبوو قسەی بەتام خوێی زۆردەزانین بەقسەخۆشەكانی هــیچ كــەس لــەلای وەڕەز نــەدەبۆو مانای گولستان بوستانێشی زۆربەباشــی دەزانــێن بەهەموكــەلێن وقوجبنــەكانێوە شــی دەكردنەوەهەمورستەوبیتەكانی دەبردنەوەسەردەستوری حەدیس وئایــەتی قورئــانیی تێداجێ دەكردەوە،مەلایەكی فەقیرو بۆئاوەدانیەش بێ زەڕوزیان بوو،

دەئەوەدوایانــەدا ئــەوفكرەم لـێ كردۆتەوەوتەماشــای فەرهــەنگێم كردوەوجالــەزانایی مامۆستامەلائەحمەد حالّی بومەخوالێی خۆش بی وقەبریشی پڕبێ لەنور،

ئەوجارمالّەئاغای میرزایان بۆكوڕەكانی خۆیـان گـرت بـوو.ئــەمنیش لەگــەلّ كوڕەكـانی مالّەئاغای لەكن میرزایەكەی مالّەئاغای دەمخوێند،

هەم ئەوماوەیەی لەزەنگیاوێ هەم لەگردەبنیش لەمزگەوتێ لەگەلّ ڕەفیقەكانم وئەگەر دەچومەوەمالّێ لەگەلّ مەڕحومی بابم هەلی زۆرباشم بۆدەڕەخساشێعرشێعرێنم دەكرد وشێعرەباشەكانم لەبەردەكردن ولەكاتی پێویست دا دەمخوێندنەوەجاروبارەش ئەگــەر فەقێ بۆجومعانەی هاتبانەئاوەدانیەچونكەئەوسەردەمی فەقێی تەنبەلّ و بێكاریش

زۆربون وفەقێی وامەبون تـەنیاکاریان جومعاتـەوەرگرتن وخۆبـەخێوکردن بوو،دەچـوم شێعرێنم دەگەڵ دەکردن ئەوجارواچەقەسرۆیبوم مەرفەقێیەکی بەقەراغ ئاوەدانیـەش داهاتبا.دەچوم ڕێم پێ دەگرت پاش بەخێرهێنانێ وچاك وخۆشـیەخولق بۆچـونەماڵێ، شێعرێنم دەگەڵ دەکردن وپێم وابوئـەوەی ئـەمن دەیـزانم کـەس نـایزانی بـەلأم ئـەمن هیچم نەدەزانی وکەم جاری واش هەبوبییەمەوە،هەردەمدۆڕاندوکەچی دەتگـوت ئـەوە خوداخەنی کردوم کەچومەدەگەڵ فلأنەفەقێیەی شێعرێنم کردوە،

زۆرم کەڵك لێ وەردەگرتن،شێعرەکانی حافزیم زۆرپێخـۆش بـون وزۆرجـارانیش پاشـی فاتیحاخوێندنێك بۆڕوحی خواجەحافزی شیرازی شاەچراغ وشاخ نەبات بەختی خۆمان پێ بەتاقی دەکردەوەدوایەزۆرم لەشێعرەکانی لەبـەرکردبون جاروبارەلەبەرەخۆمـەوە بەنارەدەمخوێندنەوەچاك بودەنگم خۆش نەبودەنامێشکی سەری عالەمێم دەبرد،

پاشـی ئـەو.وردەخوێندنـەی وردەوردەتەمـەنم دەهاتەسـەرێ وبـەرەولاوی دەڕۆیـشتم وهەستم بەهاوکاری لەگەڵ بابم کردوویڕای بابم دەستم دابەکاری پینەچیایەتێ کەوتمـە کەوش فرۆشی ودوکانداری.عـەللاق.چەرچـێتی.دەرمـان فرۆشـی قاچاغـچێتی فەعلـەی چـی وچـی دیکەوهـەرکارێکی بـژیوی ونـانی لـێ وەدەست هاتبـادەمکرد.هـەموشمان ئەوەی دەزانـین وبەوتـەی پێـشینیان نـان لـەگیان دابـو.پێمـەڕەوگوپاڵ دوکەرستـەی زەحمەت گێشان ونان دەرێنانی ڕۆژبون،

فەعلـەیی،گاوانی و،پـاوانی کـاری پیـاوانی بـێ منـەت بون،هەرەشـەیان لـەزۆرداران، وزێردارن،دەکردوسەربلێندیش هەربۆچینی چەوساوەوهەژاران بوو!

ئەوجارلەپاییزی ساڵی ١٣٤٧هەتاوی لەکارگەی شـەریکەقەندی پیرانـشاری دامـەزرام و نەشـەی دەرس وکـەلاس هـانی دام وردە.وردەخوێنـدم ولەبـەهاری ١٣٤٩ هـەتاوی لەمەدرەسەی وەفای پیرانشاری بەشداری تاقی کردنەوەی پۆلی شەشەمی سەرەتاییم کردوبەڵگە نامەمم وەرگرت ونێستاش پلەی خوێندەواریم هەرئەوەندەیە «شەشەمێ سەرەتایی » !

هەربەوپلەوپایەی،بنچینەی ژیانێکی باشترلەپێشوم داکوتا،ئاڵ وگۆڕی گەورەم لەبیرو باوەڕدابۆپێك هات،چونکە،مەبەستم درێژەپێ دانی بەسەرهات وبیرەوەریەکانی کاتی لاوی ودواتریشم نیەجاریّهەرلێرەڕا ئەوباسەی هەڵدەبوێرم !!

ئەوپەندانەئەگەرکۆکراونەتەوەوەکی دەبیینن پەندەکە.لەلای ڕاستەی کتێبەکەی دا بەپیتی ((**سامیك**)) کامپیۆتێری نوسراوەو،ئەوەی کردومنەتە شێعریش لەلای چەپەی دابەپیتی ((**ئەلی،کاف،ساحیفا**))وپیتەکانی ئەلف وبێیەکەو.تەك شێعرەکەشم بەپیتی ((**سولایمانیای**))کامپیۆتێری نوسینەتەوە؟

دیارەپەندەکان کەم وزیادیان نیەونەوجورەی گوێم لێ بوە.یان بە نوسراوەم دیوەهەر ئاوام نوسیوەتەوە،ئەگەربەدەگمەن پیتێك لەقەڵەم کەوتبی یالەبیرچوبی. لەم نوسراوەی دا.وانەنوسرابی، دەنا.وەکی خۆی بەبێ کەم وزیادی نوسراوەنەتەوە،

بەلاّم ئەوانەی کراونەتەشێعر.دەشێعرەکەی دالەزۆرجێگایان کەم وزۆری لێ دەبینرێ یان جێگای گۆڕدراوەوپاش وپێشی پێ کراوەهەتاکراوەتەشێعر،

زۆرلەپەندەکان هەربەشێك نوسراوە.ئەوەش لەبەرئەوەیەوچونکەبۆزۆرشت وجێگایان دەکاردەکرێ بۆ.وێنە(ئەونۆرەگارانەشمان بۆبکە)(بەهەزارجەڕڕی سەقیل)

(زاخاوی کرد)(ماڵ وهەزارنیە)(هەتا.ئاوم لەدوی بێڵێ بڕوا)و...

ئەوهەژدەشێعرەی لەپێشەوەیان نوسراوە:ئی خۆیەتی،ئەوانەلەکتێبەبەنرخەکەی (کاك عەلی مەعروف شارەزوری)نوسیومنەتەوەونەمنیش هەربەنێوی خۆی ئی خۆیەتی نوسیومن دەستم تێ نەداون وکتێبەکەم پێ ڕەنگاندوەوزۆریشی سوپاس دەکەم چونکە.کەڵکم لەکتێبەکەی وەرگرتوەونەویش زۆری زەحمەت پێوەکێشاون !

هەرچەند کاك عەلی زۆرلەپەندەکانی بەپەند.نەزانیون وگلەیی لێیان هەبوەتەنیا لەبەرئەوەی کەنەفەوتێن نوسیونێتەوە.ئەمنیش ئەوەندەی توانیومەوزانیومن کەبەکار دێن لێم هەڵبژاردون ونوسیومن وکردومنەتەشێعر،ڕەنگ بێ واهەڵکەوتبێ ئەونیوەی شێعرەی، پێش یادوای (پەندەکەی)هیچ مانایەکی نەبێ وهەربۆزنجیرەکردنی پەندەکەی بێ چونکەئەگەر ورد لێ بڕوانین شتی وان دێتە بەرچاو پێاوهەرچەندی

خۆلەئەلاولایان دەدات وبەهیچ جور.دەگەڵ نیوەکەی دیکە رێك ناکەوێبکریتـە شـێعر ولەئاخرەکەیدا وەڕەز دەبوم وبەناعیلاجی بێ نێوەرۆکیش بـا دەگـەڵ پەنـدێك یاقسە نەستەقێکدا رێکم خستۆتەوەوکردومەتەشێعرێك و؟دەی بائەوەیان هەرمێعربێ؟

بۆئەونوسراوەی پەندی پێشینیان ئەلەم سەرچاوانەکەڵکم وەرگرتوە؟

«١ » لەدەورانی مەنداڵیەم ڕا هەرچی گوێم لێ بووەهەتائەورۆ،

«٢ » پەندی پێشنیانی سەیدعەبدولحەمیدحیرەت سەجادی دەدونوسراواندا،

«٣ »پەندی پێشینیانی کاك عەلی مەعروف شارەزوری دەدونوسراواندا،

«٤ » پەندی پێشینیانی کاك قادرفەتتاحی قازی دە نوسراوەیەك دا،

«٥ » لەهێندێك ژمارەکانی گۆواری سروەی،

ئیدی ئەمن شێعری هیچ کەسێکم نەنوسیوەتەوەئەوپەندەم نوسیونەتەوەئەگەرتوانیبم بیکەمەشێعر،نەکوشێعری شاعیرانم خەراکردبێ ویانوسیبمەوە،

بەهیوای ڕەزامەندی خوێنەرانی خۆشەویست ئەم پەندانە؟

وزۆر سوپاسی ئەوزا نایانەدەکەم ڕەچەیان شکاندوەوئێمەش پێی دا دەڕۆێن،

زۆرسوپاسی مامۆستایانی بـەرێز ١.بەتایبـەتی کـاك تەهاشـامخی لەپیرانـشاری٢.کـاك مەلاعەلی ڕەحیمی مەشهوربەمەلاعەلی قەلاتەڕەشـێ لەکونـەخانێ٣.کـاك حامیدئـەمین عەشایری شێناوێ.دەکەم ئەگەروختەبەنرخەکەیان لەخوێندنـەوەی کتێبـەکانم سـەرف کردوەوڕەخنەکانیشم قبوڵ کردون وسەرلەنوێ تێکم داون ڕیکم کردونەتەوەلـەڕێنوێنێ کەشیان کەڵکێکی زۆر زۆرباشم وەرگرتوەومەنونیانم ودەست خۆشیان پێدەڵێم،

هەروەها.سوپاسی برایان بەرێوەبەرانی (کامپیۆتێری کانی)کاك عەبدوللا شەریفی.کـاك کەماڵ ئیبراهیمـی.کـاك لوقمـان بەختـەی دەکـەم زۆریـان حـەول دەگـەڵ دام بۆکـاری کامپیۆتێری ونوسینەوەی کتێبەکانم.

لەئاخری دا سوپاسی هـەموهاوکارەکان ودۆسـتانی دیکـەش دەکـەم ئەگەرخۆشـحاڵی خۆیان بوئەوکارونوسینەی دەربڕیوەودەردەبرن وکتێبانیش دەخوێننەوە.

پـــە نـــدی پـــێـــشـــیـــنـــیـــان

✲ ✲ ✲

بابـنوسـم بـۆھـەر،پیتێ لەوپەندە
شێعر یـێك ودڵ پـێی،ئـارەزووەمەندە
زۆرەبـزانـەكـان،بـێـن ورد ببنەوە
باوێوەتریـش بێن،یـاھـەردو چـەندە
لـەقسەی نەستەق و،فـۆلكـۆروپەند
چـەندی تۆبڵەی،كـوردوادەوڵەمەندە

(الف)

ئەلف ئەوە لێەو،خـوای مەزن وگەورە
لـەھیمداد یم بێی،لـەم پێچ ودەورە

* * *

١

ئابڕویان بردە	ئـابـڕوی بـردبـۆسـەر،لك وچڵی داران
سەرلكی داران	خـۆشـی دورخـست بـو،لەزمـان وزاران

* * *

٢

ئاتەش بازی،بەكونگی	دەی ئـاوربـازیـە و،بـەئـاوری كـایـە
خاڵی ناكرێ	بـۆقـون بـەتـالآن،خـۆهـەر پـێـك نـایـە

* * *

٣

ئاخر ئەمن كەراسیكم	زۆردەردی سـەریـم ،بـەپـوڵی كـڕیـوە
لەتۆ،زیاتردڕیوە	كـەراسـێك لـەتـۆم،زیـاتـرخـۆ دڕیـوە

* * *

٤

ئاخری،خۆی ون ناكا	لـەهـیـچ جـیـێگـاوشوێن،نـاگـیـرسـێـتـەوە

"" "" هەرواش بەبێ جێ،ناحەسێتەوە
"" "" چاوەڕوانیێکەت،بێ هودەنابی
"" "" خۆی هەرون ناکاو،ئاخری دێتەوە

٦ * * *

ئاخۆران باخۆرانە ئەوجاریش لادەی،توبی ئەوخوایە
"" "" هەروەك ئاخۆران،باخۆران وایە

٧ * * *

ئاخ وئۆخیان لێ بڕی ئەوەندەی لێدا،بەخۆی وبەکوڕی
"" "" دواپشو.وئاخ و،ئۆخیشی لێ بڕی

٨ * * *

ئاخیری، خێربی ئاخیری خێربی و،من دوعام وایە
"" "" ئەگەرواش نەبێ،هەرکاری خوایە

٩ * * *

ئادارناچی بێ دۆ ڕانابرێ وئادار، ناچیت بەبێ دۆ
نیسان ناچی بێ جۆ مانگی نیسانیێش،پەیدادەبێ جۆ

١٠ * * *

ئاداری بەسەر تیکی دان هەموو،گەلاوکاری
پاداری وەنەما نەیهێشت هیچ ئادار،بەسەرپاداری

١١ * * *

ئادەمی، تەیری ئادەمی دەڵەی ،تەیری بێ باڵە
بێ باڵە شۆ ینی بن کورسی ،یاسەرمەرزاڵە

١٢ * * *

ئاردی بەهارەوە ئاردی بەهارەو، سەروبەری بکەی
هەموشتی لێ دێ لێی دێ هەرچی تۆ،بێی بیری لێ بکەی

١٣ * * *

ئاردی خۆی دابێشتومو بەیانی زۆر.زو،ئاردی دابێشتوە

کە پەکیشی ڕشتوە بەدودەستی خۆی،سەرکۆشی ڕشتوە

١٤ * * *

ئاردی خۆراسانێ ئاردم لێرە بێ و،لەهەورامانێ

ترِی پۆرئامانی پێی بەباناکرێت ،ترِی ئامانێ

١٥ * * *

ئاڕەسوی ئاڕەسوی بەحری،عیلم وزانینە

بەحری عیلمە کەسی دیم وەك ئەو،شارەزانینە

١٦ * * *

ئازاوڕەزگاری ڕەزگاربوین ئێمەو،ڕەبی تۆش وابی

ماڵەخوای بی دەك ئازاوڕەزگار، ئەومالی خوابی

١٧ * * *

ئاسکی نەگیراو ئاسکی نەگیراو،پێمان دەفرۆشی

مەفرۆشە یالەگونێ تێریان،شیری دەدۆشی

١٨ * * *

ئاسن بەفوی ئاسن کوابەفوی،وەجۆش هەرنایە

گەرم دانایە حەمامیش بەتڕان،گەرم دانایە

١٩ * * *

ئـــاسـن بەژەنگی ئاسن بەژەنگی،خۆی نەبێ دەی قەت

خۆی نەبێ، ئاڕزێ هەرنارزێ ونابێ،واکوت ولەت لەت

٢٠ * * *

ئاسنی سارد بۆوە نەسحەتم کردبوو،هەربۆم نەگۆڕا

مەکوتە — ئاسنی سارد بۆوە،مەکوتەلەخۆڕا

* * *

٢١

ئاش ئەگەرلەمیستن — ئاش بەهانەی بێ و،هەرلەمیستن بی

بێ، هەر دەمیزی — خوەەردەمیزێ و،تۆی بالەکن بی

* * *

٢٢

ئاش بونەوەلە پاش — لەدوری دیاربوو،پێک هاتبونەوە

شەڕی خۆشە — خۆشەپاش شەڕو،شوڕئاش بونەوە

* * *

٢٣

ئاش، بەنۆرەیە — بۆمام ئاشەوان، والێم تورەیە

"" "" — بەدرۆپێم دەڵێ و،ئاش بەنۆرەیە

* * *

٢٤

ئاش دەسوڕێ وچەقەنە، — بەرداش دەسوڕێ و،چەقنەکەی ئاشی

دم ولوتی خۆی دەشکێنی — کەپو ولوتی خۆی ، هەر دادەتاشی

* * *

٢٥

ئاش زۆرکارێ بکا، وردی — ئاش زۆرکارێ بکا،کاردەگاتەکوێ

دەهاڕێ و، دریشتیش — دەهاڕێ وردی و، دریشتیش ئەجوێ

* * *

٢٦

ئاش هاڕەی دێ — ئاشەوان حاڵیەو،ئاش تەیارنیە

وئاردی دیارنیە — هاڕەوگوڕەی دێ و، ئاردی دیارنیە

* * *

٢٧

ئاش هەرئەوەندەی دێنێ تەوە — قازانج وبەهرەی،هەرهێندەی دێنێ

ئاشەوان بی قاپێنی — ئاشەوان بۆخۆی،بێ بیقەپێنێ

* * *

٢٨

ئاشقه،فسه‌یه — هه‌روه‌کی نه‌یبێت،یاپیێی وه‌ك سه‌یه
"" "" — خۆی نواندوئه‌ویش،خۆئاشقه‌فسه‌یه

٢٩ * * *

ئاشی له‌به‌رتڕان،ده‌گه‌ڕێ — هه‌ربه‌جوته‌ترێك،ئاشی خستنه‌کار
"" "" — هاتوه‌چه‌قه‌چه‌ق،به‌هه‌ڵاوهاوار

٣٠ * * *

ئاغاڕۆنت بداتێ،ده‌بێ — ئاغاکه‌دایبیه‌ی ،ڕۆنی قاڵ وزه‌نگ
شاقه‌لی چۆغه‌ی بۆبگرێوه — ده‌نێوشاقه‌لی،چۆغه‌ی که‌بێ ده‌نگ

٣١ * * *

ئاغا نه‌ما — نه‌مان ویران یا،که‌م بونه‌ئاغه
ته‌ویله‌ش نه‌ما — ئه‌سپ وتاژیه‌که‌ش،هه‌روا یه‌ساغه

٣٢ * * *

ئاغاو،ئاغاڕۆ — ئاغاو،؟ئاغاڕۆ،؟ زۆربوه‌؟له‌و ناوه
"" "" — نۆکه‌رشان وملیان،بۆده‌قوڕێ ناوه
"" "" — له‌بنه‌وه‌ش چاوی،به‌تفێ ته‌رده‌کرد
"" "" — چلکاوخۆرتابلێن،خۆرزۆرگریاوه

٣٤ * * *

ئاغاونۆکه‌رلێك ڕاست بونه‌وه — هه‌رئاغاونۆکه‌ر،لێك قیت بونه‌وه
فه‌رموفه‌رمویان له‌بیرچونه‌وه — فه‌رمووقوربانیان،له‌بیرچونه‌وه

٣٥ * * *

ئاغای داس،له — ئاغای ئاغه‌ڵیان،کوێخای ده‌رمانی
سه‌پان شێرەوه — ده‌ماڵێی دانیه‌و،قه‌ت په‌لکێ نانی
"" "" — له‌برسان چ بکا،ده‌ی وه‌کوێ بڕزێ

" " لـێی دەشـاردنـەوە،زورەی سـەپـانـی
" " ئـاغـای وامـان بـوو،لـەتـەنـبـڵـیانـی
" " دەی درزیـن داسـی و،زورەی سـەپـانـی

٣٨ * * *

ئاغای .مرو، تۆتنێ خۆشم مـن پـەیـدام کـردوەو ،جانـازانـم تـۆش
ومدەست کەوتوە ئـاغـای نـاحالّی ،تـوتـنـێکـی زۆرخـۆش

٣٩ * * *

ئاغای گوندی رۆژێك رێی وە ئـاغـاکـەی گـونـدیـش، لـەپـیـری ولاوان
گاوانی گوندی دمکەوێ کـاروپـێـی دەبـێـت ،رۆژێ بـەگـاوان

٤٠ * * *

ئافتاوموو، لەگەن حەوت ئـافـتـاوەولـەگـەن،بـەدەسـت وتـاوبـار
دەست شام ونەهارهیچ لـەشـام ونـەهـار،کـەس نـیـەخـەبـەردار
یان " ئـافـتـاوەولـەگـەن، چـۆن ڕێـز کـراون
" " مـەجـمـەش بـەبـێ شـیـو،هـەڵپـەسێراون

٤٢ * * *

ئاقڵ بەگەورمو کـەلـلـەی زۆرزەلام،بێ‌مـیـێشـك وپـوکـە
چوکەییێی نیه قـەت ئـاقـڵ نـەبـوەو،بـەگـەورەوچـوکـە

٤٣ * * *

ئاقڵ تایبری کردموه ئـاقـڵـێـك تـاهـات و،بـیـری کـردەوە
شێت لەچۆمەکەی پڕیوه شـێـت چـۆنـەوبـەرو،خـۆی کـۆکـردەوە

٤٤ * * *

ئاقڵزانینەوبەسالّی نیه زانـیـن بـەهـۆشـەو،نـەکـوبـڵـەی بـەساڵ
دمولەمەندیش بەمالّی نیه سـامـان هـیـمـەتـەو،نـەزۆربـونـی مـاڵ

٤٥ * * *

ئاقڵ لەدایك وبابان چاترە
ئاقڵم پێ چاترەو،لەدایم وبابم
ئاقڵم بێ بۆهیچ،خۆمەحتەل نابم

٤٦ * * *

ئاقڵی بەکاران دەشکێ
ئاقڵی بەکاران،دەشکێ پێم وایە
خۆزیاهێندێکی،دیکەشی بوایە

٤٧ * * *

ئاقڵی دەچۆکان دایە
لینگ وزینگی درێژ،لەخۆڕوانینی
"" "" دەچۆکانی دان،ئاقڵی وزانینی

٤٨ * * *

ئاقڵی سوکە
سەری چی دیارنیە،هەرمویەوتوکە
"" "" لێی حاڵی بویەو،دەی ئاقڵی سوکە

٤٩ * * *

ئاقڵی کەرێکی نیە
وابوەنەکوبڵەی،هەرواسەرێکی
"" "" دیارە هەرنێتی،ئاقڵی کەرێکی

٥٠ * * *

ئاقڵی وردی بەقەت کەندویە
بەقەت کەندویە،ئەوئاقڵی وردی
بەبیروهۆشی،خۆیتی چی کردی

٥١ * * *

ئاکاری چاکت دەوێ حورمەتی خەڵکیت لەبەربی
دەتهەوێ جوانی،وئاکاروچاکەی
خۆشەویستیکەی،ئەوخەڵکەپاکەی
"" "" قەدرشیان چۆنی،پێویست بێ دەبی
"" "" ڕایبگری ودەنا،نابینی چاکەی

* * *

٥٢

ئاڵەقۆقەی پرچنە
چۆرچۆڕەم کەوتەبنە
ئەم ماوەحاڵی ژنە
بەفرناردیە لای ئاڵەقۆقی
وگوتی مێردم پێ بکا،
ئاڵەقۆق دەبێ بەفرێ دا
هەر وەهاوەزعی خەراپ دەبێ و
دەڵێ سەبریکم لێ بگری جارێ
دوایەولامی بۆدەنێرمەوە،
ئاڵەقۆق وەختیکی بوژاوەو
یالێ وبژی دەرکردن وبەفریش
لەلایەك ڕێژنە ڕێژنەی بارانەی
وجاروبارەش بای شەماڵی وتاوی
بەرەوبەهاران وهەوای دیکەی
وچی وچی ئەوجارخەبەری
ناردبۆبەفرێ وگوتی بابێ
هەتامێردی پێ بکەم
بەفریش دەنەوحاڵی بێ
حاڵیەی دانەبەوجورەی
خوارەوەولامی بۆ
ئاڵەقۆقی دەنێرێتەوە
ئاڵەقۆقەی پرچنە

بەفرەوبەفکری، ویستی ژن بێنێ
چەندکەسی ناردن، چونەخوازبێنی
وتیان ئاڵەقۆق، لەبەفرانئاغاوە
پەیامی شادین، بۆلات هێناوە
ببن بەهاوسەر،تامێردی پێ بکەی
لەئەوکارەی چاتر،کوادەبی چی بکەی
ئاڵەقۆق دەڵێ، بەوشوی وانامەرد
بەدی هێنەری، زۆرنەخۆشی ودەرد
بەوسەرماوسۆڵ و،ساردوکرێوەت
بەورەنگی تاڵ و،ترش ودزێوەت
سەبرم لێ بگرن ،بببۆژێمەوە
مێردی پێ دەکەم،بۆلای دێمەوە
ئاڵەقۆق دیتی،بەفری چرەوقرە
زانی بێ حاڵەو، وەزعی زۆرشرە
خۆشی ژیوەڵەو،جوانیش ژیابۆوە
کەلاڵەی ژینی، یەکجێ نابۆوە
ناردیەلای بەفرێ،پێی دامزگێنی
حازرم شوی پێ بکەم،گەرنەوژن دێنی
پێی گوت بەقاسید،زویچوو بێرەوە
ولامەکەش هەر، بۆمنی بنێرەوە
قاسید ولامیان،کەبۆهێناوە،
بەفریش بەوجورەی،ولامی داوە

چۆرچۆرم کەوتەبنە
ئەم ماوەحاڵی ژنە
"" ""
"" ""

هۆی ئاڵەقۆقەی،قرژویرچنە
چۆرچۆرەوگەرمام،واکەوتنەبنە
رۆژێکەوهاوار،والیتم قسەوماوە
ئەم ماوەحاڵێك،بۆژیانێ وژنە

* * *

٦٦

ئاڵەقۆقێ
نێودوبەردان

کەوتەنێودوبەرد،وەك ئاڵەقۆقێ
کەم ماڵەتاوان ،دڵ بۆی بتۆقێ

* * *

٦٧

ئالیکی دوکەرانی
پێ بەش ناکرێ

ئالیکی ویێبدەی،بەشی دوکەران
پێی بەش ناکرێخۆ،هەربەپێی سەران

* * *

٦٨

ئامۆژنم نێتی نانی شەوێ
ئەنگوستیلەی زێری دەوێ

ئامۆژنم نێتی،هەرنانی شەوێ
ئەنگوستیلێك و،دوبازنەی دەوێ

* * *

٦٩

ئاوات بۆلاوان
عەیب نیە

ئاوات ودڵ خواز، بەگشت بۆلاوان
حیسابیش ناکرێ، بەگوناح وتاوان

* * *

٧٠

ئاواڵان بۆخۆت
دەبینێوە

هاتوی ئاولان، وەبینی بۆخۆت
وەکی گوتت ئەوا،کوابوزدەخوابۆت

* * *

٧١

ئاواڵی قەلێ، دندوکی پیسە
"" ""

ناخیچێم بەقسەی،تۆونەوسەرلیسە
کێ هاورێی قەل بێ،دند وکی پیسە

* * *

٧٢

ئاوان سەخواردی وناشەوانیش ئاوان سەخواردی،خۆی هەڵخستەوە
قۆنێسەی دەلستەوە ئاشەوان کونگێ،سەی دەلێستەوە

* * *

٧٣

ئاو جێگای خۆی ئاو جێگای بۆخۆی،ڕوپەیدادەکا
دەکاتەوە چ کون ودەرزێك بێ،خۆی تێ ڕادەکا

* * *

٧٤

ئاودەڕواو بەقات بێ وئەوا،بێی خۆ.وەخوێنی
خیزدەمێنی ئاوڕۆیوەو دەڕوات ،خیزەودەمێنی

* * *

٧٥

ئاو،ڕوناکاییە گشت کاری من تۆ،موحتاجین بەئاو
"" "" بۆیەگوتویانە ،ڕوناکاییەئاو

* * *

٧٦

ئاو.ڕاوەستێ ئاوڕادەوەستێ و،ئاشجوڵێتەوە
ئەوەڕاناوەستێ ئەوەم وەك جیوەی،دەڕولودێتەوە
یان "" لەچۆم وکانیان،ئاویش ڕاوەستی
"" "" ئێستائەومامەم،قەت ڕاناوەستی

* * *

٧٨

ئاو ڕێگای خۆی ئاوشوێن وڕێگای،خۆی دەکاتەوە
دەکاتەوە لێشی ون بێ وزوو،ڕێی دەباتەوە

* * *

٧٩

ئاو لەسەرینچاوەی باخۆش نیشان دا،بەوشنەوبێڵە
قوڕپاوە ئاوەلەسەرچاوەی،قوڕپاوە لێڵە

* * *

٨٠

ئاور بەئاوری، ناکوژێتەوە
لێ قەوماو هاسان،نابوژێتەوە

"" ""
ئاوریش بەئاوری ،ناکوژێتەوە

"" ""
یارمەتی پیاوپیێ،دەبوژێتەوە

"" ""
ئاورەوبەئاوری ، ناکوژێتەوە

٨٢ * * *

ئاورکەگرتی، ئیشك و تەڕ دەسوتێ
هەرئاورێ بیگریت،ئیشك بێ یاتەر
هەموی دەسوتێن،بێ پەڵەویەك سەر

٨٣ * * *

ئاور، گەرمە
چۆن وایەونەرێ، وا ئاورگەرمە

"" ""
بێ حەیاوئابڕو، یاوابێ شەرمە

٨٤ * * *

ئاورلەگۆڕی تۆ هەڵدەستێ
لێت حاڵی بوم و،زوم گەیبۆدەستی
ئاورلەگۆڕی،تۆیەوهەڵدەستی

٨٥ * * *

ئاور نەکەوێتە کادێنی کەس
هەرتوکێ دەیکەی،بیکەی لەناکەس
نەسوتێ یاخوا،کادێنی هیچ کەس

٨٦ * * *

ئاورو ئاو، زۆر بێ ئەمانن
دوشتن لەدونیا،هەربۆ هەمانن

"" ""
ئاورەو ئاون ،زۆر بێ ئەمانن

٨٧ * * *

ئاورەسۆت کردم
بەتیری ئەوین،ئاورەسۆت کردم

"" ""
چی لەزانینیش،بوم ڕوت کردم

٨٨ * * *

ئاورەسورەلەخۆم دورە دەی وایان گوتوەو،خۆئاورە سورە

قسەی جولەکەی مەنشورە لێم دورەوقسەی،جووەی مەنشورە

٨٩ * * *

ئاوری بن کایە ئەگەردەیان گوت،ئاوری بن کایە

قەت دوایی نایە دوکەڵ وبۆنیەو،قەت دوایی نایە

٩٠ * * *

ئاوری بن دیزەی تاشتێکی پێ بگا،بچێتەزگ هیزەی

خۆش دەکا هاتوەخۆشی بکا،ئاوری بن دیزەی

٩١ * * *

ئاوری بەری ئەوئاورەی دەرچو،لەژێری وبەری

دای لەسەری هەرئەویاعیس بوو،کەوتبۆسەری

٩٢ * * *

ئاوری تێبەردەی پیس ترلەپاریش، دۆڕاندی کایە

بۆسۆی لێ نایە ئاوری تێ بەردەی ،بۆسۆی لێ نایە

"" "" ناڵم ئیحتیاجەو،نێتی دەس مایە

"" "" ئاوری تێ بەردەی،بۆسۆی لێ نایە

٩٤ * * *

ئاوریشمی بەلابار، هەڵناگری ئاوریشمی وێبدەی،دە بڵێ بەلابار

"" "" کوابۆت هەڵدەگری،تابازاڕی و شار

٩٥ * * *

ئاوری گرتوە وای ئاورگرتوەو،تۆبڵەی لەتاوان

"" "" کەوتۆتەنێوپێی،بەرگری وپاوان

٩٦ * * *

ئاوری لە چاوان	ئـا وری لـەچـاوان ، دەبـاری دیـارە
دەبارێ	مـەزلـوم بـێ وزاڵـم ، یـاهـەروشیـارە
٩٧	* * *
ئاوری لەسەر پشتی بکەیەوە	ئاوری بکـەیتـەوە،لـەسـەرشان وملـی
لەجێگای خۆی نابزوێ	بیسـوتێت هـەموو،باسك وپشتی زلـی
"" ""	وەکـی دانـیـشـتـووە،نستوەدرێـژبـوە
"" ""	نـابـزوێ وهـەروا،دەت دوێـنـی بـەشلـی
٩٩	* * *
ئاو،وئاوەدانیان،گوتوە	چ کـون وکـاژێـرپسن، دەیـتـەنـێ تـەوە
"" ""	ئـاوباشـتـر گـونـدان ،دەبـیـنێ تـەوە
١٠٠	* * *
ئـــــاوەو ،	لـەدەست چـورۆیـشت، هـەروا.ئاوەوئاو
ئـــــاوچو	بـێ دەنـگ وهـەراو ، بـاس وقـاوەقـاو
١٠١	* * *
ئاوەدان بێ چەمچەماڵ	ئـاوەدان بـێ دەی،بـاخـواچـەمچـەمـاڵ
کەلە.لەکەژشوان لەماڵ	کـەرمـاڵەکـێفـەو،شـوان خـەوتـوەلـەمـاڵ
١٠٢	* * *
ئاوی بەئاوری،داکرد	زۆریـشـی کـێشـاو،سـەروبـەری کـرد
"" ""	ئـاوێکـی هـێنـاو،بـەئـاورەکـەی کـرد
"" ""	چـاکەی لـەدەست دێ،ئـەویـشی چـاکـرد
"" ""	ئـاوی هـێـنـاوزو ،وبـەئـاوری داکـرد
١٠٤	* * *
ئاوێ بێنەو	جـائـاوێ بـێـنـەو،دەبـشـۆ دەسـتـانـت

دەستان بشۆ — باس وخواس تەوا و،کارەکەی جوانت
یان "" — لەخۆبومەوەو، زۆربەکاوەخۆ
"" "" — ئاوێ حازرکەو،دەستان بێنە بشۆ
١٠٦ * * *
ئاوی بێ لغاوی — ئاوی بێ لغاوی،زۆرخواردۆتەوە
خواردۆتەوە — فێرکردەی خۆتەو،لەخۆت بۆتەوە
١٠٧ * * *
ئاوی پاییزان — کەکەوتەدەستت،ئاوی پاییزان
بیدەئازیزان — خەساری مەکەو، بیدەئازیزان
١٠٨ * * *
ئاوی پایزان لەبەفراوئەکا — ئاوەکەی پایز،وێنەی بەفراوە
ئەوەی تێرنەخواچی لەئاوئەکا — تێری نەخواردبو،یان پێ نەدراوە
١٠٩ * * *
ئاوی تاڵ وسوێرت — رێزت لێ دەگرم،عەیب پۆشەکەم
دەگەڵ دەخۆمەوە — لەگەڵ تۆئاوی،تاڵیش نوش ئەکەم
١١٠ * * *
ئاوی خاوێنی — پێك هاتن ئاوا، خوشك وباب وبرا
بەدەستی داکرا — ئاوی خاوێنیان، بەدەستی داکرا
١١١ * * *
ئاوی خۆشیم — لەبەرنا خۆشیان ، رۆژتائێوارێ
لەئەوکێ ناچیتەخوارێ — ئاوی خۆش لەئەوکێم،ناچێتەخوارێ
١١٢ * * *
ئاوی خەراپ،رژاوە — وانەبوە تۆبڵەی، وای بۆلێدرا وە

"" ""	ئاوی پێشوتری،خەراپ لێ ڕژا وە
١١٣	* * *
ئاوی داغەی	ئەویش خواردێوە،دوبەوپەرداغەی
خواردۆتەوە	لەئاوی ڕونی،کانیەکەی داغەی
١١٤	* * *
ئاوی دەئاونگێ‌دا	پێی وەنوساچۆن،وەك قیل وشەوتی
دەکوتێ	ئاوێ دەدەسك و،ئاونگ دادەکوتی
١١٥	* * *
ئاوی، دەباڵ کە	ئاوی دەباڵ کەی،چارەت پێ دەکرێ
"" ""	دێتەدەریا هەر،دەویێدادەمرێ
١١٦	* * *
ئاوێ دەبێژینگێ دا	دیتت هەرزنیان،کردەنێوڕەشکە
دەکوتێ	پورێ تۆش ئاوێ،دەبێژینگی بکە
١١٦	* * *
ئاوی دەچاوان	لەداخ یائەوەی،چی پێ نەبڕاوە
گەڕاوە	ئاوی دەهەردوك ،چاوان گەڕاوە
١١٧	* * *
ئاوی دەزاری، گەڕا	لەبەرشیرنیایی و،یاخۆشەویستی
"" ""	هەرپڕبولەئاو،زاری کەبیستی
١١٨	* * *
ئاوی ڕۆیشتو	پێت وابوبۆخۆی، بۆلاو دێتەوە
ناگەڕێتەوە	ئاو ڕۆیشت ڕۆیوەو،جاکوادێتەوە
١١٩	* * *

ئاوی شۆرباومان زیاددەکەین

ئاوی شۆرباوی، کەمیٚ ترزۆرکەین
زەردێکەی ڕۆمان، جارێکی سورکەین

یان ""
زیادی بکەین کەمێك،ئاوی شۆرباویٚ
"" ""
تێرتێری لیٚ بخوا و،هەرخۆهەڵباویٚ

* * *

١٢١

ئاوی لەئاومڕۆیه دەرکردوە

بۆ دەری کردو ە، ئاولەئاوەڕۆ
پێم نەگوتی ئاخر، بۆلای وەی مەڕۆ

یان ""
لەقرتەوپرتەو،ئەوهات وچۆیە
"" ""
پێت وابوهەرچی،بوهەربوتۆیە
"" ""
مزگێنیت دەمیٚ و،لەخۆت حاڵی بە
"" ""
دەرتکردوەوئاو ،لەوئاوەڕۆیە

* * *

١٢٤

ئاوی لەدەستی ناڕژیٚ

ئاوی لیٚ ناڕژێن،لەقامکی دەستی
تاوابیٚ دەی تۆو،کیٚ پێی دەوەستی

* * *

١٢٦

ئاوی گوێی بردین

خۆئاوی گوێچکەی،بردین بەدرۆیان
دای ئاوین ئێمەش،هەرلەگوێن خۆیان

* * *

١٢٨

ئاوێکی ئابڕوی بەری زانا نایخواتەوە

هەرئاوێك زانا،پێی بیٚ ئابڕوبیٚ
هەر نایخواتەوە،زۆریش تینوبیٚ

* * *

١٢٩

ئاویان بەجۆگێکی دا دەچێتەخواریٚ

ئەودۆەبەراستی،وەك براوغەمخوار
بەجۆگێکیش دا،ئاویان دەچتەخوار

١٢١ * * *

ئاویان بەجۆگێکی دا تێك چونەنەقسەو،نەگوفتوگۆیەك
ناچێتەخوارێ ئاویشیان نارِوا،ویێگرالەجۆیەك

١٣٠ * * *

ئاویان، لەجێی ماڵێ نا لەوێشیان دەرکرد،زو رەپاڵیان نا
"" "" ئاویان بۆهێنا،لەجێی ماڵیان نا

١٣٢ * * *

ئاوێ لێـــژی ئاوێ بخۆرەوەو، بۆت بێ لەلێژی
گۆشت گێژی پشکێکت خواردبا،لەگۆشتی گێژی
....ی درێـــژی دەبێ هەیبێت و،ئەمەی فەرموبێ
"" "" خۆشەولەهی تر ،زۆر...درێژی

١٣٤ * * *

ئاویشتێ پاش گوێیان خستیەپاش گوێیان، زۆریشی پێچو
"" "" هەڵەم کردئەویش، وەك کاری پێشو

١٣٥ * * *

ئاهێکی هاتەوەبەرێ ئاهێکی تازەی، وەبەرهاتەوە
"" "" بابیری جوانتر،لەخۆبکاتەوە

١٣٦ * * *

ئاهی نەگرفتەیە وەوتۆی بۆرِپێزدەی،چی لێ نەزانێ
"" "" ئەوەش وەك ئاهی، نەگرفتەدانێ

١٣٧ * * *

ئای جێت خاڵی ئەوگوناحەی تۆم،بەستۆووەباڵی
"" "" خۆزیالیرەبای،ئەوجێی تۆم خاڵی

١٣٨ * * *

ئۆخەی ماڵەخۆم پێم خۆش چەندم پێخۆشەو،ئۆخەی ماڵەخۆم

بێ دەخۆم یانەهەرناخۆم پێم خۆش بێ دەخۆم،دەناهیچ ناخۆم

١٣٩ * * *

ئەتۆ بەخێر و دەبرۆ بەخێربەو،هەرمەم بینەوە

ئەمنیش بەسلامەت ئەمنیش بەسلامەت،باجوێ بینەوە

١٤٠ * * *

ئەتۆ پێت وایەکەرویشکێ ئەتۆپێت وایەو،بەردەست کراوم

دست وپێ بەستراوم کەرویشکێ دەست و،پێ بەستراوم

١٤١ * * *

ئەتۆچی و ئەتۆچی وئەمن ،چی بیڵێ بزانم

ئەمن چم چی نارێکت بیست،لەزاروزمانم

١٤٢ * * *

ئەتۆلەماڵەخۆت لەماڵەکەی خۆت،کەتۆدانیشی

وئەمنیش لەماڵەخۆم پسپۆری ولەزۆر، شت لێزانیشی

١٤٣ * * *

لەئەودیوئەودیوی بیژینگێ دو لەدولای بێژینگ ،دوژن وەك تۆومن

ژن دانیشتبون یەك:چۆنم دەبینی دەیگوت خۆشکێ تۆ، چۆن دەبینی من

دەڵێ ئەتۆنەمن چۆن دەبینی دەیگوت دادەتۆ،چۆن ئەمنت دیوە

ئەمنیش ئاوا ئەتۆدەبینم تۆش هەروادیاری،لەپیش چاوی من

١٤٥ * * *

ئەتۆ کەنگی مردی بۆیەوانالێم،تۆ،دەربار نەبی

قەبرحازر نەبێ خۆی لێ شیرن کەی ،یادڵخوازنەبی

"" "" — ها ڕۆژێکی من وتۆو،بەهاتەت نەبێ
"" "" — تۆ کەنگی مردی و،قەبرسازنەبێ

* * * ١٤٧

ئەتۆ گوتت — لەم تەون وبەستەی،ڕێم بۆدەرنەکرد
ئەمنیش باوەڕم کرد — تۆفەموت ئەمنیش،باوەڕم پێوکرد

* * * ١٤٨

ئەتۆ هەر کەرەکەی خۆمی — حەسڵە بەگزادەی،یابەچکەدۆمی
"" "" — سالآت بی وعەسکەر،سەرداری ڕۆمی
"" "" — زۆرخۆشەویستی و،بە لآم برای خۆم
"" "" — وەك جاری جاران،هەرکەرێ خۆمی

* * * ١٥٠

ئەتۆ هەنگاوێك ومرە پێش، هەتا — هەنگاوێك هاتی،بۆ لام تۆبزانە
ئەمنیش دو هەنگاو بێمە پێشێ — دو هەنگاویش دێم،بۆلات مەردانە

* * * ١٥١

ئەجەل غەیب نسیب غەیب — نسیبەوئەجەل،ئەودوەلەغەیبە
ودیدارغەیبە — لەگەڵ دیدارو،دیتنەوەش غەیبە

* * * ١٥٢

ئەجەل هات — ساغ بی بەهێزبی، یاهەرگێڕ وشەل
بەکەس ناگەڕێتەوە — کاتێ هات بەکەس،ناگرێڕێی ئەجەل

* * * ١٥٣

ئەزچیاوتۆچیا — ئەزبچم ونەگەر،تۆش بێی بۆچیا
گوێلك مابەبێگیا — گوێلکەسوردەمرێ، بەبێ ئاووگیا

* * * ١٥٤

ئەسپت بەتەنێ هەرخۆی بەتەنیا،ئەسپی لینگ داوە
لینگ داوە هەڵموساوئاوری ،وەدوای نەداوە

* * *

١٥٥

ئەسپت تۆڕبێ و ئەسپت تۆروژنت ،کچ بێ تاماوی
ژنت کچ بێ زۆرکەسەودەڵێن ،دەی خوابێ داوی

* * *

١٥٨

ئەسپت وێدەدەم کە غاری نە دەی ئەسپت ویدەدەم،نابی لینگی بدەی
چۆغەت وێدەدەم دەبەری نەکەی هارانك وچۆغەی،نەك دەستی لێ بەدەی

* * *

١٥٧

ئەسپم نۆڕیان ئەسپم خۆناخوا،نۆڕیەوجەوالآن
ناخو یاتۆبڵەی هاتبم،بەرێگری وتاڵان

* * *

١٦٠

ئەسپی پێش کێشێ ئەگەرکوئەسپیان،دایەی بەدیاری
تەماشاکردنی ددانانی ناوێ کەس نیەخۆ بنوری،لەددانی وزاری

* * *

١٦٣

ئەسپی چاك ئالیکی فەقیر بێ بەختی،زوروی تێ دەکات
لەخۆی زیاددەکا ئەسپی چاك ئالیك،لەخۆی زیاددەکات

* * *

١٥٩

ئەسپی کوێت ئەسپی کوێت کاتێ،بەدوای تۆدابێت
تادەتگاتێ دێت چارت پێ ناکرێ،تادەتگاتێ دێت

* * *

١٦٨

ئەسپی لەڕ باشترە ئەسپێکی لاواز،کز بێ وبارنەبەر
لەتەویلێك کەر زۆرم پێ چاترەو، لەدورەوەی کەر

١٥٦ * * *

ئەسپ وژن وتفەنگ ئەسپ وچەك وژنە،بەدەست هەركەسە
بەكێ بی نی ویە هەرنەوبێوانە،ساحێبەوكەسە

١٦١ * * *

ئەسپەدارینە ئەسپەدارینەی، دوەری بالولی
"" "" داردەست بێ قامیش،یاچرپی وشولی

١٦٢ * * *

ئەسپیان دەكوژێ ئەسپیان دەكوژێ، لەبن دیواری
"" "" لەبەردزوینیەی ، یا زیندەواری

١٦٤ * * *

ئەسپێ دەدەستی دا ئەسپێ هەلپەركێ،لەسەردودەستی
سەرچۆپی گرتوە سەرچۆپی گرتوەو،هەروابەمەستی

١٦٥ * * *

ئەسپێ دەدەستیدا لەلای دیكانەش،وەك دارستانی
دەپارێنەوە دەپارانەوەو،لەسەردەستانی

١٦٦ * * *

ئەسپێی لەسەردەستی كەمێ ئەولاتر،هێندێكی دیكەش
هەلدەپەرێ داوەتەوەراو،بەزمێكی دیكەش

١٦٧ * * *

ئەستۆی ئەستۆی رچەقوی،دەخات پێی وایە
رەچەقوی دەخا قازانج وبەهرەی،دەوچەندەی دایە

١٦٩ * * *

ئەگەرئابروی خۆت دەوێ ئەگەرتۆئابروو،حەیای خۆت دەوێ

نابی نی خەڵکیت نەویٚ	نابی ئی خەڵکیت،لەبەرچاوکەویٚ
١٧٠	* * *
ئەگەر ئەتۆ بمری،کفن زۆرە	ئەگەرتۆبمری و،لەکۆڵ ببیەوە
"" ""	کفنی زۆردێنم و،زیندو نەبیەوە
١٧١	* * *
ئەگەر ئەتۆ چاکتر	من وای دەزانم و،یانە لیێم تێك چوو
دەزانی،فەرمو	ئەتۆزۆرباشتر،لێی حاڵی فەرموو
١٧٢	* * *
ئەگەر ئەتۆ دەچوی	ئەوکاتەی تۆچوی،من دەهاتمەوە
ئەمن دەهاتمەوە	دەی زوتر هاتبای،جابردیاتمەوە
١٧٣	* * *
ئەگەرئەتۆرێوی	ئەگەرتۆرێویش،بی من کلکەکەم
ئەمن کلکم	کاری شاهیدی و،چیدیشت بۆبکەم
١٧٤	* * *
ئەگەر بابی خۆت خۆش دەویٚ	ئەگەربۆبابی،خۆت زۆربەخێری
جنێویٚ بەبابی خەڵکی مەدە	جنێو بۆبابی،کەس نابی بنێری
١٧٤	* * *
ئەگەر باوکمان نەدییا	ئەگەر نەمدیبا،باوکی ئەم لاوە
دەیگوت کوڕە ومزیرم	وای خۆدا دەگرت،زیاتری لەم لاوە
"" ""	دەیگوت بەخوای،من کوڕی وەزیرم
"" ""	دەیکردین بەژێر،بەردی وکەلاوە
١٧٦	* * *
ئەگەر براشوانە	ئەوکیژەی ئەگەر،برا کەی شوانە

خوشكیش چاوەڕوانە
لەدەرگاش دانیشم ،هەرچاوەڕوانە

١٧٧ * * *

ئەگەربرسیت بونان پێخۆری ناوێ
خەوت هات لێفەوسەرینی ناوێ
برسیت بونانت،پێخۆری ناوێ
خەوبێ وسەرین و،لێفەی پێ ناوێ

١٧٨ * * *

ئەگەربوی بەمیر
خوای بێنەبیر
بەگوێم كەكاتێ،كەتۆبوی بەمیر
وشیاربەوخودای،قەت نەكەی لەبیر

١٧٩ * * *

ئەگەربویەڕێوی
كاڵەكانم بخۆ
هەركاتێك بویە،ڕێوی وسیرمەخۆر
كاڵەكانی منیش،تۆبخۆهەریەزۆر

١٨٠ * * *

ئەگەر بەد بەختی هات دەپێشدا
لەكیسە وقەننات دەدات
خۆچارەڕەشی و،بەدبەختی كەهات
لەكیسەوقەنەی،دەپێشدا دەدات

١٨١ * * *

ئەگەربەدبەختی هات پەلو
خواردنیش ددانی دەشكێنێ
ئەگەربەدبەختی، هێرشت بۆبێنێ
خۆپەڵوخوارنیش،ددان دەشكێنێ

١٨٢ * * *

ئەگەربەدوعایان ئەبوو
كشپەڵبەخورمائەبوو
خۆدەبا ئەگەر،بەدوعایان بایە
لەجیات كیشپەلان،خورمایان بایە

١٨٣ * * *

ئەگەربەرخ هەربخورێ
فەرقی سوارو پیادەی نیە
ئەگەرمەربخورێ،ئەوبەرخی شین بەش
سواربێت وپیادە،هەردەكرێ بەش بەش

١٨٤ * * *

ئەگەربەماڵی، بەمام وخاڵی ئەوەی بەماڵەو،بەمامی وخاڵە
ئەگەربێ ماڵی، ڕوت وڕەجاڵی ئەوەی بێ ماڵ بێت،ڕوتە وڕەجاڵە

* * *

١٨٥

ئەگەرپوڵت هەبو وەختێکی هەتبو،نە یارودوژمن
دوژمنیش دۆستە دەبنەدۆست زۆری،وەك تۆووەك من

* * *

١٨٦

ئەگەرپیربەنوێژە ئەگەرفەرمویان،پیرەویەنوێژە
ساڵیش زۆردرێژە دەبزانن ساڵیش،چەندوورودرێژە

* * *

١٨٨

پێی خۆش بوبەخێرادایك وباباني پێ خۆش بوخێری،دایك وباباني
دەنابەكوێرایە هەردوچاوانی دەنابەكوێری،هەردوك چاوانی

* * *

١٨٧

ئەگەرتاوان باران بگرن گەربێت وبگرن،كێ تاوان بارە
كەس نامێنێ نامێنێ هیچ كەس،لەنێونەوشارە

* * *

١٨٩

ئەگەرتاو.وساو،ئەگەربارانە تاو.وساوبێت یان،ئەگەربارانە
بۆكەچەڵ هەر.زەرەروزیانە بۆكەچەڵ هەردوی،هەرزەرەوزیانە

* * *

١٩٠

ئەگەرترس هات قەپەگۆڵ ئەگەرترس وخۆف،بۆئەم لایە دێ
دەپیش تاژی داهەڵدێ گۆڵدەپێش تاژی و،تولەی داهەڵدێ

* * *

١٩١

ئەگەر تۆخۆت لۆمە كەی هەركەس بتوانێ،بێ خۆی لۆمەبكات
كەس ناتوانێلۆمەت كا هیچ كەس ناتوانێ،بێ ئەولۆمەبكات

١٩٢ * * *

ئەگەرتۆخۆت نسحەت کەی
کەس نسحەتت ناکات

ئـەگـەرتـۆبێـت و،نـسحـەت بـکـەی خۆت
لۆمـەو نـسحـەتی،خـەڵکـی نـایـەن بـۆت

١٩٣ * * *

ئەگەر تۆمنی من دومنم
جیا لەکللە وگەردەنم
"" ""
"" ""

فــیـێربــویــەودەبــڕۆ،زوزو بڵێ مــنـم
ئــەگــەرتـۆ مـن بـی و،دەی مـن دومـنـم
وردەحـیـساب و،زیـادیێـکـەت پێ بـڵێم
جـیـا لـەسـەرشـان و،کـوێـربـی دوژمـنـم

١٩٥ * * *

ئەگەرجولەکەبەئاگر بایە
دەباشەمۆڵکەی ئەگربایە

ئـەگـەرجـولـەکـەش،بـەئـاگـری بـایـە
شـەمـۆڵـکـەی دەبـو،قـەت ئـەگـرتـبـایـە

١٩٦ * * *

ئەگەرچاك و پیرجێی هیمدادێ
ئەبێ، خەڵك پەڕۆیان لێ ئاهاڵێنی

چـاك وپیـر هـیـمـدا د،لـەکـەس نـەنـوێنی
پـەڕۆوپـاڵـیـشـی ،ئـابـەن لـەشـوێنی

١٩٧ * * *

ئەگەرچاوت نابینی
خۆکە پۆت کونە

ئـەگـەرکـوچـاوت، نـابـیـنـی دەی خـۆت
خـۆتـفـینکـت کـونـن،یـاهـەرجـوت کەپۆت

١٩٨ * * *

ئەگەرچوار پێنجین وشەشین
هەمون میوانی دیزمرەشین

ئـێـمـەکـەچـوارین،پـێـنجـین وشـەشـین
هـەمـون مـیـوانـی،دیـزەڵـەی ڕەشـین

١٩٩ * * *

ئەگەر چویە شاری کوێران
دەست بەچاوان بگرە

چـۆیـە شـارێکـی،خـەڵـەکـەکـەکـوێـربـی
چـاوانـت بـگـرەو،تـۆش دەبـی فـێـربـی

٢٠٠
* * *

ئەگەرحەیابەش کرا ئەورۆژەی حەیاش،هات بەش کراوە

لەماڵێ نەبوە لەماڵێ نەبوەو،چی پێ نەبڕاوە

٢٠١
* * *

ئەگەر خاڵی بەشی خۆت ئەگەر تۆ خاڵی،فەرمو ها بەشت

هەڵگرمو بڕۆنەگەر داڵی چیدی نەت بینم،بەختی وارەشت

هەتادوتا پڕانت پێوەنێم لەکۆڵ نەبیەوە،کون کونی دەکەم

" " بەگوللەی تاپڕان، پاك گیان ولەشت

یان " بەشی خۆت بەرەو،دەبڕۆ تۆخاڵی

" " هەینە تاپڕانت،تالێ بکەم خاڵی

٢٠٤
* * *

ئەگەرخواغەزەبی لەداری گرت خواغەزەب لەکێ،بگرێ وبەباشی

دەیکاتەچەقەنەی ئاشی دەیکابەدا رو،چەقنەکەی ئاشی

٢٠٥
* * *

ئەگەرخوات بویەیاریابێ، هەزارسوار خوات کەبوبەیار،بۆت بێ هەزارسوار

خوات نەبی بەیار، پیرێژنی بێکار خوات نەبێ بەیار،پیرێژنەوڕێبوار

٢٠٦
* * *

ئەگەرخودام یاربێ دەی بامن خودام،هیمدا دویاربێ

بادوژمن هەزاربێ باکم نیەدوژمن،باچەن هەزاربێ

٢٠٧
* * *

ئەگەرخوابردی ئەگەرخوابردی،پاڵی بۆبدەدە

پاڵ دەوە ڕێگەی هومێدو،هیواش مەبڕەوە

٢٠٨
* * *

ئەگەرخوا دای
پاڵ داوه

ئەگەرخوا دایەی،دەبچوپاڵ دەوه
دا نیشەوجارجار،ریشیش بەردەوه

* * *

٢٠٩

ئەگەرخواوەندبیدابەکەسێ
لەخەزێنەخۆی خاس نەپاڕەسێ

خوابەمەیلی خۆی،بیدابەهەرکەس
پێی دەگامەردو،ڕەندبێت وناکەس

* * *

٢١٠

ئەگەرخوایاربێ
شمشێرلەداربێ

ئەوکەسانەی وا،باخوا یان یاربێ
عەیبی نیەوشمشیر،قاللۆروداربێ

* * *

٢١١

ئەگەر خۆڵێ وەسەر ی دەکەی
لەدەرکی گەورەی وەسەری کە

کەقوڕێ دەپێوی،برۆ پێش گەورەی
دەناباس مەکەو،مەچوەئەودەورەی

* * *

٢١٢

ئەگەرخەوببابەمایه
کەرویێشك ئەبوبەگایه

خۆئەگەرخەویان،کردبابەمایە
کەروێشکیش ئەبو،بکرابەگایە

* * *

٢١٤

ئەگەرخیز
گوڵی کرد

قەرارێ هەرکات،خیز بێ گوڵێ بکا
هەقی تۆش تەواو،کەماڵ دەبێ بگا

* * *

٢١٥

ئەگەرداربۆخۆی نیسێی
ئەبی بۆخەڵکیشی نابێ

ئەگەرداربۆخۆی،نیسێی هەرنەبی
سێبەری بۆمن و،بۆتۆی چۆن دەبی

* * *

٢١٦

ئەگەردرۆشه
خۆشه

ئەوباسەی کردت ،زانیم ودرۆشە
زاروکەلێمەت،لەدرۆشی خۆشە

٢١٧ * * *

ئەگەردڵ گرتی مۆرەی دیواری ئـەگـەردڵ گـرتـی ،مـۆرەی دیـواری

لێت دەبێتەقەندی شاری دەبـێـتـەشـەكـرو ،دۆشـاوی شـاری

٢١٨ * * *

ئەگەردوری تـاكـوئـەورۆژەی،والـێمـان دوری

پـوری خـۆشـەویـسـتـێكـی،وەك خـاڵ وپـوری

٢١٩ * * *

ئەگەر دونیا ئاو بی با دونـیـا ئـاوبـی بـاو،لـێرەتـاكـو كـوێ

لەجێگای خۆی هەڵناستێ هـەڵـناسـتـێ ولـەجێی،خـۆی هـەرنـابـزوێ

٢٢٠ * * *

ئەگەردەترسی كـوا تـۆئـەگـەركـو،وازۆردەتـرسـی

چت داوەلەلوسی چـت دا لـەلـوس و،پـوس وزۆربـرسـی

٢٢١ * * *

ئەگەردەسەلاتی بوا دەسـەولاتـی بـوا،یـاهـیـچ تـوانـاوهـێـز

سەگ وشوانی لێك دەبەستن لـێـكـی دەبـەسـتـن،سـەگ وشـوان بـەرێـز

٢٢٢ * * *

ئەگەردیتیانم ئەزم دیـتـیـانـم گـوتـیـان،كـێـی دەڵـێم ئـەزم

ئەگەرنەیان دیتم دزم كـەنـەشـیـان دیـتـم و،ئـەوجـارەی دزم

٢٢٣ * * *

ئەگەررۆستەم بی لەنەوەی زاڵی دامـنـاتـۆرۆسـتـەم ،هـەرنـەوەی زاڵ بـی

هیچ قوتبت نابێ چونكی بێ ماڵێ حـورمـەتـت نـاگـرن،ئـەگـەربـێ مـاڵ بـی

٢٢٤ * * *

ئەگەر رەمەزان یان شەشەكانە ئـەگـەررەمـەزان،یـان شـەشـەكـانـە

بەشی من هەر چەم ودو نانە بـەشـی مـنـی غـەریـب،چـەم ودونـانـە

٢٢٥ * * *

ئەگەر زۆری هات کـۆکـراوەکـان و،حـازری وحـەواڵـە

قەباڵەبەتاڵە هـەزاران حـوکـم و،تـاپـۆوقـەبـاڵـە

" " ئـەگـەرزۆری هـات،یـالـەروی زۆردار

" " بـوبـەڵگەنـابـن،تـێـکـرای بـەتـاڵـە

٢٢٧ * * *

ئەگەرسەری دراوسێتیان تاشی دراوسـێـت سـەریـان،تـاشـی هـەرکـاتـێ

تۆش سەری بخوسێنە سـەری بـخـوسـێـنـەو،نـۆرەو.دەگـاتـێ

٢٢٨ * * *

ئەگەرسەری دیزەی ئاوەلابو سـەری دیـزەڵـەی،کـەئـاوەلابـێ

دەبێ گوریەش حەیای هەبێ خـۆلـەلای گـوریـەش،دەبـێ حـەیـابـێ

٢٢٩ * * *

ئەگەرشانست هەبو ئـەوکـەسـەی شـانـسـی،هـەبـێ هـەروایـە

سەی دەرکێشت باش دەبێ ئـەوسـەی دەرکـێـشـی، وریـاوئـازایـە

٢٣٠ * * *

ئەگەرشەریك باش با کـەمـوکـێك شـەریـك،بـەبـڕوابـایـە

خواشەریکی پەیدادەکرد دەبـاخـوا هـێـنـدەو،زۆری لابـایـە

٢٣١ * * *

ئەگەرشەیتان لێ بگەرێ ئـەگـەر لـێ بگـەرێـن،دوزمـان وبـەدفـەڕ

گورگ ومەڕ وێکڕا لـێـی ئـەکـۆڵـنـەوە،بـەقـسـەیـاوزۆروەڕ

ئاوێ دەخۆنەوە وەك چـاوەڕوانـی ،دەکـرادەبـیـنـرا

" " ئـاوێـان خـواردبـاوە،وێـکـڕا گـورگ ومـەڕ

٢٢٣ * * *

ئەگەر عیلاجت نەبو،بە — عـیـلاجــت نـەبێ و،هـەربـەوحـیسابـە
حەریفی دایکت دەڵێی بابە — حـەریـفـی دایـتـەو،پـێـی دەڵـێـی بابـە

٢٢٤ * * *

ئەگەرغەریبی — حـاڵـی بـوم زانـیـم،گـەرتـۆغـەریـبـی
بۆمن حەبیبی — هـەربـۆیـەش لـەلای، مـن زۆرحـەبـیـبـی

٢٢٥ * * *

ئەگەرکاربەخۆشی پێك نەیە — کـارت بـەسـەبـرو،هـێـدیـش پـێـك نـەیـە
ناڕەحەتی زۆرلەدوایداهەیە — تـونـدوتـیـژیـەکـەی،ئـەوڕێـی دیـکـەیـە

٢٣٧ * * *

ئەگەر کاوێژی کردبا — خـۆگـۆشـتـی دەخـورا،کـاوێـژی کـردبـا
گۆشتی دەخورا — کـردبـای لـەسـەرخـۆی،ئـەوەی لابـردبـا

٢٣٨ * * *

ئەگەر کوێستان خۆری — کـوێـسـتـانـت خـواردتـا،ئـەونـواڵـەوپـاڵـە
کوا دوگەت — دوگـەت کـوا وپـاشـت،بـۆ هــەربــەتـاڵـە

٢٣٩ * * *

ئەگەرکەرن بەرانبەرن — ئـەگـەرکـوکـەریـن ،ئـەودوەبـەرابـەر
ئەگەرئێسترن سەربەسەرن — دەی بـائـێـسـتـریـن ،ئـەوجـارسـەربـەسـەر

٢٤٠ * * *

ئەگەرگران نەبی — ئـەگـەگـران نـەبێ، دەی بـۆچـی سـوك بـێ
بۆسوك بی؟ — قــۆتـری مـەوبـۆتـۆش ،بـۆسـازوبـوك بـێ

٢٤١ * * *

ئەگەرگوتت حەق — ڕاسـتـەویـەڕاسـتـیـش،هــەرواديـتـراوە

ئاوڕادەوەستی

وەختێ کەگوتت حەق،ئاوڕاوەستاوە

* * *

٢٤٢

ئەگەر گوتی ماست سپیه
باوەڕی پێ مەکە

بێ بۆلات وبڵێ،دیوتەسپیەماست
تۆ باوەڕنەکەی،بەپیاوی ناڕاست

* * *

٢٤٣

ئەگەرگو خۆری، کەچکت بێنە

"   "

لێت تورەم ئەوجار،چیدیم مەدوێنە
ئەگەرگۆخۆربی،کواکەچکت بێنە

* * *

٢٤٤

ئەگەرگۆشت گرانه
نەخواردنی هاسانه

ئەگەرتۆفەر موت،گۆشت واگرانە
باشەنەخواردنی،خۆزۆرهەرزانە

* * *

٢٤٥

ئەگەر گوڵ نی، دڕکیش مەبە

"   "

ڕاستیەکەی بۆمن،ئەگەرگوڵ نەبی
لەدا ڵدەو دڕوش، دورکەوی دەبی

* * *

٢٤٦

ئەگەرگەورەبوی
لەبیرت دەشتەوە

ئەگەرگەورەبوی،پاکیش بێ شیرت
هەموی ئەوانەش ،دەوروالەبیرت

* * *

٢٤٧

ئەگەرلایەلایەی دەزانی
بۆخەوت نایە

واجوان دەیزا نی،ئەولایەلایە
پێم سەیرە بۆخۆت،خەوت بۆنایە

* * *

٢٤٨

ئەگەرلە پارەی خەڵکی نە پرسیت
چاوت تێرنابی وتائەمری برسیت

ئەگەرلەسراوی،خەڵکی بپرسی
چاوت تێرنابی و،تادەمری برسی

* * *

٢٤٩

ئەگەرماتی	دیتم ومەعلوم بۆ ، ئەگەرتۆماتی
بۆدەماتی	چ پێویستێك بۆ،مات بۆدەهاتی

٢٥٠ * * *

ئەگەرماڵت بێ	ئەگەرماڵت بێ،دەی تۆبەڕێ وجێی
کەس ناڵێ کوڕی کێی	کەسیش پێت ناڵێ،ئەتۆکوڕی کێی

٢٥٢ * * *

ئەگەرمام عەلی سارەوان بێ	هەرسارەوان بێ،عەلی وەك ئوێنێ
دەزانێ وشتران لەکوێ بنوێنێ	وشتران دەزانیت،لەکوێ بنوێنێ

٢٥١ * * *

ئەگەر نا تخورێ بنی ڕانی	نات خورێ بن ڕان،ئەگەربەجوانی
چت لەماندونەبونێ شوانی	بۆچیتەوماندو،نەبونیە شوانی

٢٥٣ * * *

ئەگەرنوێ هاتن	دەڵێن هەرکاتێ،بەرگی نوێت بۆهات
کۆنەخەلاتن	کۆنەی بۆژێردەست،بەخشینەوخەلات

٢٥٤ * * *

ئەگەر نەتبو، شڕۆلی	ئەگەرکو نەتبو،شڕوشەپڕێوی
"" ""	لەترسێ خەڵکی،چۆن خۆدەبزێوی

٢٥٥ * * *

ئەگەر نەمدیبا باوکت	ئەگەرنەم دیبا،یەقین باوکەکەت
دەمردم لەحەسرەت دایکت	دەمردم لەسوێ،جوانی دایکەکەت

٢٥٦ * * *

ئەگەرنەمدیبای	بەمن چی موکری و،هۆزی بلباسی
نەمدەناسی	خۆکەنەمدیبای،هەرنەمدەناسی

٢٥٧ * * *

ئەگەرنەهاتیت هات ئەگەرنەهاتیت،بوسەی دەرکی خۆت
سەی دەرکێشت پێت دەوەڕی بەلورەوحەپەی،هێرشیدێنی بۆت

٢٥٨ * * *

ئەگەر نە یخۆی، بۆت دەخۆن هەتبێ وکەنەیخۆی،واخۆڕابێنە
"" "" بۆت دەخۆن وتۆش،زەق تێڕامێنە

٢٥٩ * * *

ئەگەرنیزیکی دیوتەهەرکاتێ،کەلیێ نیزیکی
لە پلیکی بۆبەهانەویان،هەروالەپلێکی

٢٦٠ * * *

ئەگەرهاتت بوهەی هەی مەکە ئەگەرهاتت بو،هەی هەی پێ ناوێ
ئەگەرنەهاتت بووەی وەی مەکە نەهاتیت بۆهات،وەی وەی دەرباوێ

٢٦١ * * *

ئەگەر هاتەوە پیاوی ماڵێ ئەگەر هاتەوە،وەك پیاوی ماڵێ
ئەگەر نەهاتەوە زیانی ساڵێ نەبو حیساب کە،دەی زیانی ساڵێ

٢٦٢ * * *

ئەگەر هەبو پەستە پەستە هەتبو خەرج کەو،هەریەستەبەسته
ئەگەر نەبو رەق راوەستە لێشت خەلاس بو،رەق بۆی راوەستە
"" "" چی هەتبوبیخۆو،لێی رامەوەستە
"" "" بۆت دەخۆن دەنا، هەریەستەبەستە

٢٦٤ * * *

ئەگەر هەتبو، دەورەت پڕە دەبزانەهەتبێ،چۆن دەوروبەرت
"" "" پەندا وەوپڕەو،تاتەپلی سەرت

٢٦٥ * * *

ئەگەرهیچ لەهیچ نازانی ئەگەرهیچ کارێش،لەهیچ نازانی
پیری بگۆڕەوەبەجوانی پیری بگۆڕەوەو ،بیدەبەجوانی

٢٦٦ * * *

ئەگەرهیچ نازانی دامناهیچ کارێك،تۆهەرناتوانی
گۆچانی هەڵگرەبۆشوانی گۆچان هەڵبگرەو،بیبەبۆشوانی

٢٦٧ * * *

ئەلحان کارمان نەزانی وەێڕی،جیکەوفیکەبوو
لەجێ یەکی دیکەبو ئێستاخۆکارمان،لەجێی دیکەبوو

٢٦٨ * * *

ئەڵێبە پینەوپەڕۆ دامناجانەی تۆ،بەپینەوپەڕۆ
ئەگاتەسبەی نێومڕۆ خۆڕاگری تاسبەی،چێشت ونیوەڕۆ

٢٦٩ * * *

ئەم ئاشە یادانی بدەیە ئەم ئاشە ڕێگای ،دانی بۆبکەوە
یا،ئاوی لێ ببڕەوە دەنا ئاوەکەی ،دەلای دی بکەوە

٢٧٠ * * *

ئەم دەست موحتاجی یاخوانەودەستەی،بۆهیچ خەرج وباج
دەستی تر نەبی نەبێ بۆدەستی ،دیکانەی موحتاج
یان "" من دەڵێم یاخوا، تۆش بڵێ ڕەبی
"" "" ئەودەستەت موحتاج،بەوەی دی نەبی

٢٧٢ * * *

ئەمساڵ نەبوایە پاربوایە ئەوساڵ نەبواهەی،پارەکەبوایە
بۆکێکی بۆسواربکرایە بوکەسورەکەی،بۆسواربۆایە

* * *

٢٧٣

ئەم کونە ئەم کونەلەکوێ،دەی بۆچی کراوە

لەکوێوەکرایەوە هی پێشوتریشی،هێشتانەگراوە

* * *

٢٧٤

ئەم نانە،بەم ڕۆنە هەردێنی ودەچی،لێم دەدەی دەورە

"" "" ئەونانە گەرمە،بەوڕۆنە چەورە

* * *

٢٧٥

ئەمن ئەمنم،ئەتۆکێی دەی ئەمن ئەمنم ،باشم دەناسی

"" "" ئەتۆکێی کوانێ،کێ یەبتناسی

* * *

٢٧٦

ئەمن بۆتۆمەو ئەمن بۆتۆمەو،ئەی تۆبۆکێتە

ئەتۆبۆکێتە دەناتادەمری،ئەوشوێنەجێتە

* * *

٢٧٧

ئەمن دەڵێم چی ئەمن دەڵێم چی،تێ فکرەبزانە

وئەتۆدەڵەی چی ئەوچم جواب دەدا،گەوج ونەزانە

* * *

٢٧٨

ئەمن ڕازی وئەتۆڕازی باشەمن ڕازی و،ئەتۆش بوی ڕازی

دارێکیش بەقونێقازی بادا رێکی بکەین،بۆکونگی قازی

* * *

٢٧٩

ئەمن مردوو ئاوام بۆدا نێ و،باشە من مردو

ئەتۆ زیندو کارمەعلوم دەبێ،جائەتۆش زیندو

* * *

٢٨٠

ئەمن میرو ئەتۆمیر باشەمن میرو،ئەتۆش بویەمیر

کێ سەری ئەسپی بکاگیر — کێ سەری ئەسپین،بێت وبۆبکاگیر

٢٨١ * * *

ئەمەبۆوەی نابین — ئێمەبۆوفێڵەی،تۆدەیڵێی نابین

"" "" — بەوبیروفکرەی،خۆمان باچابین

٢٨٢ * * *

ئەمەهەروامان کردومو — ئەمەهەروامان،کردوەوئەلحانیش

جێخونانیش هەرزۆریان کردوە — هەرزۆریشمان بوە،خەلەوخەرمانیش

٢٨٣ * * *

ئەنگوچکی سپیەو — ئەنگوچکی سپیەو،بەرگیشی تەرزە

سابونی قەرزە — سابون بۆشیویی،ئەویشی قەرزە

٢٨٤ * * *

ئەنگوستە — ئەنگوستەچاوەو،تاریك وتنۆکە

چــــاوە — دەبڕۆدامەزرێ و،بەس هات وچۆکە

٢٨٥ * * *

ئەوانەی زۆرزانان — زاناکان بەعام،هەروانەدوێنە

کەم ئەدوێن — چی پێویستیان بێ،زێدەی لەشوێنە

٢٨٦ * * *

ئەوبابت،مرد — ئەوکارەش چی بو،بۆخۆت بەخۆت کرد

"" "" — هەرنایبینێ وەو،ئەوبابیشت مرد

٢٨٧ * * *

ئەوبانە چۆن داپۆشراوە — ئەرێ ئەوبانەن،چۆن داپۆشراوە

بەسەبرێك ودوفوان — سەبرێکەودوفوی،بۆ دامەزراوە

٢٨٨ * * *

ئەویەنەی بەڕدێنیٚ فـکری دی بـکـەوەوە،زوتـری بـۆمـەستـە
منەوەهەڵمەبەستە ئـەویـەنـەی وەڕدێن،مـن هـەڵـمـەبـسـتـە

* * *

٢٨٩

ئەوپەڕۆشینکەی لەسەر ئـەوپـەڕۆشیـنـکـەو،چـی دیـش کـەبزانـم
شانی خۆم وەلادەبەم شـورەیـەو.لای بـەم ،بـالـەسـەرشـانـم

* * *

٢٩٠

ئەوپەلەی لەئاشێرپە ئـەوپـەلـەی ئـاشـێـرِ، لـەئـاشـەوانـی
لەئاشەوانی نیە دەیـکـات ئـاشـەوان، تـۆوای دەزانـی

* * *

٢٩١

ئەوتێسقەو تـێـلـەکـەی داون و،ئـەوقـایـش وئـاڵـقـە
فەلأسقەی بۆچیە دەی جـابـۆچیەتـی،تـێسقـەوفـەلأسقـە

* * *

٢٩٢

ئەوجارنا بـابـچـیـن بـۆحـەوشـەو،حـەسارێـکـی دی
جارێکی دی ئـەوجـاربـانـەبـیٚ و،دەی جـارێـکـی دی

* * *

٢٩٣

ئەوجیٚ ئاو هەیە زەوی نیەو خـۆت لـێـرەولـەوێـش،دەی یـاهـەڵـکـەوی
ونەوجیٚ زەوی هەیەئاونیە ئـەوجـێـی ئـاوهـەیـە،خـۆلـێی نـیـەزەوی
"" "" پـێـکـت هـێـناوەو،پـێـشی دڵـخۆش نـیـم
"" "" زەویـت پـەیـداکـرد،ئـاوچـەنـگ نـاکـەوی

* * *

٢٩٥

ئەوجیٚ خۆشە بـەویـسـت وخـواسـتـت،هـێـنـدەتـێکـۆشـە
دڵ لـیٚ خۆشە زانـایـی ورێـزت،هـی مـنـەوهـی تـۆشـە
"" "" کـەم بـێت یـازیـادبـیٚ،گـیـرەشـێـوێـنـیـە

"" "" خۆشە ئەوجێگا،کەدڵی لێ خۆشە

٢٩٧ * * *

ئەوجێگایانەی ژن خەرایان کوێ لەدەستی ژنان،ساغ بێ نەڕمابێ
نەکردوە،ئێستاش هەرماون هیچ هێزوکەسیش،پێی خەرانابێ

٢٩٨ * * *

ئەوجێ گەورەیە ئەوجێ گەورەیە،کێ مەزن وگەورە
پیاوی گەورەلێی دادەنیشێ چوەلێی دانیشتوە،پێشوئەم دەورە

٢٩٩ * * *

ئەوچاوو.ڕووە دەك ئەوچاو.وڕوە،باهەرئێخوت بێ
هەرئێخۆت بێ وازمان لێ بێنی و،بەس ئامووشۆت بێ

٣٠٠ * * *

ئەوچاوەکوێرە ساغ بێ وکوێرنەبێ و،خەڵکیش بناسی
خەنیمی خۆی ناناسێ خەنیمەکەی خۆی،چۆن نابێ بناسی

٣٠١ * * *

ئەوچاوەی کوێردەکەم خۆشەویستی منی،بۆدونیاودینم
ئەتۆی پێ نابینم کوێر بێ ئەوچاوەم،تۆی پێ نەبینم

٣٠٢ * * *

ئەوچیا ودۆڵەم ئەوچیاو دۆڵەم،پێش کێش بەتۆیە
پیش کێش بەتۆیە چەند خۆشەویستەی،مێرگەوچەکۆیە

٣٠٣ * * *

ئەوخوشەخوشە کاروکردەوی ،ویت لەبیرنیە
هەموی شیر نیە ئەوخوشەخوشەی،هەموشیرنیە

٣٠٤ * * *

ئەوخورمایەی ئەتۆ خواردت ئـەوخورمـاکەی تـۆ،خـواردت گۆشتەکـەی
ئەمن بەدەنکەکەی کایەم کرد مـن یـاریـم کـردوە،زۆریـەدەنـکـەکـەی

٣٠٥ * * *

ئەوخەڵکەی گـوێ ڕاگـرە بـۆقـسەو،زۆریش لـەباسان
ئاوا مەناسە ئـەوخـەڵـکـەی ئـاوا،مـەیـنـاسـە هـاسان

٣٠٦ * * *

ئەودرەنگە بۆئەوزووەی نابی بـەڵـەم لـێ دەکـەی،هـەی بـێ بـەڵابـی
" " ئـەودرەنـگـەی مـن،بـۆ،زوی تـۆنـابـی

٣٠٧ * * *

ئەودۆیە، هەرقابیل فـکـرێـی لـێ بکـەوەو،بـێ بـەهـانـەیـە
بەئەودۆدانەیە ئـەودۆیـەش قـابـیـل،بـەودۆدانـەیـە

٣٠٨ * * *

ئەودیوارە وەجواب هات بـەوکێشەی ئـەگەر،خەڵکی هـەموی هات
ئەوە وەجواب نەهات دیـوار هـات کـەچی،ئەووەجـواب نـەهات

٣٠٩ * * *

ئەوڕو پەڕەی ئـەوڕوپـەڕەی هـەر،وەرگـێـڕەجـارێ
وەرگێڕە بـاوەڕناکـەم ئـەو،لـەگـەڵ مـەبـچـارێ

٣١٠ * * *

ئەورێگایەلەبەر بـەڕاست پێت بڵێم،بـەڵگەی ویـم پێیـە
هەموا نمانە لـەبـەرهـەمـواتـمـان، هـەیـەئـەورێـیـە

٣١١ * * *

ئەوزووڕنایە فـکـرت نـیـەوبـەلا،شـم داهـەرنـایـەی
بۆتۆلێ دەدەم بـۆتـۆی لـێ دەدەم ،مـن ئـەوزووڕنـایـەی

٣١٢ * * *

ئەوزەنگوڵەی وشتـرواقـوچـەو،لـیـچ وملـی شـۆڕە
دەملی ئەو وشترەی کە کێ‌دەستۆی دەکات،ئەوزەنگ وقـۆڕە

٣١٣ * * *

ئەوساڵ چۆنی زۆرزوم پـێـزانـی، تـۆچـوبـوی بـۆشـار
دەگەڵ پار بـابـزانـم ئـەوساڵ ،چۆنی دەگـەڵ پـار

٣١٤ * * *

ئەوسوارو،ئەمنیش پیادە دەمـزانـی گـوتـیـان،ئـاخـری دەرنـەچوی
"" "" ئەوسوارو ئـەمـنـیش،پـیادەچـومـەدوی

٣١٥ * * *

ئەوسەرگەڕێ‌ئەوسەرگەڕێ ئـەوسـەرسـەرگـەڕێ،سـەری دیـش گـەڕێ
بێتەوەسەرچاوی پیرەمەڕێ بـێـت بـۆسـەرچـاوو، پـیـریـزن ومـەڕێ

٣١٦ * * *

ئەوسەری دەبیا ئـەوسـەری دەیـبـا،نـەیـهـێ نـێـتـەوە
نەی هێنێ‌تەوە چـی دیـکـەن پـیـاولـێ،بـانـەبـرێـتـەوە

٣١٧ * * *

ئەوشکەی لێم بوی ئـەوشـکـەی لـێـم بـۆو، بـیـرم کـردەوە
وەیەقین گەڕا یـەقـیـن بـووهـەروا، سـورم کـردەوە

٣١٨ * * *

ئەوقالبە ئـەوقـالـبـی پـیـاوی،زل بـێ بـێ ئـەژمار
هەموشك وماردە یخوا مـەعـلـومـەوهـەمـو،دەیـخـوامـشـك ومـار

٣١٩ * * *

ئەوقەدەغەو خـۆهـێـندقـەدەیـغـەو،قـۆرغـی لێ نـاگـرێ

قۆرغەی بۆچیە — ئەوداب ونازەش ، بەکەس ڕاناگرێ

* * *

٣٢٠

ئەو کەرنەبێ کەری تر — ئەوکەر بانەبێ،دەکڕم کەرێ تر

کورتانی دەکەم تازەتر — کورتان یاجلی، زۆر لەوەی نوێ تر

* * *

٣٢١

ئەوکەسەت بوێ — پێت خۆشەدونیا،وەدەست تۆکەوێ

ئەگرنەتوی دەوێ — ئەوکەسەت بوێ،ئەگەرتوێ دەوێ

* * *

٣٢٢

ئەوکەسەی بای بچێنێ — ئەوەی بای چاندوە،باش دەبێ بزانێ

خەرمانی توفانە — تۆفانەولەجێی،خەلەوخەرمانی

* * *

٣٢٣

ئەوکەسەی بچێتە حەجێ — کێ بچێ بۆحەجێ،تازیارەتێ بکات

لەدڕوی موغیلانێ ناترسێ — کوابیرلەدڕوودالێ،شوێن وڕێ دەکات

* * *

٣٢٤

ئەو کەسەی پاکە — گوتراوەودەڵێن،ئەوکەسەی پاکە

لەحیساب کێشانێ بێ باکە — لەحیساب کردنێ،خەڵکیش بێ باکە

* * *

٣٢٥

ئەو کەسەی زۆرت — ئەوەی پێت خۆش بو،زوتربمرێ مرد

ناخۆش دەویست ،مرد — تەخشان بەخشان و،مزگێنی چت کرد

* * *

٣٢٦

ئەوکەسەی عەیبی خەڵکی بۆتۆ — کێ عەیبی خەڵکی،بەتۆبلێ بەڵکی

بێنی عەیبی تۆش بۆخەڵکی دەبا — عەیبی تۆش دەباو،دەیدابەخەڵکی

* * *

٣٢٧

ئەوكەسەی نانێكی بخوا ئەوەكەسەی دەخوا، هەرتاقەنانێك
ئاقڵی لەتێكی هەیە دەبی هۆشی بێت،وەك نیوەنانێك

٣٢٨ * * *

ئەوكێوەش دەستی كێویش بێ دەستی، تۆپێوەنەگری
پێوەنەگری دەبڕێ باوەڕناكەم وا، زۆربەرگسەوبگری

٣٢٩ * * *

ئەومارەی ئەتولێ كوشتم ئەومارەی،تۆلێی دەترسای
دەترسای،كوشتم دەكرێ بۆخۆشت ،بێی بۆتەماشای

٣٣٠ * * *

ئەو ماستە،بێ مونیە من لێی زەنینم ،ئەلەوهەردوانە
"" "" نابی بێ موبێ ،ئەوماستەجوانە
یان "" لێشی حاڵی بوەو، هەردەدڵی دایە
"" "" ئەوماستەجوانەش،موێكی تێ دایە

٣٣٢ * * *

ئەومالەی بكاتەهێلكێك بیكات بەهێلكێك،ئەومالەی هەموو
بەدیواری داداكەس چ نالێ كوا كێ یەبێ بلێ،بووات كردیەكوو

٣٣٣ * * *

ئەونۆرەگاڕانەشمان هەموكەس ئاوای ،خۆلێ نازانێ
بۆیكە ئەونۆرەشمان بۆ،بچۆبەرگاڕانێ

٣٣٤ * * *

ئەومنەتۆو ئەوەم ئەتۆدەی، هاتویەئێرە
ئەومشەرح ئەوەش مامۆستا،بەشەرحێ فێرە

٣٣٥ * * *

ئەوەنەتۆو ئەی ئەتۆحازر، هاتی بەم تەرحە

ئەوەمەلا جائەوجارنۆرەی،هەق زانی وشەرحە

٣٣٦ * * *

ئەوەپشتی من و ئەوەش پشتی من و،هابگرەداری

ئەوەش داری تۆ تێرتێرم لێ بدەی،نالێم زورداری

٣٣٧ * * *

ئەوەپلاوەکەشمان ئەوەپلاوەکەی،زۆری خۆلێ بوارد

خوارد هاتین ئەویشمان،بەبێ چرپەخوارد

٣٣٨ * * *

ئەوە تایەکی داهات زۆرزوتریش لەوەی،ڕوی داکارەسات

„ „ بۆیە گوتم ئەوەش،تایەکی داهات

٣٣٩ * * *

ئەوەت گۆ.و ئەوەت گۆمانێ ،ئەوەش مەیدانی

ئەوەش مەیدان دەبزانم وەك ئەو، تۆلێی دەزانی

٣٤٠ * * *

ئەوەت لەچیە باشەئەونازو،نوزەکەت لەچیە

وئەوت لەچیە بەسەرتاسەپاند،ئەوی دیت لەچیە

٣٤٢ * * *

ئەوەدرێژایی ئی فەرموت هەموی،هەرلەدرێژایی

ئەدی بەرینایی ئەوجارگوێن لێ بێ،بەرین پانایی

٣٤٣ * * *

ئەوەسۆنەیە، خۆقەت ئەمن پێت بلێم،ئەتۆش پێت وابێ

تەڕنابێ وەك سۆنەی وایەو،بەهیچ تەڕنابێ

٣٤٤ * * *

ئەوە شەڕی کاوڕان بو ئـەوەی دیـت شـەڕی،بـەرخ وکـاوڕانــە
جابڕوانە شەڕی بەرانان ئـەوجـارجـاشـەڕی،نـێـریـە وبـەرانــە

٣٤٥ * * *

ئەوە قوزە مانگایە ،نەبۆ ئـەوەی بـاسی کـرا، خـۆقـوزەمـانـگـایـە
کاڵەدەبێ‌ونەبۆسیرمە بـەکـاری کـاڵـەو،سـیـرمـەش هـەرنـایـە

٣٤٦ * * *

ئەومکاریلەبولێی دەترسام کـاریـلـەوچـوك بـو،مـن لـێـی دەتـرسـام
ئێستابۆتە نێری ئـێسـتـاکـەنـێـریـە،چـۆن نـەبـم سـەرسـام

٣٤٧ * * *

ئەومکوڕنینە ئـەوەی فـەرمـوتـن و،باشـیـان بـنـاسی
بۆیەتوکوڕخاسی کـوڕنـیـن لـەبـەرەوەی،تـۆواکـوڕخـاسی

٣٤٨ * * *

ئەوە لەسەت ئاوی داوە لـەزۆر چـۆم وئـاو،بـەخـوای مـام بـاقـی
لاقی تەڕ نەبووە بـەروبـەرهـاتـوەو،تـەڕنـەبـوە لاقـی

٣٤٩ * * *

ئەوەڵی کارێمەو ڕۆژی ئـەجـلـیـەو،مـێـرو ویـاڵـداری
ئاخری عومرمە ئـاخـری عـومـرێـتـی و،ئـەوەڵـی کـاری
یان "" دیــارەدەورانـــی ، لاویـــم ڕابـــردوە
"" "" تـازەمـن دەسـتـم،بـەوکـارەی کـردوە

٣٥١ * * *

ئەومم پیٚ ژێرە دەی مـن ئـەوکـەسـەم،پـێ زانـاوژیـرە
لەگەڵ فەقیرە هـاوڕی وهـاودەنـگـی، کـێـیـەوفـەقـیـرە

* * * ٣٥٢

ئەوە نوێژە، بەرویودرێژە وایان داناوە و ، ئەورۆکە نوێژە

"" "" ئیش نابڕێتەوە، بەروبودرێژە

* * * ٣٥٣

ئەوەندەنازیزە خۆشەویستێکەو، زۆریش عەزیزە

وەك رۆنی بن هیزە هەروەك ئەورۆنەی، هالەبنی دیزە

* * * ٣٥٤

ئەوەندە برۆ بۆماڵی باوان بۆماڵی باوکت ،ئەوەندەبچووە

ئەوەت نەکەن بەعەیب وتاوان میوان دەرنەکرێن،لەسۆنگەی تۆوە

* * * ٣٥٥

ئەوەندە پاڕامەوە هێندپاڕا مەوە،خۆچەنەم شکا

وکەسیش تکای نەگرتم بێ فایدەوکەسیش،نەیگرتم تکا

یان "" هێندەم وت بەخوای،شل شل بوچەنەم

"" "" قەرلربێ ئەوجار،هێندەی لێك نەدەم

* * * ٣٥٧

ئەوەندە درێژە دەڵەی هێندە قوچ ودرێژ،وەکوپێپلی کان

نانی بۆنەستێران دەبا دەڵەی نان دەبا،بۆئەستێرەکان

* * * ٣٥٨

ئەوەندەم گوت چەنەم شل شل بو،لەگەڵ زۆرگوتنێ

چەنەم شل بوو ڕەنگ بێ پێت وابێ،لەبنێشتی جوتنێ

* * * ٣٥٩

ئەوەندەی خوێندوەلەلای ئەوەندەی خوێندوە،دەرسی شەیتانی

شەیتانی ناترسێ لەبێ ئیمانی لەخوای ناترسێت،بۆبێ ئیمانی

٣٦٠ * * *

ئەوەندەی درۆکردونە درۆ.ودەلێسەی، هێندپێك وەناوەن
توکی بەسەریەوەنەماوە تای توك بەسەریا،کواھەرنەماوەن

٣٦١ * * *

ئەوەندەی کەردەتڕی هێندەی کەردەتڕی ،یادەبزرێنێ
هێندەدرۆیان دەکا ئەوەندەدرۆیان، لەخۆی دەردێنێ

٣٦٢ * * *

ئەوەندەی گڵ لەسەرەویە دوهێندەی گڵیان،کردەسەرگڵکۆ
ئەوەندەعومری تۆبێ ئارەزوم ئەوەو،هێندبێ عومری تۆ

٣٦٣ * * *

ئەوەندەی مارخواردون ئەوەندەی خواردۆن،ماربێ ئینتیها
بۆتەهەژدیها زەلامەوئەستور،بۆتەهەژدیها

٣٦٤ * * *

ئەوھەموکەرە هەبن ئەوھەموکەرەن،هەبن وچۆن وایە
بۆ بە پێیان بەڕۆین پیادەڕێ داگرین،ئەبەوگەرمایە

٣٦٥ * * *

ئەوھەویرە قسەی گەورانم،خۆمەرلەبیرە
ئاوی زۆر دەوێ ئاوی زۆر دەوێ و،ئەئەوھەویرە

٣٦٦ * * *

ئەوە هەوێنی حەوت زانیم لەراست تۆ،بەتاڵن تەکبیر
مە نجەڵ شیرانە چونکی هەوێنی و،بۆحەونجەڵ شیر

٣٦٧ * * *

ئەوی چاکیان ئەوەبو، ئەویش ئەوەی دایان نا، بەچاکی وباشی

دەچودەکۆرەگەی ئاشی دەریا گوی کردلەبان و،کۆرەگەی ئاشی

* * *

٣٦٨

ئەوەی ئاقلی دەچاوان دایە ئەوکەسەی ئاقلی،دەچاوان دایە

زۆر نەزانە تادەمرێ ودەرِ یێی، نەزانان دایە

* * *

٣٦٩

ئەوەی ئەتۆی فریودا ئی تۆی فریوداو، تۆپێت گوتراوە

لێرەنەماوە لەکنەمەش ئێستا،رۆیوەوتۆراوە

* * *

٣٧٠

ئەوەی با بی هێنێ ئەویەتدەجوانەم، وەبیر هاتەوە

با دەباتەوە چی بابی هێنێ و، باش دەیباتەوە

* * *

٣٧١

ئەوەی بۆپیاوی مەعلومە ئەوەی بۆپیاوی ،سورەوعەیانە

نیشانەی ناوێ بۆچیەچی لێ بکا، نێوونیشانە

* * *

٣٧٢

ئەوەی بۆخوای نەبی دەی ئەوئینسانەی،هەربۆخوای نەبی

خواش بۆوی نابی عەجایب نیەخواش،گەربۆ.وی نەبی

* * *

٣٧٣

ئەوەی بەتەمای خاڵ ومامی بی هەرکەس بەهیوای،خاڵۆومامۆیە

هەتاکودەمری ئەوەش کاری بی بەرۆژ بێ نانەو،شەویش بێ دۆیە

* * *

٣٧٤

ئەوەی بەشەوی دێنی چی شەوهێناوتن، زولێکیان دەوە

بەرۆژێی بەوە بەورۆژی رونـاک، وەرەوبیان بەوە

* * *

٣٧٥

ئەوەی بەفسیان ئی بەفسیان دەکەی،پێت وایەوکڕن
دەکەی،تڕن ؟ دەنگ وبۆنیان هەس،فس نینەوتڕن

٣٧٦ * * *

ئەوەی بەکەمی ڕازی نەبی ئەوکەسەی بەکەم ،بۆت نابی ڕازی
بەزۆریش سەرگرانە زۆریشی بدەیەی،ئیدیش دەخوازی

٣٧٧ * * *

ئەوەی بەمنت گوت ،بۆ ئەوەی جەنابت،بەمنت فەرموپار
ساڵی دوبەهارڕاگیراوە ڕامان گرتوەبۆ،ساڵی دوبەهار

٣٧٨ * * *

ئەوەی پێت ناوێ جاباپێت بڵێم،ئەوەی پێت ناوێ
بۆپور ناتەواوێ بی نێرەوبیدەی،پورناتەواوێ

٣٧٩ * * *

ئەوەی پێم خێرە ئەوکارەی ئەگەر،بۆخۆم پێم خێربوو
لێم بویەگورگ وشێرە تێفکریم هەموی،خۆگورگ وشێربوو

٣٨٠ * * *

ئەوەی خاس وخۆشەویستی خۆشەویستی خۆت،وای بەسەربێنێ
خۆت وا؟خۆڵ وەسەری ئێمە دەی وەسەرئێمەش،خۆڵەو دەڕژێنێ

٣٨١ * * *

ئەوەی خواردبومان لەکونە ئەوەی خواردبومان،لەقازومریشکان
تفینگکان مان هاتەوەدەرێ هینانیانەوە،دەرێ لەتفینگکان

٣٨٢ * * *

ئەوەی داکەلێم بەلاکە کێ مام وخزمن ،یابابمە وداکە
ئەوەی خوشکەلێم دوپشکە بۆمنی چارە ڕەش،دەردوبەلاکە

ئەوەی ژنەگیانی منە — کێ پوورودوورو،بێ پارەوخوشکە
یان "" — لام وەك هەژدیهاو ،مارودوپشکە
"" "" — بەلأم سامان و ،سەروەت هەرژنە
یان "" — هێزی دەرونمە و ،ژیان ڕاباردنە

٣٨٤ * * *

ئەوەی دڕکان دەچێنێ — ئەوکەسەی دڕك و،داڵی بێ بچێنێ
نابی بە پێخواسی بگڕێ — پێخواس بێ وەکو،من دادەمێنێ

٣٨٥ * * *

ئەوەی دەشمزانی — ئەوەی دەمزانی و،جوان فێریشی ببوم
لەبیرم چۆتەوە — لێم تێك چون ئێستا،نەزانێ وەك توم

٣٨٦ * * *

ئەوەی دەکا دەزانێ — ئەوکەسەی کارێ ، دەکاودەزانێ
ئەوەی هەردەخواچوزانێ — ئەوەی هەردەخوا ،خواردنێ دەزانێ

٣٨٧ * * *

ئەوەی دەکەم — بیلامانێ هەر،ئەوجارەی دەکەم
تۆبەی دەکەم — شەرت بێیەکجاریش،تۆبەی لێ دەکەم

٣٨٨ * * *

ئەوەی دەگەڵ دوژمنی پێك دێ — کێ لەگەڵ دوژمن،بچیت وڕێك کەوێ
ئازاری دۆستانی دەوێ — ئێشە وئازاری ،دۆستانی دەوێ

٣٨٩ * * *

ئەوەی دە لێفەی بابی خۆی — دەلێفەی بابی ،نەترپێ کێ بێ
نەترپێ لوت بڵیندو.. — لوت بڵیندەبێ و،لەخۆ بەیی بێ

٣٩٠ * * *

ئەوەی دەهەبونێی دانەبەخشی ئەوەی نەبەخشی و،هەربۆژێردەستی
توشی پەشیمانی دەبێ وناخۆشی گیردەخوازۆرپیس،بەتەون وبەستی

٣٩١ * * *

ئەوەی دەیلێ چی گوتوەودەیلێ،هەرنایلێتەوە
نالێ تەوە وەسەرئاشی کرد،نای مالێتەوە

٣٩٢ * * *

ئەوەی دیتت ئەوەی کەدیبوت،یانەدەی بینی
نای بینیەوە دوا یی هات وەنیە،قەتیش بی بینی

٣٩٣ * * *

ئەوەی زانایەبەرگی پلاسە ئەوەی زا نایەو، بەرگی پەلاسە
ئەوەی نەزانەنازانی چ باسە نەزان حالی نیەو،ئاواش بێ باسە

٣٩٤ * * *

ئەوەی زۆرنازایە ئەوکەسەی ئەگەر،وازۆر.نازایە
هەمیشەوریایە دەبینرێ لەکار،هەرخۆی وریایە

٣٩٥ * * *

ئەوەی زۆری بخوا ئەوەی زۆری بخوا و،زۆریش هەلبگری
زۆریش نازی زۆرنازی ئەویش،وەك ئیمەدەمری

٣٩٦ * * *

ئەوەی سەگوی ناخوا چی سەگوی ناخوا،دێخۆی دەنوێنی
لێی سواردەبی بەقسەی وی هێندەی،دیش دێنەشوێنی

٣٩٧ * * *

ئەوەی شایی بەخۆیی ئەوکەسەی ئەگەر،شایی بەخۆبێ
دەبی شەرمیشی بەخۆیێ وەك شایی شەرمی، بەخۆوبەتۆبێ

٣٩٨ * * *

ئەوەی عەیبی خۆی بێتە بەرچاو، عەیبی کەس نالێ
عـەیب ونـەزانی،خـۆیٚ بـێتـە بـەرچاو
زەمـمی کـەس نـاکـەن،بێ پرس وپرساو

یان ""
عـەیبی خۆی ئەگەر،بێتەپێش هـەرکـەس
"" ""
چاك حـاڵی دەبێ و،ناکاباسـی کـەس

٤٠٠ * * *

ئەوەی قسەی تاڵە بۆخۆشی هەرتاڵە
کێ لـەپـێش چـاوت ،نـاحـەزودزێـوە
قـسـەی وی تـاڵ و،ژەهـرەلـەم پـێوە

٤٠١ * * *

ئەوەی قەرزدارە چاویشی خوارە
قـەرزدار زۆرو ، کـەمـیـش لـەم بـوارە
چاوی چـەپ وچـوێڵ،یـاخـێـل وخـوارە

٤٠٢ * * *

ئەوەی کردی بردی
ئـەوەی لـەجـێـوەو،کـۆکاری کـردی
قـازانـج وبـەهـرەی،دیـارەئـەوبـردی

٤٠٣ * * *

ئەوەی کەرێکی نەبێ کەرێکی ناهێنێ
ئـەیـبێ بـارەبـەر،کـێ بێ ویـاکـەرێ
ئـەوپـیـاوەش بـۆخـۆی،نـاهـێنێ کـەرێ

٤٠٤ * * *

ئەوەی گوێت لێ بوەلۆلۆیە لێ لێ شی ماوە
ئـەوەی گـوێت لـێ بۆەو،جارێ لـۆلـۆیـە
لـێ لـێـی بـەدولوەو،ئـەویـش بـۆتـۆیـە

٤٠٥ * * *

ئەوەی گۆێ نەدابەمەزنان لێی درۆێشاخی بزنان
ئـەوەی گـۆێـی نـەدا،بـەگـوفـتـی مـەزنـان
لـێـی دەروێشـاخـی،چـوێشـتـیـروبـزنـان

٤٠٦ * * *

ئەوەی گەڕا یەقین ئەوانەی ،کەزۆرگەڕا ون

دڕا لەگەڵ هاتن وچون،پساو. ودڕا ون

٤٠٧ * * *

ئەوەی لە ئاشی بێ کێ لەئاشی بی،واخۆدەنوێنی

بە ئاشەوانی دەشوێنێنی بەئاشەوانی،ئەتۆدەشوێنێنی

٤٠٨ * * *

ئەوەی لەبڵێندان دەڕوانی ئەوەی دەڕوانێ ،لەبڵێندویەرز ان

بەسەرئەویان دادەکەوێ هەڵدەخلیسەکێ،نێوقوڵك ودەرز ان

٤٠٩ * * *

ئەوەی لەبەرچاوانە دەڵێن ئەوکەسەی،لەبەرچاوانە

هەر ئەولەبەردڵانە ئەولەبەر دڵان ، جوانەویاوانە

٤١٠ * * *

ئەوەی لە پیاوەتێ بەدورە کێ لەپیاوەتێ و،چاکەی بێ خێرە

خەڵکیش لەوی بەدورە بۆپیاونابێت و،خۆی لێ ببوێرە

٤١١ * * *

ئەوەی لەچاکەی نەزانێ ئەوەی لەچاکەی،چاکان نەزانێ

وادادەمێنێ بۆلەتکەنانێ ئەودادەمێنێت ،بۆلەتکەنانێ

٤١٢ * * *

ئەوەی لەخوای دەترسی خۆهەرئەوکەسەی،لەخوای دەترسی

هەرئەودێدەپرسی هەرئەوەوئەگەر،دێ لێن دەپرسی

٤١٣ * * *

ئەوەی لەخوای غافڵە هەرکەسێکی خوای،لەبیرباتەوە

کافرە	کافرەوئیمانی، قەت نـاباتەوە

* * *

٤١٤

ئەوەی لەخۆی دەپرسی	ئەوکەسەی ئەگەر،لەخۆی دەترسی
هەرئەودەترسی	هەرئەویشەو.وا ، زۆردێ دەپرسی

* * *

٤١٥

ئەوەی لەدرۆیەدورە	هەرشتێکیش وا، لەدرۆی بەدورە
ڕەزگاری لەدوەمەنشورە	ڕەزگاری لەدوەو، ئاوامەنشورە

* * *

٤١٦

ئەوەی لەژیانی دانانی نەخورابێ	ئێ لەکاتی ژیان ،کەس نانی نەخوا
پاش مردنێ نێوی بەچاکەناڕوات	پاش مردنی چاکەی،کەس ناڵێ بەخوا

* * *

٤١٧

ئەوەی لەسەرسەبرانە	دەڵێن ئەوکەسەی،لەسەرسەبرانە
لەسەرخێرانە	خۆشی هەربۆویەو،لەسەرخێرانە
یان ""	هەرکەسێ لەسەر،سەبران ڕاوەستی
""	بەرهەمی خێرەو،دەڕژێتەدەستی

* * *

٤١٩

ئەوی لەشەڕی نەبی شێرە	کێ لەمەیدانێ ،نەبی ونێوشەڕی
"" ""	وەکوشێردێت و، دەکوژیت ودەبڕی

* * *

٤٢٠

ئەوەی لەهاوڕێی بێ خەوش	کێ بچێ هاوڕێی چاك،تابیبینێتەوە
بگەڕێ بێهاورێدمێنێتەوە	بێ هاورێ وماورێ ،ئەشمێنێتەوە

* * *

٤٢١

ئەوەی من دەمهەوێ
جارێ لەدایکی نەبوە

ئەوەی کەویستمەو،یائیشتیام لێ یە
هێشتا لەدایکی،نەبوەولەڕێ یە

* * *

٤٢٢

ئەوەی من دەیزانم
ئەتۆ نایزانی

ئەو.ئیش وکارەی،ئەمن دەیزانم
ڕێی هەر وێ نابەی،من وای دەزانم

* * *

٤٢٣

ئەوەی من دیتم
کەس نەی بینێ

ئەوەی من دیتم،پێت بڵێم وبەس
بەڵکو نەیاریش،بانەیبینێ کەس

* * *

٤٢٤

ئەوەی من کێشام
کەس نەیکێشی

کەس بانەیکێشێ،ئەوەی من کێشام
تانەوتەشەربوو،سەرباریش ئێشام

یان "" ""

ئەوەی من کێشام،ئەوێستاوپێشێ
یاخوا ئەودەردە،هیچ کەس نەیکێشێ

* * *

٤٢٦

ئەوەی ناخۆشت ویست
بلێ ماڵت ببێتە پوڵ

ئی ناخۆشت ویست،بابت بێ وخاڵت
دەبڵێ ببێتەپوڵ،سامانت وماڵت

* * *

٤٢٧

ئەوەی نانێکی بخوا
ناقلی لەتیکی هەیە

دەبێ ئەوکەسەی،دەخوانانێکی
هەیبێت ومشوری،نیوەنانێکی

* * *

٤٢٨

ئەوەی نەبوە
نەگوتراوە

لێرەولەجێ یەک،یەقین ڕوی داوە
هەرچیکی نەبوە،هەرنەشگوتراوە

* * *

٤٢٩

ئەوەی نەدەبووبێ ؟	ئــەوەی هــەرنــەبــا، ڕوی دابــاویــایــە
ڕویداو.بوو؟	هــاتــەپــێش چــارەی،بەهیچ کەس نــایــە

٤٣٠ * * *

ئەوی نەنداتەوە	ئـی نـەنـداتـەوەو،حـاشـامـان لـێ بـکـات
وەبەرئاوری مردوانی کا	دەك وەبـەرئـاوری،مـردوەکـانـی بـکـات

٤٣١ * * *

ئەوە،یەك	ئـەوەش یـەك لـەدزو،گـۆران وجـەردە
لەدزەکان	ئـەوەنـدەی بـکـوتـە،جرجـرپـێـی بـەردە

٤٣٢ * * *

ئەی زگەڕۆو	هــاوار.ســەت هــاوار،ئــەی زگـــەڕۆڕۆ
"" ""	هــاشــەوقــورەقــور،ئــەی زگــەڕۆڕۆ

٤٣٣ * * *

ئی بن بەڕەی	چــی دی ڕانــاگــرم، ئـی لـەبـن بــەڕەی
دێنمەسەربەڕەی	خــۆدەرخــائــەوجــار،بـێـتـەســەربـەڕەی

٤٣٤ * * *

ئی بەبیوەژنیت دەکرد	ئـی بـەبـیـوەژنـی،بـیـری لــێ دەکەی
بەکچیت کردبا	بـەکـچـیـت بـکردبـا،دەمگوت تێ دەگەی

٤٣٥ * * *

ئیحتیاجی،دەستی	ئـیـحـتـیـاجـیـەوزۆر وا،ڕو دەکـا لـیـمـان
سەی بە پیاوی ماچ دەکا	دەستی سـەی دێـنی و،مـاچ دەکـاپـێـمـان

٤٣٦ * * *

ئی خۆی داوە بەنیوە ڕێس	بــۆپـیـســی خــۆت دا،بــەنــیـوەڕێــســی
ئی خەڵکی هێناوە بەتەشی ڕێس	ئـی خـەڵـکـیـت هـیـنـا،وابـەتـەش ڕێــســی

٤٣٧ * * *

ئێرەمولکی تۆیە هەمودونیاملکی منە

ئێرەموڵکی تووەو،لێت سەروین بێ
دونیای دیش هەموی،باموڵکی من بێ

٤٣٨ * * *

ئێستاخۆمریشك هەڵنەنیشتوە

ئێستاخۆمریشکی،خۆیی وبێگانەی
هەڵنەنیشتون بێن،بۆکۆخ وکولانەی

٤٣٩ * * *

ئێستری پێش قەتارێ ڕەواندۆتەوە

ئێسترو قەتاری ، ڕەواندۆتەوە
بیکوتەوحەقی هەر،بەدەست خۆتەوە

٤٤٠ * * *

ئێسك لەدمی سەی دەرنایە

دورکەوی باشە،خۆت مندارنەکەی
دەرنایەت ئێسکیش،تازەلەدمی سەی

٤٤١ * * *

ئێشك بەئێشێکی وە ناتوسێ

"" ""

دوشت وەکیێك بن،دیارە بۆیەك دێن
بەلام دوئێشك ،پێك وەناتوسێن

٤٤٢ * * *

ئێشك وتەڕ، وێگرا دەسوتێ

"" ""

هەرکەس بابۆخۆی،بڕوابەشوێنی
ویشك وتەڕوێگرا،بۆدەسوتێنی

٤٤٣ * * *

ئێشکە جوی دەکا

"" ""

هێندی تێ ئاخنی،ویشکەجوی کردوە
کوالەوەی چاتری،چی بۆخۆی کردوە

٤ ٤٤ * * *

ئێش نەبێ بە ڕیشەوە؟

هیچ کاری زیادی،نەیکەی بەئێشت

ئەگەربەریشەوەبو مەحکەم دەیبینی،هەرلەبنی ریشت
دەبیٚ شانەی بۆهەلگری شانەشی دەبیٚ ،خۆبۆهەلٚ بگری
"" "" رەزگاریت نابیٚ ،هەربەسمیلٚیشت

٤٤٦ * * *

ئیکسم ئێکسم مرادەو،رێی کەوتەهەرمالٚ
مرادە میوانەوغەیری ،بێت یامام خالٚ

٤٤٧ * * *

ئێکیان پرپیٚ و هەموکەس رازیەو،بائمیان پرپیٚ
ئێکیان قرپیٚ؟ ناکریٚ خۆنەوی،دیکەشیان قرپیٚ

٤٤٨ * * *

ئی من وتۆیا بمێنی ئی من وتۆجاریٚ،دەی هەربابمێنی
"" "" نەمرم رۆژێك دێم،دەتکەومەشوێنی

٤٤٩ * * *

ئیمرۆلەمنەو ئەودەردەی ئیمرۆ،لەمنەبۆسۆیە
سبەی لەتۆویە سبەی ئاگرێکەو،دەی روی دەتۆیە

٤٥٠ * * *

ئیمرۆ هەیلکەی بدزی ئیمرۆلەجیران ،بیٚ بدزیٚ هێلکەی
سبە ی وشتریٚ دەدزی وشتریٚ دەدزی و،دەبیٚ چی لیٚ بکەی

٤٥١ * * *

ئێمەش خوایەکمان،هەیە تاوان بارم دەی،هێندەم ریٚ دەیە
"" "" خۆ ئێمەش ئاخر،خوایەکمان هەیە

٤٥٢ * * *

ئێمەش شتێکمان، پێ دەگا شتێکمان ئێمەش،ئاخری پیٚ دەگات

"" ""	لەم ڕێگەوبوارەی،فێڵمان لێ نەکات

٤٥٣ * * *

ئێمە وئێوەی، تێدا نیە	خۆنەوە ئێمەو،ئێوەی تیدانیە
"" ""	ئاوام نەناسی و،پێم لەنەزانیە

٤٥٤ * * *

ئینساف وقالەڕوتە	ئینساف هات لەگەڵ،مام قالەڕوتە
هەڵدەپەڕین بەجوتە	کردیان بەشایی و،سەمای بەجوتە

٤٥٥ * * *

ئینسان بەهیچ نەمری	پیاوبەهیچ دەردێ،نەمری وبمێنی
بە پیریەدەمرێ	پیری وکەنەفتیە،دێ دەتمرێنی

٤٥٦ * * *

ئینسان خەتاشی،دەبێ	ئینسان لەدونیا،تابژی وبمێنی
"" ""	خەتای دەبێت و،ڕوزەردێش دێنی

٤٥٧ * * *

ئینسان دوعمری بایە	ئارەزوم وایەو،هەرلەم دونیایە
لەئێکی تەجروبەی	مرۆڤ لەژیانیان، دوعومری بایە
کۆکردباوەلەوعومری	لەیەك تەجرەبەی،کۆکردبانەوە
دیشی بەکاری هێنابا	لەوعومری دیکەی،دەکارکردبایە

٤٥٩ * * *

ئێوارەدیتمی بەجەلالەوە	ئێوارەدیم بەش ، کۆوجەلالەوە
خولقت نەکردم بیمەماڵەوە	خولقت نەکردم، بێم وەماڵەوە

٤٦٠ * * *

پیتی (بێ)

باروبارگەکەم،هــەموی تێك دەنێم

هیوام تۆی هــەرتاچاوم لێك دەنێم

١ * * *

با ئەمەش بەگوناحی تۆوەنەسوتێنێ — هـەلآتـم پـێـم گـوت،لـەبـیـرم چـۆوە / نـەسوتـێـم ئـەمـنـیش،بـەگـونـاحی تـۆوە

٢ * * *

باب ئاگای لەکوڕی نیە — تـۆش دەبـاهـەربـای،وەك نیوەی ئەوەی / بـاب هـۆشـی لـێ بـڕا،لـەکوڕیش ونەوەی

٣ * * *

بابایەکم ڕێبوار — ئــەمــن بــابــایــەك،هــەروا ڕێــبــوارم / لـەعـەیـب ونـوقـسـان ،زیاتر لـەخــوارم

٤ * * *

باب بەلآیە ودایك قەزایە ژنی چاك نیعمەتی خودایە — دایــك وەك قــەزای،بـابــیـش بــەلآیــە / هـیـچ خـۆشـیـم نـە بـو،لـەم نوقــەلآیـە
"" "" — بـاژنـم چـەنـگ کـەوێ،بـەدڵـم بـێ بـەڵـێ
"" "" — نـیـعـمـەتی خــوایــەو،هــەربـێ بــەلآیــە

٦ * * *

بابزانین چۆن دەبی — بــاشـەبـابـزانـیـن،ئـاخـری چـۆن دەبـی / بـەشی تـۆنـوێ بێ و،ئی مەش کۆن دەبی

٧ * * *

بابزانین خوا چ دەکا — بــابــزانــیـن خــودای،ئــاســمـان وزەوی
"" "" — چـاوەڕێـی ڕوحـمـیـن،چـیمـان بـەرکـەوی

٨ * * *

بابزانین خوا مەیلی بەچیە دەی بابزانین خوا،مەیل ورەحمەتی
"" "" بەچیەوچاوەڕێی،لوتف ونیعمەتی

٩ * * *

باب پێی خۆشە لەم دونیایەی باب،ئارەزوی وایە
کوڕ لەخۆی چاکتر بێ دوعاوهاواری،لەدەرگای خوایە
"" "" کوڕی زۆر لەخۆی،باش وچاکتربێ
"" "" تەسدیقی دەکەم،ئەمنیش پێم وایە

١١ * * *

بابت مردوە چەند.وەخت ودەمە،بابی تۆمردوە
چ خێرێکت بۆکردوە چ خێراتێك یان،خێرت بۆکردوە
چ ئیسقات وخێراتێکت کواتۆچت کردوەو،بۆبابەکەی خۆت
بۆبابی خۆت کردوە کوڕیش دەی تۆزێ،باچاکتربێ بۆت

١٢ * * *

باب مردو وەسێتی وەختێ باب کەمرد،وەسێتی کردی
بابردو بەئەنجام گەیشت،دەنابابردی
یان "" باوکت وەسێتی،ئەگەربۆکردی
"" "" وەسێتی پێش خۆی، ڕۆیی بابردی

١٥ * * *

باب مردوە دەڵێی باوکی من،نوێنی کەخان بوە
وکوڕی لەوێنەی خاوەنی سفرەو،میوان ونان بوە
خۆی بەجێ لێ قەوماویشی ،هێندگریونەوە
هێشتوە بۆدەردی زۆرکەس،هەوادەرمان بوە

"" "" وێـنـەکـەی ئـەگـەر،تـۆبـی وکـەمـاوی

"" "" گشت کارەکانی،هـەرتـۆزی بان بـوه

١٨ * * *

بابەدەواری شڕی هـەوێکی پیێ بکەم ،ڕاستی لیێ بن خـوار

نەکردبێ قـەت بـانـەیـکـردبـێ،بەکـویـێـتـی ودەوار

١٩ * * *

بابەگوناحی تۆوە کـارت تـەواوکـەو،بـەسـی لیێی بدوێـن

نەسوتێین بـابـەگـونـاحـی تـۆ،ئێمـەش نـەسوتێـین

٢٠ * * *

بابەگەلای داری دەردێـکی بدەمێ و،ڕێـی پـیێ نـەبـردبـێ

نەکردبی بـابـەلـکـی وگـەلای،داری نـەکـردبـێ

٢١ * * *

بابێ خەرمانە خـوایـێ داوەهـەروا، بـای بیێ خـەرمـانـە

وگەرما زوزانە گـەرمـا بـێ کـوێـسـتـان،چـون بۆزوزانـە

٢٢ * * *

با پچینەوە بـابـچـیـنـەوەسـەر،بـنـەتـۆوەکـەی

سەرینەتۆوی خۆن هـەن بـودەپـێش داو،قسەی لیێ نـەکـەی

٢٣ * * *

با جی سمێلێی دەوێ قـنـجـی کـردونـە ،ڕەشیـش وەك سێـلێ

"" "" وادیـاره هـاتـوەو، بۆ بـاجـی سـمـێـلێ

٢٤ * * *

بادانەوە پـەشـیـمـانـی وهـەر، یـابـادانـەوەی

عەیب نیە عـەیـبـی تـێدانـیـەو،داگـیـرسـانـەوەی

٢٥ * * *

با دوژمن پێمان پێ نەکەنێ — ڕیشەی ناکۆکین،یەکجێ هەڵکەنێ
ناکرێ هەردوژمن،پێمان پێ بکەنێ

٢٦ * * *

باراشێکی دی ناخوا — تەرکەولات یاهەر،بچیەشوێنی دی
یەقین پێی ناخورێ،باراشێکی دی

٢٧ * * *

باران بباریێوتاوهەڵێ دەڵێن گورگ دەزێ — باران ببارێ و، ئەگەرتاوهەڵێ
گورگ ئەزێئەوەی،بەکەس تۆمەڵێ

٢٨ * * *

باران نیشانەی بایە نەخۆش نیشانەی تایە — نیشانەی باران،هەوروهوریایە
هیلاکی نەخۆش، نیشانەی تایە

٢٩ * * *

بار ئەگەر سوك بو زودەگاتە جێ — هەرزو دەگاتێ،باری سوك وایە
باری خواروخێچ،بەزمەوهەرایە

٣٠ * * *

باربەکابرای بێ مێشك ناگاتەهەواری — باربەپیاوی وا،بێ مێشك ونەزان
کواچۆن دەگاتێ و،هەواری ورۆزان

٣١ * * *

بارگەکەی تێك نا — بارگەکەی تێك نا، یارم یەك جاری
ڕێی داگرت بڕوات،یەك سەربۆشاری

٣٢ * * *

بار لەباجی ناناڵێ — بار ئەگەربارێی،لەباج ناترسی

""   ""   بۆشت تیژ دەکاو،زۆرزگی برسی

٣٣ * * *

بارم خوارمو   بارم لێ خواربووە،لەبەرچاوانە

ڕێگام ڕاستە   بەڵام ڕێگاکەم،خۆڕاست وجوانە

٣٤ * * *

باری بگرمو   بارت گرت لەگەڵ،خۆتی زوویێنە

باجی بستێنە   جانەوجاریاجت،چی بووبستێنە

٣٥ * * *

باری بەدبەختی خوارە   باری بەدبەختی،لەخۆوەخۆارە

خۆی تێ مەخەبێ بارە   خۆی لێ ڕاست بێنی،لەستوی تۆسوارە

٣٦ * * *

باری خوارناگاتەجێی   ناگاتەجێی خۆی ،بارنەگەرلاربێ

""   ""   هەردێتە خوارێ و ،بالەنێوشاربێ

یان   ""   کارم بەوەی نیە، پیادەیاسوارە

""   ""   قەت ناگاتەجێ، ئەوبارەخوارە

٣٨ * * *

باری خۆم دیوەلەودۆڵە   باری خۆم دیوەو،بەلێ لەو دۆڵە

نایەم بەهاوارهەمیان بەکۆڵە   ناچم بۆهاوار،هەمبان بەکۆڵە

٣٩ * * *

باری خۆم لەسەر   کەم وزۆرهەرچی،هەمبێ باری خۆم

پشتیخۆم   کۆم کردوەولەسەر،پشت وشانی خۆم

٤٠ * * *

باریکی برێسە   باریکی برێسی،تاوەختن ماوە

"" "" دەتاخۆبەخوای،لێمان قەوماوە

* * *

٤١

باری کەرێ‌تفەنگیش بێ کەرباری هەموی،سیلاح بێ وتفەنگ

گورگ بیگاتێ دەیخوا گورگ بیگاتێ،دەیخوا بەبێ دەنگ

* * *

٤٢

بارێك نەتوانی باری کەی بارێك نەتوانی،لێی نێی رێکی بدەی

دەبێ پاڵی پێوەبدەی لەلای دانیشی و،پاڵی پێوەبدەی

* * *

٤٣

باری گوێزێی لێنێی باری گوێزانی، لێ نێی پێم وایە

خەڕڕەی لێنایە خڕڕەوماش وهوش ،تەقەی لێ نایە

* * *

٤٤

باری گەورە باری گەورەوزل،ئەی زۆربێ وپتر

وشتردەبیا پێی هەڵگیراوە،هەرتەنیاوشتر

* * *

٤٥

باری لە لێرەبێ وگەرمێن،یالەکوێستانێ

کەرێ‌تۆپیونانێن کەرتۆپی هیچ کەس،باری لێ نانێ

* * *

٤٦

باری هێلکانی باری هێلکانی،لێ نێی بێ خێوی

لێنێی نایبزێوی باوەڕکەولەبنی ،خۆی لێ نەبزێوی

* * *

٤٧

بازاڕی بەبێ شکی بزانە،ڕۆبازاڕی خۆی

خۆی هاواردەکا لەم کاتەی پێویست،هاواردەکابۆی

* * *

٤٨

بازاڕی گەرمە — بــازاڕی گــەرمــەو، پــڕلــەمـشـتـەریــە
"" "" — پاش ماوێكی دیش، بۆی دەردی سەریــە

* * *

٤٩

بازاڕی كەسادە — هـیـچ نـافـرۆشـێت و، بـازاڕ كەسادە
"" "" — چـی دی لـێ نــەدا،دعـیـەوشـیـفـادە

* * *

٥٠

باز.با.باز — كـۆتـروكـۆتـرەكان،بـازلـەگـەڵ بازبێ
كۆتر.با.كۆتر — لای یـەك بن هـەواڵ،كـەیـفیان باسازبێ

* * *

٥١

باز لەبەرمگە دەرچوو — دەرچـوتـێ پـەڕی،بــەیــەك جـاری باز
"" "" — كـوابازی پـێ بـڵـێم،یـاهـەرجادوباز

* * *

٥٢

بازی بازی، بە ڕیشی — هـەرچـیكـی ویستت،پـێـی بـكـەی بازی
بابا هەم بازی — كـەسـیـش لـەوكارەی ، نـابـی ناڕازی
"" "" — ڕێـگـاتـەخـت وچـۆل ،وشـیـاربـەوبـەلاَم
"" "" — ڕیشـی بـابـای قـەت ،نـەبـوەبـۆ بازی

* * *

٥٤

بازی من كۆتری تۆی — حـاڵـی بـەبـزانـە،نـەوەك بـەئـانـقـەست
پێ ناگیرێ — بـازی من كـۆتـری،تـۆی نـەكـەوتـەدەست

* * *

٥٥

با سەگ بەئاسمانێ — جـێ بـەجـێـم كـردو،نـەك لـێم وەرگـەڕێ
هەربومرێ — سـەگ بـەحـاسمانـێ،بـاهـەربـێ بـەوەڕێ

* * *

٥٦

باسی گورگی کراو
لەوێ‌حازربو

فکرم وانەبوەو؟وای بۆ هەڵکەوێ
باسی گورگی کراو،پەیدابی لەوێ

٥٧ * * *

باشترین کار
بۆنەزانی بێدەنگیە

بۆونەزانانەش ، جیالەبێدەنگی
کارلەوەی چاتری،کوادیتەچەنگی

٥٨ * * *

باشەممۆ
لەمانگێ‌ببڕێ

شەممۆن لەمانگێ،جارێ‌باببڕێ
وەعدەی پێ داوی،چی بوبۆت بکرێ

٥٩ * * *

باغ بەبێ چنین زینەتی نیە
کچ بەبێ باوك حورمەتی نیە

باغیش بەبێ چنین، زینەتی نابێ
کچ بێ باب ویرای ، حورمەتی نابێ

٦٠ * * *

باغەڵی پڕلە،مرادن
"" ""

خۆباغەڵی پڕن،لەمرادومەخسود
دەی پەنام وەبەرێنەو،زاتی مەوجود

٦١ * * *

باغەوان کاتی میوەی
گوێی گرانە

باغەوان کاتێ ، میوەی دەگاتێ
کەڕەودەنگی کەس،کەسی ناگاتێ

٦٢ * * *

باغەوانی
چاترەلەچاوەڕوانی

باغەوان بی شتێك ،دێنێوەماڵێ
نەك چاوەڕوان بی،تائاخری ساڵێ

٦٣ * * *

با قسیکیش
بۆدزی،بکەین

نابی هەڵکورمێی،چیدی وابەکزی
باقسێکیش بکرێ و،جارێکی بۆدزی

٦٤ * * *

باگوێلکان ببڕینەوە چی ویستت وەك پار،بۆت بکڕینەوە
" " سەبرت بێ گوێلکان ،بابببڕینەوە

٦٥ * * *

باڵت دەگێم حەبابەڵەك لە گوبەحەباکەت،بەڵەك بوادەکەی
بەغدایەشەرعی دەکەی لەنێو لەبەغداشەرعەو،لێرە شەڕدەکەی
گە نمەکەی من شەڕی دەکەی

٦٦ * * *

باڵتۆی چاك با باڵتۆی بایەخ و، نرخێکی بایە
بەشانی ساحەبیەوەدەبو هەردەبادەبەر، خێوی دابایە

٦٦ * * *

باڵی تاوسێت دەوێ جەناب کەباڵی،تاوسێت پێ دەوێ
بچۆ هیندوستانێ دەبچوبۆ هیندێ،تاچەنگت کەوێ

٦٧ * * *

بانگی موحەممەدی بانگی محەممەدی،پێشوشوودوایی
بەئاشکرایی خۆشە خۆشەوبی بسین،بەئاشکرایی

٦٨ * * *

بانۆش بێتەسەردەی باشەبائەوجار،نۆش بێتەسەردەی
" " بەهەرەی تەواوی،هەرتۆلێ بکەدەی

٦٩ * * *

بانێك ودوهەوا چ قانونیێکەو، لەچی دەورانێك
کێدیتویەتی کوالەکوێت دیون،دوهەواوبانێك

یان	""	هەموی پارچێکن،ئەتۆش پێت وایە
""	""	لەئەو لا بانێکەو، دوسێ هەوایە

* * * ٧١

باووبڕی لەزگی	باوبڕی لەزگی، بەتاڵ کەی باشە
خۆی، دەردەکا	دوایە هەرچی بکەی،بۆخۆتی بتاشە

* * * ٧٢

باوەڕم پێناکەن		کارەکەش لەبنێ،تێك دەن خەراکەن
""	""	هیچ کام لەوانەش، بڕوام پێ ناکەن

* * * ٧٣

باوەڕم پێیان نیە		هیچ باوەڕێکم ،پێ یان نەماوە
""	""	خۆیدن بەدا رو،بەرد وبەوئاوە

* * * ٧٤

باوەڕیان		باوەڕیان پێم نیەو، دەی بۆچکراوە
پێم نیە		کوا دەرکی تۆبەی،خۆدانەخراوە
یان	""	دەی جاچۆن ئەتۆ، بڕوام پێ ناکەی
""	""	پێ ویست بوزوتر،ئەوکارەی چاکەی

* * * ٧٦

باوەڕیان پێناکەم		هیچ باوەڕێکیان، تازەپێ ناکەم
""	""	کاریش هاتەپێش، بۆخۆمی چاکەم

* * * ٧٧

بای بافە	بای بافەشێوێن ،یانەبلاوکەرە
شێوێنە	بۆیەپێی دەگوتی،ئەوقسەی لابەرە

* * * ٧٨

بایەکی لێ بیتەوە زۆریش بەهێدی، لێی دەرچی بایەك
هەمو کەس دزانێ خەڵکی زانیویەو،هەرکەس لەلایەك

* * *

٧٩

بایەلەبەروچەماغەکەکوتامە ڕوناکی کەوبی ،دۆزمەوەویاڵتۆ
بابی وەی شەراکەتی تۆی کرد کوتام بابی وەی،شەریك لەگەڵتۆ

* * *

٨٠

ببیسەو بەڕایەڵکانەت،دەترسێم بپسێ
باوەڕمەکە ببیسەویەلام ،باوەڕنەکەی پێی

* * *

٨١

بت بینم جا سەلاح دەوەی دا،تویلێ وادەکەم
تەعریفت بکەم دەبێ بتبینم و،تەعریفت لێ بکەم
"" "" بەبێ هۆوهەوا،باسی ویت ناکەم
"" "" بت بینم ودوای وی،تەعریفت بابکەم

* * *

٨٣

ب چ زمانێکی بە چ زمانێکی ،حاڵیت کەم بڵێم
حاڵیت کەم نەمدەگوت بەلام ،خۆناکرێ نەڵێم

* * *

٨٤

بچمە سەربەحرێ تاقیم کردەوە، لەنێوهەوروساو
نیشك دەبی بچمەسەربەحرێش، نیشکن چۆم وناو
یان "" چەوتونەهاتی و،ئەوڕێگەی سەختم
"" "" بچمەسەربەحران،نیشکن لەبەختم

* * *

٨٦

بچۆجێیەکی کەس نەتناسی تۆبچوبۆجێ یەك ،کەس کەس نەتناسی

خۆهەڵكێشە پڕی كەواوكەراسی خۆت هەڵكێشە پڕی،كەواو كەراسی

* * *

٨٧

بچینەوەسەرجێ بچینەوەسەرجێی ،كۆنەوهەواران

كۆنەهەواران تاتی دۆی دەگەڵ،كۆترەل وخواران

* * *

٨٨

بخوازەلەدەریان بخوازەوبگرە،لەدێ ولەدەریان

بیكەبەخێری مردیان جابەرەوبیكەن،بەخێری مردیان

* * *

٨٩

بخۆو.خۆڵی دەبەرپێ ئەتۆدەبچوبخۆو،خۆڵەكەی كەوێ

مێردی مەكەسەربەهەوێ ئەكەی میردی بكەی،وابچیەپاڵ هەوێ

* * *

٩٠

بخۆرەوەفنجانەكەژەهری بخۆرەوەقاپێ ،پڕاوپڕژەهری

مەخۆرەوەفنجانەكەقەهری مەخۆوەنیوقاپ ،بێ مێهروقەهری

* * *

٩١

براچیایەك گرانێ برالەپشتێ برای،تۆبڵێ لانی كەم

وەك كێو.وایە وەكوكێوێكەو،حاستەم وەحكەم

* * *

٩٢

براحەزناكابرای لەخۆی پیاوتربێ حەزناكات برا، لەخۆی پیاوتربێ

وحەزدەكاكوڕی لەخۆی پیاوتربی باكوڕی پیاوترو،زۆریش چاتربێ

* * *

٩٣

براحەزبەمردنێبرای ناكات براش بەمردنێ،برای حەزناكات

وحەزیەنەبونیەی دەكات حەزێبەزیادی و،زۆرێ ویش ناكات

* * *

٩٤

برادەربگری بەقەسپێك   برادەریگریت ، ئەتۆبەقەسپێك
بەری مەدەبەنەسپێك   نابێ بەری بدەی،بەنووبەنەسپێك

٩٥   * * *

برا کەبویەبرازا   هەریرایەکیش،بۆت بوبەبرازا
کار لەکارێ ترازا   دەبزانە چۆن کار،لەکارێ ترازا

٩٦   * * *

برا لەلای برابێ   بەخوای گەریرا،لەلای برا بێ
مەگەرقەزالەلای خۆدابێ   جیا مەگەر قەزا،لەلای خودابێ

٩٧   * * *

برامان برایەتی و   لەوڕۆووەوبرامان،بابرایەتی بێ
کیسەمان جودایەتی   بەلام کیسەشمان،جودایەتی بێ

٩٨   * * *

بردمێ شەڕابی مەرگەوە   بردمێ شەڕابی، تالّی ومەرگەوە
"" ""   بەدەم دەردەوەو،هەریەوبەرگەوە

٩٩   * * *

برسیایەتیت   دەڵێم عومریشت،زۆر تێ پەڕیوە
وەك من نەدیوە   برسێتیت وەك من، کواخۆ نەدیوە

١٠٠   * * *

برسیایەتیت وەك من   کویرەوەریکی،زۆرت کیشاوە
نەکێشاوە   بەلام برسێتیت ،کەمترکیشاوە
"" ""   ناڵێم خۆهیچ شت ،لات ڕوی نەداوە
"" ""   برسێتیت وەك من،کواکەی کیشاوە

١٠٢   * * *

برسێتی ڕەگی بێ درۆیان پێگوتم،ئەبەوشێوەیە
هاری پێ ومیە برسێتیش ڕەگی، هاری پێوەیە
"" "" گەیشتۆتەجێ و،یان بەرێوەیە
"" "" برسێتیەو ڕەگی، هاری پێوەیە

١٠٤ * * *

برسی گرێوی گرێوی لەهاریش،بردبۆوەوبرسی
لەهاری بردۆتەوە لەویاس خواسەی،کێ هات وپرسی

١٠٥ * * *

برسی هارومار ئەجاوێ برسی هارومار ،ئەجوێ پێی وایە
"" "" چی ئەوڕۆنەیخوات،نابینێ دوایە

١٠٦ * * *

بڕواتان، پێ ئیتربڕوا تان ،ئەمن پێ ناکەم
ناکەم زۆرچاوەڕوانیم،لەتۆبۆچاکەم

١٠٩ * * *

بڕوانەکۆزەر کۆزی بەرغەلی، ببینی وبێژی
کەوچك دابگرە بۆم بێنن نان و،کەرەوشیرێژی

١٠٧ * * *

بڕوانە کیسەو بەسەبروهێدی و،زۆربەماقوڵی
پوڵی خەرج کە بڕوانە کیسەو،خەرجی بکەپوڵی

١٠٨ * * *

بڕۆبیگار ئاوام پێخۆشەو ،بت بەن بۆبێگار
مەنیشەبێکار نەکولەم ماڵەی، دابنیشی وبێکار

١١٠ * * *

بریابەبریای
خوداکچ بایەی
هەربەبێنەونیەی،گزوفچ بایەی
بریام بەبریای،خوداکچ بایەی
١١١ * * *

بریا مردن هەباو
پیری نەبا
وەك مردن هەیەو،دەی باهەرهەبا
پیریەوکەنەفتی،خۆزیاقەت نەبا
١١٢ * * *

بریانەمد بیای و
هەرنێوم بیستبای
خۆزیاسەت خۆزیا، نێوم زانی بای
جانەوەرێکی، وەك تۆ م نەدیبای
١١٣ * * *

برێکیان تەکاندوە
" "
ئەتۆدەبێ بڵەی،هێندێکیان تەکاند
دەناپەراسوو،باسکێکیان شکاند
١١٤ * * *

برینانم مەکولێنەوە
" "
رابردۆەکانمان ،زوبیردێنەوە
چی دی برینانم،تۆمەکولێنەوە
١١٥ * * *

برینج ورۆن هەبێ
دایکت چێشتی خاس ئەکا
برینج ورۆن بێ،دایکت پۆرنەنێ
چێشتی زۆرخاس و،خوشیش لێ ئەنێ
١١٦ * * *

برینداردەزانێ
برینی لەکوێ یە
بریندارىۆخۆیی،لەم رەوت ورێ یە
دەزانێ برینی،چەندەولەکوێ یە
١١٧ * * *

برینی خەنجەرێش چاك دەبێتەوە
برینی زمانی چاك نابێتەوە
برین لەکوێ بێت،چادەبێتەوە
برینی زمانیەو،ژێردەدرێتەوە

١١٨ * * *

بزانەویلێ بزانەوبیان لێ و،ئەوەی دەیزانی

نایزانی مەیلێ خۆی لێ ببوێرەو، هەرچی نەیزانی

١١٩ * * *

بزمار لەبەردی بەچەکوچی بیکوتی،ڕۆژ تائێواری

ناچێتەخوارێ بزمارلەبەردی،ناچێتەخوارێ

١٢٠ * * *

بزن ئەگەر ئەجەلی هات بزن هەروەختێ،ئەجەل ڕوی تێکات

تێشوی شوانی دەخوات تەماح دەتێشوی، شوانی خۆی دەکات

١٢١ * * *

بزن بۆ شەوێکیش بێ بزن بۆشەوێك ،یان تۆبلێ زیاتر

جێگای خۆی خۆش دەکا جێگاخۆش دەکا،یابگرەچاتر

یان "" بزن عادەتیەو،کاری خوێ دەکا

"" "" بۆشەوێکیش بی،جێی خۆی خۆش دەکا

١٢٢ * * *

بزن دەخەمی گیانی داو بزن دەفکرێ ،گیانی داو،قەساب

قەساب دەخەمی پیوی دا دەیگوت پیوەکەی، زۆربێبۆکەباب

١٢٤ * * *

بزن نەکاهێلەهێلێ بزنن بانەچی و، نەی حێلەحێلێ

نێریش ناکابێلەبێلێ نێریش هەرنایەو،نەی بێلەبێلێ

١٢٥ * * *

بزن ومەڕهەرکەسەبە حیسابی بزن و،مەڕجوێجوێدەکرێن

لاقی خۆهەڵداوەسرێن هەریەك بەلاقی،خۆی هەڵداوەسرێن

١٢٦ * * *

بزنێ‌گەڕۆڵ لەسەرینچاوەی بــزنـــی زۆرگــەڕۆڵ،ڕێــی دەکـــاتـــەوە
ئاوێ دەخواتەوە لـەکـانـیـە خـاوێـن ،ئـــاو دەخــواتــەوە

١٢٧ * * *

بستێك .یربێ و بـابـسـتـێـك ..ـیرو،بـۆربـێ یـاسـوربـێ
لەمەدوربێ چـەنـدی بـۆن بـکـرێـت،لـێـمـان بـادوربـێ

١٢٨ * * *

بکێشە جەفا دەبـکـێـشـەجـەوری و،دەردوجـەفـایـە
بنۆشەسەفا ئـەمـجـاربـی بـیـنـەو،خـۆشی وسـەفـایـە

١٢٩ * * *

بگرە داری وبکوژە ماری هـــەروا حـالـّـی بـی و،دەبـلـّـی زۆرداری
" " زویـکـــوژەمـــاری و، فـــەرمـــوهـــاداری

١٣٠ * * *

بلابێژنەتەهارە پـێـم خـۆشـەوبـەتـۆ، بـابـلـّـێـن زۆردارە
نەبێژنەتەهەژارە نـەکـوبـلـّـێـن لالـۆی ،هـێـدیـەوهـەژارە

١٣١ * * *

بلوێرێ بۆگاجوتی جـوانـی لـێ حـالـّیـەو،هـەرخـۆدەبـوێـری
لێ دەی وەك بـۆگـاجـوتـی، لـێـدەی بـلـوێـری

١٣٢ * * *

بلێ سێوان نـارەحـەت مـەبـەو،بـاشـەوبـابی خـۆم
بەجۆنادەم بـەجـۆیـان نـادەم،دەبلێ سێوی خـۆم

١٣٣ * * *

بلێم بز لـێـشـم تـێـك چـوبی و،گـوتـبـێـتم بـزنـە

دەڵێ دز هــەڵــلایــەو،دەڵــێ،هــەرزنــەوکــزنــە

* * *

١٣٤

بلێم سیر نـاکرێ‌بـیدوێنـم ،نـیزیك بێ ودوریـش

دەڵێ پیواز بـلـیـم سـیردەڵـێ،پـیـوازوتـوریـش

* * *

١٣٥

بلێم ماست ڕەشە بێژم ماسـت ڕەشـە،بێ قسەوگوفتوگۆ

دەڵێ ڕەشە دەڵێ مـن بـاوەڕ ،دەکـەم بـەقـسـەی تۆ

* * *

١٣٦

بلێم ماست سپیە بێژم ماست سـپـیەو، بـاوەڕنـاکەن پـێم

بەقام پێ ناکا دەی لازم نـاکـات،چـی دی بلـێم وبـێم

* * *

١٣٧

بناغەی لەسە بێ سەحەت نابی و،دڵـتـانـیش بێشـێ

خۆڵەمێشێ داندراوە بـنـاغـەی دانـرا،سـەرخـۆڵـەمێشـێ

* * *

١٣٨

بن لاقی من دەکۆڵی لیت حـاڵی بـومەو،حەسـڵ نـی وزۆڵـی

" " هـاتـوی بـن لاق و،پـیـتـی مـن دەکـۆڵـی

* * *

١٣٩

بنیادەم بـنـیـادەم یـەکـێك، بـەسـەدیـاهـەزار

یەك بەهەزارە زۆرلـەوەی پـتـریـش،تـۆدەبـڵـێ بـەزار

* * *

١٤٠

بنێشتە خۆشکەیە بـەبنێشتەخـۆشـکـەی،بابـیـربـێ تـەوە

" " بی بـێـژی زویـکـی و،هـەریـیـڵـێ تـەوە

* * *

١٤١

بۆئاورت بـۆئـاورت گـرتـوەو،پـەلـەوەل دەکـەی
گرتوە کـاری چاکـراوم،لێ پـوچـەڵ دەکـەی
* * *
١٤٢
بۆئاوری هاتوی خـێرابـەدەی دەی،هـەی زوکـەزوکـە
وابەتاڵوکە بـۆ ئـاوری هـاتـوی،وای بـەتـاڵـوکـە
یان "" تـەونت ڕایەڵ کرد،وەك جاڵ جاڵوکـەی
"" "" بـۆئـاوری هـاتـبـوی،وابەتـاڵـوکـەی
* * *
١٤٤
بۆئەمن لەزڕ ئـەنـجامت نـەدا،چـەنـدی هـاتـم وچـوم
دایکێبومە بـۆپـێـت وابـومـن،لـەزڕدایـکـێبـوم
یان "" هـات وچـونـەکـەت ،هـەروا لـەرێـمـە
"" "" لـەزڕدایـکـێبـوین،دەی بـۆچـمائـێـمـە
* * *
١٤٦
بونەوکەسەی بگری بۆئـەوکـەسـەی بـگـری،کـەبۆتـۆدەگری
کەبۆتۆدگری ئـەوی بـۆت نـەگری،تـۆبـۆبـۆی دەگری
* * *
١٤٧
بۆیەئەسپی شام کوابـەئـەسـپی شـام،گـوت بـەرمـەڵـلآیـە
گوتوەنارەسەنە هـەرات سـازکـردبـۆ،ئـەوبـەرەڵـلآیـە
* * *
١٤٨
بویەدڵۆپەناوێك تـکـایـە بـەرێ و،بـۆدڵـۆپـەنـاوێـك
تکایەبەرێیم نـەیـما هـیـچ ڕێـگـا،یـاشـوێن وناوێـك
* * *
١٤٩

بویەکرێی چەنەی بەخرینگەخرینگی،موروژێرچەنەی
" " هیندت پێك دادا،بوبەکرێی چەنەی

١٥٠ * * *

بو بەکەلە بابی بۆکێ کەلەبابەکەی،بوکیان چۆن رفاند
" " هەرکەس بۆخۆی هات،شتێکی قاچاند

١٥١ * * *

بویەکەوێ وەکو ئەوکەوەی،بون بەبرابرا
برابرا جیایان کردنەوەو،بەشیان دا ئدرا

١٥٢ * * *

بۆ پیاو قات بووە بۆقات بوەمرۆو، پیاوێ لەم شارە
" " زوخۆت پێ دادا و،وا ت زانی بارە

١٥٣ * * *

بۆپیاوی زانا دیتت هەرپیاوێك،ئاوا زۆرزانە
شت زۆرهاسانە زەحمەت لەلای وی،بۆی دێوهاسانە

١٥٤ * * *

بۆپەزی زیانی نەبێ ئەمنیش پێتم وایەو،کەس لێی نابەزی
" " زیانێکی وەوتۆی،نەبی وبۆپەزی

١٥٦ * * *

بۆت لەکولانە رۆژیت لەروچەن،یالەکولانەوە
بەرنابێتەوە بۆت ناهێننەخوار،یالەم بانەوە

١٥٥ * * *

بۆتەنەشکەوت هەر خۆمەرەی لەبرەی،هەرناکەتەوە
دەنگ دەداتەوە وەك ئەشکەوتێکە و،دەنگێ بداتەوە

* * * ١٥٧

بۆتە پشیلەی ڕەجەبەشێتی وەکوپشی ڕەجەب،دێخۆدەنوێنێ
گەرمکەماڵێکی بەخۆوەدەسوتێنی چەندمالآن دەگەڵ،خۆشی بسوتێنێ

* * * ١٥٨

بۆتە پشیلە ی سەرچناریٚ بۆسەیرێ پشیلە،چوبۆسەرداریٚ
" " حەولم زۆربۆداو،تاهاتەخواریٚ

* * * ١٥٩

بۆتە پشیلە ی کلك نەفتینە لیٚم بۆتە پشیلەی،کلك نەفتینە
" " دونیا بسوتێنم و،دوایەش بم بینە

* * * ١٦٠

بۆتە تاژیە قوبادبەگی دەشینەی بەردەی ،تاژی قوبادخان
دەکەرویٚشکیٚی بەردەدەی دەچی هەڵدەرِی،وەقاچکەگوێنیان
وەقاچکەگوێنێ هەڵدەرِی

* * * ١٦١

بۆتەتوڵەی دۆسوارن تێ پەرِی ورِۆیشت،لابەلاوخوا ران
" " هەروەکوتوڵەی ،کەوتەدوی سوا ران

* * * ١٦٢

بۆتەتیراویٚ وەکو نەخۆشیە،پیسەی تیراوە
چانابیٚتەوە عیلاج وچارەی ،بۆکەس نەکراوە

* * * ١٦٣

بۆتە خوێنیٚ سیاوەشی سەعی بۆکراوەو،ناکوژێتەوە
ناکوژێتەوە خوێنی سیاوەشیە،بیر ناچێتەوە

* * * ١٦٤

بۆتەسورەداڵ ،هەر بۆتەسورەداڵ،وەکوسیەکویٚری

بەخاڵی خۆی دەوێری بەخاڵەکەی خۆی،تەنیادەوێری

* * *
١٦٥

بۆتەسێلێ بێ دەوڵەتی وەك سیێڵی بێ خێر،سوردەبێتەوە
پاش نانی سوردەبێتەوە گەرکابان لەنان ،کردنێ بێتەوە

* * *
١٦٦

بۆتەفۆتەحەما م خۆبۆتەفۆتەی،حەمامی جاران
"" "" لەپێش وپاشی،ئەغیارویاران

* * *
١٦٧

بۆتەقەلە منداره قەلەومندارەی،دەوری تۆپێنێ
"" "" هەڵێی بەتۆپێك،زو دەتتۆپێنێ

* * *
١٦٨

بۆتە قیلی کەواسپی قیلی کەواسپیش ،دیتوتەچلۆنە
"" "" وام پێوەنوسان،لەتازەوکۆنە

* * *
١٦٩

بۆتەکەچەربە،کەس پێی ناپێوی بۆتەکەچەربەو،بەسەریابازدە
بۆخۆی دەڵێ ئەوەشازدە کەس پێی ناپێوی،ئەودەڵی شازدە

* * *
١٧٠

بۆتە کەچەڵی نێو گندۆران بۆتە کەچەڵەی،لەنیوگندۆران
"" "" خۆی هەڵدەبژێری،لەزەردوبۆران

* * *
١٧١

بۆتەکەرێ بیگاران بۆتەواکەرێك،هەربۆبێگاران
"" "" پێی دەکێشنەوە،باراشی وداران

* * *
١٧٢

بۆتەکەرێ دێزەبەتۆپینێ خۆی دێزەپێی خۆشە،سەندان وێی کەوێ

پێخۆشەهەتازەرلەساحەبی کەوێ بتۆپێ وزەرر،وەخێوی بکەوێ

١٧٣ * * *

بۆتە کەرێ مام دمروێشی وەك کەری دەروێش،بەتدەلەچۆشە

لەچۆشەی بەندە، هێش وهۆشی شی،هەروایێ خۆشە

١٧٤ * * *

بۆتەکەڵی گونی خوانەویەلایەن،لەکۆڵ کاتەوە

"" "" بۆتەکەڵی گونی و،جواب ناداتەوە

١٧٥ * * *

بۆتەگۆلێ وێرای دوهۆزی،مەرزینگ وسەکران

کابەکران خۆن تێ خست وەکی،گۆلی کابەکران

١٧٦ * * *

بۆتەلە پەدگەڵ هەروەکولەپەی،لەگشت شۆرباوێ

هەموشێوان هەیە لازمیشیان نەبی،خۆی هەرتێ داوێ

١٧٧ * * *

بۆتەمریشکێ خەراپ هێلکەی مریشکێخەراپەو،خوابیباتەوە

ناکاوراوکەش دەخواتەوە هێلکەی نیەوراوکەش،دێ دەخواتەوە

١٧٨ * * *

بۆتەمنداڵ بازاری منداڵ بازاریەو،دیارەناکاری

"" "" زو لێی حاڵی بوم ، گەلا لەوباری

١٧٩ * * *

بۆتەموی کە پۆی گێژووێژداماو،دەگەڵ ئەوکارەی

"" "" بۆتەموی کەپۆی،بۆم ناکرێ چارەی

١٨٠ * * *

بۆته مه‌لای ترشه‌کانێ
هه‌تاده‌خوێنی که‌رتر ده‌بێ

فــه‌قــێی تــرشــه‌کان،ده‌ڵـێـن واده‌بی
تـازۆری بـخـوێـنێ و،پـتـرکـه‌رتـرده‌بی

١٨١ * * *

بۆته مێرگێ لاوازان
"" ""

لـێی کـۆبـونــه‌وه،ده‌سـتـه‌ی دۆخـوازان
یـه‌ك یـه‌کــه‌و.وێــنــه‌ی،مــێـرگـێ لاوازان

١٨٢ * * *

بۆته‌نێرمکه‌رێ‌برا یمه‌شینی
له‌جێگایان .وَنێ‌ده‌داو
له‌سه‌رمه‌ش
گونان دادێلێ

هــه‌روه‌کوگـۆڵـی،برایـمـه‌شـیـنـه‌که‌ی
لـه‌لاوه‌هــێـدیـه‌و،چـۆن وچـی لـێ بـکـه‌ی
هـاتــه‌وه‌ش گـونــمـان، لـه‌سـه‌ردادێـلـێ
بـه‌کاری چی دێ، وده‌بـی چی لـێ بـکـه‌ی

١٨٤ * * *

بۆچمابه‌پوڵی
سه‌ربه‌ندۆکه‌ی دایکت کراوه

بۆچــمـابـه‌پـوڵـی،سـه‌ربـه‌نـدۆکـه‌کـه‌ی
دایـکـی تـۆ کـراوه،لـێم داگــیـرده‌کــه‌ی

١٨٥ * * *

بۆچماجه‌رده راوه‌ستاوه
"" ""

بــۆ چــمـاپـێـت وایــه،کـه‌وتـومــه‌دواوه
رێ گـــرن وجــــه‌رده‌و،دزرا وه‌ســتـــاوه

١٨٦ * * *

بوچما که‌رێم لێ ده‌کرێ
"" ""

هـاتـوی تــوره‌شـی،واده‌کـوژی وده‌بــرێ
بۆ چـمـاپـێت وابی،کـه‌رێـم لـێ ده‌کـرێ

١٨٧ * * *

بۆچما که‌رم
لێ ده‌قورێ که‌وتوه

پـیـت وابـوکـه‌رم لـێ،ده‌قــورێ کـه‌وتـوه
شانس وبـه‌ختیشم،یـه‌ك جـاری خـه‌وتـوه

* * *

١٨٨

بۆچما گیای بەهارێم بۆگیای بەهارێم،ئەتۆپێت وایە
شین ببمەوە سەرم بپسێنی و،پێشم کەی کایە
یان "" زوێکی بیێم هەروا ،زۆرزوش بچمەوە
"" "" گیای بەهاریٚ نیم ،خۆشین ببمەوە

* * *

١٨٩

بۆچمالاقم بەستراون بۆچما پێت وابو.،بەستراون دوپێم
"" "" نەتوانم ببزوم ،یابۆهیچ کویٚ بێم

* * *

١٩٠

بۆچما لەچۆلی ڕاهاتوم بۆچما پێت وابوو،هاتوم لەچۆلی
"" "" جانتام بۆپڕکەی ،بەڕیەویەکۆلی

* * *

١٩١

بۆچما، مالی دەیخوی ودەشلێ،بۆمن حەلاڵە
جویە کوامالی جوانە،بۆچما ئەومالە

* * *

١٩٢

بۆچمامالی خۆت خستۆتەئەو،کێشەوهەرایە
کافریە مالی کافرانەو، ئەتۆ پێت وایە

* * *

١٩٣

بۆچما مێشکی بۆچما خواردومە،ئەمن مێشکی کەر
کەرێم خواردوە نەخێر کێشاومن،ڕەنج ودەردی سەر

* * *

١٩٤

بۆ چەنگی بەخوێنت چەنگی بەخوێنت،بۆلێخەم داوە
لەبەرۆکێ داوم دەی بۆلەرێگەی،ڕا ستێت لا داوە

١٩٥ * * *

بۆخچەی نەکراوەیە تاوێستاهەروەك،بوخچەی نەکراوە
"" "" لای دایك وبابی،دەست لیێ نەدراوە

١٩٦ * * *

بۆخۆت بخۆتێرە جارێ هەربۆخۆت،بیخۆتێرتێرە
بەکەس مەکەخێرە بەمن وبەئیدیش،کوابیدەی خێرە

١٩٧ * * *

بۆخۆت سەر بۆخۆت سەرپشکی،لێی هەڵبژێرە
پشك بە ئێمەش بەپاك و،چاکان بسپێرە

١٩٨ * * *

بۆخۆت لەخوارێ بی و بەڵکوکەس نەبێ،دەگەڵ خۆت بەرێ
نێوت لەسەرێ بی خۆشیەهەرنێوت،بڕوابۆسەرێ

١٩٩ * * *

بۆخۆت یەکی و بۆخۆت یەکێکی و،دۆستی دوچلانی
دۆستی چلان بالآتان پێکتر،دەست دەست وملانی

٢٠٠ * * *

بۆخۆم دەزانم بۆخۆم دەزانم،کوێم دێشێ ئەمن
کوێم دێشێ دەوروبەر.زۆرتر،ئەوبۆمن خەمن

٢٠١ * * *

بۆخۆم کردومەو بۆخۆم وام کردوەو،دەبا بیکێشم
دەبێ‌بی کێشم ناخۆشی ودەردەو،دڵەی پڕئێشم

٢٠٢ * * *

بۆخۆم کردومەو کارەوهەرلەدەست،خۆمی ڕوداوە

دەبێ بۆخۆم چارەی بکەم چارەش هەرچی بێت،بۆمنە ولەدواوە

٢٠٣ * * *

گۆرانیەکی فۆلکلۆری بۆخۆم لەخۆم کرد،بەردیارا نم کەن

بەبڕێك دەستکاری وێلّ وئاوارەی ،نێویارا نم کەن

٢٠٤ * * *

بۆخۆی ڕوتە هەرچی تۆلێت ویست،خۆڕوت وقوتە

بۆخەڵکیش پوتە بۆلاوەوخەڵکیش، باتمان وبوتە

٢٠٥ * * *

بۆخۆی لێرە نیە و گوتن وشاهیدی،قسەی حەق خێرە

خوای وی لێرەیە بۆخۆی لیرەنیەو،خوای ویم هالێرە

٢٠٦ * * *

بۆخۆی لێرەیەوکلکی بۆخۆی لێرەیەو،بەدوتیرەوهۆز

لەبەغدایەتۆزێ دەکا لەبەغداکلکی،کردیەتەپ وتۆز

٢٠٧ * * *

بۆخۆی مریشکە زۆرم پێ سەیرە،ئەومۆدی تازە

وهێلکەی قازە بۆخۆی مریشکەو،هێلکەی وی قازە

٢٠٨ * * *

بۆ دایەلاوکۆی وەك دایەلاوکۆی،شڕوشەپڕێوی

" " تۆرای لەماخۆت ،ئێستابێ خێوی

٢٠٩ * * *

بۆ دمی مردوی بۆدمی مردوی،هێندساردبۆتەوە

" " بەشی بەشداریەو،بۆی کۆبۆتەوە

٢١٠ * * *

بۆدەستت بۆدەستت خەنەو،ڕەنگی لێیدراوە

بەخەنەیە کارێکەوەماسان ،پێت ئەسپێراوە

یان "" کارێکمان بۆبکەی،نەبەوشێوەیە

"" "" بۆدەڵەی دەستت،خەنەی پێوەیە

٢١٢ * * *

بۆدەسرۆکێکی زولێی حاڵی بوم ،بۆدەسرۆکێکی

قەیسەرێکی دەسوتێنێ بسوتێنێ هەروا ،ڕێزخانولکێکی

٢١٣ * * *

بۆرۆنم لێ دەگرت چەندرۆژی دیش با،لیرەماباوە

"" "" ڕۆنم لێ دەگرت ،بۆنەت بردباوە

٢١٤ * * *

بۆرەبۆرەم بۆکرد. بۆرەبۆرەم کرد،بۆنەهاتیەوە

نەهاتەوە.بازەبازەم بازەبازەم کرد،بۆنەهاتیەوە

کردنەهاتەوە.دوایە کەوتیەبیرورای ،وەك پەشیمانی

بە پای خۆی هاتەوە؟ دوابەقاچ رقول و،پای خۆهاتیەوە

٢١٦ * * *

بۆرمنەوەی بازەبێ بۆرەم بۆبێنەو، نەوەی بازەبێ

یەکی تەڕوتازەبێ بەلام دەبێ زۆر ، تەڕو تازە بێ

٢١٧ * * *

بۆسپیەکەی وادەخوێنێ و بۆسپی کەی ئاوا،قاقاوپێ کەنین

ڕەشیش لەجێی خۆی دەمێنێ بۆرەشیش داتنا ،ڕۆڕۆگەرمەشین

٢١٨ * * *

بۆسۆی لێ هات هەناسەی کێشات،خۆبۆسۆی لێ هات

"" "" کێیه بەوڕاستیەی،بەقای پێ نەکات

٢١٩ * * *

بۆسیر لەزاری لاوێکی بۆسیرلەدەستی و،زاری تازەلاو

خۆشترەلەبۆنی گوڵاوی پیرێکی نەك لەمامی پیر، وەریگری گوڵاو

٢٢٠ * * *

بۆسیر بۆمان بێت بۆنی،پیوازوبۆسیر

بێت لەزاری پیر جالەدم ولەوس و،لیچی مامۆی پیر

٢٢١ * * *

بۆشێتی بۆشێت گشت ڕۆژێ،شادی وجێژنەیە

هەموڕۆژێ جێژنەیە گەربۆی بێتەنوا،زۆرجێی دی هەیە

٢٢٢ * * *

بۆعارفان حەرفێك بەسە بۆپیاوی زانا،ئیشاریێك بەسە

"" "" تێ دەگالەوتەت،ئەوکەسەی کەسە

٢٢٣ * * *

بۆ کاری خێرێ تاڵوکەی بکە چەندی پێت دەکرێ،بۆکاری خێرێ

"" "" بەتاڵوکەبن و،کەس خۆی نەبوێرێ

٢٢٤ * * *

بوك ئەوعادەتەیان ئەوعادەتانەش،بۆبوکان هەنە

هەرهەنە نوکەنوك گریان،فێرکردن وجەنە

٢٢٥ * * *

بوك بەخەسوی گوت هەتا بوك دەڵێ هەتا،خەسوم موعتەبەر

نەتۆنسحەتت کردم نەمنیش نسحەتی کردم و،عەقڵیان دامەبەر

سی وسێ مێشم لەگونی خۆنەمنیش بێکار،بۆی نەوەستابوم

کەرەکەی ئەژماردن سی وسێ مێشم،ئەژماردلەگوێی کەر

* * *

٢٢٧

بوك وخەسوویت بوك وخەسوێتیت،بەخۆونەدیوە

بەخۆونەدیوە رایەڵەی هەوات،لێ هەڵبڕیوە

* * *

٢٢٨

بۆکوردی هەژار بۆشوانی هەژار،مەڕلەشوێن ویوا ر

خوای گورگ وخوای سوار فەرقی چیەگورگ،بیخوات ویاسوا ر

* * *

٢٢٩

بوکەکەی ماڵی مەتی ئەوبوکەکەی هات،بۆماڵی مەتی

سەری سورمو پای پەتی سەرێکی سورو،جوانەوپای پەتی

* * *

٢٣٠

بوکی ساڵێ هەرکاتێ هێنات ،ئەوبوکی ساڵێ

بەریدەماڵێ بێ بیرکردنەوەی،بەری بدەماڵێ

* * *

٢٣١

بۆکێ لەگەڵ تۆمە بۆکێ بەتۆم گوت،خەسوگوێت لێ بی

خەسو گوێت لێ بی باس لەگەڵ تویەو،لەخۆوحاڵی بی

* * *

٢٣٢

بوکی میمکان بۆکێکیان هیناو،بۆماڵی میمکان

بەشی پیتکان بەشێك مایەوەو،ئەویش بۆتیتکان

* * *

٢٣٣

بۆکوێری شەووڕۆژ شەووڕۆژەکو،یەکین بۆکوێری

هەریەکە فەرقی پێ ناکات،بەغدلوهەولێری

* * *

٢٣٤

بۆکوێی دەبا	کوابۆکوێی دەبات،ڕێگەی لیٚ ون بووە
"" ""	کیسەدڕاوەکەی ،شڕوکون کون بووە

٢٣٥ * * *

بۆمارەبڕانەی دایکتە	بۆمارەبڕانەی ،دایتەپێت وایە
"" ""	والەخۆت شەت دا،کوانەوقسەوایە

٢٣٦ * * *

بۆماڵ لەماخۆی حەرامە	بۆچماحەرامە،ماڵ خۆی لەماخۆی
"" ""	چۆن دەڵەی نابی،هەرهیچی لیٚ بخۆی

٢٣٧ * * *

بۆم تێکەو	ئەوجاربەڕاستی،وەرەوبۆم تێکە
چاوم لێکە	ئەزیابخۆمەوەو،تۆش چاوم لێکە

٢٣٨ * * *

بون عەیب پۆشە	بونیش بەگشتی،سامان دەسمایە
"" ""	عەیب پۆشەویت،بیٚ لەم دونیایە

٢٣٩ * * *

بۆنی خۆشیشی لیٚ دیٚ	ڕەشێك بەوێنەی،ڕیحانەی نێوباغ
"" ""	بۆن کردنی پیاویش،دەکاپڕدەماغ

٢٤٠ * * *

بۆنی خوێنێی لیٚ دیٚ	چۆل وبیٚ ڕیبوار،زۆر یش مەودایە
"" ""	وەك بۆنی خوێنێی،لیٚ بیٚ پێم وایە

٢٤١ * * *

بۆنی شیری خاوی	زارت پێك دادەی،بەسیەقاوەوقاو
لەزاری دیٚ	هێشتاش لەدەمت دیٚ،بۆنی شیری خاو

٢٤٢ * * *

بۆنی لە پلاوێ خۆشترە بۆنی خۆشترە، لەگۆشت وپلاوێ

"" "" ئیسکی تێدابێ و، بۆ منی هەلاوێ

٢٤٣ * * *

بۆهات ونەهاتە بۆهات ونەهات، عەسکری ڕۆمان

کەی ، ڕۆمێ خۆمان حاشاردەین، لەگۆم وچۆمان

٢٤٤ * * *

بۆهەرکوێ بچم بۆهەرجێیەبچم ،یاسەرم لێ بدەن

هەرنان و پیازمکەس هەرنەوپیازو، نانەم پێ دەدەن

٢٤٥ * * *

بۆ هەموان دایکی چاکەی بۆهەموان، زۆر تێروپڕە

وبۆمن زڕدایکی تەنیابۆچ بۆمن، هەرزڕەوکڕە

٢٤٦ * * *

بۆی تێکەن ئەویش هەواڵێ ئەم ،سەر بێتوکەیە

بەتاڵۆکەیە دەبۆی تێکەن زۆر، بەتاڵۆکەیە

٢٤٧ * * *

بۆیە پێت دەڵێم خاڵە پێت دەڵێم خاڵێ، بەهانەی نەگری

چوێلەکانم بۆبگری بێی وچویلەکان، بۆخوارزای بگری

٢٤٨ * * *

بۆیەدامێنت گەورەومەزنێکەی، پاك وخاوێنت

وادرێژن بۆیەوادرێژن ،تەشك دامێنت

٢٤٩ * * *

بۆیەهاوین خۆشە هەربۆیەش هاوین، وەرزێکی خۆشە

کەس ناڵێ مامەخۆدا پۆشە	کەس بەکەس ناڵێن ،دا خۆداپۆشە
٢٥٠	* * *
بەئاواتی خۆم گەیشتم	شوکرانەبژێرم ،جارێك ناسەت جار
"" ""	بەنارە زوی خۆم،گەیشتم ئەوجار
یان ""	نەڵەی لالەڕێی ،یانەبیستومە
"" ""	بەئاواتەکەی،خۆم گەیشتومە
٢٥٢	* * *
بەئەویایەی دەژیم	وەزعم تێك دەدات ،بیرەوەری تۆ
لەلای تۆوەدێ	بەئەویایەی دەژیم،بۆم دێ لەڕێی تۆ
٢٥٣	* * *
بەئەوداخەیەوە	چی بۆم کراوەهات،بەڕاست کردومە
مردومە	بەوداخ ودەردەی،دیکەی مردومە
٢٥٤	* * *
بەئەو گەزوبەرەت	ئەگەربەڕا ستی ،مافی خۆت دەوێ
وەبەر ناکەوی	بەوگەزوبەرەت ،وەبەرناکەوێ
٢٥٥	* * *
بەبای وبەبارانەی هەرلە	بای بێ یاتۆبڵەی ،ببارێ باران
عومری بەفرێ کەم دەبی	بەفرتێ دەچێ و، لەدەشت وبناران
٢٥٦	* * *
بەباڵولیان گوت داوەتە	بەباڵولیان گوت ،داوەتەوشایی
گوتی بەمن چی	بەزم ورەزمێکەو، لەومالی دوایی
گوتیان بوك بۆتۆیە	دەلێ بەمن چی،بۆکێ دێ ودەلێن
گوتی بەئێوەچی	بوك بۆتۆیەبڕۆ،دوایی وبەرایی

"" "" دەڵێت بەئێوە،چ ڕەبتی هەیە

"" "" بەسیەجائیدی،پێی بێنن دوایی

٢٥٩ * * *

بەبەخت ونسیبی بەخت ونسیبەو،خواچی پێ دا وە

خوای ڕازی بە پێی ڕازی نەبوی،دەخریێەدوا وە

٢٦٠ * * *

بەبەردیکی کارەکانی خۆم،ئاواپێك دێنم

دوکێلان دەشکێنم بەبەردێك کێل و،دوانیش دەشکێنم

٢٦١ * * *

بەبەشی خوای ڕازی بی باشەو،بەبەختی وبەشت

ڕازی بە نەکوڕەشتر بیت،بەختی واڕەشت

٢٦٢ * * *

بەبەشی خوای ڕازی بە لەلای خواهەرچی، بۆتۆش دانرا وە

"" "" پێی تێ هەڵمەدەو، مەیگێڕەدوا وە

یان "" مەیکەناشکوری،زیادێکەبتاشە

"" "" هەربەشێ خوادای،ڕازی بی وباشە

یان "" ناشکوریەمەکە،چی خواداویەتی

"" "" کەم بێ زۆربێ یا،باهێناویەتی

٢٦٥ * * *

بەبێ خواردنەومەستە بێ بایخ هەروا،خوێڕیلەوپەستە

"" "" خۆنەشخواتەوە،دائیمی هەرمەستە

"" "" وەرەپێ بکەنە،سەیری زۆرخۆشە

"" "" بەبێ خواردنەوە، مەست وبێ هۆشە

٢٦٦ * * *

بەبێ مەیلی خوای ج نابی	بەبێ مەیلی خوای ،ڕوناداهیچ کار
"" ""	بزانسین چ یاریەك،دەکەی ڕۆژگار

* * *

٢٦٨

بەبیوەژن کۆشی	وابەچەنگ وچڕی و،بیوەن ژن کۆشی
"" ""	زگیش باپڕ بیت، هەرچۆلەکۆشی

* * *

٢٦٩

بە پارەی دەکرێ ئاغایی	دەکرێت بەپارەو، پولیش ئاغایی
چ لە پرسەوچ لەشایی	لەپرسەوماتەم،هەلپەڕکێ وشایی

* * *

٢٧٠

بە پشیلەیان گوت،گوت بەدەرمانە	گوت بەدەرمانە،پێی گوت بەپشیلە
دەچوکون بەکون دەیشاردەوە	زوچوشاردیەوە،لەوپەناوسیلە

* * *

٢٧١

بە پولْ وسەروەتی	بۆنیۆمەجلیس و،پیاوانیش نابی
بابی دەخوری	دەخورێ بەمالی و،سامانی بابی

* * *

٢٧٢

بە پولی خەلکی	بەپولی خەلکی،خۆمن گیرفانم
باغەلی خۆم نادڕێنم	نایدڕپێنم وبۆ،هێندەش نازانم

* * *

٢٧٣

بە پەلا پیت کەی لێم دا	بەپەلاپیتکەی،لێم داهەرنەبزوت
"" ""	دەباپێت گوتبام، نوربێ دوا پشوت

* * *

٢٧٤

بە پیرێ سەری	دەبێ بم بوری و،بەپیرێ سەری
کەلاش میکەری	بۆچماتۆدۆمیت،کەلاش میکەری

* * *

٢٧٥

بە پیری فێری بلوێری بی — بـەپـیـری فـیـّر بی،بلـویـّر لـیـّدانـیّ

دەبی بۆمردوانی لیّدەی — بـۆمـردوان لـیـّدەو،بـاکـەس نـەزانـیّ

* * *

٢٧٦

بە پیری فێری پلاّوخواردنیّبی — تـاکـاتـی پـیـری،هـەرنـەیـدیـبـی پـلاّو

پاروی بۆچاوان دەبەی — پـاروی بـکـادەیـبـا،بـۆچـاوو یـاکـلاّو

* * *

٢٧٧

بەتریّ لوّتیش — هـەڵـپـەڕی بـەتـرِی ،تـرِکـەنـی ولـۆتـی

هەڵدەپەڕیّ — پـیـم گـوت وەدیـارە،هـەروەکـو خـۆتـی

* * *

٢٧٨

بەتەڵەبە — بـەتـەڵـەب دیـارە،وابـۆی ریـّـزیـونـە

"" "" — وەك رەوەوگـاران،وەدوی کـەوتـونـە

* * *

٢٧٩

بەتەمای توّبین چیّشتن — بـەهـیـوای تـۆبـیـن ،نـیـورۆوبـەرقـەلـیان

لەکن نیورۆژیّ دەبیّ — بیّ بـەش دەمـیـنـیـن،خـۆلـەهـەرنوکـیان

* * *

٢٨٠

بەتەمای من بەشەرمەیەن — ئـەچـن بـەشـەرِیـێن،ئـەبـەوهـیـوایـە

لیّکو ناکەمەوە — لـیـّکـوجـیـانـاکـەم ،هـەرئـەبـەوخـوایـە

* * *

٢٨١

بەجحێلیش خۆنەمبوسۆل — بـەجـحـێـلـی نـەمـبـو،کـەوشـیّ دەپـیّ کـەم

بە پیریش لیّم بومبەکۆل — پـیـریـوم قـۆنـدەرەو،سـۆلـی چـلـیّ بـکـەم

* * *

٢٨٢

بەجوعەیان گوت بۆوانافلی — فـەرمـویـانـەجـوعـەی،کـارت بـوا رِیـّکـە

گوتی هەرعەقڵەی لەخەسارێکیە دەیگوت هەرعەقڵەم،لەخەسارێکە

٢٨٣ * * *

بەجومعەفێرم جومعانەفێرم و،جوان پێی دەوێرم
بەشەممەکوێرم شەمۆشەمۆی تر،نابیناوکوێرم

٢٨٤ * * *

بەچاوی مشتەری بەچاوی کڕیار،ئەگەرتێی فکری
تەماشای کە عەیب وئیرادی،هەبی لێی دەگری

٢٨٥ * * *

بەچڵمی خۆی هەربەچڵمی خۆی،زۆروەوەی دەچی
بەڕێ دەچێ کاسپی پێ ناوێ،وپێی بەڕی دەچی

٢٨٦ * * *

بەچڵێ کەما بەچکی کەرهەستاو،بەدوقلەی کەما
دێتەسەما وەکوفێرکردەی ،زودایدا سەما

٢٨٧ * * *

بە چوار برایان بەچواربرایان،هەیتیان کلاوێك
کلاوێکیان هەیە دەمێك لەسەرئەم ،ئەوی دی تاوێك

٢٨٩ * * *

بەچەنگ وچڕی وابەچەنگ وچڕی،کۆی کەی ئەومالە
"" "" دەکرێ وبەکێ بلەین،بۆتۆحەلالە
یان "" بەوکوێرەوەریەو ،یابەچەنگ وچڕی
"" "" کوا کێ واهەیەو ،بێت ولێت بکڕی

٢٩١ * * *

بەحەوت ئاوان شوشتویانەوەو،وابەحەو ئاوان

شۆراوەتەوە بەردەشۆروجوان،هەرلەبەرچاوان

٭ ٭ ٭

٢٩٢

بەحەوت قەڵەم بەو حەوت رەنگەی،خۆی رازاندەوە
خۆی ئاراستەکردوە بەراست بێ بەدرۆ،خۆی گیرساندەوە

٭ ٭ ٭

٢٩٣

بەخاسەخاسە پێ هەلاگوتن و،ئەم خاسەخاسە
گوێ کرد نەمگوت گودەکا،ئاخری لەم کاسە

٭ ٭ ٭

٢٩٤

بەخاڵۆومامۆهات وەلامەوە بەخالۆومامۆم ، هات وەلامەوە
وەکوماری سڕدای وەپامەوە وەك مارێکی سڕدای وەپامەوە

٭ ٭ ٭

٢٩٥

بەخت جارێکی بەختەوئیقباڵیش؟تارۆژێ ماوی
رودەکاتە پیاوی جارێکە وتەنیا،دێبۆرێی پیاوی

٭ ٭ ٭

٢٩٦

بەختم ئەوەندەبەکارە بەختم لەپێشەو،هێندەش بەکارە
ترێزوبچێنم کالیارە ترێزوبچێنم ،یەقین کەلیارە

٭ ٭ ٭

٢٩٧

بەختەکەی ناری دەك یاخوائەڵێم،بەختەکەی ناری
بەردی لێ باری رۆژتائێواری و،بەردی لێ باری

٭ ٭ ٭

٢٩٨

بەختەوەرج بلێ بەختەوەرقسەی ،رەوان وخۆشە
قسەی رەواجە بۆ دەوربەریش،زۆرعەیبی پۆشە
" " بۆێ بێتەپێش کار ،چی لێ نەزانی

“ “ “ “ رێنوێنی دەکرێت ،لەلای لێزانی
“ “ “ “ بڕوابۆهەرکوێ،ڕێگەی بێ گرێیە
“ “ “ “ چێ ویستی وهەرچی،هەموی هەرپێیە
“ “ “ “ پڕوپوچ بێ جێ ،یاخۆبڵێ ناحەق
“ “ “ “ دەڵێن قەت ناکا،خۆجوێ لەقسەی حەق
“ “ “ “ هەرکارێکی بکا،خەڵکی پێی جوانە
“ “ “ “ هەرجورێ بیدا ت،ئەمری ڕەوانە
“ “ “ “ ڕێزوحورمەتیان،وابۆ ڕێز داوە
“ “ “ “ سەرسورهێنەرە،چون خوا پێ داوە
“ “ “ “ بەکێ بڵەی قسەی،سەختەوگرانە
“ “ “ “ بۆیی دێنیتەوە و،دوسەت بەهانە
“ “ “ “ جێگای لەبەرزەو، بچێتەهەرماڵێ
“ “ “ “ هەرچی بکاوچی بڵێ ،کەس چی پێنالێ

* * *

٣٠٦

بەختی ڕەش ئەوکەسەی ئەگەر،کەوتەبەختی ڕەش
حەوجێنیەبەبەش حەوجێ بەوەنیە،خۆبکرێبەش

* * *

٣٠٧

بەخشین لەکیسەی بۆونەزانانەش،هێندەسوور پۆشە
خەلیفەی خۆشە بەخشین لەکیسەی،خەلیفەی خۆشە

* * *

٢٠٨

بەخوای ماڵت ڕەنگینە چۆماڵێک گۆران،تاکوشتێ بدزی
بەخوای کۆڵت سەنگینە هات بۆدواچونکی،چی نەبوبیدزی
“ “ “ “ دەگوتی خەرابێت،ماڵت ڕەنگینە
“ “ “ “ خاوەن ماڵ پێی گوت،کۆڵت سەنگینە

٣١٠ * * *

بەخۆت وبەگونت کوانێ هەتن کێ، بەخۆت وبەگونت

فاتیلێ ژنت تەنیالەلات ما، فاتیلەکێ ژنت

٣١١ * * *

بەخۆوبەلینگی بەخۆوبەلینگی،ژنەکێش مانەوە

ژنێ یەتی کەسی دیش لەلای،نەگیرسانەوە

٣١٢ * * *

بەخوێنی سەری من ئەم کەچەڵۆکەم،زۆرکردوەدەرمان

تینوە بۆئێستاتینوەو،بەخوێنی سەرمان

٣١٣ * * *

بەداروبارە زیاترلەوفکرو ،بیرەی بەکارە

"" "" بەهێزوتواناش،بەداروبارە

٣١٤ * * *

بەداستانان وای بەسەربێنم،لێم نەشێرنەوە

دەبی بیگێڕێوە بەداستانانی،جالێ بگێڕنەوە

٣١٥ * * *

بەدزی ئیزڕایلی وەکونەقڵەکەی،پورنەستێ کەڕێ

دەگەڕێ بەدزی ئیزڕایلی ،ڕۆیشتوەبگەڕێ

٣١٦ * * *

بەدۆستایەتی شای ودەنگی بەدۆستایەتی و،ئەوشای ناحاڵی

خۆشی منداڵی باوەڕمەکە باوەڕمەکەودەنگ ،خۆشێی منداڵی

٣١٧ * * *

بەدوشاییان دەگۆشت هەربەدوشاییان ،نەبێ بەدرۆبۆم

گای گەیشتم تێ گەیم دەگۆشت،گای تۆبابی خۆم

٣١٨ * * *

بەدوعایان نەهاتوین ئەتۆپێت وابو،هاتوین بەدوعایان

بەتوکان بچینەوە هەربەدوعایانیش،تابڕۆم بۆلایان

٣١٩ * * *

بەدەردی، پار چی بەدەردی پارچی،یارەبی ئەوساڵ

" " خواهەرنەتداتێ،جاگامێش وباڵ

یان " دەردەکەی پارت،یاخوا بەسەربێ

" " دەی بەڵکوئەوجار،هۆشت وەبەربێ

٣٢١ * * *

بەدەرزێوە، دەچی بادەیباسەبریش،نافوی لێ نەکەی

" " باریك بوەودەبێ،بەدەرزێی وەبکەی

٣٢٢ * * *

بەدەستی بەستوناتوانی بەدەستی بەستراو،یەقین ناتوانی

بەدارێ‌هەڵابچی بەدارهەڵابچی و،وەك دارەوانی

٣٢٣ * * *

بەدەستی پوڵی بدەو بەدەست پوڵی بدەو،لەکۆڵ خۆی کەوە

وبەلاقان وەدوای کەوە ئەوجار بەلاقان،دەی وەدوای کەوە

یان " زەحمەتی کەمەو،هەروەکی هەندوی

" " بەدەست پوڵی بدەو،بەلاقی بچۆدوی

٣٢٥ * * *

بەدەستی خۆم هاواریەماڵم،هەربەدەستی خۆم

چم کردلەخۆم نەمزانی ئاخر،بو وام کردلەخۆم

٢٢٦ * * *

بەدەستی خۆی گۆڕی	پێم نەیزانیبو، هەربەدەستی خۆی
خۆی هەڵقەندوە	خۆمەڵی قەندبو،قەبروگۆڕی خۆی
"" ""	تێ فکرەبزانە،چۆن بەدەستی خۆی
"" ""	هەڵی قەندقوڵکەو،گۆڕوچاڵی خۆی

٢٢٨ * * *

بەدەوڵەمەندی دەڵێن پیرۆزە	هەرپیرۆزت بێ،دەوڵەمەندهەیبوو
بەفەقیری دەڵێن لەکوێت بوو	فەقیرییێی دەڵێن،ئەوی لەکوێبوو

٢٢٩ * * *

بەرت دەکێوی	بەرت دەکێوی ، دەرەش بی ڕەبی
دەرەش بی	ئێمەت بێبەش کرد،ئەتۆش بێ ڕەبی

٢٣٠ * * *

بەرازهەتا	بەرازیش ئەودەم ،بۆزوپیردەبی
بۆزنەبی لێ نادات	دەڵێن لێدانێش، فێروگیردەبی

٢٣١ * * *

بەڕانکەوەی لێ دەخورێ	دوپات کردنەوەی ،ئەوجاریێ تامە
"" ""	هەربەڕانکەوەی ،لێ مەخورەمامە

٢٣٢ * * *

بەرباربوە	ئەوهەموحەول و،دەولەی بۆدرا وە
"" ""	بەرباربوەئێستا،زۆریش گۆڕا وە

٢٣٣ * * *

بەرپەی گەورە	لای لێداشەرو،کێشەوپەشێوی
دەپێویت	ئێستابەرپەکەی،گەورەی دەپێوی

٢٣٤ * * *

بەرتیل
بەردی نەرم دەکا

لەسەربەردی ڕەق،تۆدایەنێبەرتیل
نەرمی دەکابۆت،بێ بەڵگەودەلیل

٣٣٥
* * *

بەرچاوتەنگی
عەیبی دینیە

دەڵێن بەخیلی وەکێ بەرچاوتەنگە
بەشرحی ئیسلام،کارەکەی لەنگە

٣٣٦
* * *

بەرخۆڵەی خوی بەناوێ
دادان و،دەچوکاریلەی
خەڵکی دەگرتەوە
"" ""

بەرخەجوانەکەی،خۆی خستنەناوێ
نەمزانی دەی بو،یاهەرپێی ناوێ
کاریلەی خەڵکی،دێ دەگرێتەوەو
لەنێوسێلاوێ.و،قوڕ ولیتاوێ

٣٣٧
* * *

بەرخ هەتا سەر
دەین سەوەی دانابی

هەڵەت نەکردوە،ئەگەرپێت وابی
بەرخ هەردەبن،سەوەی دانابی

٣٣٨
* * *

بەرخی نێر بۆسەربڕینە
"" ""

وەك بڕرەکی بێ،یابڵەێن وەك شێر
بۆسەربڕینەو،دەڵێن بەرخی نێر

٣٣٩
* * *

بەرخی نێرم
دەکەلکت دێم

تەنگانەت نەبی و،باوەڕیکەی پێم
من بەرخی نێرم و،دەکەلکت هەر دێم

٣٤٠
* * *

بەرداشی لەسەرسەری
بگێڕی وەجواب نایە

بەرداشی لەسەر،تۆبێی وبگێڕی
نارەحەت نابی ،یالوت وەرگێڕی

٣٤١
* * *

بەردان بۆحاسمانێ داوێ   حاڵ ووەزعی وەی ،کەس لێی نازانێ
"" ""   بەردان هەڵداوێ،لەڕوی حاسمانێ

* * *

٣٤٢

بەردلەجێگای   لەلاوەی فەرقی،ماڵتان بپرسە
خۆی قورسە   بەردلەجێگەی خۆی،گران وقورسە

* * *

٣٤٣

بەردی بشکێنەو   بەردی چوکەش بی،دەی بۆم بشکێنە
درۆمەنوێنە   بەلام بەدرۆیان،خۆی بۆمەنوێنە

* * *

٣٤٤

بەردی بکوشی   لەڕوی ئەوپیاوەی،نەکەی ڕوبێنی
ئاوی لێ دێ   بێ بەردی بکوشی،ئاوی لێ دێنی

* * *

٣٤٥

بەردی دەتوێ نیتەوە   ئەوبەسەرهاتەی،بێ بخوێنیتەوە
"" ""   بەردی بەوڕەقیەی،دەتوێنیتەوە

* * *

٣٤٦

بەردی سوك دەپارسەنگی   بەوکارەی نەیار،نەیەوپێ بکەنێ
کەس مەنێ   بەردی سوك دەپار،سەنگی کەس مەنێ

* * *

٣٤٧

بەردی سەرشکێنێت   مالێ ئاوالەم،هێندەش پێ شك دێن
لێ ومدەست ناکەوی   چەنگ ناکەوێ لێی،بەردی سەرشکێن

* * *

٣٤٨

بەردی گەورە   ئەوبەردەگەورەی،تۆدەستت دایە
عەلامەتی نەوەشاندنێیە   دیاربولێی نادەی،ئەمنیش پێم وایە

٣٤٩   * * *

بەردێکی گەورەی
لەسەردانێ

بەردێکی گەورەی،زوولە سەر دانێ
ئەوپاسەش نابی،کەسی دی بزانێ

٣٥٠   * * *

بەردێکی لەبەردێکی دەی
شتێکی لێ پەیدادەبێ

بەردێك لەبەردێ،دەی یابیخشێنی
زانیم شتێکی،لێ وەدەست دێنی

٣٥١   * * *

بەردی لەسەردڵم دادەنێ
"" ""

بەردەدایدەنێ،دێ لەسەری دڵم
تاساکین نەبێ،کوڵ زیاتری دڵم

٣٥٢   * * *

بەردی بۆدەگری
"" ""

بۆوکارەساتەو،بۆئەورپوداوە
بەردیش بۆی دەگری و،چاوی پڕئاوە

٣٥٣   * * *

بەردی بەرنیسێ بێنیەبەرڕۆژێ
بەردی بەرڕۆژیش بینیەنیسێیە

بەردی نیسێت پێ،دێنمەبەر.ڕۆژی
بیان هێنیەنیسێش،ئی دەبەر.ڕۆژی

٣٥٤   * * *

بەردوەجواب هات
ئەوموەجواب نەهات

بەردبەبێ زمانی،هات وەجواب هات
مرتەقی لەخۆ،بڕی وەهەستی نەهات

٣٥٥   * * *

بەردیش ببارێ
هەردەڕۆم

چارەم نیەوئەگەر،بەردیش بباری
کارم زەرورەو،هەردەچمەشاری

٣٥٦   * * *

بەردێکی لەسەری خۆت دە

وەدەستت کەوی،بەردێکی بێنە

" " — ئەوسەری رەقتی،زوپێ بشکێنە

* * * ٢٥٧

بەرزەبەرزەبنیشە — تۆبنیشەولەسەر،زۆرسەرێ ولێژی

کەڵەکەڵەبێژە — وتەت زل زل و،کەڵ کەڵ دەبێژی

* * * ٢٥٨

بەرکوتێکی کرد — بەوقسەخۆشانە،خۆی پەڕاندەوە

" " — بەرکوتە وکردی و،خۆی بوژاندەوە

* * * ٢٥٩

بەرگ بۆهەموکەس رەوانیە — بەرگ بۆگشت کەس،دەی کوارەوایە

بەلام نەوس بوهەموکەس رەوایە — نەوس وخواردنەو،بەوی بلێ وایە

* * * ٢٦٠

بەرگی فەقیری و — پاییز هات بەرگی،مسکێن وهەژا ر

هەژاران دڕا — دڕاوبێ ئاورن،وەك پارویێرا ر

* * * ٢٦١

بەرماڵی لەسەر — بەرماڵی مامۆی،هەریشتاوپشتی

ئاوێ دەگەڕێ — دەسورێت لەسەر،ئاووەکوکەشتی

* * * ٢٦٢

بەرماوخۆر — چت پێ بڵێم مالان،گەرەی بەرماوخۆر

" " — هەموت هەرخواردن،نەمان سورروبۆر

* * * ٢٦٣

بەرویوخچەی — کواچیان پێ گوتوە،بۆدڵی ئێشاوە

تێك ناوە — بەرویوخچەکەی ،دیسان تێك ناوە

* * * ٢٦٤

بەروپشت بەروپشت ئەتڵەس،قەدوسەرشینن

ئەتڵەسە ڕۆڵەی خولقێنەر،سەرکردەی دینن

٣٦٥ * * *

بەرۆژ بەرگی جوانە بەرۆژدەبەرکەی،ئەوبەرگەجوانە

ئی شەویی کورتانە بەرگی شەویشت،بەقین کورتانە

٣٦٦ * * *

بەرۆژیش چرایەهەڵکەی بەرۆژیش چرای ،هەربایسێنی

بۆ شەوێ نەفتت نامێنێ بەقین بۆشەوێ، نەفتت نامێنی

٣٦٧ * * *

بەرەنیە بەرەنیەودیسان ،پێمان ڕانەگات

پێن ڕانەگات مەیسەردەبێ کار،گیرەن پێ نەکات

٣٦٨ * * *

بەرە هەرلەلای خۆلەزۆردەوران،هەروادیترا وە

تەنگێ ڕادەدرێ بەرەن هەرلەلای ،تەنگێ لێ درا وە

٣٦٩ * * *

بەرەی خۆی پێ کەئەرخەیان بم،بەرەی لەئاوێ

لەئاوێ، دێتەدەرێ دەی هێنێ تەدەر، چی دیم لێی ناوێ

٣٧٠ * * *

بەرەی فەقیران درا هەرکەس هات بۆخۆی،شتێکی پێ برا

"" "" پاییز هات بەرەی ،فەقیری لێ درا

٣٧١ * * *

بەرێگەی مەرۆلەم ڕێگەی،لێی بی کێشەوشەڕ

شەڕی دامەرۆ یان دەست دەدارێك،لەباریێت وتەڕ

٣٧٢ * * *

بەڕێویان گوت بۆکلك وتیان ڕیێوی بـۆچ،کـلـك ئـەهـەژێنـی

ئەهەژێنی وتی لێم دێ وتـی لـێـم دێ وزۆر،تـێـش دەپـەڕێنـی

٣٧٣ * * *

بەزستانا پینەوەپەڕۆ بـەخـێـوبـی زسـتـان،بـەپـیـنـەوپـەڕۆ

جاهاوینان وردوردبڕۆ هـەروابـەوبـۆلای ،هـاویـنـان مـەڕۆ

٣٧٤ * * *

بەزگێکی پـیـێم وایـەوتـۆزۆر،بـەبـیـروفـکری

دومنەتان هەڵمەگره بـەزگێ دومـنـەتـان،نـابـی هـەڵبـگری

٣٧٥ * * *

بەزمانی منیانەوه جـوێ نـەکرابۆوه،ئـی مـنـەیـا ئـی تـوه

گوتوه بـەزمـانـی مـنـیان،ئـەوقـسـەش گـوتـوه

٣٧٦ * * *

بەزمانی هەمانیان تـێی فـکرەهـەروەك،بێـچـوی شـەیـتـانـی

دەزانێ یـەك یـەك بـەزمـانـی،هـەمـوان دەزانـی

٣٧٧ * * *

بەزۆری ئیلاقەی بکەی بێی ئـیـلاقـەی کـەی،ئـەوکـەسـەی وابـێ

لەشی پیس نابێ دەستوێژی ناشکێ و،لـەشـی پیس نـابێ

٣٧٨ * * *

بەزمانی ئەسحابان فـەرمـوی لـەسـاڵ و،دەوری ئـەسـحـابـان

کوڕچاترن لەبابان کـوڕیـان چـاکـتـربـون،خـۆزۆرلـەبـابـان

٣٧٩ * * *

بەزی یەکتکی بسپێری بـەزی بـەکـتـکی،جـاچـۆن دەسـپـێـری

"" "" بـەزت لـێ دەخـوا و، پـێـشـی نـاوێـری

یان	""	فـکـرت نـایـگـاتـیێ، یاهـەربـێ خـێری
""	""	جـابـچـی بـەکـتـکـی، بـەزی بسپـێری
٣٨١		* * *
بەزەیی بە		بـابـەزەیـەیـیـێـکـی،بـەومـاڵـی وحـاڵـی
منالەکانی دابێ		پـیێی دابـێ بـەشـرێ،ورووت ورەجـاڵـی
٣٨٢		* * *
بەزەییم پێی داهات		چوم ئـەگـەردیـتـم وءزانـیـم کـارەسـات
""	""	بـەزەیێـی وروحـمـم،بـەحـاڵـی داهـات
٣٨٣		* * *
بەسمە		هـات وهـوت هـەراو،چـی بـکـرێ بـەسـمـە
کوڕەکەچەڵ کەسمە		کـەچـەڵ جـێی براو،گشت باب وکەسمـە
٣٨٤		* * *
بەسەت بەرتیلی		چـەنـدبـەرتـیـلـی بـدەی،ئـاوای لێ دیـارە
قەرزێك پانابێتەوە		پـاك نـابـێـتـەوە، قـەرزێـك بـێ پـارە
٣٨٥		* * *
بەسەت حەکیمی بەقەت		بـەسـەت حـەکـیـم و،پـسپـۆری لـەجـۆش
نەخۆشێکی نازانن		لـەدەردحـاڵـی نـیـن ،وەکـونـیـونـەخـۆش
٣٨٦		* * *
بەسەدەقەسەری		هــەربــەســەدقــەســەر،یـابــەلارەمـلـی
بەرێدەچی		بـەرێ چـوەونـەکـو، پشـت وشـانـی زلـی
٣٨٧		* * *
بەسەرزارم		بـەسـەرزارم دا ، نـایـەومـن چ بکـەم
دانایە		باشـەدەی ئـەدی،چـۆنـو حـاڵـی بـکـەم

٢٨٨ * * *

بەسەرم هات تێشکاوێ خۆم دی، وابەسەرماهات

باوەڕم نەهات خۆم کۆکردەوەو،بەقام پێی نەهات

٢٨٩ * * *

بەسەگیان گوت شێن خۆشەیاشایی شین خۆشەشایی،گوتیانەچوارپێ

گوتی هەرکام ئێسکی زۆربێ دەیگوت هەرکامیان،ئێسکی زۆرلێ بێ

٢٩٠ * * *

بەسەویەتە بەسەوییت بلێ ،یان سەبروهێدی

"" "" لەکۆی پەل وهەل ،قازانجت لێدی

٢٩١ * * *

ئی خۆیەتی بەشان وشەوکەت،وەك نەریمانی

"" "" چل کەس ڕمانت،تۆوکەس نەڕمانی

(١) * * *

بەشای دەڵێم ڕۆژی واخۆشم،قەت قەت نەدیوە

هەتیو خۆبەشای دەڵێم ،دەبڕۆهەتیوە

٢٩٢ * * *

بەشداربێ بەشدارم هاتومەودەڵێم ، بەش بێ بەشدارم

زۆرداربێ زۆردارم ڕوشم لێ لادەی،ئەوجار زۆردارم

٢٩٣ * * *

بەشەرتی چەقوی بەشەرتی چەقوی ،وەری گرەهالێم

"" "" کەیفیشت نەیگرت،لەعۆدەی دەردێم

٢٩٤ * * *

بەشەو جەردە شەوی دورو درێژ ،دەبێتەجەردە

بەڕۆژ مەردە — ڕۆژا نـەش تـەواو،هـاو کـارومـەردە

٣٩٥ * * *

بەشەودەماڵی و — ئـەونـەخـۆشـەشـمـان ،بـەڕۆژدەنـاڵی
بەڕۆژدەناڵێ — شەوێش چی کەوتە،دەستی دەیماڵی

٣٩٦ * * *

بەشی ئاش بونەوەی — بـابـەرچـاونـەبـێ،هاتـن وچـونـەوە
تێدا بێڵەوە — تـێـدا بێـڵـەوە ،جـێی ئـاش بـونـەوە

٣٩٧ * * *

بەشیری زاری سوتاوە — بـەشـیـری زاری،سـوتـابـوبـۆخـۆی
ئێستا فو لەدۆی دەکا — دەتـرسـێ وئـێـسـتـا،فـودەکـالـەدۆی

٣٩٨ * * *

بەشی قرپەی نان و — قـرپەنـان وگـۆشـت،بـۆی دا نـدراوە
گۆشتە — سـەبـارەت بـەوەی،کـەوتـۆتـەدواوە

٣٩٩ * * *

بەشی لێدانێ — بـەشـی لـێدا نێـی،خـۆش زل کـاتـەوە
دەست دەکاتەوە — ئـەگـەربـتـوا نێ و، بێ دەس کـاتـەوە

٤٠٠ * * *

بەغدا دورە بۆپیاوی فەقیر — ئـێـرەیـیش نـابـم،بـەتـۆ وبـمـبورە
"" "" — بـۆپـیـاوی فـەقـیـر ،بـەغـداش خۆدورە

٤٠١ * * *

بەغداشت بی — پـێم خـۆشـەخـۆتـۆ،وەزعی باشت بێ
وخورماشت بی — خـۆنـابێ بـەغـداو،هـەم خـورماشت بێ

٤٠٢ * * *

بەغدا نیوەی بەغدانیوە ڕێت،بێ دەبڕۆوهەستە
ڕێیەت بی دەردومەینەتت،جوان لەخۆ بەستە

* * *

٤٠٣

بەغیان بەغیان نابی بکەی،هەندی دەتوانی
مەکە پەشیمان لەڕوی ،نەبون وبوانی

* * *

٤٠٤

بەفالە بەهارهات کەرو،ماکەربەفالە
"" "" وردەحیسابێك،ناکرێ لەومالە

* * *

٤٠٥

بەفرسپیەو بەفرەکەم سپیەو،واجوان وگەش گەش
گوی ڕەشی لەسەردەکەن سەگ خستەسەری،گوی واپیس وڕەش

* * *

٤٠٦

بەقرژالیان گوت بۆیەدوسەردەڕۆی وتیان بەقرژالّ ،دەڕۆی بەدوسەر
وتی هیچ لەجحێلی عەیب نیە دەیگوت لەلاوان،کارێکەوهونەر

* * *

٤٠٧

بەقسەی خەلّکی تۆبەقسەی خەلّکی،نابی هەلّپەڕی
هەلّمە پەڕە نەوەك پێت بلێن،پیری سەرسەری

* * *

٤٠٨

بەقسەی کەرێ خۆباوەڕناکەم،ئەمنیش وەکوتۆ
جۆ نابارێ بیا ڕێ بەقسەی ،کەرێ کاوجۆ

* * *

٤٠٩

بەقسە کار پیك نایە بەقسە پێك نایە،کاریان هەربەلاف
"" "" زۆرجاردیتراوە، دەبیسرێ گەزاف

٤١٠ * * *

بەقونێ بارگینی بـەكـیـنـگـی ئـەسـپـی،دادا وگـەڕا وە
داداوگەڕاوە نـەكـەی گـورگ ئـاوڕان،بـدەی بـەدوا وە

٤١١ * * *

بەقونێ دڕاوتەوە بـەم ڕەنـگـەجـوانـەی،چـڕوچـاوتـەوە
" "" دیـارەویـەكـونـگـی،هـەڵـدڕاوتـەوە

٤١٢ * * *

بەقەت توریكی خـۆی حـاڵـی نـاكـات ،بـەهـیـچ جـورێـكی
تێ ناگات هـەرتـێـشـی نـاگـات،هـێـنـدی تـورێـكی

٤١٣ * * *

بەقەت بەیتێ دەتـدوێـنـی وهـەروا،بـەشـل وئـارامـی
بارامی تێ ناگات تـیێ نـاگـات بـەقـەت ، بـەیـتـی بـارامـی

٤١٤ * * *

بەقەستی هـاتـوەبـەقـەسـتی،خـۆم لـێ گـێـل دەكـا
خۆم لێ گێل دەكا لـێـی حـاڵـی بـومـەو،خـۆفـڕوفـێـل دەكـا

٤١٥ * * *

بـەقـەلات هـێـنـدێ نـەهـێـنـیـەو ،بـابـیـشـێـرمـەوە
پێ دەگێڕمەوە بـەقـەرزوقـەلات،پـێ دەگـێـڕمـەوە

٤١٦ * * *

بەكاخۆرم دا بـەكـاخـۆرمـان داو،ڕاگـیـرالـەوێ
"" "" خـۆشـەوخـۆشـی وای،بـۆهـەڵـناكـەوێ

٤١٧ * * *

بەكایەك نەزانی بـەچـاكـەی كـایـەك،تـۆپـێـی نـەزانـی

بەکیوێك نازانی

کابکرێت بەکێو،هەروای دەزانی

* * *

٤١٨

بەکرمانج بلەی مەرحەبا
بۆخۆی دێتەبن حەبا

بەکرمانجی بلەی،چۆنی مەرحەبا
پەلەوهەلیەتی و،دێ بۆبن حەبا

* * *

٤١٩

بەکرەشەیتان
"   "

وەك نی هەرمەبە،هۆبەکرەشەیتان
چیدیت لێ نەلێن،قەیات ویەیتان

* * *

٤٢٠

بەکرەمەرگەوەڕی
"   "

بەکرەمەرگەوەڕ،دەبلێ شوفارە
لەبنێ هەروایەو،نەك جاروبارە

* * *

٤٢١

بەکفتەی
دەڵێم فلتە

خۆنەوی جاران،پێم دەگوت کفتە
بۆم تایەونێستا،پێی دەڵێم فلتە

* * *

٤٢٢

بەکۆستی خۆی داکەوتوە
"   "

بەدەردوکۆستی،خۆی داکەوتوە
گورگەخەویەڕاست،یامەرخەوتوە

* * *

٤٢٣

بەکەچکە ئاوێکی
ڕەمەلەکەوتوی

هێدی بەوچیدی،خۆمەخەدلوێ
بۆکەوتیەمەلەی،بەکەچکەئاوێ

* * *

٤٢٤

بەکەرێ یان گوت داوەتە
گوتی نەدەزانم هەڵپەڕم و
نەدەنگیشم هێندەخۆشە

وتیان بەمام کەر،داوەت گیراوە
لەتۆشیان وەکو،خەڵکی گێڕاوە
دەڵێ من لاقی،شایەم هەرنینە

قامان بلێم ئەمنیان بـۆگـۆرانـیـانـیـش،دەنگم نـوساوە
بۆباراش هێنانەوەی بـاراش بـیـێـنـمـەوە،یـانـاوێ بکـیـێشم
یابۆناوکێشانێ یە زوتـرئـەوبـاسـەم،بـەگـوێ دادراوە

٤٢٧ * * *

بەکەرێیان گوت کورت بو مـزگـێـنـیـان بـەکـەر،داجاشکـێکت بـو
گوتی هەرئەوەم کەم بو دەیـگـوت زۆرباشـەو،هـەرئـەوم کـەم بـو

٤٢٨ * * *

بەکەریان گوتبوکرمانج ڕۆژێـك بـەکـەریـان،گوتـبوکرمـانـجـی
دوڕۆژان لەجۆی زیز بو دوڕۆژجـۆی نـەخوار د،ئـەوەش قـازانـجـی

٤٢٩ * * *

بەکەرمکەرە وا ی بـەردا وەتـیێ،زۆربـە کـەرکـەری
بەری داوەتێ جابـۆیـەپـێـم گـوت،نـەزان سـەرسـەری

٤٣٠ * * *

بەکەرێ بڵەی خالە ئـەوەنـدەت دەکـوتـم،ئـەبـەوزوخاڵـە
"" "" بـانـگی کـەری بکـەی،بـڵـەی هـۆخاڵـە

٤٣١ * * *

بەکەرێ ناوێری پـێم خـۆش بـوخـۆتـۆش،حاڵی بی بـزانـی
لەکورتانی ڕەپە ڕەپە بـەکـەرنـاویـێری و،ڕەپ لـەکـورتـانـی

٤٣٢ * * *

بەکەرێوبەکوڕی دەکەی پیاوەتی تـۆبـەکـوڕی وبـەکـەر،دەکـەی پـیـاوەتی
چ منەتی نابی بۆجیرانەتی کـوا مـنـەتـی هـەرنـیـن،بـۆجـیـرانـەتی

٤٣٣ * * *

بەکەلێنی قامکا ندا بـەنـیـو قـامـکـانـدا،وای بـەردانـەوە

بەری دانەوە کوابەشی ئێمەش،جوێ نەکرانەوە

٤٣٤ * * *

بەکێهەسازت هەڵپەڕم خۆم بۆشل کردوی،گەلێك لاشەڕم

"" "" بەکام سازی تۆ،بێم وەهەڵپەڕم

٤٣٥ * * *

بەگزادەی تۆبەگزادەکەی،یابنەچەك دۆمی

بنەچەك دۆم هەرچی بی وبێ شك،نیزێکی خۆمی

٤٣٦ * * *

بەگلێنەم ببژێرەو بەگلێنەسوریم،تۆبۆببژێرە

بەکەچکێم ڕادێرە بەکەچکی زۆرپەل،جابۆم ڕادێرە

٤٣٨ * * *

بەگۆڕپاوکت مەنازە بەگۆڕپاوکەکەت،مەچوومەنازە

موچت هەرنان وپیازە هەینەموچەت ئەو،نانەو وپیازە

٤٣٩ * * *

بەگورگیان گوت ببەشوان چوبۆکن گورگی،ڕۆژێك کوێخای دێ

دەستی کردبەگریانێ پێی گوت وادیارە،شوانیت جوان لێ دێ

پێیان گوت بۆ دەگری باشەئەوسالێ تۆ،بۆمان ببیەشوان

گوتی درۆی وام دایداگریانێ و،شین وقورپێوان

زۆر پێ گوتراوە پێی گوت بۆدەگری،چت لێ قەوماوە

"" "" دەیگوت خۆدرۆی وام،لەلا هەر ماوە

٤٤٢ * * *

بەگورگیان گوت نۆرەگاڕانتە گوتیان بەگورگی،لێن دەبی حالێ

گوتی کواخوابەئەوڕۆژەی نۆبەگاڕانتەو،دەست دەگۆپالێ

"" "" دەگوتی خوائاوام،بەسەرکاتەوە

"" "" گروگاڵێ بکەم،هەروەك منداڵی

* * *

٤٤٤

بەگۆڵم گوێبڕی بەگۆڵم گوێ بڕی،ئازاوبوێری

بەدیڵ دەرچوو وابەدیڵ دەرچوو،کواخێروبێری

* * *

٤٤٥

بەگوڵێکی بەهار نایە لێی وردببیەوە،بەڕێك وپێکی

"" "" دەزانی بەهار،نایەبەگوڵێکی

* * *

٤٤٦

بەلاباران ئەوساڵیش دیسان،وەك جاری جاران

دەچتەهەواران چون بۆهەواری و،هەربەلاباران

* * *

٤٤٧

بەلا.لە وەڵلاهی بەلاش،بیدات لەدرۆیە

درۆیودا ئەوحەول ودەولەم،هەموی بۆتۆیە

* * *

٤٤٨

بەلایان چاند چاندبویان بەلا،تازۆربێ بەرهەم

شین نەبوو شین نەبووبۆیان،بوبەدەردوخەم

* * *

٤٤٩

بەلای قۆنێ هەربەلای قینگی،قسەودەمدوێنی

قسەم دەگەڵ دەکا لەکاری خەڵکیش،خۆوەبەردێنی

* * *

٤٥٠

بەلبادیان سەر بڕی بەفێڵ ولبادی،زوکوشتیانەوە

"" "" بێ هەست وخوست و،وەبانیانەوە

* * *

٤٥١

بەڵکو سەرێکی بڕاوی تێدابی	هاتوی تەفتیشی،دەکەی واناب‌ی
"" ""	سەرێکی بڕاوی،بەشقەم تیێدابی

٤٥٢ * * *

بەڵکەگاگوی نەکرد	دەی بەڵکونەوساڵ،هەرگاگوی نەکرد
"" ""	کردی دەی کەم بو،بەشی توی نەکرد

٤٥٣ * * *

بەممکەو شوشەی	مەمکەی لادەباو،شوشەی بۆدێنێ
بەتاڵ دەی خافلێنێ	بەشوشەی بەتاڵ ،دێ دەیخافڵێنێ

٤٥٤ * * *

بەمەندێلی مەلای بەقانەکەی	تۆباوەڕنەکەی،بەڕیش ومیێزەر
بەزمرڕەی کەرێ بەقادەکەی	چۆن بەقادەکەی،بەزڕڕینی کەر

٤٥٥ * * *

بەمێوژێکی نەزانی	نەڵەی چاکەیە،ئەگەربەمێوژێك
بەکەویژێکیش نازانی	هەروادەبێ چەند،مێوژوکەویژێك

٤٥٦ * * *

بەنان وئاوداخورا	ئەم زانی چۆن بو،یاچی بەسەرهات
"" ""	بەنان وئاودا،خوراوچی لێ هات

٤٥٧ * * *

بەن کاڵەی خۆم دەبەن	پێم وابوبۆخۆم،لەسەرنەوشاخەم
چەکمەی تۆناخەم	بەن کاڵەم دەبەن،چەکمەی تۆناخەم

٤٥٨ * * *

بەن وتویەتی توشم بی و	بەن دەیگوت ئەگەر،هەڵم نەگرێوە
هەڵم نەگرێوەبە پسانێ پسێی	بەپسانێ بپسێی ،جێی خۆنەگرێوە
هەڵم گریەوەوبەکارت نەیەم	هەڵم بگرێوەو،بەکارت نەیەم

ئەمن بە پسانێ پسێم لەت وكوت قەتیش،تۆلێی نەبڕێوە

٤٦٠ * * *

بەنویگیرێی بەنۆیتگرن و،بت بەن بۆبەندی
بەدمبەرنابی بەدەش بسەرنابی و،یابەدوچەندی

٤٦١ * * *

بەنۆجگان بەنۆودە.جگێكی،لێ نابرێتەوە
جگێكی لێ نابرێتەوە لەدواتریش تۆڵەی،لێ ناكرێتەوە

٤٦٢ * * *

بەنۆیان نەدەچۆداوەتێ بەنۆكەس پێیان،گوت نەیكردشایی
بەدمیان نەدەهاتەومدمرێ بەدەش بەزەحمەت،هێنای كۆتایی

٤٦٣ * * *

بەنی ژنێ كەهاتەبیانوان،هاوارلەدەست ژن
بەكەس بانادرێ بانادرێت بەنی،بەتۆودوی وەك من
یان "" دەڵێن بەنی ژنێ،بەكەس بانادرێ
"" "" مەزنی بدرێتێ،دەی هەرلانابرێ

٤٦٥ * * *

بەوشتریان گوت بەوشترێیان گوت ،بێنە مزگێنی
مزگێنیم دەیە خواكوڕی داویەتێی،كەنگی بۆن دێنی
كوڕێكت بۆگوتی دەڵێ پێت وایەو،ئەمنیش وەك تۆمە
باری خۆم هەرلەخۆمە باری لەسەرخۆم،هەرلەسەرخۆمە

٤٦٧ * * *

بەوشتریان گوت ملت خوارە ملت زۆرخوارە،گوتیان بەوشتر
جاگوتی كوێم ڕاستە جاكواكوێم ڕاستە،لەهی تۆش پتر

٤٦٨ * * *

ئى خۆيەتى بـەهـارەبـاران،چيش بـەچيش مـەكــۆ

"" "" تـــاوێ مـــوارۆ،تـــاوێ وەش مـەكــۆ

(٢) * * *

بەهاربەهەشتى وەكـى بـەهـەشـتـيـەو،وەرزى بـەهـاران

نێرەكەريە بــۆنـــيـێرەكــەريـــەو،بـــۆزۆربـێ حـاران

٤٦٩ * * *

بەهارێ قومارەو كـارى خـۆت هـەروا،ڕێك وپـيـێك دەكـەى؟!

ئەى كەنگێ كارە بـەهـارێ قـومارەو،ئەى كـەى كـاردەكـەى

٤٧٠ * * *

بەهۆى نەوسێ بـەهـۆى ئـيـشـتـيـهـاو،ئـارەزوونـەوسـێ

دەچتەحەوسێ خـۆى حـازردەكـات،زوبـچـێتـەحـەوسـێ

٤٧١ * * *

بەهەزار جەڕڕى سەقيل بـــەحـــەول ودەول و،زۆربـەلـگـەودەلـيـل

"" "" نـەيـكـردبـەدوسـەت،ياجـەڕڕى سەقـيـل

٤٧٢ * * *

بەهەزاردەرزى گاسنێكيان هـەرچەنـدى تـێى كـەى،خۆبـۆت پـڕنـابێ

تێ نابى بـــەهـــەزاردەرزيـــش،گـاسـنـێـكـيـان نـابێ

٤٧٣ * * *

بەهەزارزاوا كـۆوەبـن ئـەگـەر،هــەرچـى هــەن زا وا

ماڵێك نابى ئاوا نـاتـوانـن مـالـێـك،بـێن وبـكـەن ئـاوا

٤٧٤ * * *

بەهەڵمى چێشتێش بــەهـەڵـمى چـێـشـت و،پـلاوێ ودوكـەڵ

ناگەنەیەکتری بۆخزمایەتیش، هەرنابین تێکەڵ

* * *

٤٧٥

بەهەڵواهەڵوازار دەبۆم تێکەدەی،تۆش بێ قەزابی
شیرن نابێ بەهەڵواهەڵوا،زارشیرن نابی

* * *

٤٧٦

بەهەمو زمانان هۆش وزیرەکیەو،زانای وایە
دەزانی هەرزمانێ بڵەی،لێی شارەزایە

* * *

٤٧٧

بەهەناری دەی لەبن بیدەی بەشوتی و،بەخرچەوهەنار
سەری دانیی وبۆت نەخوری لەکنەخۆی دانێی،پێت نەخورێن چ جار

* * *

٤٧٨

بەهەوهەوێ سواران چ نەکرا هیچیان پێ نەکرا،هەوهەوی سواران
بەشلپەشلپێ پیرێژنێ چ دەکرێ شلپەی پیرێژنێ،ماوئی رێبواران

* * *

٤٧٩

بەهێزی باسکت نانی پەیداکە بەهێزی باسکت،وەدەست بێخەنان
منەتێ لەکەس هەڵمەگرە مەیکەخزمەتی،هیچ بەگزادەوخان

* * *

٤٨٠

بەیانان بەرقەلیانی بەیانان دەبخۆ،بۆبەرقەلیانی
نیوەڕوان تانەتوانی نیوڕۆیان تێرتێر،هەرتانەتوانی
ئێواران خۆت نەیزانی کاروئیشی شەو،بەدەستی خۆتە
"" "" کەمی بخۆی وزۆر،خۆتی وئەیزانی

* * *

٤٨٢

بەیتی بلەیە و وەك بەیتی بلەیەو،هەریۆی برێسی

شانامەی ڕۆستەمی — ئـەوکـەم دەبـیـسـی و،زیـاتـری دەڕێـسـی
یان "" — بـەیـتـی ڕۆسـتـەمـیـان،تـۆبـۆبـخـوێـنـەوە
"" "" — دوایـەش پـرسـیـاری ،وات بـۆدێـنـەوە
"" "" — کـاکـەگیان ڕۆسـتـەم ،نـێـر بـویـامـێ بـو
"" "" — جـارێـکـی دیـکـەش ،بـۆمـنـی بـخـوێـنـەوە

* * *

٤٨٥

بەینی ژن ومێردی دەکا — بـەیـنـی ژن ومـێـردو،نـیـزێـکـیـان دەکـات
"" "" — جۆرێك شەیتان بێ و،ئـەوفکرەی نەکـات

* * *

٤٨٦

بیانوی بەخەڵکی مەگرە — بـۆدەچـی بـیـانـوی،بـەخـەڵـکـی دەگـری
خەڵك بیانوت پێ نەگری — دەی خـەڵکیش بیانوی،بـەتـۆدێ دەگـری

* * *

٤٨٧

بێبار — بـێـی لـەچـۆمـی بـدەی،بـارێـی نـەزانـی
لەئاوێ مەدە — کـارت جـوانـیـش بـێ،دەی هـەرنـەزانـی

* * *

٤٨٨

بێبرەوبوە — بێ بـرەومـاوەو ،کـەس لـێـی نـاپـرسـی
"" "" — ئـیـحـتـیـاج بـەوەی نـیـە،تـێـربـێـت وبـرسـی

* * *

٤٨٩

بێ پوڵ قسە،ڕەواجی نیە — نـاڕەواجـەقـسـەی،کـێ بـێ وبـێ پـوڵـە
"" "" — بێ پوڵی لـەکوێی و،کـواکـەی مـەقـبـوڵـە

* * *

٤٩٠

بێ حەشرو — بـێ حـەشـرونـەشـرو ،زۆربـێ چـاوڕووە
نەشرە — بـەزێـنـەرلـەڕێـیـی،زۆربـوك وخـەسـووە

* * *

٤٩١

بێخەبەرنەبی بێ خەبەرنەبی و،نەڵەی نەوزانی
"" "" لەزانایەکەی،تۆوەمان زانی
٤٩٢ * * *

بێ خەویت دەردت زۆردیوە،هەربەبیری من
وەك من نەكێشاوە خۆنەتکێشاوە،بێ خەوی وەك من
٤٩٣ * * *

بێ دەرپێ دوگەزە هەروام زانیوە،لەنێوئەم وئەو
جاویان دەخەوێ دێ بێ دەرپێ دوگەز،جاویان دێتەخەو
٤٩٤ * * *

بێ دەنگی ئەوەی هەرهیچیش،لەهیچ نەزانی
لەنەزانینێ چاترە دەڵێن بێدەنگیە،وەك زۆرەبزانی
٤٩٥ * * *

بێزورنا هەڵدەپەرێ دەیبینی هەروەك ،هەیتەوجادوباز
"" "" كردیەهەڵپەڕكێ،بەبێ زورناوساز
"" "" لێی گرتوم كوچەو،شەقام وڕێباز
"" "" شایی وسەمایەك،هەربێ تەپڵ وساز
٤٩٧ * * *

بێژەبەخاوەن بێستان بێژەبەخاوەن ،باخچەوبێستانان
پاش گەزی هالەجستان پاش گەزیان فرەس،كاتی زستانان
٤٩٨ * * *

بێستان ئەمن پێم وایە،دەی تۆش پێت وابی
بێ سەرە خەرنابی بێستان بی وبەبێ، سەری كەرنابی
٤٩٩ * * *

بێستانچی بێستانچی تاكو،بێستانی هەبێ

بێ گندۆرەنابی

بەبێ گندۆرەو،شوتی چۆن دەبێ

* * *

٥٠٠

بیسم اللهلەسفرەی
بەتاڵناکرێ

لەکەوڵ وسفرەی،بەتاڵ وبێ نان
ناکرێ بیسم اللەو،بخوێنی قورئان

* * *

٥٠١

بێ سەوادی کوێریە
"" ""

کێ بێ سەوادەو،لەخوێندن دورە
وەك کوێری وایەو،هەروامەنشورە

* * *

٥٠٢

بێعاریان خستبۆڕەشکەکا
لەقوڵفەکانێ...ی دەردێنا

بێعاریان لەنێو،ڕەشکەی کانابو
لەقوڵفەی ..یری،بۆی وەدەرنابو

* * *

٥٠٣

بێ عەیب خوایە
"" ""

بێ عەیبی ونیراد،خوای تەعالایە
پاکەوبێ نەزیر،بەحری زانایە

* * *

٥٠٤

بێ کەسی هەر
بۆ خوای چاکە

دەڵێن بێ کەسی،هەربۆخوای چاکە
هەربۆهەموکەس،کەسەوخۆی پاکە

* * *

٥٠٥

بێگانەپشتی پێ بەستن بەدە
لەسای بێگانەی هەرنائومێدە

پشت بەبێگانەی،جاچۆن دەسپێری
ئەسپاردت بۆخۆت،زەرردەبژێری

* * *

٥٠٦

بیگرە وبەری مەدە
"" ""

بیگرەوزونەمما،نەکەی بەری بدەی
کاری پێك هاتوت،بێی وتێکی بدەی

* * *

٥٠٧

بیگرەوبیکوژە بیگرەوبیکوژە،وردبن لەکاران
"" "" یاتێک چۆتەوەو،وەك جاری جاران

٥٠٨ * * *

بیلامانێو بیلاتەشبی بلێ ، ودوابیلامانێ
بیلاتەشبیە باتە لێن قەدرو،ڕێزمان لێ نانێ

٥٠٩ * * *

بێنوی ترێ دەیگوت بەهانەی ،ترِ نانی جۆیە
نانی جۆیە دەبێ ئیشکەجوی،زۆرکردبێ بۆیە

٥١٠ * * *

بێنەویەرمم پێ دەکا هات وچۆوبێتنەو،بەرەم پێ دەکا
"" "" فیڵ وخۆبواردنیش،پەلەم لێ دەکا

٥١١ * * *

بێنەونیە چەندی هاوارێش،دەکەم بۆم بێنە
"" "" تۆش دەڵەی چ نێە،کواچی لەشوێنە

٥١٢ * * *

بیور دەسکی خۆی نابڕێ بیوردەسکی خوێ،قەت پێ نەبڕا وە
"" "" لەدونیا نەبوەو ،هەرنەش دیترا وە

٥١٣ * * *

بیورتیژبی ودارگەندەربی بیورێکی تیژ و،داریش گەندەربی
ویارلەدەربی چۆن خۆی لێ دەکوشی،یاریش لەدەربی

٥١٤ * * *

بیوەژن نیوەشەوی ٥١٥ دەڵێن بیوەژن ،کاتی نیوەشەو
پەشیمان دەبێتەوە پەشیمانێکە،چاوی ناچنەخەو

پیتی (پێ)

پێ پەردەپۆشی،عەیب وگوناهم
لەژیان ومردنیش،هەرتۆی پەناهم

١ * * *

پاتۆڵت نەبی و پیاو بێ پاتۆڵیش،عیلاجی دەکرێ
خانوت هەبی بەڵام بێ خانو، چۆن چارەی دەکرێ

٢ * * *

پاتۆڵی دە قاپان کەوت لەترس وخۆفان،لەشیشیان خەوت
"" "" هەروا پاتۆڵی،دەقاپان کەوت

٣ * * *

پاداران بگرن دەڵێ پادا ران،بگرن زوهەستن
بێ پا ئی خۆنە بێ پائی خۆنن ،جارێ بێ هەستن

٤ * * *

پارو ئەگەر لەزاری پاروەکەت ئەگەر،کەوت لەزاری
کەوت بکەویتەسەرکۆشێ بیێتەسەرکۆشت،دەڵێم وشیاری

٥ * * *

پاروش خۆجوتنی دەوێ نان دەخۆی دەبی،پاروی هەڵبگری
"" "" هەردەبێ بیجوی،بێنوی لێ نەگری

٦ * * *

پارونانیکی خۆت پاروەنانەکەی،دەکەوڵت دایە
هەزارپلاوی خەلکی دێنێ ورکەوبرشوا وی و،وردەکەی زایە
"" "" لەسەت پلاو،گۆشتی درا وسێت
"" "" یەقین چاکترەو،ئەتۆش پێت وایە

٨ * * *

پارووەنانێکی لەماڵێ دا
شك نابا

هەوا وئیفادەی،کەمتر لێ دابا
پارووەنانێکی،بۆخۆی شك نابا

* * *

٩

پارووی چەوری
وەدەست کەوتوە

دوای چەوسانەوەی،باشی بۆگرتوە
پارووێکی چەوری،وەدەستی کەوتوە

* * *

١٠

پارووی دەرۆنی کەوتوە
«» «»

وادیارەپارووی،کەوتۆتەرۆنی
لێمان ناڕوانی،چیدی بەمۆنی

* * *

١١

پارووی
شەرمێیەتی

ئەوەی وەك پارووی،شەرمێی مابۆوە
تەڵەوداوێك بوەو، بۆی دانابۆوە

* * *

١٢

پارووێك کەمتر
برایەك زیاتر

بێی بەگوێم بکەی،پارووێ کەمتربێ
هێزەوپشتیوان،بابرازیاتر بێ

* * *

١٣

پارووێك هاتەدەر
توڵێك بەدۆوە

هەرپارووەنانێك،دیتم هاتەدەر
بەدوای داتوڵەو،تاژی کەوتەسەر

* * *

١٤

پارووێکی بکە
پێت قوت درێ

پێت خۆشەکارت،بۆهاسان بکرێ
پارووێکی وابکە،تابۆت قوت بدرێ

* * *

١٥

پارووی گەورە
گەرووی دەدڕێ

گەروت هەڵدەبڕێ،بەپارووی گەورە
نابی قوتی بدەی،هەربڵەی چەورە

١٦ * * *

پاروی گەورە پاروی گەورەوزل،لەوکت ناچیتەخوار

ناچیتەخوارێ دولەت بێ وسێلەت ،یانەبیکەچوار

١٧ * * *

پارەلەتازەکیسەقەرزمەکە لەتازەکیسەی،پولْ قەرزی نەکەی

کەقەرزدەکەی خەرجی مەکە وشیاربەقەرزی،کەی خەرجی نەکەی

١٨ * * *

پارێزێ بەلێ بەدایمی و،هەمووەخت وکات

لەئاوی شەوێدەکا لەئاوی شەویش، پارێزێ دەکات

١٩ * * *

پاشای ناحالی وعا لمی بێ عالمی بێ عەمەل،بێ وشای ناحالی

عەمەل دوژمنی ملك ودینێن ئەودوەدوژمنن،بۆدینی ومالی

٢٠ * * *

پاش ئەستۆی ئەوەش پاشەستۆی،نەشکاوەجارێ

نەشکاوە دەنادەگەلْ تسۆو،ئێمەش دەچارێ

٢١ * * *

پاش ئێرخواردنێ پاشی تێرخواردنێ ،دەستت نابی بشوێ

چل پاروسوننەتە سوننەت چل پاروە،هەردەبێ بیخۆی

٢٢ * * *

پاش پەڕی دەیگوت پاش پەڕی،کردوەدۆڕا وە

کردوە وەك پێشورەنگی،نەماوگۆڕا وە

٢٣ * * *

پاش ڕوت کردنێ تەشتی فایدەی چیەپاشی،ئەوەی ڕوت بکرێی

زێڕ لەسەرسەرت دانێ	بەتەشت وپول و،زێڕیەڕێ بکرێی

* * *

٢٣

پاش قولی داوە	لەویەش وحەقەی،چم پێ نەبڕا وە
"" ""	وەك هی پێشوتری،پاش قولەدرا وە

* * *

٢٤

پاش مردن گریان	پاش مردنێ شین و، هاوارو گریان
وەسەكای بێ دان	وەكوكای بێ دان،بەبای داكریان

* * *

٢٥

پاشی مردوان ڕەحمەت چاكە	پاش مردوان ڕەحمەت،چاكەوبینێرە
"" ""	هەرچاولەڕێگای، بۆدوعاوخێرە

* * *

٢٦

پاش ملە باس كردن	پاش ملەش غەیبەت،یاخۆبوختانە
"" ""	نامەردیەوبوختان،بۆهەرئینسانە

* * *

٢٧

پاش ملە سەری میران دەبڕن	لەبن لێفەی ڕا،دەخوێن ودەزێن
"" ""	سەری میرانیش،بەقسەزو دەبڕن

* * *

٢٨

پاش وپێشی بۆنیە	لەوكارووەزعەی،فەرقی بۆنیە
"" ""	پاش وپێش زوو،درەنگی بۆنیە

* * *

٢٩

پاش وپێشی قسەی	لەقسەوگوفتوگۆت،گەلێك زۆرزانی
خۆی نازانی	پاش وپێش قسەی،دەبی نەزانی

* * *

٣٠

پاش هەموتەنگانان فەرعانیە

خۆت مەخەسەختی و،وەوبان وبانان
فەرعانی وخۆشیەو،پاشی تەنگانان

* * *

٣١

پاشەلوشکە "" ""

هێندپاشەلوشکەو،هەڵوەشانەوەت
عەیبەچەندجارەی ،داگیرسانەوەت

* * *

٣٢

پاشی بارانەی کە پەنەکم بۆچیە

تەماشای بەزم و،ئەویەهانانەی
کەپەنکم بۆچیەو،پاشی بارانەی

* * *

٣٣

پاشی ترێ خەمشەی برێ "" ""

کواهەروانابێ و،تاپاشی ترێ
بێکاریی ودوایی،جاخەمشەی برێ

* * *

٢٤

پاکم بۆیەبێ باکم

ئەوەندی تۆبڵەی،خۆئەمنیش پاکم
هەربۆیەش ئاوا،لەشتی بێ باکم

* * *

٢٥

پاك وپیس لێك درا "" ""

وای کردیانەبۆی،هەڵتەوێرا ون
پاك وپیس چی بوە، هەرلێك درا ون

* * *

٣٦

پاڵەوان پەمۆ "" ""

پاڵەوان پەمۆ،بێ نیوەرۆکە
هەرلەدورەوەی،دیترابوکۆکە

* * *

٣٧

پاڵەی چاکەو بەختی بەباقان نیە

پاڵێکی چاکەو،لەونیوەی تاقە
شانس وبەختی نیە،لەکەرخی وباقە

٣٨ * * *

پاڵی دابەگردەوە	پاڵی دایتەوەو،بەئەم گردەوە
بای گونی بردەوە	بای گونی وەك خۆی،زوتر بردەوە

٣٩ * * *

پاڵی داوەتەوە	پاشی زەحمەت و،زۆرچەوسانەوەی
" "	پاڵی دایتەوەو،بۆحەسانەوەی

٤٠ * * *

پانێرێکە	پانێرەنەلەو،دەشت وسەحرایەی
لەودەشتەی	هەربۆیەویەبیر،کەسیش دانایەی

٤١ * * *

پاییزان جوجکان	خۆرزۆرلەمێژەو،بەوکارەی فێرین
دەبژێرین	پاییزێ جادێین،جوجکان دەبژێرین

٤٢ * * *

پاییزهات	پاییزبۆپیری و،فەقیرهاتەوە
بۆفەقیری	کاتی سەرماسەر،مان لێ بداتەوە

٤٣ * * *

پردی پشتەوەی	لەگشت ئیش وکار،خۆی کردوەبەری
ڕوخاندوە	ڕوخاندویەتی،پردی نووی سەری

٤٤ * * *

پرساوهەرماوێك نەزانە	بەینێك نەزانە،ئەوپیاوی پرساو
بەلام نە پرساوهەموتەمەنی	نەزانەوهەرتا،دەمرێ نەپرساو

٤٥ * * *

پرس وڕات	پرس وڕات هەبی،خۆشەلەودەورە

بە پیاوی گەورەبی بەلاّم بەشی زۆر،بەپیاوی گەورە

* * *

٤٦

پرسێ بەژنێ بكەی بەژنێش پێویستەو،خۆبكەی تەكبیرێ

بەقسەی نەكەی پرس وراهیچ كات،رێی پێ ناگیرێ

"" "" پرست كردبەلاّم،بەقسەنابێ بكەی

"" "" ئاوابكەی دەنا،رێت لێ دەگیرێ

* * *

٤٨

پرسیم چیەرێی زۆربزانی پێم گوت زاناچیە،رێی زۆرەبزانان

وتی نابی ببیەرەفیق نەزانی دەگوتی تۆش مەبە،هاورێی نەزانان

* * *

٤٩

پرسین عەیب نیە لەهیچ دەورێكی،عەیب نیەپرسین

نەزانین عەییە سەرشكاودەبین،هیچ تێنەگەیبین

* * *

٥٠

پرسە كارلەوەش پیستر،ئەگەرخەرابا

گورگانێك پرسەگورگانەی،دەبوپێ كرابا

* * *

٥١

پرسیان لەرێوی كەنگێ پرسیان لەرێوی،كواكەی زستان دێ

زستانەگوتی نەگەرزریان بی دە وتی ئەورۆژەی،باكەی زریان دێ

* * *

٥٢

پشت بەبێگانەی پشتیوا نت بێ و، بلێن وەك شێری

مەسپێرە بەبێگانەی چۆن،پشتت دەسپێری

* * *

٥٣

پشت بەخوای بسپێرە دەبێ تۆپشتت،بەخوای بسپێری

"" ""	تاوابی زیاتر،لەسەرڕێی خێری

٥٤ * * *

پشت تێشوی هەڵدەگری	پشت هەڵی گرتوە،ئەوێستاوپێشوو
وزگ تێشوی هەڵناگری	نەبوەزگ هەڵی،گرتبێ خۆتێشوو

٥٥ * * *

پشتم	پشتم وەك كێوێك،قایم ومەحكەمە
قایمە	بیرم بۆنەوكارەی ،بێ فكرەو خەمە

٥٦ * * *

پشت وڕوی نیە	پشت وڕوی خۆنیە،وەكی دەی بینی
"" ""	فەرقێ دانانیێت،بۆشایی وشینی

٥٧ * * *

پشتی دەستی خۆم	قەرارم كردوەو،بۆوكارەی نەڕۆم
سوتاندوە	سوتاندم ئیدی،پشتی دەستی خۆم

٥٨ * * *

پشتیوانی گەورەیە	پشتیوانی زۆر،گەورەومەحكەمە
"" ""	بۆخۆی دانیشتوەو،بێ فكروخەمە

٥٩ * * *

پشیلەباڵی هەبا	پشیلەباڵی بان،مەعلوم بوكاری
باڵداری نەدەهێشت	نەیدەهێشت تۆو،جنسی باڵداری
یان ""	پشیلەباڵی با،لەكوێ با،باڵدا ر
"" ""	دەی گرتن تێگرا،بەجینجورك وزا ر

٦١ * * *

پشیلەبەزی پێ نەدەخورا	هیچی بۆنەخورا،لەویەزەپشیلە

دەیگوت سوێرە — دەیگوت ئەوسوێرییە،کوابێ دەلیلە

* * *

٦٢

پشیلەبەزی دی — پشیلەبەزی دی،خەونی پێوەدی

خەونی پێوەدی — خەبەری بۆوە،ڕوانی چی نەدی

* * *

٦٣

پشیلەت دەدەرپێیەداوێم — هۆنابڕویەرەی،بێ شەرمی چاوشێت

"" "" — بێم پشیلەبێنم،بیخەمەدەرپێت

* * *

٦٤

پشیلەش پشتی — لەجێی زۆربڵێند،بکەوێ ویانەوی

وەهەردناکەوێ — پشیم قەت پشتی،وەگڵی ناکەوی

* * *

٦٥

پشیلەشۆری — خاوێن نابنەوە،لەزەردوبۆری

"" "" — هەرپیستردەبن،بەپشیلەشۆری

* * *

٦٦

پشیلە لەماڵێ نیە — لەماڵ نیەپشیلە،جێژنەی مشکانە

مشکان تلی لیبیە — هەرمیاوەی لێ بێ،بڕان تێشکانە

یان "" — جێژنەی مشکانە،پشیلەلەماڵ نیە

"" "" — هەرمیاوەی لێ بێ،مشکان چ حاڵ نیە

* * *

٦٨

پوچت کرد — ئەوقسەونەگەر،گوتبوت پوچت کرد

داواتی کلاوی قوچت کرد — داوای کلاوێکی،قیت وقوچت کرد

* * *

٦٩

پورنەدەتری پێلاقێکیان لێ دا — پورم نەدەتری و، چیشی هەرنەگوت

دوسێ یەکی لێ بەردەبون لەقێکیان لێ دا،لێی دەرچون بەجوت

* * *

٧٠

پۆرەقیتێ،هەرچی دی تەماشات کردوەو ،خۆپورەقیتێ

ئیشتیای دەچیتێ هەرچی بی بیبنێ،ئیشتیای دەچیتێ

* * *

٧١

پۆزی عالی و لێدەباوکم تۆ،جوانیش لییێ حاڵی

جیبی خاڵی ئەوپۆزی عالی و،گیرفانی خاڵی

* * *

٧٢

پوش وپەلاش وداڕوجان پوشکە وپەلاشەو،کاوداڕوجانە

زاواکەچەڵ بوك بێ ددان زاواکەچەڵ بوەو،بوك بەبێ ددانە

* * *

٧٣

پۆلاش لێی رەقیکەوپۆلاش،خۆلێی هەڵناکا

هەڵناکا دەنادەکراخۆی،ئەوکارەی چاکا

* * *

٧٤

پوڵ پوڵی دێنێ مامڵەی کەپێبکەی،پوڵ پوڵی دێنی

"" "" وارێك وپێك بێت،تۆش نەچیەشوێنی

* * *

٧٥

پوڵ پەیداکردن گرانەو پەیدا کردنی پوڵ، واهێتدەگرانە

خەرج کردنی هاسانە خەرج کردنەکەی،بۆواهەرزانە

* * *

٧٦

پوڵدارژنی بەمێرد ژنیش هەڵدەگریت،پوڵدارەوبەکار

هەڵدەگری و۔ باخاوەن شوبێ و،کاری دیش زۆرجار

پیاویش دەکوژێ پیاویش دەکوژێ ،لەنیونەوخەڵکە

"" "" خۆی نیشان دەدات،خەلوار وبەبار

* * *

٧٨

پوڵدار کەبابی دەخواو پوڵدارکەبابی،دەخوات وبێ پوڵ

بێ پوڵ دوکەڵەکەی بۆدوکەڵ خواردنێ،دێتەجوڵەجوڵ

* * *

٧٩

پوڵداروسواری وەختی حیسابان،پوڵدارنەدوێنی

نابی بدوێنی سوارچاك رابری،نەکەویەشوێنی

* * *

٨٠

پوڵی بدە ومەلای وەرەپوڵی بدەو،خۆسەروبەرکە

لە مزگەوتێ دەرکە مەلای مزگەوتێ،ئەوکاتەێ دەرکە

* * *

٨١

پوڵی سپی بۆرۆژی ڕەش ئەوپوڵەجوانەی،ئاواسپی وگەش

"" "" تەرخان کرابۆ،خەرج ورۆژی ڕەش

* * *

٨٢

پوڵی لەئاوێ زەحمەتی زۆری،لەسەرکێشاوە

هەڵنەیە نجاوە پوڵی لەئاوێ،هەڵنەیەنجاوە

* * *

٨٣

پوڵی لەکولانەی پوڵی لەکولانەش،چۆتەدەربابلێن

چۆتەدەرێ زۆرخۆشەراستیت ،بابێن وپێ بلێن

* * *

٨٤

پە پوی لێ دەخوێنێ خۆچۆل بوەئێستا ،والەبرووبێنی

"" "" پەپوسلەمانەی،دێ لێ دەخوێنی

* * *

٨٥

پەتی لەسەداماڵێ دەبچووزوپەتی،لەسەرداماڵە
" " ڕازی بوبمێنێ ،دەی بابەوحاڵە

* * *

٨٦

پەتی لەسەرداماڵی هەروا چون پەتیان،لەسەرداماڵی
" " ئەوجاربابچێ بۆ، لای مامی وخاڵی

* * *

٨٧

پەردەی هەڵبەست بەکەتانی پەردەی هەڵبەستوە،خۆلێی ئەزانێ
بوك ئەوەتا .زاواکوانێ بۆکمان هالێرەو،ئەی زاواکوانێ

* * *

٨٨

پەشم وقوماش تارۆژێ ماون و،خۆپەشم وقوماش
نابنەوێلداش نابن بەدۆست و،ڕەفیق وویڵداش

* * *

٨٩

پەڵوی پێ ناخورێ پەڵوی پێ نەخورا،چەقەی دەداتێ
" " تاکو بڵێ کوازنێ،وەك نێدەفاتێ

* * *

٩٠

پەلەقاژەی مەرگێتی ئەوپەلەقاژەو،ئەولینگەفرتە
" " دواپلەی ژیانیە،بەفلتەوپرتە

* * *

٩١

پەلە وهەلە ئەوپەلەوهەلەو،خێرابەوزوکە
" " دوایی وی چت بۆبێ،هەردوعاوتوکە

* * *

٩٢

پەڵە هەورم پەڵەهەورێکم،کردبۆنیشانە
لێ کردۆتەنیشانە نیشانەی ویشم،لەژێرحاسمانە

٩٢

* * *

پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان ،ئاوادڵخوازە
"" "" وەبیرهێنەری ،سازەوئاوازە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،ئی مەزن وگەوران
"" "" وێنەجوانەکەی،زۆرخول ودەوران
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،باغچەی گوڵانە
"" "" خاڵەوسەرخەتی،ڕێبازی دڵانە
پەندی پێشنیان پەندی پێشینیان،بۆت بخوێننەوە
"" "" ماندویێتیت هەموو،بۆبحەسێننەوە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،بەحرەوبێ سنور
"" "" پەیمان گەیشتوەو،لەنیزیك ودور
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،بەدەنگەوبێ دەنگ
"" "" زۆرکەرەی کردون،تائێستابەزەنگ
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،بێشکەی ئازادی
"" "" ڕێنوێنیەویەلێ،دژی بێدادی
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،بیکەئالقەی گوێت
"" "" چەسپی دڵتی کەو،لەمێشکت بڕوێت
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،پڕلەگوڵەوباغە
"" "" کێ غیرەت دێنێ ،بێ‌بلێ یاساغە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،تایبەتی کوردە
"" "" داینێ پێش کەسێ،کەبزانی وردە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،تەجروبەی خاسان
"" "" کەوتۆتەدەست تۆ،واسوك وهاسان

پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،چەندی بڵەی جوانە
"" "" وەك سرتەودڵە،خورتەی جیَ ژوانە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان ،دڵدارەدوێنێ
"" "" بێ ترس وبیَ خۆف،ڕەچەی دەشکێنێ
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،دەرسەمەکتەبە
"" "" فێرگەیەوجێگای،عیلمەتەجرەبە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،سروەی شەماڵە
"" "" وەك قاسپەی کەوی ،پرخەت وخاڵە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان ،سنورپرێنە
"" "" لەکویَ پێت خۆش بو،تۆبڵیَ بۆم بێنە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،عیشقەونارەزوو
"" "" بۆی چاوەڕوانی،لەدرەنگی ولەزوو
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، عیشقەونەوینە
"" "" سەرچاوەی هەموی،ئاواتەوژینە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، لەگەورەپیاوان
"" "" قسەی نەستەقی،بزان وشیاوان
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،لەم کوردوستانە
"" "" لەخزمەت گەل داو،لەبەردەستانە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان،مێژوی ڕوداوە
"" "" ئەوجورەی هەبوەو،واوەمنیان دلوە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، نامەی دڵدارە
"" "" دڵ لێدانەوهەر،زۆرئێنتیزارە
پەندی پێشینیان پەندی پێشینیان، واپرمانایە

"" "" — بەبیری ئێمەی، نەزان دانایە
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان، وەخوێنەورد ورد
"" "" — هەڵبگرەونسحەت، لەنوسراوەی کورد
پەندی پێشینیان — پەندی پێشینیان ، وەکوزێڕوگەنج
"" "" — هاتۆتەدەست تۆو ، بێ دەردوبێ ڕەنج

* * *

١١٩

پەیمانەئەگەر — میلەت بمێنێ ،ویاهەموی قرپێ
پڕبو، لێی درژێ — پەیمانەدیارە، لێی دەڕژێ پڕپێ

* * *

١٢٠

پیادەلەوەزعی سواری — ئەوەندەی دەڵێ ،خۆهەرناچارە
ئاگادارە — پیادەلەوەزعی، سوارئاگادارە

* * *

١٢١

پیازبەیانان بۆخۆت — پیوازی تۆبخۆو، بوخۆت بەیانان
نێوڕۆیان بۆبرات — ئەچی بچی بەقسەی، خوڵ ونەزانان
ونێواران بیدەدوژمنت — نیوڕۆیان بیدە، بەبرات بابیخوات
"" "" — ئێوارەش بیدەی ،بەدژوبێگانان

* * *

١٢٣

پیاوان بەجل وبەرگ — دێیەبەرچاوم، وردوەك هەیاسی
دەناسن — چۆن بەجل وبەرگی، پیاوان دەناسی

* * *

١٢٤

پیاوئەگەرتەڕبو — کێ تەڕبوەوگیانی، هەموخوسابی
لەبارانەی ناترسێ — زۆریش بابباریێت، کوا ترسی نابێ

* * *

١٢٥

پیاو ئەگەررۆیشت
ناگەڕێتەوە
"" ""
"" ""

پیاوبێ کەرۆیشت ،ناگەرێتەوە
وەعدەوپیاوەتیە، بۆپیاودێتەوە
پیاوی پیاورۆیشت ،ناگەرێتەوە
تەرمی بێ گیانی،بۆماڵ بێتەوە

* * *

١٢٧

پیاوئەگەرلەژنێ هاتەبەهانان
دەڵێ ئاردی دادەبێژێ
قونان دەبزێوی
"" ""

پیاوئەگەرلەژنێ ،زۆربێنو بپێوی
زۆرجوانی حاڵیەو،لەوەردوشێوی
دەڵێ ئاردەکەت،دابێتشتۆوجوانە
ئەوەچیەوبۆچی،قونان دەبزێوی

* * *

١٢٩

پیاوئەگە رلێی قەوما خزمی
دوروقەرزی کۆن ڕەچاودەکا

پیاوکەلێی قەوما،خزمی باپیری
دەگەڵ قەرزی کۆن،پاك دێتەبیری

* * *

١٣٠

پیاو ئەوپیاوەیە لە
حاست دوژمنی سەرشۆڕنەکا

هەرکەسێ پیاوبێ،بیرێ لەخۆبکا
لەحاست دوژمنی،سەری شۆڕنەکا

* * *

١٣١

پیاوئەوپیاوەیەلەکاتی ڕق
هەستانێ ڕقی خۆی بخواتەوە

پیاوئەوپیاوەیە،خوێن بشواتەوە
کاتی ڕق هەستان،ڕق بخواتەوە

* * *

١٣٢

پیاو بەئاوات و
ئارەزو دەگات

تۆهەولی بۆبدەی،هەر بەکات وسات
پیاوبەئاوات و،ئارەزوش دەگات

* * *

١٣٣

پیاوبەحەقێ

پیاوبەهەق گوتنێ،ماڵ خەرانابی

ماڵی خەرانابی هــەردەبــێ دەبــیــر،کــاری خــوادابــی

* * *

١٢٤

پیاو پیاوی دەکوشت شـەڕێك بـوهـەرا و،پـیـاوپـیاوی دەکوشت

حەمەگیپەی دەشوشت حـەمەی گـیـپەخـۆر،ورگ وچـی دەشوشت

* * *

١٢٥

پیاوبەناودارستانێك دابڕوا پـیـاوبـڕوات لـەنـیـو،وادارسـتـانـێـك

لەبن دارێکی داهەردەنیشێ دادەنـیـشـی ودار،بـۆپـاڵـنـگـانـێـك

* * *

١٢٦

پیاوحەقێ خوای بلێ پـیـاوبێ حەقی خـوای،بـیـڵێ بـاحـەق بـی

"" "" بـۆنـاحـەق وەکـو،بـەردی بـاڕەق بـی

* * *

١٢٧

پیاو دەبێتەبەرد پـیـاودەبـێـتـەبـەرد،لـەداخـی قـسـانـی

"" "" ئـەوهـەڵـەوەڕیـەو،کـەلـێـن پـیـزانـی

* * *

١٢٨

پیاو دەبێ دۆست و گوێـت کللۆرمـەکە،هـەرچی گـوتـی خـاسـە

دوژمنی خۆی بناسێ دۆسـت کـێـیەودوژمـن،هـەردوکـی بـنـاسـە

* * *

١٢٩

پیاودەبێ دەگەڵ دەگـەڵ تـۆزەمـان،ئـەگـەرنـەسـازێ

زەمانەی بسازێ دەبــڕۆوتــۆدەگـەڵ،زەمـانـە بـسـازێ

* * *

١٤٠

پیاو دەبی لێ بوردنیشی لـێ بـوردن کـاتـێـك،هـەقـت بـەدەسـتـە

هەبیت بـۆگـەورەپـیـاوان،زیـاتـر مـەبـەسـتـە

* * *

١٤١

پیاودەستی بۆهیچ ناچی پیاودەستی بۆهیچ،ناچی خوارو ژور
" " ماندوبی رێگات،نیزیک بێت ودور

* * * ١٤٢

پیاودەشاران دابێ هەرکەسێک ئەگەر، دەشاران دابێ
دەبێ دەکاران دابێ پێویستەودەبێ،دەکاران دابێ

* * * ١٤٣

پیاودڵی نایە پڕ جادڵی نایەت پیاو،خۆپڕی چاوانی
بەچاوان تەماشای کات بڕوانێتەئەو،بەژنی زۆرجوانی

* * * ١٤٤

پیاو کەبرسی بو پیاوکەبرسی بو، دەی پەنابەخوا
بەردانیش دەخوات نان نەبێ ناچار،بەردانیش دەخوا

* * * ١٤٥

پیاوگشت گیانی تاڵ بی ئەگەر گشت گیانی پیاوی ،تاڵ بێ یاهەندە
زمانیشی تاڵ بی نرخی چیە زمانیش تاڵ بێ و،کوانرخی چەندە

* * * ١٤٦

پیاو لەبرسانیش بمری پیاوی پیاوئەگەر،بمرێ لەبرسان
ناچێتە قون دوژمنی پەنای بۆدوژمن،نابا ولەترسان

* * * ١٤٧

پیاولەدوی کەرێبڕوا .دەبێ لەدوی کەرێبڕۆی،هیچ کەس ناپرسی
ترۆفسانیشی قبوڵ کات دەنگی ترپۆنی، فسێ وزۆرتەرسی

* * * ١٤٨

پیاولەنێوبێستانی بێ نێوبێستان هەرکەس،مزڵی داناب
کو، بێ گندۆرەدەبێ قەت بەبێ خرچەو،گندۆرەی نابێ

١٤٩ * * *

پیاولەهەموشوێنێك پیاولەهەرشوێن و،جێ‌نیشتەجێ‌بی
لەچکدارێکی هەبیت دۆستی گیانیەکەی،ئەشێ لەوێ‌بی

١٥٠ * * *

پیاو میوانی مرۆلەدێی بێ و،یابچێتەشاری
خولقی خۆیەتی میوان بۆخولقی،خۆیەوناکاری

١٥١ * * *

پیاو نابێ لەکونێکی هەرمێندەبزانی و، بلەی نابی مار
دوجار ماریپێیوەدا بەپیاوی وەبدا، لەکونێکی دوجار

١٥٢ * * *

پیاوهەتاکەرێ حالی دەکا پیاوتائەوکاتەی،کەردەکاحالی
بۆخۆی دەبێتەکەر خۆی لەکەرزیاتریش،دەبێ ناحالی

١٥٢ * * *

پیاوەتیە وای پێك هێناون،پیاوەتی وچاکە
بەئاوی حەمامێ دەکا بەوناوەی حەمام،هێندەی پێ پاکە

١٥٣ * * *

پیاوەتی بەنیشە نیشانەی پیاوی،سەروسمێڵ بونە
نەبلەی بەریشە بەلام پیاوەتیەو،بەدڵ ودەرونە

١٥٤ * * *

پیاوەتی خەڵکی چی هەبێ ونەبێ،لەخۆی ببینی
نەهینێ بەرچاوت چاکەوپیاوەتی،خەڵکی نەبینی
خەڵکیش بەسپلەت هەربەسپلەشت،نێودەنێن کەچی
لەقەڵەم دەدەن کەورەزیانێکن،بۆدونیاودینی

١٥٥ * * *

پیاوەتی گۆشتی پیاوەتی گۆشتی،بەلەکیە ولەشە
بەلەکێیە دەبڕۆبی هێنە،زۆیکیش بی بەخشە

١٥٦ * * *

پیاوەتی هەموڕۆژێ لەکیس خۆی نەدەی،پیاوەتیت دەوێ
هەڵناکەوێ خۆهەموڕۆژێك،بۆت هەڵناکەوێ

١٥٧ * * *

پیاوی ئازا ڕۆژێك دەمری پیاوی ئازاوپیاو،لەماوەی ژینی
وترسەنۆك هەمۆ ڕۆژێ تەنیاهەرجارێك،مردنێ دەبینی
" " بەلاّم ترسەنۆك،هەرهەموڕۆژێ
" " دەمرێ ویامردنێ ،بۆخۆی دەبینی

١٥٩ * * *

پیاوی بێ خانو پیاوێك بێ خانوو،بێ سەرپەنایە
وەك بێ پاتۆڵیە وەك بێ پاتۆڵی و،بێ دەرپێی وایە

١٦٠ * * *

پیاوی پیاو کێ پەنان خۆشەو،بەدڵ ودرونە
نان خۆشە لەگشت جێ قەدری،زۆرەلێم ڕونە

١٦١ * * *

پیاوی پیاو لەقسەی پیاولەقەولی خۆی،پاشەکشەناکا
خۆی ناگەڕێتەوە نەوەك بێ شوێنی،بڕوای خەراکا

١٦٢ * * *

پیاوی پیر قوماری بەبێ شك وگمان،دیتراوەوزۆرجار
پێ دەکەن دەکرێبەپیاوی،پیرگاڵتەوقومار

١٦٣ * * *

پیاوی پیرو.ژنی جوان	دەڵێن پیاوی پیر،هەیپێت ژنی جوان
ئەگەربتری دەڵێ گیان	بتری دەڵێ گیان،دەبۆم بەردەوان

١٦٤ * * *

پیاوی توڕە مەدوێنە	پیاوی تورەکراو،چۆنی دەدوێنی
"" ""	لەخۆت جارزبوی،کەوتویەشوێنی

١٦٥ * * *

پیاوی چارەڕەش	پیاوی چارەڕەش،تێ فکرەوکاری
ئێسك گرانەوخوێن تاڵە	هەربەناجوانیش،دیارن ئاکاری
"" ""	لەخۆرەقەڵسی،هەرکەدەی بینی
"" ""	دێزەودومۆرو،کەکرەیەخوێنی
"" ""	بینیت لەساڵیش،هێندێ بەم لاوە
"" ""	دەڵەی ئەرێ بۆا،زۆرلەبەرچاوە
"" ""	دوعای بۆئینسان،وەك جنێووایە
"" ""	دەڵەی سەت خۆزیا،هەرنەمدیبایە
"" ""	تۆبڵەی ئەوڕەنگ و،ڕوی واناتەرزی
"" ""	دیبت نەحسی وا،لەسەرروی عەرزی
"" ""	لێی دەشێرنەوە،کارەکەی جوانی
"" ""	ئەوگێژەکواقسەی،ئی وا چوزوانی
"" ""	بابێ زەرپیش بێ و،بۆدونیاودینی
"" ""	عەیبی خەڵکی وخۆت،هەرلەودەبینی
"" ""	دەڵێین نەهاتیەو،کەدێتەبەرچاو
"" ""	دەکرێتەپیس و،گوریس چاووڕاو

١٧٣ * * *

پیاوی چاك پیاوی چاك لەسەر،دونیای ئەوخوایە
خۆی ون ناكات قەت خۆ.ون ناكات،چۆنەوهەروایە

١٧٤ * * *

پیاوی خۆش حیساب لەقسەوگوفتوگۆ،كاكەیەوبابە
شەریكی خەڵكیە شەریكی خەڵكیە،كێ‌خۆش حیسابە

١٧٥ * * *

پیاوی دزدڵی دوترپێ دەدا پیاوی دزدوتر،لێ دەدەن لەشیان
یەك لەترسان، یەك لەخۆشیا یەكیان لەترسان،لەزۆری بەشیان

١٧٦ * * *

پیاوی دڵسۆزبۆهەموكەسێ ئەوەی لەگشت كەس،دەچی دەپرسێ
دەرگایشی نەبێ لەكەس ناترسێ دەرگای هەرنەبێت ،لەكێ دەترسێ

١٧٧ * * *

پیاوی دوژنە ئەوپیاوەی خاوەن، دوژنەسێ ژنە
جەرگی كون كونە لەداخ وحەسرەت،جەرگی كون كونە

١٧٨ * * *

پیاوی دوژنەم دیومو دوژن و.وێوەتریش ،هەبۆودیترا وە
ژنی دومێردەم نەدیوە ژن دومێردی بن،نیەونەبیسرا وە

١٧٩ * * *

پیاوێك دوربین بی پیاوێكی ئاوا،زورزان بێ دوربین
نابی تەنیابێ دەبێ ئازادیش،بژی وبێ پەرژین
یان "" پیاوێك دوربین بێ و، ئاوازانابێ
"" "" لەوخەڵكەی دورو،خۆتەنیانابێ

١٨١ * * *

پیاوی گەورەعەیبیان وەکوکێوی — پیاوی پیاوعەیبی،وەك کێوی وایە

وایەچاکەیان دەبن هەوری دایە — چاکەشیان دەبن و،ژێرهەوری دایە

١٨٢ * * *

پیاوی نابەڵەد — هات وچون لەبەر،سەرماوەوایە

وەك کوێری وایە — پیاوی نابەڵەد،وەك کوێری وایە

١٨٣ * * *

پیاوی نەزان — کابرای نەزان بێ ،یەقین تامابێ

وەك کەندوی بۆشە — وەکوکەندوی بۆش،بەکەس پڕنابێ

١٨٤ * * *

پێ پێ برۆ بۆسەرێ — بەپێ پێ ودوپێ،وا دەرۆی بۆسەر

" " — یەك رۆژەنابیە،گەورەومۆعتەبەر

٢٨٥ * * *

پێت بوەستم — لێم مەعلوم ببی و،بەتۆدەوەستم

ڕاناوەستم — بۆبەرزەم بونت،خۆڕا ناوەستم

١٨٦ * * *

پێت دەڵێم پوت — ئەتۆمەڵمەیەو،ڕوم هەرلەتۆیە

چەند کیلۆیە — حاڵیت دەکەم جا،پوت چەندکیلۆیە

١٨٧ * * *

پێت قارە — پێت قارەدا دەی،کوالێتم بڕوانە

" " — بۆچی هەرکاری،خۆت لەلاجوانە

١٨٨ * * *

پێت وایەبەپێی — پێت وایەبەپێی،کەرێ شەلەوەین

کەرێشەلەوەم شوکرم بۆخوایە،زۆرلەسەرەوەین

* * *

١٨٩

پێت وایە خمخانەیە ئەتۆپێت وابو،خمەوخمخانە

"" "" ماشەرتێ خستنەو،هەردەرهێنانە

* * *

١٩٠

پێت وایە ،ڕدێنم ئەتۆپێت وابو،لەچۆلی وئاشی

لەئاشی سپی کردوە سپیم کردریشم،کەس نیەبیتاشی

* * *

١٩١

پێت وایە ڕدێنم پێت وابوڕدێنم،هەرلەبەرتاوێ

لەبەرتاوێ سپی کردوە سپی کردوبڵێم،چی دیشم ناوێ

* * *

١٩٢

پێت وایە ،سکەم لێداوە سکەم لێدابوو،ئەتۆپێت وایە

"" "" بێ ونەبێت هیوام ،هەرلوتفی خوایە

* * *

١٩٣

پێت وایە ،سەرم داغ کراوە پێت وابوسەرم،بۆی داغ کراوە

"" "" لەجی وشوێنی دی،چم پێ نەکراوە

* * *

١٩٤

پێت وایەشێروخەتێ پێت وابوشێرو،خەت دەگەڵ کوێری

دەگەڵ کوێری دەکەی دەیکەی بەجوانی و،واپێی دەوێری

* * *

١٩٥

پێت وایە کاروان سەرایە ئەتۆپێت وابو،کاروانسەرایە

"" "" بیکەی بەقومارو،بەگاڵتەوکایە

* * *

١٩٦

پێچی ماڵاوایە ئەوجاریەکارمان،بێنین کۆتایی
"" "" ئەوەش وەك پێچی،دەی ماڵ ئاوایی

١٩٧ * * *

پێ دەکەنم وادەکەم هەرپێکەنینەو،دەچم وادەکەم
دونیاچۆن بێ وادەکەم دونیاهەرچۆنی،بێ وەن وادەکەم

١٩٨ * * *

پیربوی ڕەنگ بێگەلێ کەس،زۆرچاکی بزانێ
ئەومەکرەی دانێ بەسیەتی پیربوی،ئەومەکرەدانێ

١٩٩ * * *

پیربەتەماحە ئی پیریەتەماح،نیوەی دونیایە
"" "" دەڵێ خۆزیائەو،نیوەی دیم بایە

٢٠٠ * * *

پیر بەحورمەتە پیرەبەقسەدرو،زۆربەحورمەتە
"" "" زۆرپیرەوکەچی،حازری خزمەتە

٢٠١ * * *

پیر بەخواردنێ وە پیربەخواردنێ باش،ماوەودەمێنی
دەمێنی هەرلێی بگرێوەو،دەزوی دەپسێنی

٢٠٢ * * *

پیر بەکەڵ پیریەکەڵ پێشوی،بیرخستونەوە
"" "" هێند کەڵۆتی بۆ،کۆکردنەوە

٢٠٣ * * *

پیرخوێن تاڵە پیرهەرچەندی بڵەی،ئاواخوێن تاڵە
"" "" چەنگ وچرپەو،بۆ، کۆکردنی ماڵە

٢٠٤

پیر زۆر بلێ یە
پیر زۆربلێ یەو،زۆرقسان دەکا
"" ""
زۆریشی بدوێنی،تێکەڵیان دەکا

* * *

٢٠٥

پیر قسە
بەگێڕانەوەی،قسەوباسی خۆش
خۆشە
مامی پیردەردمان،دەکافەرامۆش

* * *

٢٠٦

پیر مەنێرە بۆ کەرکڕین و
قەت پیر مەنێرە،بۆکەرکڕینێ
"" ""
تەنیاقازانجی خۆی،لێ دەبینێ
لاو مەنێرە
بۆپەسندکردنێ،ژن؟ لاومەنێرە
بۆژن پەسندکردن
هەرچی بێ دیسان،بۆوی تێ خێرە

* * *

٢٠٨

پیروکوێر شەرمێ
شەرمێ لەهیچ کەس،ناکەن کوێروپیر
لەکەس ناکەن
چی بی هەرخۆیان،دەیکەن فکروبیر

* * *

٢٠٩

پیرە،بۆیە
ئەگەردەت فەرموو،مامۆش خۆپیرە
وەگێرە
ڕاستەوهەربۆیەش،ئاوا وەگێرە

* * *

٢١٠

پیرەسەیە
پیرەسەگەکەی،کوچ کوچی دەوێ
کوچ کوچی ناوێ
بێ دەنگەوتەنیا،ڕەودەباشەوێ

* * *

٢١١

پیرەکەروزەنگوڵە
ئەوکەرەی وا پیر،زەنگوڵەی ناوێ
"" ""
دەنادەزەڕێ و،لوشکانیش دا وێ

٢١٢ * * *

پیرەگاگونێ لەکاری پێشوش،هەڵوەشاونەوە
هێناونەوە پیرەگایەگونی،بۆهێناونەوە

٢١٣ * * *

پیرێژنێ وەك پیرێژنەی فەرهادی بەکوژدا
فەرهادکوژ تەپشۆکەی دەستی،خۆی چوبەگژدا

٢١٤ * * *

پیری لە پیری نیە پیری پیرێ نیەو،پیری تەجرەبە
لەتەجروبەیە کێشاویەدەردو،رەنج وجەزرەبە

٢١٥ * * *

پیری و کوا کێ دیتویەو،لەکاتی پیری
مەعرەکەگیری بەپەڵپ وبیانوو،مەعرەکەگیری

٢١٦ * * *

پیری و هەزارعەیب پیری هات بەخۆو،هەزارعەیبەوە
"" "" بەگوێیداخوێندم،هەستی غەیبەوە

٢١٧ * * *

پیری هاتوەبە پیرمەوە هات بەرەوپیرمان،پیری وپشتی کۆم
"" "" چی پاك وناپاك،هاتنەرێگەی خۆم

٢١٨ * * *

پیس بە پیسی دەچی زۆرم پێ خۆش بو،ئەوەش ببیسی
"" "" دەڵێن شتی پیس،دەڕوابەپیسی

٢١٩ * * *

پێستی سەی دەبباغی نایە پێستی سەی بەهیچ ،دەباغی نایە

" " زۆرجوان مەعلومەو،ئەمنیش پێم وایە

٢٢٠ * * *

پێستی وەی دەبباغی نایە لەدەبباغخانەی، دەڵێن پێستی وەی
" " دەبباعی نایەو،نابی خۆی لێ بدەی

٢٢١ * * *

پێشت پۆلاّ بێ خۆجوانت باس کرد،ئەونەقڵەخۆشە
پاشت کلۆشە پێشت پۆلاّش بی‌و،پاشت کلۆشە
" " قازانجی هەموی،خوهەربۆتۆشە
" " جێگات قایم بێ و،چەندی پێت خۆشە
" " دەنامەعلوم بو،وەکی گوتویانە
" " پێشت پۆلاّشبێ و،پاشت کلۆشە

٢٢٤ * * *

پێشمان ناگرێلەبەرگورگی لەچەنگی گورگی و،یان لەزۆردا ری
مەڕدارێ تەرخ کەین خۆتەرخی ناکەین،شوانی ومەڕدا ری

٢٢٥ * * *

پێشەنگی کاروانی کەربێ کەرپێشەنگی بێ و،پێش کاروان کەوێ
کاروان دەقوڕێ دەکەوێ سەیرنیەدەقوڕێ و،زل وزوان کەوێ

٢٢٦ * * *

پێکراوە پێکراوەوئەرێ،واش بەهاسانی
" " هەتڵەنابێت و،تۆش دەبوبزانی

٢٢٧ * * *

پێکەوەلیگیان بێ هەراوکێشەن،ئەوژن وپیاوە
ڕاکێشاوە لینگیشیان وێگرا،جوت ڕاکێشاوە

٢٢٨ * * *

پێ لەعەبیی خۆم دەنێم — هـاتـومـەوهـەرتـا،دانـێم لاق وپـێـم / لـەسـەرئـیـرادو،عـەیـبـەکـەی خـۆنـێـم

* * *

٢٢٩

پێمان لێ مەبڕە — پـێمـان لـێ نـەبـڕیت،چاومان لـەڕێـیـە
"" "" — دایـنـێ سـەرجـەرگم،شـوێـنـی شـەوێـیـە

* * *

٢٣٠

پێم فێربوە — هـەروەك قـەدیـمـیـان،چۆن بـو.وافـیـرە
"" "" — ئـێستـاش پـێی وایـە،چی کـرلـوەوخـێـرە

* * *

٢٣١

پێم لەئاوخواردنەوەی هاسان ترە — پـێم هـاسـان تـرە،لـەئـاوخـواردنـەوەی / چـیـەهـێـنـدەش وەبـیـر،خـۆهـێـنـانـەوەی

* * *

٢٣٢

پێمەرە بەدەست کارنەکەرێوە سوکە — بـەدەسـت کارنـەکـەر،پـێمـەڕەش سوکـە / دروبـــەشـــەوبـــوك،ڕۆژجـــوکـەجـوکـە

* * *

٢٣٣

پێنج قامك بران وەك یەك ناچن — پـێـنج قـامکـن بـران،وێك نـاچـن بـۆچـی / بـاسـی لێ نـەکـەیـن،نـەکـو بـڵێ تـۆچـی

* * *

٢٣٤

پێنج ودوڕۆژێکی ماوە — کارت مـەحکـەم کە،چـەنـدی پـێت دەکرێ / پـێـنـج ودو.ڕۆژێـك،مـاوەو.ڕادەبـرێ

* * *

٢٣٥

پێنەی ڕاناگری — پـیـنـەی ڕانـــاگـــرێ،واشـیـوبـۆتـــەوە
"" "" — بێ ئـاگـاداریـــش،لـێـم بـەربـــۆتـــەوە

٢٣٦ * * *

پینەکرێم بەشی سالێکی
دی ناکەم

پێم خۆشەبمێنم،ناشکوریش ناکەم
پینەکرێم بەشی،ئەوسالێش ناکەم

٢٣٧ * * *

پێومدان
لەوزموزێ خۆشترە

ئەوهازوهوزەت،بابۆناکەس بی
خۆشەپێم وەدەی،وزەت بابەس بی

٢٣٨ * * *

پیوازیش
دەلێ ئەمن میوەم

پیوازناکابلێ،ئەمنیش میوەمە
تاکات ورەختی،خۆم لەودیوەمە

٢٣٩ * * *

پیوازی نەخۆی
بۆنت لەزاری نایە

پیوازی نەخۆی،ئەمنیش پێم وا یە
بۆنت لەزارو،ولێوودمی نایە

٢٤٠ * * *

پێومکەوشێکی
لێرمکەوتۆتەوە

وەکی هەردوکیان،یاپێوێ کەوشی
مابتەوەوبەدلی،پاك وبێ خەوشی

٢٤١ * * *

پێ ویستە لەژیاندا
لەسەرپێی خۆت خۆراگری

پێویستەولەژیان،لەسەرلاقی خۆت
خۆراگری وپرتەو،بۆلەی نەکری بۆت

٢٤٢ * * *

پێی خۆشەنینۆکم نەبن
خۆمی پێ بخورێنم

دەی ویست نینۆك و،قامکم نەمێنی
دەیگوت نەبادا،خۆی پێ بخورێنی

٢٤٣ * * *

پێی دەگویەوەچوە
"" ""

دەگویەوەچوە،هەردولاق وپێی
لەوکارەی هەرهیچ،حالی نەببولێی

٢٤٤ * * *

پێی لەگوی نێ
تامی دمگاتەزاری

بێ پێ لەگوێنێ،هەرخونەبزێوی
تامی دەیگاتێ،سەرزا ری ولێوی

٢٤٥ * * *

پێی ناوێری
کرنۆشی لەبەربکە

کەپێی ناوێری،کرنۆشی بۆبکە
بەهەرجورێ بێ،عیلاجی خۆبکە

٢٤٦ * * *

پێی وایە سەری
زینوی بۆگرتوم

پێت وابوسەری،زینوت بۆگرتوم
من خۆم حاشارداو،لەدیوی بستوم

٢٤٧ * * *

پێی وایەسەری کەچەڵی
چاکردومەوە

سەری کەچەڵمت،چاکرد پێت وایە
خۆزیاقەت چاکەی،وات نەکردبایە

٢٤٨ * * *

پێی وایە
کەرێم لێ دمکری

بۆخۆت گیف کردوە،دەشکوژی ودەبری
هاتوی پێت وابو،کەرێم لێ دەکری

٢٤٩ * * *

پێی وایە منداڵان
دەخافڵێنی

بۆچمامنداڵان،دیێی دەخافڵێنی
یارێگاوشوێنەو،بۆخۆی پێك دێنی

٢٥٠ * * *

پێیە کی
لەسەرلێوی قەبریە

فکری لێ ناکا،بەوزوانەدەمری
پێی دانراونەتە،سەرلێوی قەبری

٢٥١ * * *

پیتي (تێ)

تێ تـــائـــەورۆژەی، دەچـــمەتوێی زەوی

ئـــالآی هیوای تۆم، قەت قەت ناکەوی

* * *

١

تـائەوبـایەی لەئەو تـاکوئـەوبـایـەی، لـەکـونـیـّـەوەبـۆبـێ

کونەوەبێ بـۆمـن هـیـچ نـابـی و، دەی چـێ بـۆتـۆبـێ

* * *

٢

تـابوك دەسازێ وابـــەســـاوەســـاو، تـــابـــوك دەســـازێ

خان دەترازێ ڕون ومـــەعـــلـــومـــەو، خـــانـــیـش دەتـــرازێ

* * *

٣

تـا بێ میوان نەبو تـــاتـــەواونـــەبـــون، یـــائـــاخـــری مـــیـــوان

مالی بەجێ نەهێشت مـــایـــەودودانـــیـــشـــت، لـەمـالّ ودیـــوان

* * *

٤

تـا پیرێك دەمری تـاپـیـریـّـك دەمـــرێ، کـەمـتـریـاهـەزا ر

هەزارلاودەمری لاوەکـــان دەمـــــرن، بـــەئـیـّـش وئـــازا ر

* * *

٥

تـاترشی نەچێژی تـاتـامـی تـالـّیـەو، تـرشـیـش نـەنـۆشـی

بێرلەشیرنی ناکەیەوە شیرنی نـابـیـنی و، قـەتـیـش نـەیـنـۆشـی

* * *

٦

تـاجەفانەبینی تـازۆرنـەچـێـژی و، ڕەنـجـی وجـەفـایـە

سەفانابینی بێ شـکـەونـایـبـیـنی، خـوشـی وسـەفـایـە

* * *

٧

تـاجی بەزۆری بیبەبۆڕاوێ بـــەزۆری بـــۆڕا و، تـــۆش بـی بـــەی تـاجی

کەروێشکت بۆناگری جـاکـواکـەروێـشـکـێت، بـۆدەگـری حـاجی

٨ * * *

تاژی ڕەش کوژ وەك تـاژیـەڕەش کـوژ،ئـازاوبـوێـری
"" "" چێ یەولەراوێش،کوا خۆ دەبوێری

٩ * * *

تاژی کەروێشکی دەگرێ و تـاژی کـەروێشـکـێ،دەگـری زۆروکـەم
تولەدەڵێ ئەمن هەم گوێ تـولـەیـەلـەولا،دێ دەڵێ مـن هـەم

١٠ * * *

تاژی من کەروێشکی تـاژی ڕسـتـەی مـن،نـەدرەنـگ ونـەزو
تۆی پێ ناگیرێ قـەتـی پێ نـاگرێ،قـرخـەشـیـنـەی تـو

١١ * * *

تاچوکەنەبی تـانـەبیـەچوکـەو،هـەرنـەبیە ژێردەست
گەورەنابی مـەزنـی وگـەورەبـیـت، نـایێتـەبەردەست

١٢ * * *

تاخان دەڕازێ تـاخـان بـەرەوشـەڕ،دەڕواودەسـازێ
لەشکر دەترازێ پـەرت ویـلاودەبێ و،لـەشـکـردەترازێ

١٣ * * *

تادایکەدیارنەبی دایـکـم دیـارنـەبی،یاخـۆبگـنـخـێنێ
باوکەچاوی ماردەردێنێ بـاوکـەچـاوی مـار،بـەجـوت دەردێـنێ

١٤ * * *

تارات نیوەی نـیـوەی تـەحـیـاتـێـن،خـاوێـنی وتـارات
تەحیاتە کـەس بـۆنـەوکـارەی،خـۆرەدوانـاخـات

١٥ * * *

تاڕەنجی نەکێشی ڕەنجـی نـەکێشی،قـەت نـاگەی بـەگـەنج

گەنجت پێ ناگا	کێ بودیتی گەنج،ئەوی کێشای ڕەنج
	* * *
١٦	
تازە ئەوەڵ بسم الله	تازەئەوەڵیەو،بیسم لڵای لێ کرد
"" ""	بەهیوایەکی، زۆردەستم پێ کرد
	* * *
١٧	
تازەئەوەڵی	تازەی ئەوەڵیە،دمی ولاوێتی
دمێ تی	وەردوشێولەنێو،کێڵگەوزەوێتی
	* * *
١٨	
تازەبەدایەشێخی	تازەڕابردۆەو،بەدایکی شێخی
"" ""	بەنك وبەرموروی،هەروەخۆبێخی
	* * *
١٩	
تازەچو ڕۆیشت	تازەچووڕۆیشت،وازی لێ بێنە
"" ""	گەلاڵەی دیکەت،بێنەپێك بێنە
"" **یان**	تازەڕۆیشتوەو،ناگەڕێتەوە
"" ""	بیری لێ ناکرێ و،قەتیش بێتەوە
	* * *
٢١	
تازە پێ گەیشتوە	ئەوەندەی تاڵی و،ناخۆشی چێشتوە
"" ""	پاش زۆرفەقیری و،دەردپێ گەیشتوە
	* * *
٢٢	
تازەجێی	تازەش لەوبوارەی،سەرتوێی ڕاهینا
خۆی گەرم داهێناوە	جێی خۆی پێ زانی و،گەرمی داهینا
	* * *
٢٣	

تازەدەستم	چی تازەوکۆنەن،هەموی ڕابردوە
پێ کردوە	تازەمن دەستم،بەوکارەی کردوە

*　*　*

٢٤

تازەناگەڕێتەوە	ڕۆیشتوڕۆیوەو،ناشگەڕێتەوە
"" ""	بەختت بێ لای دا،بی گێڕێتەوە

*　*　*

٢٥

تازەنایەتەوە	نایەت هەرئاوا،چی ڕۆیشت تازە
"" ""	فکروبیریکی،نویت بینەوسازە
"" ""	ڕۆیشتوڕۆیوەو،ناشگەڕیتەوە
"" ""	بەبیروفکران،دەی کوادیتەوە

*　*　*

٢٧

تازەنۆبەرەی	تازەوەك قات و،قسری وزۆربرسیان
گێلاسانی هێناوە	هێنای نۆبەرەی،گێلاس وقەیسیان

*　*　*

٢٨

تازە هاتەبازاڕی	تازەونویێیەکان،هاتن بۆبازاڕ
کۆنە بوەدڵ ئازاری	کۆنەش کەوتونە،نەخۆشی وئازار

*　*　*

٢٩

تازەی بدڕی هەزاران	ئەوبەرگەجوانەی،بۆت دێ لەشاران
کۆنەی	لەتازەی بدڕی،سەتان هەزاران
بدەیەفەقیروهەژاران	کۆنان کۆکەوەو،خێری قالبی ساخ
"" ""	هەموان بەری بدەی ،پیروهەژاران

*　*　*

٣١

تازەی دی و	تازەی کەدیت و،بۆیەك بونەوە
کۆنەی لەبیرچۆوە	کۆنەی بەگشتی،لەبیرچونەوە

٣٢ * * *

تافتەی	ئەوەی تۆفەرموت ، وابێ تافتەیە
جودابافتەیە	مەعلومەوئاخر،جوێ جوێبافتەیە

٣٣ * * *

تاقانە	تاقانەن بێ پیت ،بویەهەروازوو
بێ بەرەکەتە	دەبڕێ و.ودوای دێ ،بەشی ئەمن وتوو

٣٤ * * *

ئی خۆیەتی	تاق تاقەکەرەی،بەسەرداره‌وه
" "	چاوەڕێی یارە،بێت لەشارەوە

(٣) * * *

تاقەسوار	ئەسپەکەی شێبی،کوێت ویاڕەش بۆز
تۆزێ ناکا	بەتاقەسوارێك،ناکرێ تۆزوپۆز

٣٥ * * *

تاقی کراوەوەی	هەرجارێك بەسە،تاقی کردنەوەی
تاقی مەکەو	زیادیەوبێ جێیە،دوپات کردنەوەی

٣٦ * * *

تاکچەنەکابۆڕەبۆڕ	تاکچەکەت نەکا،هێرەوبۆرەبۆڕ
کورەناکاکاری زۆر	ئەوکورەکوادەیکا،کاری زۆروقۆڕ

٣٧ * * *

تاکەرێك نەبی	ئاقلێ چۆن دەژی،تاکەرێك نەبێ
عاقلێك ناژی	ئەودەبێ بژیت،ئەویش هەرهەبێ

٣٨ * * *

تاگوێت دەگیرێ	تاگوێت دەگیرێ،لەترسیان هەڵێ

هەڵێ لەوباس وخواسەی،هیچ بوکەس مەڵێ

* * *

٣٩

تاگوێی گۆڕێ هۆشم بێ ومابم،تاکوگوێی گۆڕێ

لێم ناگۆڕێ خۆشەویستێکمەو،خۆلێم ناگۆڕێ

* * *

٤٠

تالآن کەرزۆر چی تالآن کەرو،زۆرخۆرن بەعام

خۆرو قەت پڕنابن تێرنابن برسین،لەنێوخاس وعام

* * *

٤١

تالآویان بە پێی رازی نەببوم،کەچی کەوتنەدوم

زاری داکردوم تالآویان کردوە،لەزاری وگەروم

* * *

٤٢

تاڵەسێوانت سەبرم لێ بگری،سبحەودوشێوان

دەخەوێ دێنم دەیهێنمەخەوێت،زۆرتاڵەسێوان

* * *

٤٣

تاڵەکەریشەو تاڵیەوبەتاڵی،نیشانیان داوین

خۆشەکەریشە خۆشەولەخۆشیش،ئاوا لێ بڕاوین

* * *

٤٤

تالێت نە پرسن ئەونەزیلەبڵێم،دەی تارێم هەیە

ولآم مەدموە تاکونەتدوێتن،قەت وەجواب مەیە

* * *

٤٥

تالێت نەقەومێ تالێت نەقەومێ،نازانی چلۆنە

نازانی چۆنە فەرقیان دانانێی،ئێ تازەوکۆنە

* * *

٤٦

تاڵی وسوێری — تاڵی وسوێریانەی،ئەلەم دونیایە
دونیای زۆرچێشتوە — ئەوەندەی چێشتوە،دەسیای نایە

* * *

٤٧

تاڵی وسوێری نەدیوە — زۆرکەس لەزمان و،دەستت بزیون
"" "" — دەشڵێی من تاڵی و،سوێریم نەدیون

* * *

٤٨

تامت کرد — ئەرێ‌تامت کرد،چ گوێکی خوا ردوە
چ گوێیکی خوارد — بەلام بەبێ‌دەنگ،چوەخۆی لێبوا ردوە

* * *

٤٨

تامەزرۆیە — هێندەرایەڵکەو،ئەوهات وچۆیە
"" "" — لەدوورا دیارەو،زۆرتامەزرۆیە

* * *

٤٩

تامی بەخشینێ — بۆگێژت کردوم،بەئەوبۆڵەبۆڵەی
دەتۆڵە دانیە — تامی بەخشینێ، دەی کوالەتۆڵەی

* * *

٥٠

ئی خۆیەتی — تاوان باردەرچو،لەتافی دەو ا
"" "" — بێ تاوان گیرا،لەشیرن خەو ا

* * *

(٤)

تاوان بارسەری بەدارێوە — تاوان بارسەریان،بەسەرداریتوە
بێ تاوان سەری لەلای یارێوە — بێ تاوان سەریان،بەلای یاریتوە

* * *

٥١

ترسی گورگیم — هێندەم شاخ وکێو ،وەپاش خۆداوە
هەردەزگی دایە — ترسی گورگیم هەر،دەزگی داماوە

٥٢ * * *

ترکەهات ترمات بەپاتۆڵ،یادەلینگی تەنگ
بەشەلوارەوەناوەستێ گیرنابی هەردێ،خۆبۆنیشی ودەنگ

٥٣ * * *

تر کەهات وئەگەر،لێشت بەربێ ترڕ
لەجێی پڕ باشەجێ بگری و،بکرێ لەجێی پڕڕ

٥٤ * * *

ترو تۆپ بەکارنایە چیدیکەش هەوای،تروتۆپێ بدەن
"" "" دەوروبەریش دێن،لێولەهۆپ دەدەن

٥٥ * * *

ترەسازو خۆترەسازوترێ،ماشیشی هینان
ترەماش بۆبەڵگەوبەجوت،خۆی نێوی لێنان

٥٦ * * *

ترمکەڵەکەیە ئەوترێ کەڵەکیەو،چاکواسەردەگری
"" "" وازیان لێ بێنەو،نەتبێ بەرگری

٥٧ * * *

ترێ ئاخیری خۆترێ ئاخیرو ،ئۆخریشی کەندوە
کەندوە نەکوبڵەی بەهێز،پوشێکی سەندوە

٥٨ * * *

ترێ بەمیکوتی ترپان پێ ناشکێ،بەمێکوت وپاچی
ناشکێ چ قسەوباسیشیان،بەگوێی داناچی

٥٩ * * *

ترێك وبرێکی لەدوری دەڵەی،کاری وی بسرێکە

ماوه ئەوەی ماویەهەر،ترێك وبڕێكە

* * *

٦٠

ترێك وتۆپێك ترێك وتۆپێك،جاوقەردارەپێم

جاوقەرزداره نیۆیێك بێ ونیوەی،دی حاشابێ لێم

* * *

٦١

ترِی وەترِێ تەماشای خۆترِی،وەترِێ ڕاناگات

ڕاناگ تازەئەو.وەزعەی،خەراهەرناكات

* * *

٦٢

تفێ بەرەوژوره مستیش لەدرێشەی،بێ بگەرِێتەوه

بۆخۆت دێتەوه تفی بەرەو ژوره،بۆخۆت دێتەوه

* * *

٦٣

تفێ دەزاری تفێش دەزاری،ماركاوبۆی بكرێ

ماری كادەمرێ باوەڕوی وبێ مار،هەرلەوێ دەمرێ

* * *

٦٤

تفی دەزاریدا نیشك بووه تفی ئیشك بوەو،لەگروێ وزاری

"" "" لەترس وخۆفان،یاشەرمەزاری

* * *

٦٥

تفێش بداو وات بۆدا ناوەو،چۆن تفێش بدا

و.ونێش بدا دەی نابێ ئاخر،خۆ...ونێش بدا

* * *

٦٦

تكاكاربرا تكاكاری بران، لەدێ ولەشارا ن

"" "" ئەنجام نەدراپێت،مالەنێوكارا ن

* * *

٦٧

تۆبڵێ كاكەمن دەڵێم خوشكێ تۆبڵێ كاكەگیان،من دەڵێم خوشكێ

شەیتان نەکەن شکێ شەیتان ودوزمان،لێن نەکەن چ شکێ

٦٨ * * *

تۆبەی گورگی مەرگە کەپەنەك بۆ شوا ن،پێ خەفوبەرگە

"" "" تۆبەی بەڕاستی،بۆگورگی مەرگە

٧٩ * * *

توبی تۆبی خواودوعای،ئەوپیاوچاکانە

ئەوخودایەی هەستم دەوێ نەك،بێم بۆپاکانە

٧٠ * * *

تۆپینی کەرێ جێژنی سەگەلیەو،تۆپنی کەرێ

جێژنی سەگەلیە کێ بێ وخەبەربۆ،ئەوخۆشیەی بەرێ

٧١ * * *

توتنێ خۆمانە لەجۆرکی ڕابێت،یانێوهەمبانە

"" "" ئەوەم جانەوجار،توتنێ خۆمانە

٧٢ * * *

توتنی نێوقوتوی نانی هەمبانە توتنی نێوقوتوی،نانی هەمبانەی

پشتیان پێ مەبەستە نابێ واهێندەی،پێبکەی موتمانەی

٧٣ * * *

توتی واری فێربوە هەرتوتی وا ری،دەرسی دادراوە

"" "" دەیگێڕیتەوەو،چی پێی گوتراوە

٧٤ * * *

تورەتوری بلوێرێ بەوقورەقورەو،تورەی بلوێرێ

شەلەیان بردبۆکوێرێ سواریان کرد شەلەی،بیبەن بۆکوێرێ

٧٥ * * *

تۆریای	جاچۆن وادەبێ و،والێمان تۆریای
شۆریای	کواسوچمان چ بو،هەرناواشۆریای
٧٦	* * *
تۆز لەقوڕێ هەڵناستێ	دەباتێ گەی بام،زوتر مەبەستی
"" ""	کێ دیتویەتی،تۆزلەقوڕێ هەستی
٧٧	* * *
تۆزی ناشکێنی	هەرناواش بڕوات،بەدعیەوپۆزی
"" ""	تۆش بەغارهەڵێی،ناشکێنی تۆزی
٧٨	* * *
توشی ڕیشم بەردە	توش بوم لەڕیشم،بەردەدەی ڕیشم
ڕیشم بەردەی بومە	تێك چوحەوسەلەو،هێدی وسەبریشم
٧٩	* * *
توشی قوڕ	توشی قوڕقوڕۆ،کەوقوڕشێلانێ
شێلانی بوم	بومەو.کەی خەلاس،بم خوادەزانێ
٨٠	* * *
توشەی خەڵکی	باتوشەی خەڵکی،زۆریش وەمنێنێ
برسێتێی ناشکێنی	برسێتی پیاوی،جاکوادەشکێنێ
٨١	* * *
تۆفانی بچێنی	قانونی وایەو،لەسەردونیایە
خەرمانت بایە	تۆفانی بچێنی و،خەرمانت بایە
٨٢	* * *
تۆقی زاڵمیت	خۆ تۆقی زاڵمیش،بخرێتە ئەستۆت
بێتە دەستۆی	شەرتە هیچ داخێك،هەڵناکێشم بۆت

٨٣ * * *

تۆقی زێڕدەستۆی کەرێ کەی	تۆقی زێڕبێنە،بیخەئەستۆی کەر
پێ بەئیحتیرام دەبی	لەلای گەلێ کەسێ،دەبی موعتەبەر

٨٤ * * *

توقی سەریشی	خۆتۆق وتەپلی،سەریشیان چاوە
هەرچاوە	بویەهەرکەس کەس،پێی نەوەستاوە

٨٥ * * *

توکەمندارەی	توکەمندارەی،هێناونێ تەوە
هێناوەتەوە	لێی گەڕێن بۆخۆی،خاستر بێ تەوە

٨٦ * * *

توکی بکێشی	هەرتوکی بکێشی و،بەزی پێوەدێ
بەزی پێوەدێ	واخرۆپڕێ زۆر،تامی لێوە دێ

٨٧ * * *

توکی لێ مەکە	بەوەی نیەئێستاش،بەبەروانکەیە
جوانکەیە	خۆنابی توکی،لێ بکەی جوانکەیە

٨٨ * * *

تولان دەباتەڕاوێ	قسەوباسێك یا،چی وای پێ ناوێ
"" ""	بەخۆشیۆتولان ، دەباتەڕاوێ

٨٩ * * *

تۆڵەبەتۆڵە	لێم دا.تاتوانیم،تۆڵەی بەتۆڵە
مانگایەکی کۆڵە	پێشینیان دەڵێن،وەك گاکەی کۆڵە

٩٠ * * *

تۆڵەبەسەبرە	لەتۆڵەی هێدی،زۆریش بەسەبرم

بەلام بەزەبرە بـەلام لەکاتی،گرتنێی بەزەبرم

٩١ * * *

تۆم کردە جۆلا لەداخت کەم ما،ئەندامم بڕزی

مەکوم لێ بدزی تۆم کردبەجۆلا،مەکوم لێ بدزی

٩٢ * * *

توند مەڕۆ هەڵدەنگوی توندمەڕۆنەوەك ،وەعەرزێ بکەوی

"" "" چارەنیەدەڵێم،ئێستاش هەرهەوی

٩٣ * * *

تونگە قەت ئاوی قەت بێ ئاونابی و،ئاوی لێ نابڕێ

لە بیر ناچێ تونگە بێ ئاوبێ،داخ زگی دەدڕێ

٩٤ * * *

تۆ هانەکەی من هو ئەکەم دەی تۆهانەکەی،منیش هوئەکەم

تۆ ژن دێنی من شودەکەم تۆژن بێنی ومن،خێرا شوئەکەم

٩٥ * * *

تۆوی کینەوغەرەزی تۆوی غەرەزیەو،بوغزی دەمێنی

دەدڵیدا شین کردۆتەوە کەسەریادلخەو،دەدڵیدابچێنی

٩٦ * * *

تەبیعەت تەبعێ خەرابێ و،هەرلەنێوخۆمان

بەنسحەتێ نیە جاکوا چادەکرێ،بەنسحەت بۆمان

٩٧ * * *

تە پشۆی تەپشۆی لەماکەو ،ریشەی خۆی داوە

لەڕیشەی خۆی داوە دەیگوت کواخۆهیچ،شت ڕوی نەداوە

٩٨ * * *

تە پشۆی لەلاقی خۆی داوە — لەلاقی خۆی دا،تەپشۆی نەهاتی
"" "" — لیێی تە شەتابوەو،نابێ نەجاتی

* * *

٩٩

تە پلی — تەپلی دەنگ نادا،یا پێی ناوێری
دەنگ نادا — پێم خۆش بوجارێ،خۆێ لێ ببوێری

* * *

تە پلی کەوتەدەست — زوکەن خێڕابن،کۆوەبن تەرِدەست
"" "" — دەنامیچ ناکرێ و،تەپلی کەوتەدەست
یان "" — سەرباری دەردو،بێ بەختی خەمان
"" "" — تەپڵەکەی لێ دا،زۆریش بێ ئەمان

* * *

١٠١

تەرازو شەرمێ لەکەس ناکا — شەرمێ هەر لەکەس،ناکاتەرازو
"" "" — لەسوك وگرانی و،لەدرەنگی یازو

* * *

١٠٢

تەرسەقولی لەت کەی — تەرسەقولێ لەت کەی،بێنی بیشکێنی
بەلای کامیان دادێ — هەردووەکێك وان،جوان تیێ رامێنی

* * *

١٠٣

تەرسی — لەم تۆزوپۆزەی،هەم هێرپیت برسی
بە پاچی ناشکێ — پاچ ودودمی تیژ،ناشکێنی تەرسی

* * *

١٠٤

تەرکی عادەت — تەرکی عادەت کەی،وەکونەخۆشی
نەخۆشیە — ئازارودەردیش،زۆردەبی بنۆشی

* * *

١٠٤

ته‌ره‌غه‌ی ده‌قونێ خه‌ی — ته‌ریغه‌ی بێنی و، بیخه‌ی له‌قونی
له‌وه‌ی گرانتر نابێ — گرانترنابێ و،دیارن به‌ڕونی

* * *

١٠٥

ته‌ڕه‌قی وته‌نه‌زولی به‌خوایه — سه‌رکه‌وتن وخۆشی،بۆهه‌رکه‌س وایه
"" "" — یان ته‌نه‌زول بی،هه‌ربه‌ده‌ست خوایه

* * *

١٠٥

ته‌شتی زێڕ — تێ په‌ڕیسن ڕۆژی،نه‌زانی ولاسار
له‌سه‌رسه‌رت دانێ — ته‌شتی زێڕدانی،سه‌رسه‌رت ئه‌وجار

* * *

١٠٦

ته‌شێی ده‌ڕێسم — ته‌شیه‌ده‌ڕێسم،سه‌پله‌سیتایه
سه‌پله‌سێ تایه — شوێ ده‌م به‌ڕیخ و،به‌میزی گایه
"" "" — له‌وه‌ی زیاتری بێ ،له‌ده‌ستم نایه
"" "" — بۆڕانك وچۆغه‌ی،ئه‌وتاقه‌برایه

* * *

١٠٨

ته‌شێی ده‌ڕێسم — ته‌شێه‌ده‌ڕێسم،فیزباریکانه
فیزباریکانه — شوێ ده‌ده‌م به‌گوڵ و،ئاوی ڕیحانه
"" "" — ده‌یبه‌م بۆجولاّ،تابۆم دروست کا
"" "" — ڕانك وچۆغه‌ڵه‌و،بۆده‌سگیرانه

* * *

١١٠

ته‌شی ڕێس ئه‌گه‌رته‌شی ڕێس بی — ته‌شی ڕێس ئه‌گه‌ر،واجوانی به‌ڕێسێ
له‌·یری که‌رێش ده‌ڕێسێ — له‌ئی که‌رێش بێ و،هه‌روای ده‌ڕێسێ

* * *

١١١

ته‌شی له‌به‌ر — وادیاره‌وته‌شی،له‌به‌رده‌ڕێسی

دەرپێسی چڵم ولیکیشیان،بەماچی بلێسی

* * *

١١٢

تەعریفت بەرزە خۆتەعریفاتت،هێندەبەرچاوە

"" "" لەزاری دۆست و،دوژمندا قاوە

* * *

١١٣

تەقدیر تەکبیرێ فکری زۆروردو ،ڕونیش دەکاقاڵ

بەتاڵ دەکا تەقدیرتەکبیرێ،زودەکابەتاڵ

یان "" هەرجورێئەگەر،بۆی دانێی تەکبیر

"" "" بەتاڵ و پوچیان،زودەکاتەقدیر

* * *

١١٥

تەقەڵ هەڵناگرێ تەقەڵ هەڵناگرێ و،ڕایڵی پساون

"" "" پاشیوبۆتەوەو،هەرتاوسوتاون

* * *

١١٦

تەقەڵی ئەوجورەی دەبێت،دورمانی وتەقەڵ

هێندەلەسەرێك نینە لەسەریەك نینەو،نەکوبڵەی دەغەڵ

* * *

١١٧

تەقەی لێوەهات باسەکەم زانی و،تەقەی لێوەهات

"" "" چۆنیش ڕوی دابو،دیاربوکارەسات

* * *

١١٨

تەکبیرلەکاری تەکبیرلەکارو،ئەمری ئەوخوایە

خوایێ ناکرێ بەکەس نەکراوەو، ئەمرۆو لەدوایە

* * *

١١٩

تەکبیرناپگاتێ بەوفکروبیرەم،کەرێگام داتێ

"" "" هیچ تەگبیرێکی،دیکەی ناگاتێ

١٢٠ * * *

تەگبیروتەقدیر چەندی حەولم دا،بەهێندفکروبیر
لێك دورن مەودایان زۆرن،تەگبیروتەقدیر

١٢١ * * *

تەگبیروڕا لەواجباتانە کێ تەگبیروڕای،کردنەواجبات
"" "" لەژیانی هیچ کات،هەڵێکی ناکات

١٢٢ * * *

تەڵەی مشکی گرتوە داوی مام عەلیم،داینابونەوە
"" "" مشکی بۆگرتبوو، لێی کۆبونەوە

١٢٣ * * *

تەماح تەماح دەگولان و،دوزامیش دەکات
دمگولانیش دمکات کێ یەکاری وەی،ڕێك وپێکی بکات

١٢٥ * * *

تەماح سەری نەبڕی بۆت بکرێ سەری،تەماحی ببڕی
سەرت دەبڕی دەنانەوزوتر،سەری تۆدەبڕی

١٢٦ * * *

تەماح کار دایمە موحتاجە کاری تەماح کار،لەبنی ڕاخوارە
"" "" موحتاجەورسقیش،لەدوای وی سوارە

١٢٧ * * *

تەماح کاردونیای پێ بدەی تەماح کاردنیای،پێ بدەی وبزانێ
تێرنابێ وقانع بەنانێکی تێرە برسیە وهەژاریش،ڕازین بەنانێ

١٢٨ * * *

تەنبەڵ بەتەوەزەلی گوت تـەنـبـەڵ پـێـی دەگـوت،بەم تـەوەزەلـە
سبەێنێ ناچینەکارێ بـۆکـاری سبـەینێ،نابـی بکەی پەلـە
تەوەزەل گوتی دەیگوت پێت خـۆشـە،دوسبحەش نـاچین
پێت خۆشەدوسبەش ناچین کەلکێ‌وەردەگرین،پـێم خـۆشە وەهەلـە

* * *

١٣٠

تەندور تاگەرمە دەسـتـت نـەسـوتـێن،بـگـرەوڕەفـێدەی
نانی پێوەدە تـاتـەنـدورگـەرمـەو،نـانـی پـێـوەبدەی

* * *

١٣١

تەندورکەداغە تـیـێـی نـاگـاوبـیـری،قـۆڕدەمـاغ دەکـا
ونانی داغ دەکا تـەنـدورزۆرداغ بـێ،نـانـی داغ دەکـا

* * *

١٣٢

تەنکی وقوڵی ئاوێ تـەنـکـی وقـوڵـی ئـاو،جـوان لـێی بڕوانی
لەبوارێ ڕادیارە لـەبـوارێش دیـارەو،خـۆزۆربـەجـوانی

* * *

١٣٣

تەنگانان بەریان تەسکە دەی بـابـیـتـەپـێش،تـۆش ئـاوابزانـە
" " بـەریـان زۆرتـەسـکـە،دەڵێن تـەنـگـانـە

* * *

١٣٤

تەنگانەبەئیشتیای لـێی بـگـرەسـەرڕێ و، هـۆبـانـەوبـانـە
پیاوی نابێ بـەئـیـشـتـیـای پـیـاوی،نـابـن تـەنـگـانـە

* * *

١٣٥

تەنیامالٚ تـەنـیـامـاڵ یـاهـەر،لـەدێی بـەدەربی
لەدراوسێی خەراپ چاترە نـەجـیـران خـوێـڕی و،زۆرنـان نـەدەربی

* * *

١٣٦

تەواوت کرد تـەواوت کـرد.دەی،ئـەوکـاری جـوانت

"" "" ئێمەش دەی چیدی،نین چاوەڕوانت

* * *

١٣٧

تەون کێ کردی کێ بونەوتەونەی،بارهێناوکردی

نەویردی قازانج وبەهرەی،بۆنەوبووبردی

* * *

١٣٨

تەونی بۆدادەنێتەوە ڕێگای پێشترەو،نەیتەنێتەوە

"" "" داوەیاتەونەو،دایدەنێتەوە

* * *

١٣٩

تەونی تەونێکەوداوێك،بۆی داناونەوە

بۆداناوەتەوە کار وەکوی دیشن،بۆی پێچاونەوە

* * *

١٤٠

تەیر لەنگەری قەتارەی تەیران،دیسێ وڕادەبرن

لەسەردەگرن وەك نیسێی لەسەر،لەنگەرێ دەگرن

* * *

١٤١

تەیری گول ئاشقی دەلێن تەیری گول،ئاشقی دارێکە

داری ژەقنەموتێ یە ژەقنەموت لەسەر، شانی بارێکە

* * *

١٤٢

تیتۆلێکی لەدایکت دادرە ڕێگاکەی دایتەو،دادرەتیتۆلێ

"" "" بانەجاتیو بێت، لەبۆلەبۆلێ

* * *

١٤٣

تێر ئاگای لەبرسی نیە کێ دیتویەتی و،بچێت وبپرسی

"" "" تێرێك لەوەزعی ،پیاوێکی برسی

* * *

١٤٤

تێر بخۆو مالآن مەکە
“““ “““
تێر بخۆ یانی،هەرتادەتوانی
نەچیەهیچ ماڵێك،لەنان بڕوانی

* * *

١٤٥
تیری پاش باسکیە
“““ “““
تیرێ پاش باسکیەو،بۆئامۆزایە
بەرخیش ماوێکیەو،لەناوکۆزایە

* * *

١٤٦
تیری تۆ ؟ پەلە پیتکەی منە
“““ “““
وەك پەلاپیتکەی،منەوتیرەکەی
خەریکی باوێی،چاوی من کوێرکەی

* * *

١٤٧
تیری چەوێڵ ڕاستە
چەوێل بیهاوێت،هەرگوللەوتیرێ
وێی کەوتوەوبەکەس،ڕێی پێ ناگیرێ

* * *

١٤٨
تیری داوە کەوانی دەشارێتەوە
تیری داوەتێ و،هێندەبەجوانی
دەی شێرێتەوە،ئەوجارکەوانی

* * *

١٤٩
تیری دەتیردانێ دا نەماوە
دەتیردانیێی دا،هەرتیرنەماون
هەربۆیەش لەشەڕ،واشلن وخاون

* * *

١٥٠
تیرلەکەوانی بێتەدەر ناگەڕێتەوە
لەوکەوانی ڕا،هەرتیریك چۆدەر
ناگەڕیتەوەو، وڕۆیشتوەیەکسەر

* * *

١٥١
تێرنەخواردن لەباب مردنێ ناخۆشترە
بڕوانەوئەگەر،شێوێ تێرنەخۆی
بابیشت بمری،تۆهێندەگری بۆی

یان " دەی تۆش دەزانی،خۆتێرنەخواردن
" " ناخۆشترەولەباب،دوباپیرمردن

١٥٣ * * *

تێرونیوەتێر بیرناکالەوەی،تێربی ونیوەتێر
هەرگەرمەسێر فەرقی پێ ناکات،سارد بێ وگەرمەسێر

١٥٤ * * *

تیری کوێریە تیری کوێریەودەی ، بێ بیهاوێژی
گرتی ونەیگرت وێی کەوی ودەنا،راستیم پێ بێژی

١٥٥ * * *

تیرێك لەمن نەبێ لەئاوالم تیرلە من نەبێ و،بێ بۆئاوالم
وادەزانم لەچەوالی کایەدەدری وەك لەکابدرێت،ئاواخوشحالم

١٥٦ * * *

تیرێك ودو نیشانە ئاوات دادەنێم ،وێرای کارزانان
" " تیرێکی باوێی و،بۆدونیشانان

١٥٧ * * *

تێشوی دەست وپەنجەی تۆ،ئاوازونەرزی
پێغەمبەردزە تێشوی پێغەمبەر،بێ لێشی ئەدزی

١٥٨ * * *

تێشوی شوانی بیخاتەپشتی،ئەوتێشوی شوانی
چ لەزگ وچ لە پشت یان دەزگی دابی،کێ لێی دەروانی

١٥٩ * * *

تێکوشین بۆخواردنێ مەلێ،ددانت تیژکە
بەتەمای جیرانی ئیشکە تێکوشین بەهیوای،جیرانی ئیشکە

١٦٠

* * *

تێ گەیشتن لە	دێیەوەسەرخۆو،وردبۆین وڕوانین
مێوژمڕەشان خۆشترە	خۆلەمێوژانیش،خۆشترەوزانین

١٦١

* * *

تینولەخەویاوادەزانی	تینولەخەویا،وای هاتبۆبەرچاو
هەمودونیائاوە	دونیامان تێگرا،کانی بوەهەرئاو

١٦٢

* * *

تینو.وبرسی	ئی ماڵەخۆتی،تینوبی وبرسی
ماڵەخۆتی	دەنادەمزانی،بێ ڕاو بێ پرسی

١٦٣

* * *

تینی تێدانەماوە	پیێت خۆش بوئاواش،هەرحاڵی نەبین
"" ""	هەرتێی دانەماوهیچ گەرمایی وتین

١٦٤

* * *

١٦٥

پیتی(جیم)

جیمم لەڕێزی، جەماڵ وجوانان
تاکولێژنەبوە، جێمان لەزوانان

* * *

١

جاران بێ ساز هەڵدەپەڕی — بۆن هەڵپەڕیبون، بەبێ سازجاران

ئێستا سازیشی پێیە — بەکەیف وخۆشی ،لەدێی وشاران

"" "" — ئێستا کەهاتوەو، سازیشی پێیە

"" "" — دا یمەهەرسەماو، شایی وگوڵباران

* * *

٣

جارێ شەقەی — نەیزانیبوچیەو، ئەوقاڵ وباسە

قەنناسە نەبیستوە — نەیبیست بوجارێ، شەقەی قەناسە

* * *

٤

جارێك بەزستانێ — لەنێوخۆماندا، هەرچی پەرستان

دەڵێن ساردە — جارێکی دەڵێن، خۆساردبوزستان

* * *

٥

جارێکت خواردم بەسندانت بێ — هاتی فریوت دام، تۆی لەئەوەڵ جار

دوجارت خواردم نەوشی گیانت بێ — جارەکەی دیکەی، خۆمم تاوانبار

* * *

٦

جارێکت هەڵە لێ قبوڵ دمکرێ — هەڵێکی تۆبکەی، چاوپۆشی دەکرێ

بویەسێ ودوبۆت پینەناکرێ — بوبەسێ و چوار، ڕێگەی پێ دەگرێ

* * *

٧

جارێ لەکوێتە — دەی کواچت دیوەو، لەکوێتەجارێ

"" "" — یاخواپیاوخەراپ، بەردیان لێ بارێ

* * *

٨

جارێ هەر	کوڕی دایکێتی،هێشتاوەك جاران
کوڕی دایکێتی	بۆن بێنێ وبەتا،یان هەربەباران

* * *

٩

جارێ هەرگەرمەبرینە	لەکوێتەئێستا،هەرگەرمەبرینە
"" ""	پاش ساردبونەوەی،جاخۆت وەبینە

* * *

١٠

جاشکی کولکن	پەسندیان کردون،دەی جاشکی کولکن
کۆرپەی چلمن	مندالی چلمن،لیکن بێ وچلکن
کوێلکی ورگن	لێم حالی بویەو،دەزانم دەلەی
"" ""	سێ هەمیش گوێلکی،تەنبەڵ وورگن

* * *

١٢

جافر تێی ڕیا	جافر تیێی ڕیاوەو،پاك نابیتەوە
"" ""	نەخۆش بەدوعایان،چاك نابیتەوە

* * *

١٣

جام گوتی بم	ئەگەریەمن بێ،وەکی ئەوپێك بێم
شکێنن مەمزریگێنن	جام گوتی بشکێم،بەلام نەزریگێم

* * *

١٤

جانتای پڕەو	کێ جانتای پڕەو،شەریکی بەشە
ڕوی ڕەشە ""	جانتاکەپڕبو،یەقین ڕوی ڕەشە

* * *

١٥

جاومرە.ئەمن بمرم و	جادەی من بمرم،شوێن بۆتۆخۆش بی
بەتۆبلێن بۆخۆت خۆش بی	عالەم بەتۆبلێ،دەی بۆخۆت خۆش بی

* * *

١٦

جحێڵێك لەلای پیرێكی جوانی دابنیشێت،بەلای پیرێوە
دانیشی وەك حەپسیە وەبزانە بەندیەو،بەزنجیرێوە

* * *

١٧

جڕوجانەوەری چی جڕوجانەوەر،هەن لەودونیایە
دونیایەی تێدایە باوەڕکەن بێ شك،هەموی تێدایە

* * *

١٨

جلفەی دەگێڕی هاتوەتاجلفەی،زوبگێڕی بۆشەڕ
"" "" بسوتێنێ هەرچی،هەیتیان ویشك وتەڕ

* * *

١٩

جلكمان لەبەر جلكی من وئەوەی،لەلام بونەوە
خۆرێكەوەویشك بووە بەرخۆرەتاوێك ،ویشك بونەوە

* * *

٢٠

جلكی دو هەوێ یان جلكی دوهەوێ،ویگراوپێكەوە
ویگرا ناحاوێتەوە ناحاوێتەوە،لێكیان جوێكەوە

* * *

٢١

جلكی دوهەوێ یان بەبیروفكری،هەموانن تێگرا
ویگرا ناشۆرێن جلكی دوهەوێ،ناشۆرێن وێگرا

* * *

٢٢

جل وبەرگ نەنكابەدو پێتاك وبەرگم ،نەم كا.سێ ودو
دەنكابە پیاوی لای سەرو دەنكا بەئێكێك،دانیشتوی سەرو

* * *

٢٣

جلیت ئاغاونۆكەری جلیت پێی ناوێ،ئاغاونۆكەری
نازانێ شەرم وشورەییش، دەبێ لابەری

٢٤ * * *

جندوكەخۆی ئەوجورەی ئەگەر،تێك چوەوگۆڕا وە

نیشان داوە جندوكەیەوچوە،خۆی نیشان دا وە

٢٥ * * *

جندوكە دوعایان حالّی بوم زانیم،وازوچابۆوە

بۆ هێناوە جندان دوعایان،بۆهێنابۆوە

٢٦ * * *

جندوكە دوعایان دەبێ بیزانی و، بەلای خۆتەوە

لێ شاردۆتەوە بەلاداهاتوەو،هێندبەربۆتەوە

"" "" پاش بیركردنەوەی،بۆم مەعلوم كرا

"" "" جندوكەنشتوی، لێ شاردۆتەوە

٢٨ * * *

جندوكە دەستی ڕەنگ وڕوی دیارەو، جۆرێك پڕا ندوە

لێ وەشاندوە جندوكە دەستیان،لێ هەڵوەشاندوە

٢٩ * * *

جوابی تەحای لەبیرت مابێ و،جوابی تەحایە

پەحایە بۆم ڕەوان كردوە،ئەویش پەحایە

٣٠ * * *

جوانی باوەڕم پێ بكەو، ئەوهەندەجوانی

تائەتوانی چەندی بۆت بكرێ و،یاتائەتوانی

٣١ * * *

جوانیكی بیخەنێوترشی جوانیێكی بێخەو، نێوترشی وتاڵی

پیریكیش بێخەنێوشیرنی پیرلەنێوشیرنیش،هەرتاڵەحاڵی

* * *

٣٢

جوجکەی بن سەبەتێ جوجیلەی لەبن،قرتاڵەوسەوەی

دەمرن بەویٚحەسرەتێ دەمرن لەداخ و،یاحەسرەت ئەوەی

* * *

٣٣

جوجکەی یەك ساڵەبۆ جوجکەی یەك ساڵەی،سەربەزەردێنە

جوجکەی دوساڵە سەرت لەوکارەی،وەرەودەربێنە

بەیتان دەڵێ دەگێڕانەوەو،هێندبەیت وقەیات

" " بۆلەخۆی زلتر،لەورێگەوشوێنە

* * *

٣٥

جۆگەلێك جۆگەلەی ئاوێك،لەهەرکوێ ڕابێ

چۆمێکی قوڕاو ناکا چۆمێکی ڕونیان،پێی شیلوێ نابێ

* * *

٣٦

جولەترسان فەقێ جوویەهاوارو،دادبوزۆرترسان

لەبرسان دۆم بۆپەڕۆ دۆم پەڕۆوسیرمە،فەقێش لەبرسان

* * *

٣٧

جۆ لە جۆی شین دەبێ چی چاندت بەرهەم،دانەوێڵەی تۆ

وگەنم لەگەنمی گەنمیش لەگەنمی،شین بوجۆلەجۆ

* * *

٣٨

جومعەبباریێ،شەممەخۆش کەرۆ جومعەبباریێ، شەمموی خۆش دەبێ

شەممەبباریێ پەنج و.شەش کەرۆ شەنبەش بباریێ،زۆرناخۆش دەبێ

* * *

٣٩

جومعەی لێ تێك چووە لێی تێك چوەجومعەو،شەممەی کامەیە

" " غارغاردێن دەڵەی،ئاغای دامەیە

٤٠ * * *

جۆی دیوەکای ناخوا جۆی دیوەوتازە،جاچۆن کادەخوا

"" "" وام دەکردئەمنیش، بام ئەرێ بەخوا

٤١ * * *

جەرگت ڕەش بێ جەرگت ڕەش بێ،یابۆت ڕەشبێ جەرگم

"" "" لەجەرگم دوربێ و،بارەش بێ بەرگم

٤٢ * * *

جەرگم پڕ لەخوێنە پڕپڕلەخوێنەو،لەداخت جەرگم

"" "" یابڵێم پەلاسن،لەدوریت بەرگم

٤٣ * * *

جەرگم هەرئەورپوداوەم،وەبیرهاتەوە

جەرگی دەخواتەوە خۆجەرگم جەرگی،بۆدەخواتەوە

٤٤ * * *

جەرگم هەمو جەرگم کون کون بو،بەتیری موژەت

کون کون بوە تۆبۆم دەرمان کەی،بەخەندەوبزەت

٤٥ * * *

جەرگ ودڵی نیە خۆجەرگ ودڵی،هەرنەبوەهیچ کات

"" "" سەرەڕۆهەرخوا،ڕوحمی پێدەکات

٤٦ * * *

جەرگی جەرگە ولەتاوان،جەرگی بخوا تەوە

جەرگی دەخواتەوە ئاکاری پێشوی ،خۆی بشوا تەوە

٤٧ * * *

جەرگی خۆی ئەوەهەرجەرگی،خۆی دەخواتەوە

دەخواتەوە — ڕێگەی پێ داچوی،خۆی ناڕواتەوە

* * *

٤٨

جەرگی سوتاوە — جەرگی سوتاون و،یارمەتی دەوێ

"" "" — بێ وەزع وحاڵەو،بۆن نانوێ شەوێ

* * *

٤٩

جەرگی نیەوسێ پەلاکیش — دەی جەرگی نەبوەو،یاهەرنەیماوە

هەرئەوندەکارێ دەکا — سێ پەلاك هاسان،کاری لێ کراوە

* * *

٥٠

جەماعەت جەمەو — جەماعەت گشتیان،کۆوەبوەوجەمە

هەرتۆیان کەمە — خۆت بەجێ هێشتوە،هەرتۆیان کەمە

* * *

٥١

جەم مردوبووە — واجەم مردوبووە،چی پێ نەخوراوە

"" "" — بیرێکیش بۆچاك،بونێی نەکراوە

* * *

٥٢

جەمێ — جەمێ بەچوارو،نیوتانی خورێنە

بەچوارنان خورێنە — لەخواردنێ ولەزگی،واسەردەرێنە

* * *

٥٣

جەواڵم لەزگم — تێروجەواڵم،لەزگم نەدرونە

نەدروە — تۆبڵەی لەوانم،ڕاپرکردونە

* * *

٥٤

جەوانی یادەت بەخێر — بیرەوەریێکەو،دەوران لاویم

"" "" — پیری وکەنەفتی،یاهەرکۆلاوێم

* * *

٥٥

جەهلی بۆشەیتانی جـەهـلـی ونـەزانی،لـەخۆبـرەوێنـە
هاتوە بـۆشەیـتـان چـاکـەو،زۆرسم چـەقێنە

* * *

٥٦

جەهەندەمت لێ پڕبێ دەبـڕۆنـەتـبـیـنـم،جەهـەنـەم پـڕکـەی
"" "" بۆدواهـاتـنـەوەش،دەکـرێ خـۆقـڕکـەی

* * *

٥٧

جەهەنەم پوڵی ئـەوەش بـروادەی، جـەهـەنـەم پـوڵی
"" "" خـەرجیش نـاکرێ هـەر،هـەموی ئسوڵی

* * *

٥٨

جیران جیرانی ناخوا خۆقـەت قـەت نـایـخـوا،جـیـران جـیرانـی
"" "" کـواکـێ یـەئـەوقـسەی،نەکـاونـەیـزانـی

* * *

٥٩

جیران نابینێ وەخرۆشێ جـیـران چـی نـەدی و،هـاتـوەدەخـرۆشی
خواوەند دەبینێ وەپۆشێ خـواوەنـدعـەیبی دی و،بـۆعـەبدی پۆشی

* * *

٦٠

جیران نانی جیرانی نابڕێ نـان لـەجـیـرانـی ،نـاخـواجـیـران بـێ
"" "" بـیـخـوات جـارێـکـەو،بابـۆپـیـران بـێ

* * *

٦١

جێژنەونەگەرنێوجێژنانە جـێـژنـەبـێ ونـەگـەر،یانـێـوجـێـژنـانـە
موچەی هەتیوکوتێ نانە مـوچـەی هـەتـیـوهـەر،دوسێ کـوتـەنـانـە

* * *

٦٢

جیفڕکان جـیـفـڕکـان داویـت،بـەجـوتـەولـوشکـان
داوێ دم ولوتـی شکـانـد،ئـی دایـك وخـوشـکـان

٦٣ * * *

جێگای بێکاران نییە

جێگای بۆزیادی و،بێکارنین ئێرە
پڕ.وازی خۆت بێ و،جێ هەڵبژێرە

٦٤ * * *

جێگای خۆت بناسە

جێگای خۆت یاهەر،باو.وباپیرانت
بیناسەو.زۆرجوان،خزم وجیرانت

٦٥ * * *

جێگای شوکرانەیە

پڕپەدڵم تەواو،شوکرانەبژێرم
هێمدادلەخوابێ،زۆرسەرەوخێرم

٦٦ * * *

جێگای غەریبان گۆشەوکەنارن

غەریب لەشاران،غەریب دیارن
جێگای غەریبان،گۆشەوکەنارن

گۆرانی فۆلکلۆری

٦٧ * * *

جێگای لاقت بکەوچالاقت وەگوێزە

هەرکاتێ جێگای،لاقت کردەوە
لاقی بگوێزەوەو،بچۆپاڵ گردەوە

٦٨ * * *

جێگای لاقت بکەوە سەرت جێی دەبێ

جێی لاقی بکەوەو،سەرت جێی دەبێ
هیچ کارێکیشت،ئەگەرپێی نەبێ

٦٩ * * *

جێگای لەخۆت لێژ مەکە

بەبڕیاری من،هەرقسەت واناکەی
جێگای خۆت لێژو،وای خەراناکەی

٧٠ * * *

جێگای لەخۆی لێژ کرد

هەربەقسەووتەی،پیاوی گێژی کرد

"" ""
جێگاکەی خۆش بو،بۆخۆی لیژی کرد

٧١ * * *

جێگای مستێ پێلاقەیە
پێت بڵێم بێ دەنگ،عەیبیشی فرێدە
"" ""
کێ بەمست لێی دای،پێلاقەی لێدە

٧٢ * * *

جێگای ناخۆشی
لێت دیارەکەچلۆن،هات وچۆیەتی
ماڵەخۆیەتی
جێگای زۆرناخۆش،ماڵی خۆیەتی

٧٣ * * *

جێگایان
هەرخۆت پەنادا،لەبن پەسیوان
بەهەتیوان لێژ کرد
تاوایان لێژکرد،جێی بەهەتیوان

٧٤ * * *

جێگایەك مەلای لێ نەبێ
جێی بەبێ مەلاو،کەسیش نەناسم
بەکەڵبابی دەڵێیم بوڵقاسم
کەڵەشێرم دی و،دەڵێم بوڵقاسم

٧٥ * * *

جێی خۆی گەرم نەکردوە
جێگای خۆی گەرم،دانەهێناوە
"" ""
فەقیرەبۆچی،تێت هەڵپێچاوە

٧٦ * * *

جێی ڕمبێ بکەوەو
لێت وەدیارکەوێ،بەردی بوەشێنە
ڕمبێ بچەقێنە
جێی ڕمبێ بکەوەو،ڕمبی بچەقێنە

٧٧ * * *

جێی گلمەتێ
سندانت پێ بڵێن،ولامی دەردە
بەردە
گلمەتت لێ دەن،جێگاکەی بەردە

٧٨ * * *

پیتی (چیم)

چیم لەچل سوارەی،غەیبی چاوەڕێم

بەلاَوموسیبەت،نەیەن بۆ سەر ڕێم

* * *

١

چادان چای دەناسێ — چادانەوزۆرچاک،واچای بناسێ

"" "" — لەدوای وی نەکەی،ئیدی هیچ باسێ

* * *

٢

چارەنوس وابو — چارەنوس وابوو،هەردەبا وابا

"" "" — دەی هەرواش نەبا،دەباچ کرابا

* * *

٣

چارەی بێچاران سەبرکردنە — چارەی بێ چاران،سەبرکردنە

"" "" — چاوەڕوانی زۆر،بۆخۆی مردنە

* * *

٤

چاك بێ، بۆخۆتەو — خەراپ بۆخۆتەو،چاکەش دێتەرێت

خەراپ بی بۆخۆتە — گولْ بێوباچەقلْیش،نەیەن بۆسەررێت

* * *

٥

چاکت بۆهاتوە — تەنیاهەربۆتۆ،لەم سەنەوسەدەی

ئەگەرلەقی لێ نەدەی — چاکت بۆهاتوەو،لەقی لێ نەدەی

* * *

٦

چاکت خولەسەرئەوخەلکەی — لەسەرئەوخەلْکەی،بۆخۆت کەرکردوە

کەرکردوە — هەربەویستی خۆت،بەرێوەت بردوە

* * *

٧

چاك لەکورەی — چاك هاتۆتەدەر،لەم کورەخانە

هاتۆته دەرێ رێــك وپــیــێــك حــازرەو،بــاروبــارخــانــه

* * *

٨

چاك وایه نەیزانی بــەو بــروایــەی مــن،نــەیــزانــی چـاکــه

"" "" نـابـی هــەمــوشــتــێك،لــەقـاودەی کـاکـه

* * *

٩

چاك وخەراپ بۆكەس نامێنێ چـاکــەوخــەراپــەن،بــۆکــەس نـامــێـنـی

"" "" بـــەلاّم تــادوارۆژ،شــوێــنـی دەمــێــنـی

* * *

١٠

چاك وخەراپ رادەبرێ رادەبــرن هـــەردوی،خــەراپــەوچــاکــه

"" "" چـەندی پێت دەکرێ،بگرەرێی چـاکــه

* * *

١١

چاك وخەراپ ناشاردرێتەوە خــەراپ بی و چـاکــەش،نـاشــێـرێــتـەوە

"" "" بـــەنــۆبــەی خــۆیــان،بــۆلای دێــتـەوە

* * *

١٢

چاكە پرسیاری ناوێ چـاکـــەوکـاری چــاك،پــرســیـاری نـاوێ

"" "" خـــۆدەنێــورێــگــەو،کـاری چـاك بـاوێ

* * *

١٣

چاكەلەگەڵ خەراپان لـەگـەڵ پـیـاوخـەراپ،تـۆدەکـەی چـاکـه

وەك خەراپە لەگەڵ چاكانە وەك خــەراپــێـکــەو،لــەرێـی پـیـاوچـاکـه

* * *

١٣

چاكەوخەراپە چــاکـــەوخـــەراپــە،دەکــرێ بــەدوکــەس

بەدوان دەكرێ چـەپڵـەبـەدەسـتێـك،لـێ نـادرێ بۆکـەس

* * *

١٤

چاكەوخەراپەدەمێنێتەوە چـاکـــەوخـەراپـه،هــەردوك دەمــێــنـن

"" "" — هەرچاکەچاکن و،دەی زوکەن بێنن

١٥ * * *

چاکەوخەراپەی — بۆی جوێ نابنەوە،خەراپەوچاکە

جوێ ناکاتەوە لێك — خۆی لێ گێل کردوەو،یامەربێ باکە

١٦ * * *

چاکە،ون نابی — چاکەبکەچاکە،بۆکەس ون نابی

"" "" — بێ شك بەونابی،فکرت تێی دابی

١٧ * * *

چاکەی بکە و — دەتۆچاکەی بکە،بیخەچۆم گۆم

بەئاوێی دابێڵە — قەرەبوی دەکا،خوا بۆت کوڕی خۆم

١٨ * * *

چاکەی بکەی چاکەی دەبینی و — چاکەبکەچاکەت،دێتەیارمەتی

خەراپەش بکەی خەراپەی دەبینی — تۆخەراپەبکەی،دێ بۆنیکبەتی

١٩ * * *

چاکەی بکەباچاکەت بێتەڕێ — دەسا چاکەبکە،بێتەڕێت چاکە

"" "" — خەراپەش دێتە،ڕێت زۆر بێ باکە

٢٠ * * *

چاکەی خۆت دەوێ — ناکاروچاکەت،دەوێ تۆش دەبی

چاکەی لەگەڵ خەڵکی بکە — چاکەوپیاوەتیت،بۆخەڵکیش هەبی

٢١ * * *

چاکەی خەڵکیت بێتەبەرچاو — پیاوەتی خەڵکیت،نەیێتەبەرچاو

"" "" — سپڵەی وزۆرزوش،لێت دەدن لەقاو

٢٢ * * *

چاکەی خەڵکی کەم بێ وبەزۆری،تۆوبزانەچاکە
کەمیش بێ بەزۆری بزانە هەرلەبیرت بێ و،کەشیرت پاکە

* * *

٢٣

چاکەی دەگەڵ دەبرۆچاکەبکەی،تۆلەگەڵ کرمانج
کرمانجی بکەی فکروبەرژەوەند،بەبێ هۆونامانج

* * *

٢٤

چاکەی سەربەخۆ چاکەی سەربەخۆ،سەرت دەشکێنێ
سەری پیاوی دەشکێنێ پەشیمانیەکەی،دڵت دەردێنێ

* * *

٢٥

چاکی پیر پەڕوی لەدەورەی وەکو،جاران بێی وبڕۆی
"" "" بەوێنەی ئالاو،چاکی پیرپەڕۆی

* * *

٢٦

چاوان هەڵێنەتۆبزانەمن کێم چاوان هەڵێنەو،تۆبزانەمن کێم
گۆرانی فۆلکلۆریە لاوەکەی نوێنێم،گەرقەولت داپێم

* * *

٢٧

چاوبازە،ناگیرێ چاوبازەودەڵێن،ناگیرێ بازدە
"" "" بۆچاوبرکێ نیێش،سازەونامادە

* * *

٢٨

چاو بچوقێنە چاوان بچوقێنەو،باکەس نەبینی
باکەس نەتبینی نەوەك لەدیتنێ،زیانیکێ ببینی

* * *

٢٩

چاوبلقەدۆ عەیبی وەی دەی بۆ،لەمن ولەتۆیە
"" "" فێرکردەی خۆیتی،چاوبلقەدۆیە

٣٠ * * *

چاو بۆدیتنیٚ یە	چاوبـۆدیـتـنـیـێـە،تـیـٚر پـیـێی بـڕوانـە
"" ""	بەسیلـەی چـاوی،چەنـدی بـڵەی جـوانـە

٣١ * * *

چاوچنۆك بیٚ ئابڕوە	چـاوچـنـــۆك هــەروا،عـەیـب دارێـکـە
"" ""	بـۆودیـنـی ودونـــیـاش،زیـان بـاریـێـکـە

٣٢ * * *

چاوسورە	چـاوسـورەوبـۆمـنـیـش،پـشـتـیـوانـێـکـە
"" ""	ئـاکـاری وەك خـۆی،شـیـرن وجـوانـێـکـە

٣٣ * * *

چاولەچاو	چـاولـەچـاوبـڕیـن،بـەقـیـن شـەرم ئـەکـا
شەرم ئەکا	بـەرتـیـل بـەردی ڕەق،شـل ونـەرم ئـەکـا

٣٤ * * *

چاولەدەستی خەڵکی	بـۆچـاوت دەبـی،لـەدەسـتـی خـەڵـکـی
"" ""	بــەرژەوەنـدیـت بـیٚ،زێـڕی وبـەکـەڵـکـی

٣٥ * * *

چاولەڕێگایە	نـەکـو بـڵـەی مـامـۆم ،کـاری هــەروایـە
"" ""	وەعــدەی پــیٚ داوەو،چـاولـــەڕیـێـگـایـە

٣٦ * * *

چاو مار	بیٚ وەی مـەحتەل بی،دیسانیش وەك پار
"" ""	چـۆن فـریـوی دایـن،خـۆدیـتـت چـاومـار

٣٧ * * *

چاومان نابینیٚ	چـاومـان نـابـیـنـی،یـەکـتـر ببـیـنـیـن

یەکتر ببینین	تـا بـزانـیـن کـێـەن،زۆرتـر شـیـریـنـیـن
٣٨	* * *
چاوم خێڵ بولەڕێگایە	چـاوم لـەڕێـگـا،خـێـڵ بـون دەی تـاکـەی
"" ""	هـەروارات گـرتـم و،چـاریـشـمـان نـاکـەی
٣٩	* * *
چاوم لەتاوان سپی بو	وا سـپـی هـەڵـگـەڕان،چـاوم لـەتـاوان
"" ""	خـۆم ڕاگـرت نـەچـوم،بـۆجـێـگـەی پـاوان
٤٠	* * *
چاوم لەدەستی تۆیە	ڕوت ورەجاڵـم و،تـاویـسـتـاش بـۆیـە
"" ""	چـاوم لـەلـوتـف و،لـەدەسـتـی تـۆیـە
٤١	* * *
چاووەچاودەکەوێ	ڕاگـرەبـۆوەخـتـەی،چـاووەچـاوکـەوێ
"" ""	حـورمـەتـی هـاوسـێـت،ئـەگـەرپـێ دەوێ
٤٢	* * *
چاوەشی	هـاتـوەچـاوەشـی،ئـی قـەلـیـاسـاوێ
قەلیاساوێ	بـیـروفـکـری مـەی،دەی هـەرپـێ نـاوێ
٤٣	* * *
چاوی بەرمدایە نادابم بینێ	چـاوی بـەرادا،نـادات بـەهـیـچ جـور
"" ""	بـم بـیـنـێ نـیـزیـك،بـم یـازۆرلـە دور
٤٤	* * *
چاوی پەڕینە	چـاوی پـەڕیـن بـۆ،تـۆقـی سـەربـەجـوت
تۆقی سەری	منیش لێی تـرسام،بـەخـوای چم نـەگـوت
٤٥	* * *

چاوی جینی دەردێنێ
"" ""

دەیان گوت خۆتۆ، فەقیر وبێ نوای
چاوی جندوکەی ،دەردێنی بەخوای

*   *   *

٤٦

چاوی چوقاند
وزاری کردەوە

هەربەسەرسوڕمان،واقم بردەوە
چاوی چوقاندن و،زاری کردەوە

*   *   *

٤٧

چاوی خۆشەویستی
عەیبی نابینێ

چاوی حورمەت و،زۆرخۆشەویستی
نابینیت عەیب و،عاری ونەویستی

*   *   *

٤٨

چاوی دوژمنت کوێربێ
"" ""

چاوی دوژمنت،کوێربی نەتبینی
دەنالەبنیڕا،هەردەت فەوتێنی

*   *   *

٤٩

چاوی دوسەری
بەمن هەڵنایە

چاوی دوسەربێ،بەمنی هەڵنایە
خۆزیاتاقیامەت،هەرنەم دیبایە

*   *   *

٥٠

چاوی دەرێ
"" ""

بۆبەردێ دەڕوا،یان هەربۆسەرێ
دەڕوا باباڕوات ، دەی چاوی دەرێ

*   *   *

٥١

چاوی ڕەشت کاڵ بۆوە
"" ""

ئەوەی پێت وا بو،وەك خوێ مابۆوە
ئەوجاریش چاوی،ڕەشت کاڵ بۆوە

*   *   *

٥٢

چاوی سوربوە
"" ""

چاوی سوربونەو،زۆرجاروادەکا
هەرلەخۆڕایی،کێشەی سازدەکا

٥٣ * * *

چاوی لە چاولەچاوپیاوی،نی ژێرماڵ ئەکا

پیاوی ژێرماڵ ئەکا تاکرێ خانوەکەی،مشت وماڵ ئەکا

٥٤ * * *

چاوی لەدوای بو چاویان لەدوای بوو،باوەڕیوبێ پێم

" " دەوکێم مابەخوای،کەم مابش خێن کێم

٥٥ * * *

چاوی لەڕێگایە هەروابارهاتوەو،عادەتی وایە

" " چاولە ڕێگایەو،یاهەرلەدوایە

٥٦ * * *

چاوی لەسەریان چاوەکەی لیرو،لەوێ لەسەریان

خۆری بەسەربان بۆغەوارانیش،خۆڵی وەسەربان

٥٧ * * *

چاوی لەوەش کارێ دەکا چی دیتی چاوی،کاری لێ دەکا

" " چاوی واجاچۆن،فەرقی پێ دەکا

٥٨ * * *

چاوی ماری دەردێنی ددان وەك بڕڕەك،وێنەی نانوێنێ

" " مارپێی ناوێری و،چاوی دەردێنێ

٥٩ * * *

چاوی هارو توشی ماریش بی و،هێرشی بۆبێنی

ماردەردێنی هەردوك چاوانی،بەجوت دەردێنی

٦٠ * * *

چاویەك وفرمێسك چاوهەرجۆتێکن و،زۆرداربی وهەژار

هەزار | کەچی فرمێسکیش،دێنەخوارهەزار

* * *

٦١

چاوی هەڵنایە تەماشام کات | چاوی هەڵنایەن،تەماشام بکات
"" "" | هەربەمۆرەمۆر،خێسەم بالیٚ بکات

* * *

٦٢

چ باکم هەیە | دەی من بۆدەبی،هیچم خەیاڵ بیٚ
دراوم هەیە | پولم بەتێری و،گونی وجەواڵ بیٚ

* * *

٦٣

چ بچێنیٚ | دەیدرویەوەو،هەرچی بیچێنی
ئەوی دەدرویەوە | واچاکەوهەرچی،چاك بیٚ بیچێنی

* * *

٦٤

چت کردەحەمبار | چت بوەتێت کردوە،لەنێوحەمباریٚ
هەرئەودێتەخوار | لێی هاتەخواریٚو،هەرئەوبوجاریٚ

* * *

٦٥

چت ماوەبیکەی | چت مابوبی کەی ،بیلیٚ بابزانم
"" "" | لای تۆهەرچی بم،خۆ هەر نەزانم

* * *

٦٦

چت ماوە بیلیی | چت ماوەبی لێی،بۆدواین جارت
"" "" | دەی بیلیٚ باوکم،تەواو بیٚ کارت

* * *

٦٧

چ خێریٚ لەخولای بو | چ خێریٚ لەخودای،لێم بوەگرژومۆن
"" "" | نەیگرتن قەدری،ئی نویٚ ونەئیٚ کۆن

* * *

٦٨

چ داربەقونم نەدیون چ دا ربەقونمان،نەدین بێنەوە
لەولاڕابگەڕێنەوە بەخاترجەمیش،بابحەسێنەوە

٦٩ * * *

چ ددان ئێشان تاقی کراونەوەو،کەددا نی بێشی
چ ڕوح کێشان یامام ئیزرائیل،بێت وروحی بکێشی

٧٠ * * *

چرا خۆقەت چرانایبنێ و،قەت پشتی وبەری
بەرەوەی خۆی نابینێ چۆنی لیێی حاڵی، نەزان سەرسەری

٧١ * * *

چرا لەچرای ئاورومردەگرێ چرازولەچرای،ئاوری وەردەگری
"" "" کارئەنجام دەدرێ،بێ وەی ڕێ بگری

٧٢ * * *

چرا لەڕۆژێ،ڕوناکایی نیە چی زانیم بۆمن،هەرفکرەوخەمە
"" "" چرای ڕۆژی ڕون،شۆقی زورکەمە

٧٣ * * *

چرای بۆهەڵکراوە ئەوڕۆمزگێنیان،بۆمن هێناوە
"" "" خۆشوکرم چرای ،بۆداگیرساوە

٧٤ * * *

چرای درۆیە بێ شۆقە چراکەی درۆی،نەڵەی بێ نورە
"" "" من شەریك نابم و،دەجابم بورە
یان "" چرای لەدرۆ بیێت، شۆقی هەرکەمە
"" "" خۆی لێ دورخەوەو،هەردەردوخەمە

٧٦ * * *

چرای عومری کوژایەوە ״ ״
لەجوێ بونەوەی ،دڵیش برژا وە
خۆچرای عومریشی،یەکجێ کوژا وە

* * *

٧٧

چرای فەقیران مانگەشەوە ״ ״
چرای فەقیرو،مسکێن ودەرویێش
مانگەشەوئەویش،هەوری دیتەپێش

* * *

٧٨

چرای کەس تاڕۆژ نایسێ ״ ״
پێم وەنیەبۆکەس،ئاواهەڵکەوێ
چراکەی بایسێ و،تائاخری شەوێ

* * *

٧٩

چرای ماڵیان کوژایەوە ״ ״
چراکەی ماڵیان،بۆوا زوکوژا وە
یان ئەوەش داوبو،هات بۆی دانا وە

* * *

٨٠

چرای ناکەسان تاڕۆژ نایسا
چرای ناکەسان،تاڕۆژهاتەدەر
تەواوئایسا،ئەوشەوەی یەکسەر

* * *

٨١

چرتەمیزەی وێ کەوت
دەی باهەلاتبێ و،یانەرێکەتوە
دەی چرتەمیزەی،دیارەوێکەوتوە

* * *

٨٢

چر چە پەستی کە ״ ״
چرچەپەستی بکەو،تاماوەت ماوە
ئەیکەی حەسرەتەو،دەدڵتدا ماوە

* * *

٨٣

چڕڕ دەرپێ یە
دەرچوم لەخێرو،بێریش نامەوێ
لەچرڕدەرپێی وا،چم دەست ناکەوێ

٨٤ * * *

چ سەختێك ماوە چ سەختێك ماون،كەهاسان نەبێت

هاسان نەكرابێ شەرتیەپیاوبۆخۆی،هەراسان نەبێت

٨٥ * * *

چش خێرێ ناكا ئەوەش باوابێت،پاكانەش ناكا

"" "" وێمدەدواجاربێ و،چش خێرێ ناكا

٨٦ * * *

چكەچكی دڵۆپان ئەیبینی تككەو،چككەی دڵۆپان

مشەمشی زڕبابان یامشەی زڕباب ،دێدەنگی تۆپان

٨٧ * * *

چل دونیا وەهەم بدۆزی تۆگەرچل دونیاو،ویێوەش وەدۆزی

خوابەكەس نادا،زیادەڕۆزی دەی نەدرابەكەس،خۆزیادەڕۆزی

٨٨ * * *

چلكن دەوڵەمەند چلكن دەوڵەمەند،دەبخۆماڵی خۆت

"" "" یابێدەوەهەتا،خێرێك بكرێ بۆت

٨٩ * * *

چل كوچە چل كەچك ومەنجەڵ،تاوەش بارم بو

بارم بو خۆش بولەئەم كۆڵان،ڕێگەم یارم بو

٩٠ * * *

چلمی چلم ولیكیشی،هەرپێی دانادا

پێ دانادا ئیتربابزانێ و،زوخۆی لێ لادا

٩١ * * *

چلوبڕ چلوبڕ یاهەر،بەچلوی زستانێ

"" ""
دەرکران هاتنە،گوڵێ ونەستانێ

* * *

٩٢

چم بەهەناوانەوە
تێك چوەوەزعەكەم،جورێك گۆڕا وە

نەماوە
سست بوەهەناوم،چیان پێ نەماوە

* * *

٩٣

چم پێ نەبڕابو
چم پێ نەبڕابو،تابۆی بسوتێم

بۆی بسوتێم
نازانم چۆنو،باوەڕكردوەپێم

* * *

٩٤

چ مێوژێك و
دەچم زودێنم،كەویژێك مێوژ

چ كەویژێك
لەرێ قانع بوم ،بەدەنكێ مێوژ

* * *

٩٥

چوار پێی سەیەو
كەلڵارەن وردە،قاپ چوارپێی سەگە

وردەقا پی كەللارەیە
نەیوێرابچێتە،نێوبزن وتەگە

* * *

٩٦

چوار دیواری ئیختیاری
خانوێكی خۆت بێ،بان چواردیواری

"" ""
ئیختیاریش بەخۆت،بێ ڕێگەوبواری

* * *

٩٧

چوبۆتۆوهەرزنی و
چو.تۆوهەرزنمان،بەخێربۆبێنێ

هاتەوەبەسەرباقانداكەوت
شینەی بەهارێ ،شكارتەبچێنێ

"" ""
هاتەوەوبەسەر،باقانداكەوت

"" ""
شەرمی كردنەچوو،كوڕان بدوێنێ

* * *

٩٩

چو بۆڕیشی
چوڕیشی دانێ و،یاشین كاتەوە

سمێلیشی لەسەردانان	سمێڵیان تاشین ،زوێکی هاتەوە
١٠٠	* * *
چو بۆلوتی	چوکاری لوتی،جوریٚ پینەبکا
گوێشیان برین	گوێشیان برین و،ئەوجارچی لیٚ بکا
١٠١	* * *
چۆبیتە پەرپەۆرچکەی	بچێتەپەرپەرۆچکەی ئەوحاسمانە
حاسمانیٚ دەیهێنمەخواریٚ	دەیهێنمەخواریٚ،بت بیٚ موتمانە
١٠٢	* * *
چۆتەچ قالبیکی ڕەشەوە	چۆتەقالبێکی ،ڕەش وسەختەوە
" "	چن بۆناکریٚ وا،بیٚ ڕیٚ وبەختەوە
١٠٣	* * *
چۆتەسەرداریٚ	هەربۆسەیرانیٚ،چۆبۆسەرداریٚ
نایەتەخواریٚ	ئیٚستایاغی بوەو،نایەتەخواریٚ
١٠٤	* * *
چوچاوان بریٚژی کویربو	چۆبۆچاو ڕژتنیٚ و،خۆجوان کاتەوە
" "	بەکوێروکوترین ،جابۆن هاتەوە
١٠٥	* * *
چۆ سەرئاویٚ بە	چۆبۆسەرئاویٚ،بۆئاوخواردنەوە
تینوایەتی گەڕاوە	هەربەتینویٚتی،بۆلان هاتنەوە
١٠٦	* * *
چۆغەلەلەسەرچۆغەلەی	لاودوچۆغەلان،دەخۆی.وەربێنیٚ
کوردەسۆزیٚ لەگەرمان	سەرماش بیٚ گەرما،هەردەیسوتیٚنیٚ
١٠٧	* * *

چومەباوان ئەکودرم چوم بۆلای باوان،بۆڕێز ودەرم
کۆسی قەوی کەوتەبەرم کۆستی زۆربەهێز،کەوتەسەرسەرم

* * *

١٠٨

چومەکانیە ئاونا چوبوم بۆکانیەو،کانی بوئاونا
دەستم شوتن چاونا دەستم شوردن و،بەجوانی چاونا

* * *

١٠٩

چوون بەخۆتەو چون بۆکوێ بۆخۆت،هەڵی دەبژێری
هاتنەوەبەخوایە هاتنەوەت خوایەو،گەرسەرەوخێری

* * *

١١٠

چونت بێ و چونت بێ ویاخوا،هاتنەوەت نەبێ
هاتنەوەت نەبێ چەندی پێم خۆش بی،لێم دوربی ڕەبی

* * *

١١١

چۆن دڵت دێ بە ئەگەر لێم نەگری، هیچ لۆمەولەقەب
هەناری بلەی بەدمەسەب چۆن بەهەناریش،دەڵەی بەدمەسەب

* * *

١١٢

چونەلای قازی بەتەنێ پیاوهەرتەنیابی،بچێتەلای قازی
ڕازی دەگەڕێتەوە دێتەوەوهەرزۆر،خۆشحاڵ وڕازی

* * *

١١٣

چوێلەکە چیە و چوێلەکەن بۆخۆی،چاکەهەرنەبێ
شۆرباوی چ بێ دەنابۆخۆی چیەو،شۆرباوی چ بێ

* * *

١١٤

چوێلەکەچیەو چوێلەکەخۆی چیەو،کللەپاچەکەی
کەللە پاچەی چ بی هەرمێنات باسی،زیاتری لێوەبکەی

١١٥ * * *

چەپ کوێرە — چەپ کوێرەودەڵێن،حاسێ بوەلەخوا
"" "" — دەك چی نەمێنێ،دەبەرکاوبخوا
یان "" — چەپ کوێرەگریشەو،پەلپەوبەهانە
"" "" — لەچاکەوخێریش،هەرلێی نەبانە

١١٦ * * *

چەپلە — ئەوکارەی نەبو،کوابەکێ دەکرێ
بەدەستیکی لێ نادرێ — چەپلەی بەدەستێك،بۆکێ لێ دەدرێ

١١٧ * * *

چەغەی لێ بکەی — هەرچەغەی لێ بکەی،هێندەبوەرێ پێت
دەومرێ — دوایەهەرچی بکەی،بۆت بێدەنگ نەبێت

١١٨ * * *

چەق وچۆیەتی — ورەو.غیرەتیش،وەکوخۆیەتی
"" "" — ترساولەترسان،چەق وچۆیەتی

١١٩ * * *

چەقو دەسکی خۆی نابرێ — چەقودەسکی خۆی ،پێ نابرێتەوە
"" "" — بیبری دەی زەرەر،بۆخۆی دێتەوە

١٢٠ * * *

چەقوی گەیوەتەئێسکی — چەقوی گەیوەتێ،سەرئێسك وگۆشتی
"" "" — دەمزانی دەنەو،هاندانیەخۆشتی

١٢١ * * *

چەقوی — منداردەبێ وەك،گای دێدەفاتێ
ناگاتێ — رابردوەکێردو،چەقونەیگاتێ

١٢٢ * * *

چەقەسرۆیە دەمزانی هەرچی،بی بنیژێ درۆیە
" " بۆدواندنێ نابی و،ئەوچەقەسرۆیە

١٢٣ * * *

چەقەڵ دەسی وەهە نجیرنەڕەسێ چەقەڵ لمبۆزی،نەگەیبۆهەنجیر
ئەیوت کەرەسێ ئەیوت بابمێنێ،هەربۆپیاوی پیر

١٢٤ * * *

چەقەی فەرەجی تێکی دا خۆش بوتێکیان دا،بۆهەرەج مەڕەج
" " شێواندی چەقەی، قەیماس وفەرەج

١٢٥ * * *

چەك بۆڕۆژی جەنگ چەکیان دانابۆ،ڕۆژی دەعواوجەنگ
قەوم بۆڕۆژی تەنگ خزمیشیان دانا،بۆڕۆژی زۆرتەنگ

١٢٦ * * *

چەل ومل وەکوچەل وملێك،وابەستۆم داهات
بەستۆم داهات بەمەیل وویستم،نەبوخۆهیچ کات

١٢٧ * * *

چەم بێ چەم بەبێ ڕێوی و، چەقەڵکوانابێ
چەقەڵنابی دوعابکەی بەشقەم،پتریان تێدابێ

١٢٨ * * *

چەند ساڵەجیرانین خۆچەندساڵێکەو، ئاواجیرانین
ماڵی یەك نازانین ماڵەکەی یەکتر،هێشتانازانین

١٢٩ * * *

چەندکۆکەیتەوە چەن کۆی کەیتەوەو،ماڵ ودارایی
دارایی؟ تاکوپیلەی وەکیل ،وەزیرپاشایی

تاکوپلەی پاشایی؟ بەخشین وچاکەو،پیاوەتیٚ بنوێنە
بەجیٚ یان دێڵی دوایی؟ بەجێیان دێڵی،بەحەسرەت دوایی

* * *

١٣١

چەندلەخوای دەترسی هێندەش دەبیٚ ئەوەندەی،لەخوای دەترسی
لەموزەردوچاوکەوەبترسە هێندەش لەچاوشین،موزەردبترسی

* * *

١٣٢

چەندم پێگوتی مەچۆکێوی چەندم پیٚ دەگوتی،مەڕۆبۆکێوی
توشت دەبیٚ ڕۆڵەی نەکووتوشت بیٚ،ئەو ڕۆڵەی دێوی

* * *

١٣٣

چەندم ڕەنج بۆکێشای هێندەم بۆکێشای،کوێرەوەری ودەرد
تا پێم گەیاندی لەڕەنج کێشانت،ڕەنگ ورووم بوەزەرد

* * *

١٣٤

چەنگان لە حاسمانیٚ دەدات کواکێیەقەرەی،لەقەرەی دەدا
" " چەنگان لەحەواو،حاسمانیٚ دەدا

* * *

١٣٥

چەنەگەم شل بو چەنەم شل بو،خۆلەزۆرگوتنیٚ
" " ئەتۆپێت وابو،یالەبنێشت جوتنیٚ

* * *

١٣٦

چەنەگەم شکا هێندەم گوت ئاخری،خۆچەنەم شکا
" " بۆوکارەوکەسیش،نەیگرتم تکا

* * *

١٣٧

چی بۆخۆت دەویٚ بۆخەڵکیت بویٚ،چی بۆخۆت دەویٚ
بۆخەڵکیشت بویٚ ڕۆژێکیش هەردیٚ،چاووەچاوکەویٚ

١٣٨ * * *

چی پێ نەماوە خـۆچـی پـێ نـەمـان،لـەهـۆش وژینـی

"" "" سـوێنـدیشی بۆخـوارد،بەشـاڵی شیـنی

١٣٩ * * *

چی چاکم توش نای نـازانـم بـۆچـیـەو،چـاکـم تـوش نـابـی

"" "" لـەبـەخـتـم دەبـێ،هـەروانـوسـرابـی

١٤٠ * * *

چیغی بەلای داربـرچـیـغـێـکـیـان،زوش بـۆهـێـنـاوە

خوای وەناوە بـەلاوبـەپـێـشـی،خـوایـان وەنـاوە

١٤١ * * *

چیەخان هـەمـوی هـەرحـازر،کـردون وبـردوە

خەبەری هاوردوە چـیـەخـان خـەبـەریـان،بـاسـی هـاوردوە

١٤٢ * * *

پیتی (حێ)

حێ حەیی سوبحان یارمەتیم دەوێ

دونیا لەبڕان نیەوزۆری پێ دەوێ

١ * * *

حاجەتیان کردمڕێویە ناردیان حاجەتیان،بەڕێوی ئەسپارد

ئەویش کردیەکلکی خۆی لێ بواردئەویش،بەکلکی ئەسپارد

٢ * * *

حازربەدەستە هەرپێویستێکت،پێی بی هەرکاتێ

"" "" حازربەدەستەو،زۆر.زودەتگاتێ

یان "" هەرپێویستیت بێ،حازروبەدەستە

"" "" پشتت بەزۆرو،بۆران مەبەستە

٤ * * *

حازر خۆری بن سێبەرێ حازرخۆرەکەی،لەبن سێبەرێ

"" "" زەوادی لێ بڕین،لەدێ ودیێبەرێ

٥ * * *

حاسمان ببێتە لێفە حاسمانێ بێنم و،بۆلێفەوپەتۆ

پێی ڕاناگا پێی داناپۆشرێ،ئەوپشت وملی تۆ

یان "" بیکەی بەلێفە،حاسمانێ گەورە

"" "" دایناپۆشی ئەو،پشت ومل چەورە

٧ * * *

حاسمان کون بوومو شوکرانەبژێرم،بەوفریشتەی خۆم

ئەوەی پێ دا هاتۆتەخوارێ حاسمان بۆم کون بۆو،هاتەخوارێ بۆم

یان "" شانازی دەکەم،بەبەختم سەت جار

"" "" بۆم کون بوەوحاسمان،هاتەخواربەبار

* * *

٩

حاسمان لە پێش چاوم لەپێش چاوانم، تاریك بوەحاسمان

تاریك بو ئەوەش بادانێن،دورلەقسەوباسمان

یان "" هەرکەلێم تۆرای،شیرن باوانم

"" "" تاریك بوحاسمان،لەپێش چاوانم

* * *

١١

حاسمان لەهەمو حاسمان لەهەرکوێی،ئەوسەرزەمینە

جێگایەکی هەرئەورەنگەیە بی بینی ومەعلوم،دەبێ هەرشینە

* * *

١٢

حاسمان نارۆخێ بۆمان ئەنجام دەن،بەعام وخاسمان

"" "" خاتر جەمیش بە،نارۆخێ حاسمان

* * *

١٣

حاسمان وریسمانە بەخۆی دا دا وەو،دەڵەی حاسمانە

"" "" ئەمن لێی بەشکم،دەڵێم ریسمانە

* * *

١٤

حاشا بێ لەماڵی گەن حاشاسەت حاشا،بێت لەماڵی گەن

کەس ناڵێ بەچەن کەس نیەجارێکی،بێ وبێژێ بەچەن

* * *

١٥

حاشالەئەوخوێنەی شەوی پرلەبێ مرادیەو،هەرخۆزیابریا

بەسەردادێ حاشالەخوێنێ،شەودێ بەسەریا

* * *

١٦

حاشا لەگۆشتی کەروێشکێ حاشالەگۆشتی،کەروێشکێحاجی

ولەبۆفسیٚ تاجی	چی دین بۆنەیەت،بابۆفسی تاجی

* * *

١٧

حاللۆری بوه	هەرحاللۆری بوە،وەك بزنەکێوی
"" ""	لەکویٚ بۆی پێك بیٚ،دیٚ لێی دەپێوی

* * *

١٨

حالّی بون	حالّی بون خۆشتر،لەمێوژوپلاویٚ
لە پلاویٚ خۆشترە	تەجروبەکرا وەو،چی دیشی ناویٚ

* * *

١٩

حوشتری ون بوه	حوشترون بوەو،دەی پەنابەخوا
وەدوای قەرازەکەی ئەکەویٚ	بەدوای جەیازو،قەرا زەی ئەروا

* * *

٢٠

حوکم نەبێت	حوکمەت بیٚ هێز بی و،یاهەرنەمێنیٚ
شەرحیش نابی	شەرعیش لەبنی را،دەزوی دەپسێنیٚ

* * *

٢١

حوکمەت گوێی هەیەو	حوکمەت گویی هەیە،چپلّەی دەزانیٚ
چاوی نیە	بەلاّم چاوی نیەو،بڕوانیٚ بزانیٚ

* * *

٢٢

حوکمەت نەخۆش دەبیٚ	حوکمەت وەك مرۆڤ،نەخۆشی دەگریٚ
ونامریٚ	بەوان زوا ن فکریٚ،نەکەی کەدەمریٚ

* * *

٢٣

حوکمی حاکمیە	حوکمیٚ حاکمانیش،بەشانس وبەختە
ودەردی موفاجا	دەردەونەخۆشی، موفاجای سەختە
یان ""	لەحەیفان نەمری،خۆنەپسێنی وجا

"" "" — حوكمێ حاكمیەو،دەردی موفاجا

* * *

٢٥

حوكمێ مندالّی لە — دیترا وەوحوكمی،مندالّی زۆرجار

حوكمی پاشای ڕەواجترە — چاكتر جێی گرتوە،لەئی شاوخونكار

* * *

٢٦

حول حولی — حول حولیەومەزەب،دەنابێ نێوە

مەزەبە — هەرقبولێ نەكراو،دەلێم زۆر.وێوە

* * *

٢٧

حەج لەدەرکی خۆتە — حەج وخێرهەردو،دێتەدەرکی خۆت

"" "" — چی لەدلّت بووەو،خوادەینێرێ بۆت

* * *

٢٨

حەجی لێ كەوتوە — حەجی لێ كەتوەو،هەم خێروخێرات

"" "" — ڕێگەی خوایەوخوا،بەشقەم بەڕێی كات

* * *

٢٩

حەزرەتی موسا بۆتۆ — حەزر ەتی موسام،بەهیچ نەوع وجور

نەچۆتە سەركێوی تورێ — هەربۆحیسانێك،نەچوەكێوی تور

* * *

٣٠

حەسانەوەم نیسك — پشودانم بێ و،یان حەسانەوەم

هەلّقەندنەوەیە — نیسك كۆكردنەو،یانەڕنی نەوەم

* * *

٣١

حەسود — لەترۆپكی هێزو،زۆربونیش دابی

قەت ئاسودەنابی — حەسودعادەتیەو،قەت ڕازی نابی

* * *

٣٢

حەسود — چەندی حەولێ بدا،تێ بکۆشێ حەسود

ناگابەمەخسود — بێ سودەوقەت قەت،ناگابەمەخسود

٣٣ * * *

حەسەن حەسەناتە — فەرمویان حەسەن،خێرەوخێراتە

بەندروپردی سیڕاتە — بەندروش هەروەك ،پردی سیڕاتە

جاشولەمالی دونیایە — جاشولەش مالی،دونیایەوسامان

ترێ میوەی بەهەشتییە — ترێش میوەکەی،بەهەشتی خۆمان

یاخوا خەونت خێربێ — پیاویژگەیاخوا،وامەلوەژێربێ

پیاویژگە — شەربۆشەیتان و،بۆئێمەش خێربێ

٣٦ * * *

حەشرەیاموسا — حەشرەیاموسا،پەنام بەوخوایە

"" "" — بێ ڕێگەوشوێن لەم،دەشت وبێنوایە

٣٧ * * *

حەفتەبیجاڕ — حەفتەبیجاڕچیەو،بەرنامەی کاری

"" "" — فێربین ومات بین، لەدیارنەدیاری

٣٩ * * *

حەق بەحەقداری دەگات — ئاخری حەقی حەق،دەگابەحەق دا ر

"" "" — قۆڵ بەستیش دەکرێن،ناحەق وزۆردا ر

٤٠ * * *

حەق حەقە — قسەی حەق ئەگەر،دەگوترێ حەقە

بۆیە گوتنی واڕەقە — چەندی بلەی گوتنی،وا سەخت وڕەقە

٤١ * * *

حەق لەبن ناحەقی هەر — لەمن ببیسە،قسەی ڕاست وحەق

زڕڕەزڕپەتی	زڕڕەزڕپەتی و،حەق لەژێرناحەق
٤٢	* * *
حەقی لەژێر پێی ناوە	حەقی ناونەتە،بن لاق وژێر پێ
"" ""	کاری ئەوزۆڵەی،کوابەچی دەشێ
٤٣	* * *
حەکایەتانم بۆ	لەکاری حەسڵیش،خۆبۆن ناچارێ
دەڵێ جارێ	هەرقەیاتیشمان،بۆدەڵێ جارێ
٤٤	* * *
حەکیم مەحرەمە	وەکی دایك وباب،حەکیم مەحرەمە
"" ""	چەندچاوەڕێی دیت،لێ بی هەرکەمە
٤٥	* * *
حەلاڵ کەم	دەچم حەلاڵ لان،بۆخۆوەکۆکەم
هەزارکەم	کەم بێ نەکوبڵەی،هەزاری کۆکەم
٤٦	* * *
حەلاڵی دونیام	حەلاڵی دونیام ،دەی لێ حەرام بێ
لێ حەرام بێ	لەڕێزی دایك و،بابی وبرام بێ
٤٧	* * *
حەمام بەتڕان گەرم دانایە	هەموشتێ نابێ،بۆگەمەوکایە
"" ""	حەمام خۆبەتڕان،گەرم دانایە
٤٨	* * *
حەمامێ بەژنان	لەدەوری برایمی،مەلازێندینان
"" ""	میر دایناحەمام،بەژن وپەرژینان
٤٩	* * *

حەمزەل	چەندم گوت وست بە،ڕاهەرنەوەستای
بەگوێی مام وەستای	هەردەتگوت حەمزەل،بەگوێی مامۆستای
٥٠	* * *
حه نجەرەله پە نجەره	ئەودەنگی خۆش و،سەداوحەنجەرەی
نەچێتەدەرێ	نابی بچێتەدەر،ئەلەوپەنجەرەی
٥١	* * *
حەواڵەبە	چی من بۆم ناردوەو،بۆم کردحەواڵە
گەواڵەیە	بێ بایەخ تێك چوەو،هەربوەگەواڵە
٥٢	* * *
حەواڵە ی سەرخەرمانێ	چی لێیان ویستی،حەواڵەوئەوساڵێ
"" ""	سەرخەرمان دەنا،دەرهێنانی چاڵێ
٥٣	* * *
حەوت کچی کوێری هەبێ	وەك من دەیناسم،بەخوای پورەمێر
هەموان بەڕۆژێك دەدا بەشو	حەوت کچی هەبن و،کوێروبەبێ خێر
"" ""	پێی خۆش بێ هەمو،کچەکان بەڕۆژێك
"" ""	بەشویان دەدات، بەخۆشی وبەخێر
٥٤	* * *
حەوت کفنی زەرد کردوە	حەوکفنی سپی،زەردکردن ئەوجار
"" ""	هات مەیدانی گرت ،بەقەترەوبەغار
٥٥	* * *
حەوت گیانی پێ بی	حەوگیانی پێ بن،هەموی دەرچونە
هەموی دەرچونە	تۆش وازت لێ بێ،دەڵەی خەوتونە
٥٦	* * *

حەوت ماڵ ونۆکوێخا	لەدەورانی زوو،یابڵەین چەن ساڵ
"" ""	کێ بیستویەتی،نۆکوێخاوحەوماڵ

* * *

٥٧

حەوت نانی بەدزی سەی خواردن	دەبزانن شوانی،ئاواشمان هەیە
	حەونانی خواردن،بەدزی ئەوسەیە

* * *

٥٨

حەوتی لەگرەوی هەشتا	پاش زۆرگەڕانێ،لەکێوویێ دەشت
"" ""	حەوتی داناون ،لەبارەمتەهەشت

* * *

٥٩

حەوساڵ کوڕێك	حەوساڵ حەولم دا،بۆکوڕێك وبڕێك
ئەویش بۆرەجڕێك	ئەویش ئاخرەکەی،بوبەترو جڕێك

* * *

٦٠

حەوشەو تاوەبەرە	حەوشەوتاوەبەر، هەڵنەبڕاونەوە
"" ""	عەیب وعاریشمان،نەشێراونەوە

* * *

٦١

حەیاتنۆکە ئاوێکە ڕژاڕژا	شەرم وحەیاوەك،تنۆکێك ئاوە
	نەڕژێ باشترەو،ڕژاندی ڕژا وە

* * *

٦٢

حەیا دار لەحەیای خۆی شەرمێ	حەیادا رحەیا،لەشەرمەکەی خۆی
دەکا بێ حەیالەچی شەرمێ دەکا	بێ حەیاشەرت و،قسەش ناکرێ بۆی

* * *

٦٣

حەیالەشەرعی دانیە	بۆحاڵی کردن و،گوفت وگۆوکەلام
"" ""	حەیای تێدانیە،لەشەرعی ئیسلام

٦٤

* * *

حەیا لەکنی باری کردوە	هیچ ڕێنوێنیێکیش،کاری لێ نەکرد
"" ""	چی حەیای هەیبو،لەکنی باری کرد

٦٥

* * *

حەیای دەچاوان دانەماوە	چی حیسابێ کران،یاوای دانـاوە
"" ""	حەیای دەچاوی و،ڕوان دانەماە

٦٦

* * *

حەیای لەکن نەماوە	بێ شەرمەوحەیای،هیچ لانەماوە
"" ""	وای خۆداسەپاند،بەم چاوڕاوە
یان ""	جوانی تێ فکرە،وەك جگی سواوە
"" ""	بێ شەرمەوحەیای،لێ هەڵگیراوە

٦٨

* * *

حەیفەشتی خۆش	بەڕاستی بابڵێم،زۆرحەیفەشتی خۆش
بۆشتی ناخۆش	بێی بی بەی بیدەی،بەشتێکی ناخۆش

٦٩

* * *

حیز وسلامەت	حیزی وسلامەتی،وەك دابی پێشیان
"" ""	ئەوابمێننەوەو،بەمان وژینیان

٧٠

* * *

حیزەبەخاڵۆی	حیزەبەستۆی خۆی،بێت هەروەباڵی
خۆی فێرە	فێری خاڵۆژنی،خۆی بوەیاخاڵی

٧١

* * *

حیزیش بەبەختە	لایەکی حاستەم،چەندی بڵەی سەختە
"" ""	ڕاست ئێژن بەخوای،حیزیش بەبەختە

*　*　*

٧٢

حیزی هەمبانەی　　حـیـزیـش وکـدوش،وەك هـەمـبـانـەیـە

کودوانە هەتاتێ کەی دەبا　　چـەنـدی تێی ئـاخنی،ئیسان جێی هـەیـە

*　*　*

٧٣

حیساب بەدینارو　　حـیـسـاب بـەقـڕان و،شـایـیـە ودیـنـارە

بەخشین بەخەلوار　　بـەخـشـیـن بـەتـۆن و،خـەلـواروبـارە

*　*　*

٧٤

حیساب لەبەغدایەڕا　　زۆرجـاران حـیـسـاب،لـەبـەغـداوبـەسـرە

دەگەڕێتەوە　　بـۆت هـاتـۆتـەوەو،پـەلـپـی لـێ مـەگـرە

*　*　*

٧٥

حیسان جانەوەرێکەو　　جـانـەوەرێـکـەو،هـەرنـەشـبـێـتـەوە

داونەنێتەوە　　حـیـسـانـەوتـەلـەو،دا ونـەنـێـتـەوە

*　*　*

٧٦

حیسان لەسەرڕێیە بنوی خەونی　　تۆبـنـوی لـەسـەر ڕێـی،هـات وچۆکـەران

هاتەران پاتەران دەبینی　　خــەونـان دەبـیـنـی،هـاتـەرپـاتـەران

*　*　*

٧٧

حیسان لەگەڵکوێری نانی　　ئـەوکـەسەی لەگەڵ،کوێری نـانـی بـخـوا

بخوادەبی خوای لەبیربی　　دەبـێ لـەوکـاتـەی،لـەبـیـری بیـت خـوا

*　*　*

٧٨

پیتی(خێ)

خێ خالەقی مني لەم دودونیایە
پەناوهیواشم هەرئەتۆی خوایە

* * * ١

خالۆخالۆی خۆم خالۆخالۆی خۆم،خەرج بەخان ئەدا
خەرج بەخان ئەدا یاداب ورەسمەی،دی ونیشان ئەدا

* * * ٢

خانوی لەبابی بازارکە خانوی لەبابی،بازارکەوبفرە
ولەکوڕی بکڕە هێدی بڕۆلەکوڕی،بێ چرپەبکرە

* * * ٣

خانوی مەسێن خۆتۆنابی بچی و،خانوێکی بکڕی
هاومالْ بسێن دەبێ جیرانی و،هاومالی بکڕی

* * * ٤

خانەی غەریبانە هاتن دەستەی بێ،رزق ونسیبان
"" "" هەروەکومزلی و،خانەی غەریبان

* * * ٥

خڕبی وپڕبی فرەبێ ودەبێ،هەموی هەرخڕبی
هەرکۆلْ پڕبی تێکەلێی مەدوێ،جانتاباپڕبی

* * * ٦

ئی خۆیەتی خزمان وخوێشان،باهەرفرەبن
"" "" گەرجارێ نەبن،جارێ ترئەبن

* * * (٥)

خزم برای بابیشت بێ قسەی قەدیمیە،خۆفشەنیەکاکە

هەرباشە — بـرای بـابـیـش بێ و،خـزم هـەرچـاکـە

* * *

٧

خزمی ژنێحازر — حـازرولـەرونـە،چـی خـزمـی ژنـێـیـە

خزمی پیاویش بزر — خـزمـی پـیـاوبـزرو،هـاتـیـش بێ جـێـیـە

* * *

٨

خلە . .انی دەکا — ژنـیـان بـۆدیـنـا،رۆژیـك بـۆوخـلـە

بلە بەران دەتاشی — بـەری دەتـاشـیـن،بـەتـاڵـوکـەبـلـە

* * *

٩

خلەمان لەماڵێ — خـاڵـۆخـلـەمامـیـن،هـاتـۆتـەمـاڵێ

بەفر پری چاڵێ — بـەفـریـش پـڕاوپـڕ،کـەوتـۆتـەچاڵێ

* * *

١٠

خۆناو — خـۆنـەوەش ئـاخـر،ئـاونـەیـهـێـنـاوە

نەیهێناوە — خـۆیـان بـەزەحـمـەت،پـێـکـیـان وەنـاوە

* * *

١١

خوانەوەندەی عەبدی خەراپ — خـواهـێـنـدەی عـەبـدی،خـەراپـی کـەهـەن

هەنە ؟ئی چاکیشی هەن — بـۆچـاتـری دەڵـێن،زیـاتـریـشـی لێ هـەن

* * *

١٢

خوا بدامەرگم — ڕازیـم هـەرئـێـسـتـا،بێ بگـاتـێ مـەرگـم

زاوا نەدا بەرگم — زاوام نـــەمـــداتـێ،پـیـێـتـاك وبـەرگـم

* * *

١٣

خوا بکا ئەم دەستەم — یـاخـوانـەم دەستـەت،دەی بـۆدەسـتی تـر

موحتاجی دەستی ترنەبێ — ئـیـحـتـیـاجـی نـەبێ و،بـۆکـەمـی وزیـتـر

یان "" — مـن دەڵـێـم یـاخـوا،تـۆش بـڵـێ ڕەبـی

"" ""
ئەودەستەت موحتاج،دەستی دیت نەبی

١٥ * * *

خوا بۆخۆی دەزانێ
خوابۆخۆی گەلێك،زانایەوشیار
"" ""
هیچ پێ ویستی نیە،بەقسەوبەپرسیار

١٦ * * *

خوا بۆخۆی گەورەیە
خوابۆخۆی گەورە،وساحیب قودرەتە
قەلبی عەبدان پڕ،خۆفەوهەیبەتە

١٧ * * *

خوا بۆنوستوی خواردن خەلق نەکردوە
خواردنی بونوستوان ،خوادانەناوە
بۆهەربۆخواردنێ،بێتەئەم ناوە

١٨ * * *

خوا بەخێری بنوسی
خواوەندهەربۆخۆی،بینوسێ بەخێر
"" ""
ڕوت وبرسیانیش،زیاتربیانکاتێر

١٩ * * *

خوا بەرەکەتی تێ باوێ
خێری تێ بکەوێت،خەلەوخەرمانت
"" ""
شوکرانەبژێرین،بۆدەست وزمانت

٢٠ * * *

خوا بەزەیی بەمنداڵەکانی دابێ
دیارەخوابۆخۆی،باشتردەزانێ
ڕوحمێك بەبچوکی،وردی وخێزانی

٢١ * * *

خوابەسەری کردومەوە
ئەمری خوا وبەسەر،یان کردومەوە
یان ئەمانەت بوەو،لێ گرتومەوە

٢٢ * * *

خوا بەلای
بۆدوژمنی بنێری

دەی پارانەوەم،وەخێری بگێڕی
خوابەلای بولای،دوژمنی بنێری

* * *

٢٣

خوا بەندەی خۆی
باش دەناسێ

خواباش دەناسێ،خۆگشت عەبدانی
سیڕی هەموانیش،یەك یەك دەزانی

* * *

٢٤

خوا پەکی
کەس ناخات

خواپەکی کەسی،نەخستووەوناخات
ئەوعەبدانەی خۆش،بێ هیواناکات

* * *

٢٥

خواخوایە
بزن سواری گایە

خوا وەندی گەورە،هەیەوهەرخوایە
بزنیش باسواری،گای بێ لە دوایە

* * *

٢٦

خوا دەردی داوەو
دەواشی داوە

خوای گەورەش دەردی،ئەگەردانـاون
خۆدەرمان وشفای،زیاتری ڕۆناون

* * *

٢٧

خوا دەرکێکی دەبەستێ
وزۆرانیش دەکاتەوە

خواهەمودەرکێك،نابەستێ لێمان
شوێن وڕێگایەك،دادەنێ وجێمان
دەرکێکی هیواو،هومێدێکی دی
بۆن دەکرێتەوەو،گوترابو پێمان

* * *

٢٩

خوادەمێنێ وملکی دەمێنێ

بەلکوتارۆژێك،خواخۆی دەمێنی
ملکێکی بێ هاو،وبێ هوی دەمێنی

* * *

٣٠

خوا ڕازقی ڕزقێیه — ڕازقی ڕزقیه،خوابۆعه‌بدی خوێ

"" "" — تاسه‌ریمێنێ،ڕسقیش هه‌ردێ بوێ

٣١ * * *

خوا ڕاسته‌و — خواڕاسته‌وبێ شك،له‌گه‌ڵ ڕاستگۆیه

ڕاستی پێ خۆشه — ئه‌مری قازانجه‌و،بۆمن وبۆتۆیه

یان "" — خواڕاسته‌وبۆخۆی،ڕاستی پێ خۆشه

"" "" — ڕاستیه‌وله‌ڕاستیش،بێ عه‌یبی تۆشه

٣٣ * * *

خواردن ئاگای له‌برانێ نیه — زۆربلێ قه‌ت گوێ،له‌دوانێ نیه

"" "" — خواردنیش خۆئاگای،له‌برانێ نیه

٣٤ * * *

خواردن ڕینه‌وه‌ی ده‌وێ — له‌كارێ وردبه‌و،هه‌ی له‌منت كه‌وێ

"" "" — زانیبات خواردن،ڕینه‌وه‌ی ده‌وێ

٣٥ * * *

ئی خۆیه‌تی — خواردنت خه‌م و،به‌رگت په‌لاس بێ

"" "" — له‌دنیای ڕوشه‌ن،هاوده‌مت خاس بێ

(٦) * * *

خواردنه‌كه‌ت غه‌م بێ — خواردنت خه‌م و،په‌لاسیش به‌رگت

وبه‌رگه‌كه‌ت په‌لاس — به‌وه‌ش ده‌ڵێن ژین،داوابكه‌مه‌رگت

٣٦ * * *

خواڕۆحمی كردبه‌كتكی — ده‌خواڕوحمی كرد،به‌پشیله وكتكی

ئێمه‌ش ئه‌چینه پاڵ متكی — ئێمه‌ش نه‌چوین بۆ،پاڵه وپاڵ متكی

٣٧ * * *

خوارۆژێکیش خوارۆژێکیش هەر،قەرداره پێمان
بەئێمەقەرزداره شوێنی دیاری کراو،قەت ناگرێ لێمان

* * *

٣٨

خوازالم نیه خۆڵ وەدم ولێوم،دوچاوی کالم
"" "" نەستەدغیروالّلا،کێیەبلّێ زالم

* * *

٣٩

خوازامنی رزقیه زامنی رسقیە،هەرخواوەند بۆخۆی
"" "" چاك بێ یاخەراپ،هەردەنێرێ بۆی

* * *

٤٠

خواش بیدا خوادەیداعەبدیش،بەگیانی دەکرێ
حەمەسەرکەڵ ناهێلی حەمەی سەرکەڵیە،بەبێ قسەی دەبرێ

* * *

٤١

خوا شەرمێ خوالەموی سپی،دەڵێن شەرم ئەکا
لەموی سپی دەکا لەرۆژی ئاخریش،رەحمی پێم ئەکا

* * *

٤٢

خوا عاقڵ بدا بەتۆو خوابابتداتێ،عەقڵ وزۆرماقوڵ
تەلیسیکیش پوڵ بە من جەوالێکیش پر،بۆمەبنێری پوڵ

* * *

٤٣

خوا عاقلت بداتێ خواعاقڵ وهۆش و،فکرت پێ بدات
"" "" دوا رۆژی ژیانتەو،رێت لێ ون نەکات

* * *

٤٤

خوا عالمه هەرخودابۆخۆێ،ئاگاوعالمە
"" "" مەزلوم کواکێیەو،کێهەش زالمە

٤٥ * * *

خوا
عەفوی كات

فـەوتی كردمردوە،دەك خواعـەفـوی كات
جـوبـریلیش لـەدەست،وی خـەلاسی هات

٤٦ * * *

خوا كوێستانان دەبینی و
بەفریان داوێتێ

خـوای گـەورەومەزنـن،ڕوحمن پـێ دەكـا
كـێوان دەبـیـنی و،بـەفـریـان تـێدەكـا

٤٧ * * *

خوا كەریمە
"" ""

خـوابـۆعـەبدی خـۆی، گـەورەوكـەریـمـە
نـەكـوبـڵـەی ئـێستای، هـەرزۆرقـەدیـمـە

٤٨ * * *

خوا كەری ناسی و
شاخی نەدایە

خـوابـۆهـەمـوشـتـێك، زانـاوئـاگـایـە
كـەری چـاك نـاسـی و،شـاخـی نـەدایـە

٤٩ * * *

خوا كەس نائومێد ناكا
"" ""

بـەلاش هـات ئـاوێـك، بـەئـاگـرداكـات
خـواهـیچ كـەسێكـیش،بـێ هـیواناكـات

٥٠ * * *

خوا كەسی بێ كەسانە
"" ""

خـوداهـەربـۆخـۆی،بـۆبـێ كـەس كـەسە
ڕوحمی خـۆای هەبێ،بـۆهـەركەس بـەسە

٥١ * * *

خوا... ی چوكەی داوەتە پشیلەی
و... ی گەورە شی داوەتەكەرێ

خـوا... ی چـوكـەی ،داوەتـەپـشـیـلـە
كـەریـش داویـەتـی، ئـەو... ەفـیـلـە

٥٢ * * *

خواگۆشتی دەدا

خـۆسـەرسـام نـابـی ،كـێ بـی زانـاوژێـر

به پیاوی بێ ددان خواگۆشتی ناردوه،بۆبێدان وپیر

* * *

٥٣

خواگیربی گوتراوەودەڵێن،مرۆخواگیربی

کوێرگیرنەبی ڕەزگاری دەبی و،نەکوکوێرگیربی

* * *

٥٤

خوالەدایك وبابی هەموشوێن بەڕێ و،ڕوحم وحیسابان

بەڕوحم تره خوا ڕوحمی زیاترن، لەدایك وبابان

* * *

٥٥

خوالەڕەگی ملی نیزێك تره هێندێ وەرەخوار،وا لەزۆرەملی

"" "" نیزێك ترەوخوا،زۆرلەڕەگی ملی

* * *

٥٦

خوالەسوڵتان مەحمودی لەسوڵتان مەحمود،هەرشای دیکانە

گەورەتره گەورەترخوایەو،ئەوەش عەیانە

یان "" قەسەم بەزاتی،ئەوحەیی مەعبود

"" "" گەورەترخوایە،نەسوڵتان مەحمود

* * *

٥٨

خوالێی گۆڕیوه وادیارەوخودا،هەرلێی گۆڕیوه

"" "" نەکوبڵەی بێدەنگ،یالێی نۆڕیوه

* * *

٥٩

خوامالێت لێ نەشێوێنی خوامالت ڕەبی،لێ نەشێوێنی

"" "" بەلای بۆدزی و،درۆزنی بێنی

* * *

٦٠

خوا ماڵت وێران نەکا لێی پاراومەوەو،لێم کردوەتکا

"" "" خواماڵێت ڕەبی،لێ ویران نەکا

٦١ * * *

خوامولکی خۆی خوالێی ئاگایەو،هێندەش بەباشی
خەرانـاکا هەرتێکی نادات،قەت موڵك وماشی

٦٢ * * *

خوانەکاگەدا، ببی موعتەبەر خوانەکا سواڵکەر،واموعتەبەربێ
نەومکولەخوای، ببی بێ خەبەر نەوەك لەئەوخوایەی،وابێ خەبەربێ

٦٣ * * *

خوانەکوژ بەسیەتوك ودوعاو،بریابریایە
چێ لێ نایە تۆبڵێ خوانەکوژ،دەی چی لێ نایە
"" "" پیاوچی بەسەردێ،هەرئەمری خوایە
"" "" خوانەکوژ بەکەس،هەرچی لێ نایە

٦٥ * * *

خواوبەنەم چەنەم تەنێ ئەی خواوبەنەم،وەی چەنەم تەنێ
کاسەکەڵە پەنەم کەنێ دەی کاسەوکەوڵم،نەشێ پەم کەنێ

٦٦ * * *

خوا وەخێری گێڕی خوابکائەوجاریش،وەخێری بگێڕی
"" "" خەلاس بین لەدەست،ناپیاووخوێڕی

٦٧ * * *

خوا هەمو دەرکان خواهەمودەرکان،نابەستێ لێمان
لەحیسانی نابەستێ شوێن ورێگایەك،دادەنێ وجێمان

٦٨ * * *

خواهێلانەی بۆ خوابۆمەش هەروا،خێروبێرێ بکا

تەیری کوێردەکا	دەی هێلانەی بۆ،تەیری کوێرێ بکا

* * *

٦٩

خوا یاری داماوانە	هێزەوپشتیوان،بۆلێ قەوماوان
"" ""	یارمەتی دەری،هەرچی داماوان

* * *

٧٠

خوا یەکە ونابێ بەدو	خوایەکەوقەتیش،نابنەسێ ودو
"" ""	ڕەحیمەوبۆزۆر،نەوەك چواروبو

* * *

٧١

خۆئەمن ئەوەم	باشەمن ئەوەم،دروست نەکردوە
دروست نەکردوە	کاری وانەشیاو،ڕێم پێ نەبردوە

* * *

٧٢

خۆئەمن خەشیمێکی	خۆخەشیمێك نیم،نەزان وواخاو
هێندەخاونیم	هەرچی بوزوێکی،لێشم دەن لەقاو

* * *

٧٣

خۆیلەی بەژێر	خۆیلەکەی بەژێر،قەرزاچونیە
قەرزاچونیە	یاوەك سوتاوی و،چی نەمای دیە

* * *

٧٤

خۆینی	دەیان گوت خۆینی،دەئاودانیە
دەئاوێ دانیە	هێندەکێشەوەو،بردنەوەی چیە

* * *

٧٥

خۆبەزل زانین ولوت بلیندبون	خۆبەزل زانین،لەخۆبایی بون
ڕۆژێکی پیس دەکەوێ	زۆرتەقینەوەو،لەتوێلك دەرچون
"" ""	بێ بەهرەوسوکن،لەکن خاس وعام

"" ""
جوێ ڕیسوایی هیچ،ئاکامیان نەبون

٧٧ * * *

خۆبەکەم گرتن
لەگەورەی جوانە
خۆبەکەم گرتن،لەگەورەی جوانە
چوکەهەرچوکەی،لێ چاوەڕوانە

٧٨ * * *

خۆت ببینەو
خۆت بناسە
هەروەك دەیبینی ،ئاوابناسی خۆت
ئەمنیش دەناسی و،شك نامێنی بۆت

٧٩ * * *

خۆت بەرمەدەوە
"" ""
پێویست نیەخۆی وا،بۆبەردەیتەوە
یان تێك ڕای دەبێ،بۆلێك دەێتەوە

٨٠ * * *

خۆت کەرمەکە
"" ""
پێت بڵێم ئیدی،نەکەی خۆکەرکەی
هاوڕێکانیشت،وەکوخۆدەرکەی

٨١ * * *

خۆت وبەختێ
خۆت
بەڵکوچاکەبکاو،لەزوش چاکتربۆت
باشەدەی ئەوەش،خۆت وبەختی خۆت

٨٢ * * *

خۆتی دەپێنا ومەنێ
"" ""
چەندم پێگوتی خۆی،دەپێناومەنێ
چت پێنەگاوبێت،پێشت پێ بکەنێ

٨٣ * * *

خۆپیا و قات نەبوە
"" ""
بەس بم خافڵێنەو،پێم بکەی کایە
خۆپیاوقات نبوەو،لەسەردونیایە

٨٥ * * *

خۆحاسمان ناڕوخێ — بەزەیەك ڕوحمێك،پێت دابێم چاکە
"" "" — دەمگوت خۆحاسمان،ناڕوخێ کاکە

* * *

٨٦

خۆدونیا — لێم حاڵی بویەو،هیوام نەبڕاوە
سەری بە پۆشێ نەگیراوە — دونیابەپۆشیی،خۆسەرنەگراوە

* * *

٨٧

خۆدەزانم خەراپ — دەزانم چاك نییە،خۆچاك لەچاتر
لەخەراپتری چاکترە — خەراپ چاکترەو،زۆرلەخەراپتر

* * *

٨٨

خۆدەمن — جوانی تێ گەیبوم،لەم تەون وبەستە
مەبەستە — حاڵی بی تۆخۆت،دەمنیش مەبەستە

* * *

٨٩

خورپەم لەدڵی هات — وەختێکی زانیم،خورپەم لەدڵی هات
"" "" — خواڕوحمێ بەمن و،زۆری دیکە بکات

* * *

٩٠

خوردەماڵ ـ میرات هەرچی — خوردەماڵ مەندو،هەرچی ما میرات
ماوەوبەرگ..ئەکەوی — دەدرێ بەگ..کەر،نەك خێروخێرات

* * *

٩١

خورماشت بی و — ئەمن پێم خۆشە،وەزعی باشت بی
بەغداشت بی — خۆناکرێ بەغداو،هەم خورماشت بی

* * *

٩٢

خورماش لەبەغدایەزۆرە — زۆردورەبۆتۆ،ناپێورێ مەودا
"" "" — دەناهێند زۆرە،خورمالەبەغدا

٩٣ * * *

ئی خۆیەتی — خورمای خەستەوی،غەزوبەز دێری

"" "" — خیزلەخیزنشین،خەیلیٚ حەز دێری

(٧) * * *

خوری شۆری — بیکوتی ونەپرسی،لەشین وبۆری

"" "" — ئەبەوبەرچیغەی،جوان خوری شۆری

٩٤ * * *

خۆزگەم بە پار — گوتم ووادەڵێم ،جارێك ناسەت جار

"" "" — ئەوساڵ نەهاتیەو،خۆزگەم بیٚ بەپار

یان "" — سیای نالەبار،کوادەکریٚ بەزا ر

"" "" — خۆزگەم بەپارو،بەسەت بیٚ وەزا ر

٩٦ * * *

خۆزگەم بەخۆت — خۆزگەم بەخۆت و،عەقلیٚ وزانینت

"" "" — بسیرەوەریەکەو،بەزمی هاوینت

٩٧ * * *

خۆزگەم بەدوێنیٚ پارشێویٚ — خۆزگەم بەدویٚ شەو،دەوری پارشێویٚ

گۆرانی فۆلکلۆری — لەگەلیٚ یارکۆڵێم،جوت بەچارشێویٚ

بەهێندێك دەست کاری — بۆلێکیان کردین،دەك ماڵیان شێویٚ

وئەونیوەشێعرەی ئاخری — ئەن ماهیچ جێگای،لەوەردوشێویٚ

٩٩ * * *

خۆزیا دایکت ماری بیا — خۆزیاپێك هاتبا،هەرئەوداوایە

"" "" — لەجیات تۆدایکت،مارێکی بوایە

١٠٠ * * *

خۆسەرم داغ — نەزان نەبوم و،خۆم بۆبەرداوە
نەكراوە — دەنامن سەرم،بۆی داغ نەكراوە

* * *

١٠١

خۆسێلاو — خۆئەوەش سێلاو،بۆی نەهێناوە
نەیهێناوە — شان وپشتی زۆر،پێوەی ئێشاوە

* * *

١٠٢

خۆشمانە — مزگێنیم دەوێو،بۆئەوگۆڕانە
نان ولەتێ بەشمانە — لەئەورۆڕاجیرەم،سێ نیوەنانە

* * *

١٠٣

خۆقوفڵی کابەی — خوارنابێ بەخوای،خۆقوفڵی کابەی
خوارنابی — یان لەوەی زیاتر،دەڵێم شك نابەی

* * *

١٠٤

خۆقەت خوێن نابی بەئاو — هەرخۆیەوبۆخۆی،ئاواکوڵاوە
"" "" — خوێن نابێت بەئاو،زیاترلەولاوە

* * *

١٠٥

خو،قەوی — خۆت چەندی ئەگەر،دەنوێنی قەوی
عینوان نەوی — بەلأم عینوانی،چەند هێندەی نەوی

* * *

١٠٦

خۆکابەکەج — هەرنەبێ جارێك،بۆلای مەش بابێ
نابێ — خۆبەگیانی تۆ،کابەن کەج نابێ

* * *

١٠٧

خۆکرد. — ئەوکارەی خۆکرد،بێ دەرمان ماوە
دەرمانی نیە — کێعۆدەداربێ و،لەئەستوی ئەوماوە

١٠٨ * * *

خۆکوفرم نەکردوە کوفرم نەکردوە،زیانی ئیمانم

"" "" ئەگەرکردبێشم،لێی پەشیمانم

١٠٩ * * *

خۆکەڕامەتم کەڕامەتیشمان،نەبوپێ بزانم

نەبو یاپێت وابووەك،پێشوم لێزانم

١١٠ * * *

خۆکەرم لێ دەقورێ دەقورێ نەکەوتوەو،دەی خۆکەرێ من

نەکەوتوە بومەمەڵحە کەی، هێنددۆست ودوژمن

١١١ * * *

خۆگێل مەکە وەرەخۆت گێل و،وێل وخۆل مەکە

"" "" خەڵکیش گیرۆدە،بەندوکۆل مەکە

١١٢ * * *

خۆڵت ئەویشت هەردا،دەستی زڕوزۆڵان

وەترۆتیتولان زەریفەوخۆڵت،وەترۆتیتۆلان

١١٣ * * *

خوڵقی خۆشی چەندی بیرم کرد،لەوخوڵقی بۆشی

کاری بۆشی زانیم تێیدانیەو،هیچ خێروخۆشی

١١٤ * * *

خۆلەبەرتاوێم خۆلەبەرتاوێم،نەدیتۆتەوە

نەدیوەتەوە شیرن وتاڵیشی،بەلای خۆتەوە

١١٥ * * *

خۆ.لەخوێناو دەی خۆلەخوێناو،نەهاتبۆلاتان

نـــەهاتـــوە زولـــێی بـبـرپـێـوەو،ئـێـوەوخـوداتـان

* * *

١١٦

خۆڵەداری نەزانینێ ئـاخـردەزانـیـن،ئـەتـۆش لـەوسـەدەی

دەدا بـــۆخـۆت لـــەداری،نـەزانـیـن دەدەی

* * *

١١٧

خۆڵەدەشتێ لـەدەشـتـی دەڵـێـم،خـۆشـیـن نـەبـبـۆوە

شین نەبۆتەوە یـادەرقـوڵـی بـێ و،دەی هـەرلـەخـۆوە

* * *

١١٨

خۆڵەسەرسفرەی خـۆلـەسـەرسـفــرەی،دایـكـی یـابـابـی

دایك وبابی ڕانەهاتوە ڕابـۆن نـەهــاتـوە،تـۆزوكـێـك چـابـی

* * *

١١٩

خۆڵەمەزرایەم لـــەمـــەزرایـــەم هـــەڵ،نـەگـــرتـــونـەوە

هەڵنەگرتۆتەوە لـەحـاسـمـانـێـش ڕا،بـەرنـەبـونــەوە

* * *

١٢٠

خۆڵی تاوسان خـۆڵ وتـاوەكـەی،ئـەمـێـسـەتـاوسـان

هەڵگرەبۆزوسان هەڵـیـگـرەتـابـگـەیـن،وەسـەرمـای زوسـان

* * *

١٢١

خۆڵی دەبەری دۆی واتـێـك چـوەكـاری و،زوڵـمـی لـەخـۆكـرد

خۆی كرد چـوخـۆڵـی هـێـنـاو،دە دۆكـەی خـۆكـرد

* * *

١٢٢

خۆڵی مردوانیی هـــیـــچ كـاتـێـك ئـاوا،كـزنـەدیـــتـراوە

لەسەر دابیژراوە خـــۆڵـی مـردوانـــی،بـــەسـەركـێـشـراوە

* * *

١٢٣

خۆماست نیه عافەریم لەگەڵ،کۆل وپێوانت

بەلێوانتەوەدیاربێ خۆماست نیەدیاربێ،لەسەرلێوانت

١٢٤ * * *

خۆم ئاسودەمەبێکوڕوکەرم خۆم ئاسودەمە،هەربێ کوڕوکەر

لەئالیك وجۆش بێ خەبەرم لەجۆوئالیکیان،دەی وام بێخەبەر

١٢٥ * * *

خۆ من حەمباڵی گاڵتەوشۆخیشم،پێ بکەی لەدوایە

شەیتانی نیم شەیتان حەمباڵیم،بۆتۆپێت وایە

١٢٦ * * *

خۆم وخودای چەندی حەولن دا،کارێ نەکرابۆم

خۆم باشەجانەوجار،خۆم وخودای خۆم

١٢٧ * * *

خۆمەگنخێنە چی ویست مەردانە،بۆی بەجێ بێنە

" "" دەبچوبەگوێم کەو،خۆت مەگنخێنە

١٢٨ * * *

خۆنان قات بەوکردەوەی تۆش،قەت رازی نابم

نەبولەماڵەبابم خۆنان قات نەبوو،لەماڵی بابم

١٢٩ * * *

خۆنان نەچۆتە خۆنان نەچوبۆ،سەرپشتی شێران

پشتی شێران بگرم سەرخەتتەی،پاڵەوجوتێران

١٣٠ * * *

خۆنێوکمان پێکەوە نەبڕاوە باشەخۆنیوکن،وێکڕانەبڕاوە

"" "" یابەجوت ڕێگەن،بۆهەڵنەخراوە

* * *

١٣١

خۆهێلکەم ڕەنگ نەکردوە	خۆئەمن هێلکەم،ڕەنگ نەکردونە
"" ""	کواچم پێ براپو،لەم هات وچونە

* * *

١٣٢

خۆێنت بۆگرویی مدەبی	خوێنت واشیرنەو،بۆن خۆش بی ڕەبی
"" ""	بۆزۆرنەخۆشی و،گوڕوێ یەش دەبی

* * *

١٣٣

خوێنی خۆت تاڵ مەکە	خوێنت تاڵ مەکەو،تۆزێك بڕوانە
"" ""	ئەوتوندوتیژیەت،زۆرلێ نەجوانە

* * *

١٣٤

خوێنی من	لەوبەرزیەی کەمێ،بخزی باشترە
لەخوێنی تۆکاڵتر نیە	خۆینم لەوخۆێنەی،تۆبۆکاڵترە

* * *

١٣٥

خوویەکی بگرێ بەشیری	هەرخوێکی بیگیری،بەشلك وشیری
تەرخ ناکرێ بە پیری	تەرخی بۆناکرێ،لەکاتی پیری

* * *

١٣٦

خۆی بۆخۆم کچی بۆکوڕم	خۆی بۆخۆم کچیش،دێنم وبۆکوڕم
کێباسی لێ بکاتاورگی بدڕم	کواکێ دەنگی کرد،بیێم ورگی بدڕم

* * *

١٣٧

خوێت لەجێگایەکی خوارد	مەردی وپیاوەتی،بۆخۆت بنوێنە
خوێدانێ مەشکێنە	خوێی دەخۆی ئاخر،خوێدان مەشکێنە

* * *

١٣٨

خـــــۆی	خۆیی بۆداڕشتوەو،وای دەجوڵێنی

دارشتوە	وەك شەكێش دوگەی،بۆدەلاریێنی
١٣٩	* * *
خۆی داوێتە نێو ئاووئاورێ	بێ وەی فكروبیر، لەسەردەرباوێ
"" ""	خۆی داوێتەنێو،ئاورونێوئاوێ
١٤٠	* * *
خۆی ڕیشی نیەو	بۆخۆی بێ ڕدینەو،سمێلیشی نین
بەكۆسە ئەكەنێ	كۆسەی دی ودایدا،قاقاوپێكەنین
١٤١	* * *
خۆی لەكوچەی	تێ نەگەیشتنەو،ڕێی بەگەپ دەدا
عەلی چەپ دەدا	خۆی لەوكۆلانەی،عەلی چەپ دەدا
١٤٢	* * *
خۆی لێ كردوینەتە	بۆیەبێ شوینەو،دیارنیەلەم ناوە
بنی قاوەی	خۆی شیرن كردوە،وەكوبنی قاوە
١٤٣	* * *
خۆی لێ كردوینەتە	خۆی لێكردوینە،عەبوشەی عەڕەب
عەبوشەی عارەب	هەڵكشێراهەرتا،دواپلەونەسەب
١٤٤	* * *
خۆی لێ هاویشتوینەتە	خۆی لێ خستوینە،سەرتەختی پشتێ
سەرپشتێ	پێم گەیی ئەویش،لەهەشتێ مشتێ
١٤٥	* * *
خویێ لەشتی دەدەن	خویێ لەشتی دەدەن،تاكوبۆن نەگرێ
هەتابۆگەنیونەبی خوێ	خویێ بۆگەنیوبو،چی دەگەڵ دەكرێ
بۆگەنیوبو چی لێ دەدەن	

* * *

١٤٦

خوێن تاڵه ژەهـری مـارچـۆنـەو،خـوێـنـی واتـاڵـە

"" "" خـۆزیا هـیـچ کاتیٚ،نەمـد یـبـای خـاڵـە

* * *

١٤٧

خۆینم وەجۆش هات خـوێـنم وەجۆش هات،کـەدیم کـارەسات

"" "" یـاخـواخـوامیچ کـەس،ئـاواتـوش نـەکـات

* * *

١٤٨

خوێن نابی بەئاو ئـــەوپـــەنـــدەشـــیـان هـــەر،ئـاوادانــاوە

"" "" خـــوێـــن نـــابـــی بـــەئـــاو،تـــادونـــیـامـاوە

* * *

١٤٩

خوێن ون نابی خـوێن قـەت ون نـابی و،دەکولیٚ دەمێنی

"" "" ڕۆژێـــك دیٚ حـــەقـــی،خـۆی هـــەربـســتـێنی

* * *

١٥٠

خوێنی خۆی تاڵ دەکا خـوێـنـی خـویٚ تـاڵ کـرد،کـەوتـەلاسـاری

"" "" زۆرپـونـــیـش دیـــاربـــو،چـاك نـابـی کـــاری

* * *

١٥١

خوێنیان خـوێـنـیـان لـــەدمـی یـا،تـۆبـلیٚ لـەلـوتـی

لەکە پۆی نەهاتوە نـــەهـــاتـــۆتـــەخـــوار،بـــەجـلـی وبـــەڕوتـــی

* * *

١٥٢

خوێیان بەبرینێ داکرد خـــویٚ یـان بـــەبـــریـــنـــیٚ،داکـــردبـــرژاوە

"" "" تـــاکـــارتــیـــك نــەچــوو،بـۆن هـــەرنـــەگــراوە

* * *

١٥٣

خەتا شتێکەکەس لـــەوســـەرەی دونـیـاش،هـــەرتـــائـەوســـەری

وەستۆی خۆی ناگرێ کێت دیوەوخەتای،وەستوی خۆگری

* * *

١٥٤

خەتی خواردەبن ئەوخەتەی خواروو،ڕێگەلادانە
سەری گای پیردایە لەبن سەرینی،گای پیرەی دانە

* * *

١٥٥

خەرابێ زەمانە خەرابێت یاخوا،دەوروزەمانە
کەکرەش بۆتەڕیحانە کەکرەش هاتوەخۆی،کردبەڕیحانە

* * *

١٥٦

خەرمان بەرەکەت پڕخێروخۆش بی،خەلەوخەرمانت
"" "" خۆشیش تێ پەڕێت،ڕۆژگارو ژیانت

* * *

١٥٧

خەرمان کوتان،کاری گێرەن پێ ناکرێ،بەبزن وکەرگەل
کەرویزنێ نیە واچاکەچیدیش،بۆی نەبین مەحتەل

* * *

١٥٨

خەزێنەلەکەلاوەکۆنان دایە بیرێ بکەیتەوە،زێروخەزێنە
"" "" لەکاولەکۆنیەو،لەبن کادێنە

* * *

١٥٩

خەسوت خۆشی نەویستی شانست نیەنالێم،ئەتۆنەبیستوی
"" "" جاچبکەم خەسوت،خۆشی نەویستوی
"" "" چەندجارم پێگوتی،بۆوانەبیستوی
"" "" دەی چبکەم خەسوت،خۆشی نەویستوی

* * *

١٦١

خەسووبوکیت تۆبوك وخەسویت.بەخۆونەدیون

بەخۆوەنەدیوە — رایەڵەی هیوات،لێش هەڵبڕیون

١٦٢ * * *

خەفەت دەرخستن — دەرخستنی خەم و،دەردوپەژارە

بارێکی سوك ناکا — سوك ناکات باری،ئەوەمام هەژارە

١٦٣ * * *

خەلات برایم ئاغای — دیاری برایم ئاغام ،بیردێنێ تەوە

حەمبارێیە — پێی جوان بێ ورولێی،دەستێنێ تەوە

١٦٤ * * *

خەلات — کەبۆیان ناردی و،دیاری بێ وخەلات

هەرچی هات — وەری گرەزوێکی،هەرچی هات بەلات

١٦٥ * * *

خەلکی بەخۆت — وەرەودەی خەلکی،بەخۆت خۆش مەکە

خۆش مەکە — کەس وخزمی خۆت،هەڵەوڕۆش مەکە

١٦٦ * * *

خەلکی عەیبێك تۆخێوی هەزاری — عەیبێك لەمنەتۆش،خاوەن هەزاری

خەلکت لاخەرا پەوخۆت وەك دەواری — خەڵکت لاڕەشەو،خۆت وەك دەواری

١٦٧ * * *

خەلکی هەرلەدەرکی — ئەمنیش پێم خۆشە،ئەگەرێك بێبۆت

خۆت،ببینی — خەڵکی ببینی و،هەرلەدەرکی خۆت

١٦٨ * * *

خەلك بەرق دەیگری و — بەرق کەخەلکی،دەگری وێێ دەمرێ

ئەمن فتیلەدەمگرێ — کۆنەفتیلەکەی،دەستی من دەگرێ

١٦٩ * * *

خەم نا خەفەت	قـرژنــەی دەلـیـنـگ ،دڕا وەی پـاپـەت
"" ""	نـەهـاتـیـەوەچـش،دەی خـەم نـاخـەفـەت

* * *

١٧٠

خەمم ئەوخەمە	دەی ئـەوەش بـۆمـن،دەردێکـەوخـەمـە
قەرەچۆغ بەتەمە	قــەرەوچــۆخ ســەریـان،بـەمـژویـاتـەمـە

* * *

١٧١

خەنان بێ و	هـیـچ بـاوەڕم نـیـە،دەی جـامـن بـەخـوا
کوزەڵەنەخوا	خــەنــان بێ ومـابـێ،کـوزەڵـەی نـەخـوا

* * *

١٧٢

خە نجەرم	لـەچـەنـگ ئەویـەزم و،کـێـشـەوەـەرایـە
لێ دە ن خوێنم نایە	خـەنـجـەرم لـێ بدەن،خـوێـنم لـێ نـایـە

* * *

١٧٣

خە نجەرێکی	خـۆت تێ خست دیسـان،ڕامەرنـەوەستای
دیکەیان، لەبرینێ دا	تاخـەنجـەرێکی،دیان لـەبـرینێ کـوتـای

* * *

١٧٤

خەنەی مەڕەنگی نیە	ئـەگـەرتــۆنـەتـبێ،بـەهـانـەومـەبـەسـت
"" ""	چـۆن سـوری نـاکـا،خەنـەم قامك ودەست

* * *

١٧٥

خەنیە لەمێشان	خـۆشـی وهـازوهـوز،خـەنـیـە لـەمـێـشـان
چرچەی چاودێشان	چـرچـەی خـوێن شیرن،گرتی چاوئـێـشان

* * *

١٧٦

خەوگرێوی لە	خـەو،زوکـێ بــەرکـێـی،لـەبـابـردەوە
بای بردوّتەوە	ئــەودەرکی هــیــوای،بــۆخــۆکـردەوە

١٧٧ * * *

خەو لەچاوم ناکەوێ	زۆرم چاوقوچاند،ئەم کەلەکەوتەو
"" ""	بێ بەهرەوچاوم،هەرنەچون بۆخەو

١٧٨ * * *

خەولەدوای نان	خەوت هات دەبنو،تۆلەدوای نانی
میزلەدوای ا..ن	کەیفیشت هەستا،میزلەدوای ـانی

١٧٩ * * *

خەو مەرگە	خەومەرگەونەکاو،تۆبلێی ڕوداوە
"" ""	دەهۆشەوەبچی و،تێی کەوتوی داوە
"" ""	خەومەرگەوزۆریش،تاقیم کردەوە
"" ""	خەونوچکەش گەلێ،جاردەیبردەوە

١٨١ * * *

خەونی دەناخۆش	باریک بوەودەپسێ،پێم هەودای ژینم
ناخۆش دەبینم	هەرخەونی ناخۆش،ناخۆش دەبینم

١٨٢ * * *

خەوی ڕۆژێ‌هیلاکیە	خەوی ڕۆژدەڵێن ،وەکوهیلاکیە
خەوی شەوێ‌لەش ساغیە	خەوی شەووەکی،لەش ساغی وپاکیە

١٨٣ * * *

خەونی ژنێ بەراوەژوە	بەرعەکسەخەونێک،ژن کەدەیبینی
"" ""	لازمەتەعبیری،وەك خوی بۆببینی

١٨٤ * * *

خەونێك بودیتی وڕۆی	خەونیك بوتازەش،نایبینێ تەوە
"" ""	چورۆیشت تۆوی،بۆبچێنێ تەوە

١٨٥ * * *

خەوی نایە بیانوی کێچە
ئەوستلی دەستی،پرقسلێ وگێچە
"" ""
خەوی هەرنایەو،بیانوشی کێچە

١٨٦ * * *

خەیالێ پلاوە
فەرقی نیەتاویان،ساووهەوربی
باچەوربێ
خەیالێ پلاوەو،بازۆر چەوربی

١٨٧ * * *

خەیالت خاوە
هێلکەی مام عەلیم،لەددانم داوە
"" ""
کەبلەی بێ فکری و،خەیالت خاوە

١٨٨ * * *

خێرات پاش مردوی سودی نیە
بەشینەوەی ماڵ،یان خێروخێرات
"" ""
پاش مردوی هەدەر،دەروایامیرات

١٨٩ * * *

خێربکەن
کوێرەبەهاوار،دەیگوت خێربکەن
خێربە پیاوی کوێربکەن
خێربەبێ چاوو،پیاوی کوێربکەن
خێرومکوخێری
بێ ژن وبێ ماڵم و،موحتاج وفەقیر
دوێنێ وپیربکەن
خێروەکی خێری،دوێنێ وپیربکەن

١٩١ * * *

خێروبیری بۆتارێ
خێروبێرەکەی،تۆبلێ وبۆتارێ
ترۆفسی بوسارێ
ترۆفسە وچی دیش،بروات بۆسارێ

١٩٢ * * *

خێروخۆشی
خێروخۆشی چی،بوبەستۆم داهات
بەستۆت دابێ
رێگەی چەوت وخوار،خێری بۆناکات

١٩٣ * * *

خێروشەڕی بەرابەرن	تەونت بەداربوەو،هەموت بڕیون خێروشەڕیشت،هەرتێك بەزیون

* * *

١٩٤

خێر هەرمەڕوبزن نیە "" ""	بیری لێ بکەوەو،بیلێ مەردانە بۆخێرهەرمەڕو،بزن وبەرانە

* * *

١٩٥

خێری خۆت و شەڕی خۆت	ئەوەی خێری خۆت،شەڕیشی بۆخۆت خێرمان نەویستوەو،زیانیش بێ بۆخۆت

* * *

١٩٦

خێری لەدەستی هەڵناوەری "" ""	تێ گەیبی باشە،لەتەون وبەستی خۆهەڵناوەری،خێرێك لەدەستی

* * *

١٩٧

خێری نیەوشەڕیش دەحیساب نایەت	خێری نیەوشەڕیش،دەحیساب نایە خۆزیائەودوانەی،جێ گۆڕیبایە

* * *

١٩٨

خێری وەم نەویست "" ""	قەتم نەویستوەو،نامەوێ خێری بەمن بێ ئەتۆش،خۆی لێ دەبوێری

* * *

١٩٩

خینکاوبۆپوشێش پەلامارئەبا	خینکاوبۆپوشکەش،پەلاماردێنێ نەجاتی لەئاو،بێ ونەی خینکێنێ

* * *

٢٠٠

بیتی (دال)

دال دەستەودوعام،بەرزکـردنـەوە

کارەکەی چاکمان،لـەبیرنـەچـنـەوە

١ * * *

داراونەدارا هەرخاوەن خەمە — د ا را ونــە دا را ی،ژێــر بــاری خــەمـە

داراش خۆدەڵێن بەشم زۆرکەمە — دارا ش دەگـریـاو،ئیی منیش زۆر کـەمـە

٢ * * *

دارنەگەربەری هەرنەهێنی — دا رنـەگـەربـەری،هـەرقـەت نـەهـێنی

دەبێ بیبڕی — بـیـبـڕی ونی دیـکـەی،لـەجـێ بـچـەقـێنی

٣ * * *

دارنەگەر ساڵێکی — دا رسـاڵـێـك ودوان،بـەریـش نـەهـێنـی

بەری نەهێنا نابێ بیبڕی — بـیبڕی دەسـتی خـۆی،پـێوەدەشـکـێنـی

٤ * * *

دار بەناواتەجاریکی — دا ربــەنــاوا تــەو،لــەمـاوەی ژیــنــی

بازلەسەری بخوێنی — لــەســەرخـۆی جـاریـك،بـازی ببـیـنـی

٥ * * *

داربەتەڕی دانەیە — بـەشـلـك وتــەڕی،دا ربــۆت دا نــەیــە

بەئیشکی دانایە — بەئـیشکی سـەعـی،چی بـکـەی زا یــەیــە

٦ * * *

داربەدارە — وەکــوکــارەکــەی،پــێـشــوەوئـاکــارە

"" — ئــەوەشــیــان دیـســان ،هــەرداربـەدا رە

٧ * * *

دارفرەبەرزبێ — دا رچـەنـدی بـڵـیـنـدو،بـەرزیـش بـێـتـەوە

نەچەمێتەوە — خـوا ردەبـێ وبـۆژێـر،نـەشـچـەمـێـتـەوە

* * *

٨

دارکرمی لەخۆی نەبی نارزی

لەسەرتیرا گێ و،یانەزم وبەرزی
دا رکرمی لەخۆی،نەبی بۆدەرزی

* * *

٩

داریـــــان دەسەرباری ڕاکردوە

دا ریان هێناوسەر ،باری ڕا کردوە
چی بوهەروا چوەو،تازەش ڕا بردوە

* * *

١٠

داریان لە پشتی داوە

دەتزا نی دا ریان،لەپشتی دا وە
بۆخۆش پللاریان،هەرپێ دادا وە

* * *

١١

داری بریایە بەری ناهێنی
یان "" ""

قەت نەبوەوبەری ،بی دا ری بریا
کێ هەیبوەبریا،تەنیابۆی گریا
لیتی بڕوا نی جوان،دا ری بریایە
بەری خۆنەبوەو،ئەلەم دونیایە

* * *

١٣

داری تەڕوسەلای سەگی پێ دەکەم

پێی دەکەم دا ری،تەڕسەلای سەگی
دەشی هێنمەخوا ر،لەمیری وبەگی

* * *

١٤

داری حەد ئازاری نیە

دا ری حەدنایبێت،ئازا ری وئێشی
زۆریشی لێ بدەن،هیچ کوێی نائێشی

* * *

١٥

داری خوائاوا بێ دەنگە
هەرکەس بیخوا کاری لەنگە

دا ری خوا ی ڕێك و،پێك وبێ دەنگە
هەرکەسێ بیخوا،کاری زۆرلەنگە

١٦ * * *

داری خوار داربـۆخـۆی ئـەگـەر،هـەرجـوریٚخـوا رە

سێبەریشی هەرخوارە نـیـسـێ کـەی ویٚـنـە،خـۆی وا لـەبـوا رە

١٧ * * *

داری دەگەڵ هەموان چـی لـەومـاڵـەی دان،بـەچـاك وخـراوە

دەبەرئاوێناوە دەگـەڵ هـەمـوی دا ر،دەبـەرئـاونـاوە

١٨ * * *

داری سواڵێم گرتەدەست ئـەگـەرحاڵی بی و،تێ گـەیـی مـەبـەسـت

" " یـەکـجـاری دا ری،سـواڵـێم گـرتـەدەسـت

١٩ * * *

دارێکم پێیە دا رێـکـم پـێـیـە،هـەرلولای پـیـسـە

هەردوك سەری پیسن تـۆخـۆی تـێ مـەخـەو،لـەمنی ببیـسـە

٢٠ * * *

دارێکی بەری هەبیت دا ری مـیـوەت دی ،ئـەگـەربـری بـێ

سەری شۆڕە ئـوسـولـەودەبـی،سـەری نـەوی بـێ

٢١ * * *

دارێکی هێندەبەرزو بـەرزوبـڵـیـنـد نـیـەو،تـۆبـڵـەی وادا رێـك

بڵیندنیە.دەستم نەیگاتێ دەسـتـم پـێـی نـەگا،لـەژیانـدا جـارێـك

٢٢ * * *

دارێکی هیوات پێ بی دا رنـابـی بـیـبـڕی و،تـۆهـیـوات پـێ بـێ

مەی بڕە خـزمـەتـی پێ بـەکـەو،چـاویـشـت لـێ بـێ

٢٣ * * *

داری گوێزی وابڵیند خوایە گـویـز ئـەواچـوکـە،دا ری هـێـنـدەبـی

دەبێ دار شوتی چەندەبێ	دەبێ دا رشوتین،خوایەچەندەبی
٢٤	* * *
داروبەرد کەڕیی	دا رویەردکەڕین،باکەس نەیبیسی
"" ""	عەتاکەم بەخشی و،بەولەقای پیسی
٢٥	* * *
دارهۆرەی لەخۆ ی	پیاوچارەی هەبی،دوژمن نابەخشی
نەبی ناقەڵشی	دا رهۆرەی لەخۆی،نەبی ناقەڵشی
٢٦	* * *
داری هەڵێنە و	لەدەشت ودێبەر،یالەوبەیارە
سەی دز دیارە	دا ری هەڵێنی و،سەگی دزدیارە
٢٧	* * *
داشتەمری دزیان دەکردهەمزاوایی	داشتەمری بون خۆ،بۆدزی دەچون
بەسوێندانەوەگول دەبون	هەمزاوا یەکان،بەسوێندگول دەبون
٢٨	* * *
داکەکچی خۆی فرۆت	دا کەئەوکاتەی،کیژکەڵەی فرۆت
دای بەدارونەویش سۆت	دای بەلیژێك دار،ئەویشی هەر سۆت
٢٩	* * *
دانگەرێژەی	یەك یەك ودودو،دا نگەریژەی کرد
کــــرد	بەرەوجێ ژیانیان،هەموخۆی تێ کرد
٣٠	* * *
دانولەی	فەرمودەی دانوی،ئی بەتام وخوێ
بەتام وخوێ	واخۆشت ئەگەر،خواربێ کوالەکوێ
٣١	* * *

دانوم دەگەلی دانـومـان نـاکـولێ،دەگـەڵ ئـەوھـۆزە
ناکولێ ئـەوەی دەگـەلـیان،مـابـنـەوەبـۆزە

٣٢ * * *

دانویان ئـەوان دا نـویـان،نـاکـولێ پـێکـەوە
وێگراناکولێ دوعـابـکـەمـی خـۆی،زوبـۆی بـێتـەوە

٣٣ * * *

دانەخۆرە کراوە نـابـی پـێت وا بـیت،وا سـۆرەوتـۆرە
" " زۆرجـاریـش هـاتـوەو،وەك دا نـەخـۆرە

٣٤ * * *

دانی شاشەو ڕاسـتیـان پێ گـوتـویـە،دانـی وی شـاشە
بەختی باشە شـانس وئـیـقبـاڵ و،بـەخـتیـشی بـاشە

٣٥ * * *

داوای شانەی هـات داوای شـانـەی ،لـەوکـەچـەڵەی کرد
لەکەچەلی دەکا لـەوکـارەی چـەوتـی،فـکـرم لـێی نـەکرد

٣٦ * * *

داوەلۆزیەتی هـێـدیـلـکـەوهـەروا،بـەدا وەلـۆزی
" " خـۆبـەرچـاونـدا و،بـێتـەنـێوکـۆزی

٣٧ * * *

دایان دەنا دەتاقەوە هـێـنـای دا یـنـابـو،جوان دەتـاقـەوە
چاوی دەچون دەزاقەوە چـاوی زەق دەچـون، یـان دەزا قـەوە
دایان دەنا دەمیچەوە دایـان نـادەنـا و،چـون دەمـیـچـەوە
چاوی دەچون دەفیچەوە ددا نی وکـەپـۆی،چـون دەفـیـچـەوە

٣٩ * * *

دایان لەدایکێ — کواکێت پێ شك دێ،ئەوای لێبزا نی
دڵ سۆزتر — لەدایکیش دڵسۆز،تربێ دایانی

* * *

٤٠

دایکت بمرێ گوڵ نیشان — نۆنانی خواردبون،بەپیوازەوە
نانی نەخواردبردیشیان — نۆی دیکەی خوا ردن،بەدەم نازەوە
یان "" — نۆی دیشی بادان،بەچاونەشۆری
"" "" — نۆی دی تێ ئاخنین،هەروابەزۆری
یان "" — حەك دایکت ڕەبی،بمرێ گوڵ نیشان
"" "" — نانی نەخوا ربو،هاتن بردیشیان

* * *

٤٣

دایك جێ ڕاخا — دایکەوڕادەخا،جێگابەزەحمەت
کچ وەلای دەبا — کیژەولای دەبا،ئەزا ن بێ هیمەت

* * *

٤٤

دایك کەبوبەزڕ — دایکت بوبەزڕ،جوانی لێ بزا نە
بابیش هەرزڕە — بابیش زڕبابەو،زۆرلەونەزمانە
یان "" — دایکت بویەزڕ،بابیش زڕبابە
"" "" — ئەوفێلێ وفترەی،دەی بۆچیەبابە

* * *

٤٦

دایکی ببینە و — نەبڵەی ڕاڕەوی و،لەبەردەروازە
کچان بخوازە — دا یکان ببینەو،کیژا ن بخوازە

* * *

٤٧

دایکی بگرەو — پێویست نیەهێندەش،ئەوهات وچۆیە
کچ ئی تۆیە — هەرکاتێ دایکت،گرت کچ ئی تۆیە

٤٨ * * *

داێکی خۆی ئـاکـاریـەولـەهـەر،لاوەهـەرقـاوە
بەچە پلە.اوە دەڵـێـن دایـکـی خـۆی،بەچەپلـە..اوە

٤٩ * * *

دایکی دەگەڵ دایکی خـۆزیـائەودا یکـەی،هـەمـوکـەس دیـبـای
شای ناگۆڕیتەوە نـایـگـۆڕیـتـەوەو،لـەگـەڵ دایـکـی شـای

٥٠ * * *

داێنیێ وە یـاوەرەودەسـتـی،لـەکـۆڵـی بـکـەوە
نەبوو دا یـنـیێ وەونـەبـو،دەسـتـی پـیێ بـکـەوە

٥١ * * *

ددان بەجەرگی گـەردون لـەگـەڵ تـۆ،زا نـیـم نـاچـاریێ
خۆت ڕۆگرە ددا ن بـەجـەرگـت، ڕۆبـگـری جـاریێ

٥٢ * * *

ددان کەنێشا چارەی کێشانە ناخـۆشـتـریـن دەرد،ددا ن ئـێـشـانـە
" " ددا نـیـش ئـێـشـاو،چـارەی کـێـشـانـە

٥٣ * * *

ددانیان لێك عـەیـبـەکـەی دیـاربـو،لـەلای خـۆتـەوە
سپی بونەتەوە ددا نـیـان لـیـك تـر،سـپـی بـۆتـەوە

٥٤ * * *

ددانی لیێ تیژ دەکا هـەرسویـگەی دەدا و،خـیـسـەی لیێ دەکا
" " ددا نـی دەسـویێ و،یـالـیـێـی تـیـژ دەکـا

٥٥ * * *

درۆ، خۆ ئـەودرۆی کـردت،بـابـۆت هـەڵـکـەویێ

مانگابەکەڵ نیە	مانگابەکەڵ نیەو،بێ وەدوا ت کەوێ
٥٦	* * *
درۆزن ئاوری دەماڵێ بەر	درۆزنێک ئاوری،کەوتبوماڵێ
ببوکەس بەقای پێ نەدەکرد	گوتیان درۆیەو،قەت ڕاستی ناڵێ
٥٧	* * *
درۆزن	درۆزنەوتەماح،کاریان فریودا
تەماح کاری فریودا	زۆریش گەڕابون،لەباسك وشیودا
٥٨	* * *
درۆ زن ڕوی ڕەشە	قەت ئەونینسانەم،نەشدیبابریا
"" ""	ناڕا ست ڕوی ڕەشەو،بۆهەردودونیا
٥٩	* * *
درۆزن هۆشی کەمە	خۆباس کردنیشی،هێندێ جارخۆشە
"" ""	ئەومامەدرۆزنەی،کەم بیروهۆشە
٦٠	* * *
درۆزن هەرچێشت	درۆزنان کاریان،لەبنێ ڕاهەروا
ونیوڕۆژێکی دەخوا	زۆرێکەی چێشت و،نیوڕۆژ ێ دەخوا
٦١	* * *
درۆودرۆزن	بەوقسەی ئەمنیش، باوەڕیم وایە
دوژمنی خوایە	هەرچیکی درۆزنەو،دوژمنی خوایە
٦٢	* * *
درۆی عەرزی نەماوە	درۆی حەرزێمان،زۆرن لەبوا رێ
درۆی حاسمانێ دەکا	ئی حەوای جارێ،مەیهێنەخوا رێ
٦٣	* * *

دڕوی وەبن	چــووەدڕوی وەبــن،کـلـکـی وەژا نـدوە
کلکیی داوە	بـەجـوتـەی کـەڵـپی و،لـوتی شـکـانـدوە
٦٤	* * *
درەنگ هاتوم	درەنـگ هــاتـوم کـوا،کـەمــم هـێنـاوە
کەمم هێناوە	بــانـۆرەی تـۆبـیـێ و،لــەمــرۆبــەدواوە
٦٥	* * *
دزبازاڕی شێواوی	دزەودەیــهــەوێــت،بـازا ڕی شــێــوا و
دەویێ	ئــەلــەم کـاتـەی دا،بـۆی هـەڵـکـەوێ دا و
٦٦	* * *
دزدزی دەناسێ	لــەوڕێـگـاوشـوێـنـە،زۆرپـیێ حــەساسن
"" ""	دزڕەفـیـقـی دزیــەو،یـەکـتـردەنــاسن
٦٧	* * *
دزت لەماڵەخۆیی	لـەمـاڵــەکـەی تـۆ،دزخـۆی هـەڵـبـێـخێ
دەرکەداخستنی ناوێ	ئیحـتـیـاج بـەوەی نـیە،دەرکـەی دابێخێ
٦٨	* * *
دز ترسەنۆکە	ئـەونـەقـڵـەش نـەبـوە،بـۆمـنی وەکـۆکـە
"" ""	کـێ بـیێ و نــەزانـیـێت،دز تـرســەنـۆکـە
٦٩	* * *
دزدەزانی چی دزیوە	دزبــاش لـیـێی حـاڵیـە،چــی بــۆدزرا وە
ساحێبی ماڵ دەزانی چی چوە	مــاخـۆش دەزانــێو،چــی لــێی دزرا وە
٧٠	* * *
دزمەبەوحیز مەبە و	دزمـەبـەوحـیـزیـش،کـەمـتـر بـێنـەوە
لەبەرخواش هێندەمە پارێوە	هـێـنـدەش لــەبـەرخـوای،مەپـارێـنـەوە

٧١ * * *

دزوماخۆیەك بن — دزوخێوییەك بن،گای لەكونی كولانە
گای بەكولانەیداهەڵدەكێشن — هەڵی دەكێشن و،دەیبەن بۆوبانە

٧٢ * * *

دزی خۆماڵی — سەبرت بێ ودەنا،كەوتوویەبیرێ
بەكەس ناگیرێ — دز خۆماڵی بێت،بەكەس ناگیرێ

٧٣ * * *

دزیش بی؟ — ژیانەورۆژگارە،تووبەڵكودزبی
ویژدانت بی؟ — ئینساف وڕوحمت،دەی لەسەركزبی

٧٤ * * *

دلآن ئاگایان لەدلآنە — وەك بول بولێكی،لەسەرچلآنە
"" "" — دلآن ئاگایان،زیاتر لەدلآنە

٧٥ * * *

دڵ ئاوێنەی دلآنە — ئەودڵ بۆئەودڵ، ویێنەی ئاوێنە
"" "" — بۆیەكترپڕخەم، پاك وخاوێنە
یان "" — لەخۆت بڕوانە،نەبەوڕوانینە
"" "" — دڵمان بۆیەكتر،خاوێنی ببینە

٧٧ * * *

دڵ گۆشتە ئاسن نیە — دڵ گۆشتەوئاخر،نەئاسن وپۆلآ
"" "" — چیدی مەشكێنەو،بەسیەناقۆلآ

٧٨ * * *

دڵ لە گوڵ ناسكترە — لەگوڵی پشكوتوش،دڵ ناسكترە
"" "" — ڕای بگری ئارام،نەشكێ چاكترە

٧٩ * * *

دڵمان پێکەوە پاکە دەزا نیێ دڵمان ،بۆیەك چەندپاکە
" " هەروام تادەژێم،بۆژێرئەم خاکە

٨٠ * * *

دڵم پڕەو خۆدڵم هێقیێتی و،چی تویڵەی پڕە
دڵم گڕە دەست وئانیشك و،باسکیشمی سڕە

٨١ * * *

دڵی ناسك دڵێك ناسك بێ و،وا نازنازی بێ
بەئاوات ناگات بەئاوات ناگەن،زۆریش ڕازی بێ

٨٢ * * *

دڵی وەکو لەم لای تر زوزوش،سەرم لێ دەدات
گونی هەلاجی لێ دەدات دڵی وەکوگونی ،هەللا ج لێ دەدات

٨٣ * * *

دڵەنەکاخاوەخاو هەردڵێك نەیکا،بۆئەوخاوەخاو
فرمێسك ناتکێ لەچاو ئەویش فرمێسکی،خۆناتکێ لەچاو

٨٤ * * *

دڵێك بۆ دڵێ دڵێك بێ و بۆدلاّن،نەزرینگێتەوە
نەزرینگێتەوە وەك بەفری بەرتاو،دەك بتوێتەوە

٨٥ * * *

دڵێك وەهەزاران دڵ هەزا را ن دڵیش،بابێن بەتاسە
" " ببن بەهاوڕێی،بۆوقاڵ وباسە

٨٦ * * *

دمی بگری برشی هەڵدێ دمی بێتی بگری و،کوا چی پێ دەچێ

"" "" زوبرشی هەڵدێ،گیانی دەردەچێ

* * *

٨٧

دمی دەجەیازی خۆی ناوە دمی نابۆوەنێو،ئەم جەیازەی خۆی

"" "" حاڵی بوپێم گوت،چیدیت نیەبیخۆی

* * *

٨٨

دمی شیرن بوە دمی شیرن بوەو، وام بۆدەرکەوتوە

"" "" دەناخۆشانس و،ئیقباڵی خەوتوە

* * *

٨٩

دوای تەنگانان، فەرعانیە دوای بەزم وکێشەو،هەراوتەنگانان

"" "" بێ شك دەکەویە،خۆشی وفەرعانان

* * *

٩٠

دۆت بەدەروێشانەوە بەئەودەروێشانەی،دۆت پێ شك بردون

شك بردوە سەرزینو،وڕێگاو،بستوت لێ گرتون

* * *

٩١

دودەچنە لای قازی دوکەسن وێکڕا،دەچنەلای قازی

ویەکیان دەبێ ڕازی یەکیان خۆشحاڵەو،هی ترناڕازی

* * *

٩٢

دوربینی دوربین پەشی مانی لەدوای نیە

پەشیمانی لەدونیە نەفام نەزا نێك،وەك تۆومنی نیە

* * *

٩٣

دور کوژی نەمزانی دا دەی ،چۆنت لێ دیارە

نیزیك خەسار ئەوەم دورکوژەو،نیزیك خەسارە

* * *

٩٤

دوری نات گەمێ
گۆرانیکی
فۆلکلۆریە
بەهێندێك
دەسکاری
"" ""

یارم لێ دورەو،چبکەم نایگەمێ
خەمخۆرێکم نیەو،تاولاّمێی دەمێ
ئەودوبرۆی ڕەشی،وێنەی هیلالی
ون بونەکەوتون،لەژێرپەرچەمێ
کەموکێك سوچی،چادرەکەت لادە
بابێتەدەرمانگ،لەمژۆژێرتەمێ

٩٧ * * *

دوژمنایەتی پیاوی پیاوخۆشترە
لەدۆستیایەتێ ناپیاوی

دوژمنایەتیم،ئەی مەردوپیاوی
نەك دۆستایەتی،خوێڕی ونەپیاوی

٩٨ * * *

دوژمن
چاکەی تۆنالێ

دوژمن کواچاکەی،تۆکەنگی دەلێ
خەراپەش نەلێ،هەردەلێ بەلێ

٩٩ * * *

دوژمن کەرێشی ... ی
هەرغەنیمەتە

وتەی پێشینیان،زۆربەقیمەتە
دوژمن کەرێشی... یێ غەنیمەتە

١٠٠ * * *

دوژمن دار
لەسێبەری خۆشی دەترسێ

دوژمن دا رهەرچی،دەی بانەشچی بۆی
دەترسێ وبەلکو،لەنێسێ کەی خۆی

١٠١ * * *

دوژمن سەیری پێلاّوت ئەکاو
دۆست سەیری کلاّوت

دوژمن دێ ودەکا،سەیری پێلاّوت
دۆستەودەڕوانێت،لەپێچ وکلاّوت

١٠٢ * * *

دوژمن کەمیش بێ

ئەگەربەمن بێ و،ئاوابکەی چاکە

بەزۆری بزانە — دوژمن کەمیش بێ،زۆری حیساب کە
یان "" — ڕێنوێن وتەکبیر،وەك بابی قسانە
"" "" — لەبەریێ پولێییەی،ئاواهەرزانە
"" "" — لەگەورەپیاوان،زانیومەودەڵێن
"" "" — کەمیش بێ دوژمن،بەزۆری بزانە

* * *

١٠٥

دوژمنی — ئەوەش دوژمنەو،وەك بابەکوشتەت
بابەکوشتەت — نەکوهەمبانەو،نیوکەوڵ وموشتەت

* * *

١٠٦

دوژمنی دوژمنت — ئەوەی دوژمنی،دوژمنی تۆیە
دۆستی تۆیە — تەنیانەودۆستەو،بەهرەی بۆتۆیە

* * *

١٠٧

دوژمنی زانا — دوژمن زانابێ،پێی سەربڵیندی
لەدۆستی نەزان چاکترە — شێت وشوربێ دەی،چاکوانێ چندی

* * *

١٠٨

دو ژن لەنەودیونەودیویبێژینگی — لەدولای بێژینگ،دوژن وەك تۆومن
یەکیان گوتی خوشکێچۆنم دەبینی — یەك بەوی دی گوت،چۆن دەبینی من
ئەویش دەڵێ ئاوات دەبینم — دەڵێ خوشکێ تۆ،چۆن ئەمنت دیوەو
کە ئەتۆنەمن دەمبینی — ئەتۆش وا دیاری،لەپێش چاوی من

* * *

١١٠

ئی خۆیەت — دوژمنی ناماڵ،لەدین بێگانە
"" "" — ڕەفیقی نەکەی،ئەبی بەتانە

* * *

دۆستایەتی بەزۆرناگیرێ
"" ""

دوژمنایەتی،خۆدۆستایەتیش
بەتۆبزی نابی و،یاخزمایەتیش

١١١ * * *

دۆست ئەوکەسەیە بتگریەنی

دۆستەئەوکەسەی،عەیبەکەت بلّێ
ئەوکەس دوژمنەو،هەرچاکەت بلّێ

١١٢ * * *

دۆست بەبێدەلیل دەتۆرێ بەلام دوژمن بەبێدەلیل ناتورێ

دۆستێك بێ دەلیل،دێلێن دەتۆرێ
دوژمن بێ دەلیل،ڕێگای ناگۆرێ

١١٣ * * *

دۆستت زانا بێ بێ خەیالی
یان
"" ""

دۆستست زانابێت،ئیقبالت بەرزە
کاروگەلآلەت،زۆرجوان وتەرزە
زانایەك بینەو،بیکەدۆستی خۆت
زۆربەخێروبێر،باشیش دەبێ بۆت

١١٥ * * *

دۆست ودوژمنی خۆت بناسە
"" ""
"" ""

نابی لێت تێك چی،لەئەوقالّ وباسە
دۆست ودوژمنی،خۆت باش بناسە
گوێت کللۆرمەکە،هەرچی بلّێن خاسە
دۆست کێیەودوژمن،دەجوانی بناسە

١١٧ * * *

دۆست ودوژمنی خۆی ناناسی

ڕام ئەسپارد وخۆم ،هاتم بۆکنت
چۆن نایان ناسی،دۆست ودوژمنت

١١٨ * * *

دۆست ودوژمنی

هیچ بیرێك لەخۆی،هەرناکاتەوە

خۆی لێك ناكاتەوە دۆسـتی ودوژمـنی،لـێك نـاكـاتـەوە

*   *   *

١١٩

دۆستی پارەكە دۆسـتـەكـەی پـارم،ئـەوخـان ومـانـە

بێگانەی ئەوساڵ تـۆراوەوئـێـمـساڵ،بـوەبـەبـێـگانـە

*   *   *

١٢٠

دۆستی كۆن هـەرچی پـێـت خـۆشەو،بێنەنوێ كـەوە

لەدەست خۆت مەدە بـۆدیـتـنی دۆستـی،كـۆنـت ڕێ كـەوە

*   *   *

١٢١

دۆستی كەسێك بە،ڕۆژی دۆسـتـی كـەسـێك بـە،ڕۆژی تـەنـگـانـە

تەنگانەی دەهانات بێ وات لـەهـانـابـێ و،ڕا سـت ومـەردانـە

یان "" ئـەوكـەسـەی دۆسـتـەو،والـێـی بـێ حاڵـی

"" "" لـەلات بـێ وكـاتـی،تـەنـگـانـەوتـاڵـی

*   *   *

١٢٣

دۆستی گیانی بون ئـێـكـێـكـم پێ بـڵـێ،لـەیاری گـیـانـی

مەردیە ومەردانە چـەندی بـڵـەی زۆرن،ئـی نانـی ونـانـی

*   *   *

١٢٤

دۆستی وەفادار دۆسـتـی وەفـادار،لەخـزم وئـەحـبـاب

لەخزمی چاترە چـاكـتـرەوهـەروا،هـاتـون بـۆحـیـساب

*   *   *

١٢٥

دۆستی وەكوتۆم هەبی تـاكـودۆسـتـانـی،وەكـوتـۆم بێ مـن

چ باكم لە دوژمنیە تـرس وخـۆفـێـكـم،نـابێ لـە دۆژمـن

*   *   *

١٢٦

دوسەرەكەڵ سـەری كـەڵ دوبـن،یـەك دەربـێـنـەوە

دەمە نجەڵێکی داناحاوێنەوە
دەیەك مەنجەڵ دا،ناحاوێنەوە
١٢٧ * * *

دوسەری بێ بەختێ
ناکەونەسەرتەختێ
دوسەروا دوربن،لەشانس وبەختێ
بۆن نانون وێگرا،جوت لەسەرتەختێ
١٢٨ * * *

دۆشاو بەگونانت
لەجێگای بێ ئاو
باهەرنەتبینم و،ئاقڵ ناتەوا و
دۆشاوبەگونانت،لەجێگای بێ ئاو
١٢٩ * * *

دۆشاوکەزۆر بو
دەگونانی دەدەن
ڕا ستەیاهەروا،گەپی پێ دەدەن
دۆشاوکەزۆربو،دەگونانی دەدەن
١٣٠ * * *

دۆشاوەکەت هیچ
تامی لێ نەدەهات
نەڵەی نەیزانی،ئەومامەم گیژبو
ئەودۆشاوەی تۆ،بێ تام وچێژبو
١٣١ * * *

دۆشاوی خۆت لە
هەنگوێنی خەڵکی شیرن ترە
هەنگوێنی خەڵکیت،ناکەوێتەدەست
دەدۆشاوی خۆت،وەخۆبەبێ هەست
١٣٢ * * *

دوشوتی
بەدەستێکی هەڵناگیرێن
بابڵێم زۆرئازای،هەروەك بزوتی
چۆن هەڵی دەگری،دەستێك دوشوتی
١٣٣ * * *

ئی خۆیەتی
""
دووقرانمان دا ،بەینەڵەمان بەس
ئەم قۆنەقۆنەی،دوایمان بۆچەس
(٩) * * *

دوعای سەرت دوعـابـۆخـۆت بـێ و،سلاوی سـەرتـە
"" "" بـەدڵ ویـەقـین بێ،دەی ئـەوەی شـەرتـە

١٣٤ * * *

دو کەسان کـەنـگـێ دوکـەسیـان،دەقـەبـرێك ناوە
دەقەبرێکی نانێن بـــەفـشـەوبـەگـاڵـتـەی،وای بـۆداناوە

١٣٥ * * *

دوکەس مردن حەسرەتی پـێـی زۆربـەداخـم،ئـەودوەکـەمـردن
زۆریان دەگەڵ خۆبردن حـەسـرەتـی زۆریـان،لـەگـەڵ خـۆبـردن
یەك ماڵی هەبونە یخوارد یـەك هـەیبـووئـەمما،هـەرچی پیێ نـەخـورا
یەك زانی نەیکردوخۆی بوارد هـی تـرزانـابـوو،خـۆیێ لـێ هـەڵـبـردن

١٣٧ * * *

دوکەڵی دورە خـۆی لـێ دورخـەوەو،بـڵـێ بـم بـورە
"" "" سـەرویـەرنـاکـرێ،ئـەودوکـەڵ دورە

١٣٨ * * *

دوگەی واچەورو، ڕێیە ئـەودوگـەچـەورەو،ئـەوڕێ نـیـزێـکـە
وانیزێك بێ ئەسەرنیە ئـەلـەوهـەردوانـەی،دیـارەفـێـڵـێـکـە

١٣٩ * * *

دولاقان دەکەوشێکی مەکە ناخـیـچـێی ئـەگـەر،بێ وکـارێـکـی بـکـەی
"" "" دولاقـان نـابی و،دەکـەوشێـکـی بـکـەی

١٤٠ * * *

دولاقی دەکەوشێکی کردون بـۆبـەڵـگـەوبـیـانـوو،دولاقـی هـێـنـان
"" "" بـەزۆردا ری وزۆر،دەکـەوشـێـکی نـان

١٤١ * * *

دۆڵمێکی دەی دا دەی توخوا،دۆڵمێکی تێنێ

تێ نێ وەکوکابرا کەی،زۆربێژی دوێنێ

یان "" چیدی لێك مەدەو،بەسیەلێکی نێ

"" "" زارت پێك دا دەو،دۆڵمێکی تێنێ

١٤٣ * * *

دۆم بەژنێ بەزم وکێشێکی،ئاوا سازکەم بۆی

خۆی نەکا دۆم قەت نەیکردبێ،بەژن وماڵی خۆی

١٤٤ * * *

دۆم بێ و کەلاشی دۆم بێ وکەلاشی،بۆکوڕی خۆی بکا

بۆکوڕەکەی بکات چۆنی بنەخشێنی،ودەبی چی لێ بکا

١٤٥ * * *

دۆم هەتارۆت بێ بۆپەیدا کردنێش،کەمترلەجۆشە

مەزاقی خۆشە دۆم هەتاڕوت بێت،مەزا قی خۆشە

یان "" بەزمی زۆرخۆشەو،دۆم تاڕوت ترە

" "" سەیری خۆشەوتا،ڕوت وقوت ترە

١٤٧ * * *

دۆمەژن دەڵێ ....ت ڕەشەدەڵێ دۆمەژن فەرموی،بۆهین وارەشە

بەمیراتم بێلەوەی زیاتر شك نابەم :لێم بەمیرات بێ و،هەرئەوهەم بەشە

١٤٨ * * *

دونیا بۆکەس بەقای نیە بەراست پێت بڵێم ،ئەئەودونیایە

"" "" بۆهەموکەس هەر،وا بێ بەقایە

یان "" کوابەقای دونیا،بەکێ گەیشتوە

"" "" یاکێ گەلاڵەی،دیکەی پێ هێشتوە

١٥٠ * * *

دونیا بۆکەس وەفای نیە زۆرکەس هەن وەکو،دونیابێ وەفان

"" "" هەشی بێ ئیمرۆ،بۆمەی هیچ نەمان

یان "" دونیاوەفای نیە،بۆکەس دەبزانە

"" "" هەرهات وچۆی بۆ،نەزم وبەرزا نە

١٥٢ * * *

دونیا وێگرا دا بنیشین،یەك یادودەمان

بەخەمان پێك نایە دونیاڕانابرێت،بەفکری وخەمان

١٥٣ * * *

دونیا بەهەشتێ کوابۆنیێرەکەر ،دونیا دانرا وە

نێرە کەریە بەهەشت یانەهەر،وای پێ گۆترا وە

١٥٤ * * *

دونیات بەقومار. دونیات ڕا بواردوە،بەقوماروگاڵتە

ڕابواردوە پێت وابوهەرکوێ،چوی ماڵی خاڵتە

١٥٥ * * *

دونیات لێ کردمە دونیات بۆلێم کرد،چەرمی چۆلەکە

چەرمی چۆلەکەی جێگات بۆم نەهێشت،هۆی بچکۆلەکە

١٥٦ * * *

دونیا دونیاجەنگەڵەو،یان دارستانە

جەنگەڵی مەولایە هەموی بۆمەولای،لەسەردەستانە

١٥٧ * * *

دونیاچۆنی بگری من وای لێ حاڵیم،بەبیروبڕوا

وادەڕوا دونیاهەرچۆنێ،بیگری وادەڕوا

١٥٨ * * *

دونیاخاڵی نیه دونیاخاڵی نیەو،پیاوچاکی هەرهەن
"" "" ناکرێ بۆهەموو،کەس خۆوەدەرخەن

١٥٩ * * *

دونیاخۆ جوێ لەتۆکەسی،دیکەی تێدانیە
پاشاگەردانی نیه پێت وابودونیاش،پاشاگەردانیە

١٦٠ * * *

دونیاخەرابێ لە دونیاخەرابێت،کەس بانەمێنێ
جێگای خۆی هەڵناستێ لەجێی خۆنابزوێ و،خۆش ناجوڵێنێ

١٦١ * * *

دونیادەستەوایە کارەکەی دونیا،تێکڕاهەروایە
"" "" هەرەوەزیەویان،هەر دەستەوایە

١٦٢ * * *

نی خۆیەتی دنیادەفێکە،وەك دەف دەروێش
"" "" هەریەکەساتێ،مژەنوش پەی وێش

(١٠) * * *

دونیا دەوران دەورانە بۆدەڵێن دونیا،دەوران دەورانە
"" "" بەدەستی زاڵمی و،چوکەوگەورانە

١٦٣ * * *

دونیا زۆری پێ دەوێ خۆتۆش دەزانی و،کاری دونیایە
"" "" پێچ وپەنای هەن،هەروەك ڕێگایە

١٦٤ * * *

دونیاسەری بە پۆشێ دونیابەپۆشێی،سەرنەگیرا وە

نەگێراوە گـیـرابیش ڕێگـەی،مـەی لـێ تـەبڕا وە

١٦٥ * * *

دونیام ئـەومــاوەی ژیـنـم،چـەنـدی ڕابـردوە
زۆرقونەکەوکردوە دونـیـاشـم دوهێـنـد،قـونـەکـەوکـردوە

١٦٦ * * *

دونیام لە پێش چاوان لـەوڕۆژەی ون بـوی ،بـەخـوای بـاوانـم
تاریك بوو دونـیـاش تـاریـك بـوەو،لەپـێش چـاوانـم

١٦٧ * * *

دونیاهەتاسەر لـەکـاتـی خـۆی زیـاد،خـواکـەس نـاژێنـی
بۆکەس نابێ دونـیـاش هــەتـاسـەر،بۆکـەس نـامێنـی

١٦٨ * * *

دونیا هەربۆ دونیایەیە لــەقـیـامـەت کـارم،بەکـەس پـێـك نـایـە
"" "" دەی بـاشــەدونـیـاش،هـەربـۆدونـیـایـە

١٦٩ * * *

دونیا هەرڕۆژەی دونــیـابـەوێـنـەی ،ڕەنـگـی مـام ڕێـوی
بەڕنگێکیە هــەرڕۆژەی ڕەنـگـێـك،دێـنـی دەپـێوی

١٧٠ * * *

دونیا هەروانامێنی دونــیــانــامـیـنـێ،ئـاواوەکـی خـۆی
"" "" بـیـری زۆرتـیـژیـش،دەبـێ بـکـرێ بـۆی

١٧١ * * *

دونیا یا زۆردارەدیخوا کـــێ دونــیــادەخـــوا،بـــەزۆرزۆردا رە
یا بێ عار بــەرمـاوچـی مـاوەو،ئـەوجـار بـێ عـارە

١٧٢ * * *

دونیای کارت هاسانتر،دەکرا ن لەم ناوە

جاڕداوە هەتیوتۆبۆچوی ،دونیاوجاڕدا وە

* * *

١٧٣

دۆو دۆ شاوی لێك دەدا بەتورەوقەڵسی و،ڕق هەڵستاوی

"" "" زویان لێك دەد ات، دۆی ودۆشاوی

* * *

١٧٤

دۆینەبە چەندی پێت خۆش بێ،دەبخۆتۆدۆینە

ئۆیـــنـــە بەلاش خۆنابێ و،دۆینەش بەئۆینە

* * *

١٧٥

دۆێی ئازمودە دۆلێی حاڵی بی و،ئەوا بەجوا نی

نەوەك ماستی نائازمودە چاترەلەماستێك،چی لێ نەزا نی

* * *

١٧٦

دەنەگەر و ئەگەریان دەنێو،ئەگەرکیرساوە

نەگەردایە دەی مەعلوم نیەچین،ماوەونەماوە

* * *

١٧٧

دەبنەوەبرە زۆرکەس هێندیەو،چەندی بڵەی پرە

"" "" بەلام لەلای دیش،دەبنەوەبرە

* * *

١٧٨

دەبەرپێی میوانی دا دەبەرپێی میوان،ج ژن بێ ج پیاو

دەبێتەقەترەناوێك دەبێتەدڵۆپەو،یانەقەترێ ئاو

* * *

١٧٩

دەبەری دا لێی پاڕامەوەو،نەك واكروكاس

بومەئاس وپەلای بەخواهیشت وتکا،وەك ئاس وپەلاس

* * *

١٨٠

دەبی ئاوری لەسەر پشتی بکەیەوە

لەسەرپشت وملی،تۆئاوری بکەوە
لەجێی خۆنابزێوی،وای بیرلێ بکەوە

* * *

١٨١

دەبی بۆی لەبنی کدوی دەی

دەبێ بۆی لەبنی،کدوی دەی بەلێ
ئەویش خۆشتێکت،دێ هەرپێ دەلێ

* * *

١٨٢

دەبی بەئاوی زێڕی بنوسی

دەبێ بەئاوی،زێرپیش بنوسرێ
لەنێوقسەی زۆر،بەرێزبگوترێ

* * *

١٨٣

دەبێ بەکیری کەرێ لە پشتی کیسەڵێی بنوسی

بەگونی کەرێشین،کەسیش پێت نەلێ
بینوسی ولەسەر،پشتی کیسەلێ

* * *

١٨٤

دەبێدم دمی بۆبلێی "" ""

دەبێ هەربێنی و،بۆی بلەی دم دم
تۆبلێ وکارەکەی،دیشی من کردم

* * *

١٨٥

دەبی دوژمنی بە قەندی بخینکێنی

ڕۆژگاری ژیانت،ئەوا پێك بێنی
دوژمن بەقەندی،دەبی بخینکێنی

* * *

١٨٦

دەبێ دوژمنی بەهێند بگری "" ""

دەکرێ بەهێندی،بگری دوژمنت
دەنازۆر.زودیت،ڕۆژی مردنت

* * *

١٨٧

دەبی دەست

نالێم یەکجاری ،لەبرسان بمرە

بەشتێوەبگری	پێت دەکرێ دەستی،بەشتێوەبگرە
١٨٨	* * *
دەبی کلاوی بۆدانێی	دەبچوتۆکلاوی،بۆدانێن دەڵێ لێت ڕا زی نابیت،بەوایەوبەڵێ
١٨٩	* * *
دەبێ گونانی هەڵسەنگێنی	تۆدەبی گونانی،بۆهەڵسەنگێنی بەزیادیش هەرچی،ویستی بۆی بێنی
١٩٠	* * *
دەبی لەبەردی خۆت بشکێنی	دەبی لەبەردی،خۆشت بشکێنی ئەوبازا ڕەی بوت،وات بۆنەمێنی
١٩١	* * *
دەبێ مەلەی بۆهەمو لایەکی بزانی	مەلەی بۆگشت لای،چۆنی بتوانی تۆش دەبی بزا نی و،ئاوا بەجوانی
١٩٢	* * *
دەبێ نوێژێی لەسەردامێنی بکەی	دەبێ نوێژێ بکەی،لەسەردا مێنی یان حەدیس وقسەی،لەلابخوێنی
١٩٣	* * *
دەپێش ئەسپی دا ئاخوڕی هەڵبەستی	پێت دەڵێم زانای،زۆریش تەردەستی دەپێش ئەسپیدا،ئاخوڕی هەڵبەستی
١٩٤	* * *
دەتکەمە. تەنگە دەبیەوە پاڵو	نازانم مەست بوی،گێژی وخەوا لوی دەتکەم بەتەنگەو،دیسانیش پاڵوی
١٩٥	* * *

دەتولێ دا دەتولێ دا شکێی،ناکامڵ وشلکی

شکێی بۆتۆ لەوخەڵکەی،هەرشاخ وکلکی

* * *

١٩٦

دەتەوێ ئەومیەو دیتوتەونەوە،نەگەردەتهەوێ

ناتەوێ ئەومیە ئەوەوناگۆڕێ، تەوەنەت هەوێ

* * *

١٩٧

دەچێتەدمزاری دەچێتەزاری،هەژدیهاوشێری

شێری دەی بابرسیش بێ،کێ وادەوێرێ

* * *

١٩٨

دەدمی ڕاوێ دا کات ووەختەکەی،ڕا وێی دا گو دێ

گوی دێ بۆخوێ دایناوەو،یاوای لەدو دێ

* * *

١٩٩

دمراوی ڕونی خوڕخوڕەبو خوڕخوڕەی مابو،دەیگوت خاوێنە

ئەویش نۆحۆقەی گوتێدا ئەویش پڕلەگوەو،وا زی لێ بێنە

* * *

٢٠٠

دمراوی ڕونی نەیمان هیچ بوارو،دەرا وی ڕونی

نەماوە هەیبوشی تێك دان،زۆرمات وچونی

* * *

٢٠١

دمرچەی ئاوا یەك جاری،دەرچەی لێ درا وە

لێی داوە پولی پسەپسڕۆزو،چیشی لێ بڕا وە

* * *

٢٠٢

دمردەبڕۆ دەردە.دەبڕۆدەی،وازمان لێ بێنە

دمرمان هات دەرمان زۆرهاتوەو، ئیدی لەشوێنە

٢٠٣ * * *

دەردێك درازا دەردەونەخۆشیە،كەی وا بوئازا
كەی مەبوئارا كارەكەی تێكچو،هەرلێشی ترازا

٢٠٤ * * *

دەرزی دەچاوی خەڵكی دادەبینێ دەرزی لەچاوی،خەڵكی دەبینی
گاسنی دەچاوی خۆی دانابینێ گاسنی دەچاوی،خۆیّ دا نابینی

٢٠٥ * * *

دەرزێكی دەلاقی خۆت ڕاكە دەڕانتی ڕا كەی،دەرزیێكی كاكە
وسوژنێكیش دەلاقی من شوژنیێكیش بێنەو،دەلاقمی ڕاكە

٢٠٦ * * *

دەرسی شەیتانی خوێندوە تەوا وی دەرس و،فیێعلی شەیتانی
"" "" هەموی خوێندوتەو،باشیان دەزانی

٢٠٧ * * *

دەركی مزگەوتێ، نە نافرۆشرێ‌دەركی،مزگەوتێ‌بەكەس
دەدزرێ ونەدەفرۆشرێ وابێ وناشدزرێ،بەفەردی وهیچ كەس

٢٠٨ * * *

دەركی مزگەوتێ دەركی مزگەوتێ،هەرنەكرابۆوە
نەكرابۆوە، سواڵكەرگەیشتێ سواڵكەر پەڕۆلەو،عەسای نابۆوە

٢٠٩ * * *

دەرمانی ڕێگایە، هەرڕۆیشتنە دەرمانی ڕێگا،هەرواڕۆیشتنە
"" "" تۆقەت ناگەیەی،ئەبەودانیشتنە

٢١٠ * * *

دەرنەكرابوی بەڵگەی دیكانەم،بۆتۆزۆرپێیە

"" "" خـۆدەرنـەكرابـوی،وا كـەوتـیـەرێیـە

* * *

٢١١

دەروازەی شارێك دەبەستریٚ دەروا زەی شـاریـك،بـەلّیٚ خـۆدەگـریٚ

زمانی خەلّكی نابەستریٚ زاری ئـەوخـەلّكـەی،كوابەچی دەگـریٚ

* * *

٢١٢

دەروئامانی دەروئـامـانـیـان،ئـەواش لـیٚ بـڕا وە

لیٚ بڕاوە هـەردەلّـەی تـێـڕەو،پـڕكـایـەكـرا وە

* * *

٢١٣

دەروێش دەزانیٚ دەروێش لـەكویٚ بیٚ،یان لـەڕێگـایـە

چی دەجانتای دایە دەزانـیٚ جانـتـای،كـواچـی تـیٚ دا یـە

* * *

٢١٤

دەرەدزی دایەو ئـەوەی پـیـێت وا بـو،وەك پـشـتـەوقـەلات

هەلاٚت دەرەدزەی دا یـەو،ئـەویـش زو هـەلاٚت

* * *

٢١٥

دەریا بەدمی سەی دەبـلّـیٚ وایـەدەی،قـیـامـەت ڕانـابـی

پیس نابی دەریـابـەدمـی سـەی ،گـلاوهـەرنـابـی

* * *

٢١٦

دەزاری ڕۆژگـارەوئـەوەش،كـردەوەوكـاری

هەژدیهای دامە كـەوتـومـەگـەرویٚ،هـەژدیـهـاومـاری

* * *

٢١٧

دەزانم ژەهری ماری لـێی حـالّـیـمـەوجـوان،خـۆژەهـری مـارە

بەلاٚم چارەم نیە دەیـخـۆم وچـەبـكـەم،چـارەم نـاچـارە

* * *

٢١٨

دەزانی کوێ نیسکان دێنی بیری بکاتەوە،کەمێك ڕامێنی
دەزانی زۆرجوان،کوێ نیسکان دێنی

٢١٩ * * *

دەستان بشۆ وئەمنیش بخو دەست وچاوانت،زۆربەجوانی بشۆ
"" "" پێش هەموشتێکیش،مامۆی بێنەبخۆ

٢٢٠ * * *

دەست ئەگەر شکا جێی خۆی ناگرێتەوە دەست بشکێ جێگای،خۆی ناگرێتەوە
خواردەبێ یازو،هەردەشکێتەوە

٢٢١ * * *

دەست بالای دەست هەیە دەست لەسەردەستی،هەیەودیترا وە
بۆژێردەستانیش ، وا داندرا وە

٢٢٢ * * *

دەست دەستی دەناسێ دەڵێن دەست دەستی،دەناسی چاکە
وتەی پیاوانی،زاناودڵپاکە

٢٢٣ * * *

دەست دەهەزارکونی ڕابکەی لەکونێکی ڕامارێك پێتەوەدەدات دەستت بەوهەمو،کونان دابکێشی
ماردێپێت وەدا و،لەشیشت دێشی

٢٢٤ * * *

دەست لەڕەش و سپی مەدە بۆحیسابی دیش،خۆت نیوەی بەشی
هەرنابی دەستت،دەی لەسپی ورەشی

٢٢٥ * * *

دەستم بە پۆلوان سوتاوە دەستم بەپۆلوان،دیسان سوتاوە
بەقای هیچ کامیان،هەرلام نەماوە

٢٢٦ * * *

دەستم بەدامێنت	تۆخوا ووتۆبیرو،بڕوای خاوێنت
"" ""	نەیکەی ئەمجاریش،دەستم دامێنت

٢٢٧ * * *

دەستم بەکڵاوی	دەستم بەکڵاوم،گرت بووەك دو ێنێ
خۆم گرتوەبانەیبیا	نەبادابای بێ و،هەرلێم بفرێنێ

٢٢٨ * * *

دەستم بێ‌خوێیە	تاقیم کردنەوە،بۆعام وخاسان
"" ""	دەستم بێ خوێیەو،بۆخوێ نەناسان

٢٢٩ * * *

دەستم دەگەڵ	واچاکەودەستم،دەگەڵ تێکەڵ کەی
تێکەڵ کە	نەکوخۆتوشی،گێچەڵ پێچەڵ کەی

٢٣٠ * * *

دەست نیە	ئەتۆپێت وا بو،بەکەس چانابێ
دەگۆزەی مابێ	باشەخۆدەست نیە،دەگۆزەی مابێ

٢٣١ * * *

دەست وپێی	ئیفلیج بووەوکو،پێشوی نەماوە
بەقۆنێ وەنوساوە	چوارپەلیەوبەکون،گێی وەنوساوە

٢٣٢ * * *

دەستەچەورەکەت	وابەهاسانیش،ڕاناوەستم بۆت
دەسەری خۆت هەڵسو	دەستەچەورەکەت،بسوەسەری خۆت

٢٣٣ * * *

دەستەشکاوت	هەردەستەشکاوت ،کردم ومال وێران

کردم کەوتومەدوی زۆر،لەزل وبێ خێران

*   *   *

٢٣٤

دەستە گوڵی بەناوێ داداوە قەوماوڕۆیشتوەو،خۆزیاشی ناوێ

"   " دەستەگوڵەی دیشت،ناویشتباناوێ

*   *   *

٢٣٥

دەستەونەژنۆ دامەنیشە تاکەی دانیشم،وادەست بەئەژنۆ

"   " لەحەسرەت گەردون ،یالەدا خی تۆ

*   *   *

٢٣٦

دەستیان لەتەختەی نەیانهێشت جوڵەی،لێ بێت وبێ هەست

بەستون دەستیان بەجوتە،لەتەختەکەی بەست

*   *   *

٢٣٧

دەستی بێ خێر بۆبڕینێ چاکە ڕەزا وڕەحمەت بێ،سەودازۆرپاکە

"   " دەستێك بێ خێربێ،بۆبڕینێچاکە

*   *   *

٢٣٨

دەستی بێ نمەك دەبێ بیبڕی ئەودەستەی ئەگەر،قەتی خوێ نەبێ

"   " بۆبڕ ینێ چاکەو،چیدی جوێ نەبێ

*   *   *

٢٣٩

دەستی تەماحێ درێژە دەیگاتێ دەستی،تەماحێ درێژە

"   " ڕێگاشی خۆش و،زۆرسەرەولێژە

*   *   *

٢٤٠

دەستی بەمن کەی جارێ،دەستی تێ مەدە

تێ مەدە زەرەزیانی وا،هەرلەخۆی مەدە

*   *   *

٢٤١

دەستی چەوردەسەری — دەستەچەورەکەت،هەستەبێنەزوو

کەچەڵی هەڵسو — دەسەرکەچەڵی،بەجوانی هەڵسوو

* * *

٢٤٢

دەستی چەورت — دەستەکەت چەورن،خۆبەڕۆنی زەنگ

دەسەری من هەڵمەسو — نابی دەسەری،منی هەڵسوی بێ دەنگ

* * *

٢٤٣

دەستی خاترجەمێ — دەستەکەت بێنەو،بەخاترجەمی

ومبن سەرت دە — بیخەژێر سەرت،بۆ زۆروکەمی

* * *

٢٤٤

دەستی خۆی — بەقسەی زۆربڵێ و،دەم بەجوێن مەکە

لێ پیس مەکە — بەمن کەودەستی،لێ بەخوێن مەکە

* * *

٢٤٥

دەستی دوژمنی — دەستی دوژمنی و،کەبێ ویۆت بکرێ

هەربۆیەچاکەمارانی پێ بگری — دوپشکی ویاهەر،ماریت بۆبگرێ

* * *

٢٤٦

دەستی — ئەوکارەساتەش،دەی کەس نەیبینێ

دەخوێنێ خۆی ناوە — دەستی خۆی ناون،دەخوێنن وبرینێ

* * *

٢٤٧

دەستی ڕاست و — تەپ لەسەرتەپی،فەرموهارەپی

چەپی خۆی ناناسی — نایناسێ دەستی،ڕاستی یاچەپی

* * *

٢٤٨

دەستی زۆرئامانی نیە — دەستی وا زۆردا ر،نابێت بۆئامان

دەستی زۆرسامانی نیە — هەروا حیسابیش،ناکرێن بەسامان

٢٤٩ * * *

دەستی زۆر ئـەگـەر وەستابی و،زۆر زا نـا کـارساز

ئاوێ بەهەورازی هەلاّ دەبا دەسـتـی زۆردەبـا،ئـاوبـەرەوهـەورا ز

٢٥٠ * * *

دەستی شەیتانی ئـەوفـێـلّ وفـتـرەی،هـەمان دەزا نـی

لە پشتەوەبەستوە بەستونی بـەجوت،دەسـتـی شـەیتانـی

٢٥١ * * *

دەستی کەڕەمی کەس دەستی کـەڕەمـی،کـەس مـەگـێـڕەوە

مەگێڕەوە هـێـنـایان دەبـلّـێ،هـەربـۆن بـێـرەوە

٢٥٢ * * *

دەستی کەس پشتی منی جـوێـی نـیـنـۆکی خـۆم،ئـەلـەودونیایـە

پێ ناخورێ پشتمی پێناخورێ،ئەتۆش پێت وایـە

٢٥٣ * * *

دەستی لەگەراسی دەبـوئـەوکـۆسـپـەی،لـەڕێ لابـەرێ

هێناوەتەدەرێ دەسـتـی لـەکـراسـی،بـۆهـێـنـادەرێ

٢٥٤ * * *

دەستی لە٠٠ری بابی هەلّمالاو هـەلّـمـالا ن دەستی،لـەگـونیلـەی بابـی

ویە::::دایکی ناگێرێتەوە لـەخـە٠٠ شـەی دایکی،تـازەگـیـرنابـی

٢٥٥ * * *

دەستی ماندو لەسەرزگی تێر بـەکـاری چـی دێ،کـوا زلـی بـێ خـێـر

"" "" هـەردەستی ماندوە،لـەسـەرزگی تـێـر

٢٥٦ * * *

دەستی ناگاتەوە دەستـی نـاگـەنێ و،پشت وملەکەی خـۆی

پشتەوەی خۆی مەحتەلەوكەس نیە،بێ بخورێنێ بۆی

* * *

٢٥٧

دەست ودڵ دەست ودڵ دا دەی،هەرنەبزێوی خۆت

"" "" حورمەت وقەدریش،هەرزیاتربێ بۆت

* * *

٢٥٨

دەستێك حاكم ببڕی هەردەستێك حاكم،ببڕێ پێم وایە

خوێنی نایە لەت وكوت بكرێت،خوێنی لێ نایە

* * *

٢٥٩

دەستێك خێرودەستێك شەڕ دەستێكت شەڕە،ئەوی دیت خێربێ

"" "" ڕێی چاكەت دەوێ ،وا دەبێ فێربێ

* * *

٢٦٠

دەستێكی ناتوانی ببڕی دەستێ نەتوانی،ببڕی ڕێی بگری

دەبێ ماچی كەی دەبێ ماچی بكەی،قەدریشی بگری

* * *

٢٦١

دەسكەكەی حەولیان زۆربۆدا و،لێی نەكشانەوە

دەرهات دەسكەكەی دەرهات،هەڵوەشانەوە

* * *

٢٦٢

دەشی خورێ و بەڵێ دەی خورێ و،دەی ئێشی دیارە

دەشی ئێشی هەموی هەرگرتون،چی خۆونەیارە

* * *

٢٦٣

دەعبا هەیەدەبێ دەعبای ئاوا شم،خۆزۆریێ شك دێن

گۆشتی بدەیەی دەبێبیان دەیەی،گۆشت ودان وخوێن

* * *

٢٦٤

ودەعبا هەیە لەهێندێ دەعباش،گۆشتی دەستێنین
دەبێ گۆشتی لێ بستێنی لەم ڕێگاوشوێنەش،وات بۆ پێك دێنین
٢٦٥ * * *

دەعبای ترسەنۆك دەعبای ترسەنۆك،بێ فێلّ بی ڕێوی
زوبەتەڵەی وەدەبی تەڵەودا وزوێکی،لێی دەبنەخێوی
٢٦٦ * * *

دەعبای زیرەك دەعبای زیرەکیش،هەرئاوا بەشلی
بەدندوکێ پێوەدەبی کەوتەوتەدا وێ و،بەدندوك وملی
٢٦٧ * * *

دەعبای گۆشت خۆر ئەوەش دەزانی،خۆتۆش لەوبوا رە
دندوکی خوارە دەعباگۆشت خۆربێ،دندوکی خوا رە
٢٦٨ * * *

دەقدوی هیچ عەتارێکی دەقدووسندوقی،هیچ عەتتارێکی
دانیە نەبوەونابینرێت،لەدێ وشارێکی
٢٦٩ * * *

دەقونی کەرێش دا کواخۆدیارنەبوو،لەخوا روسەرێش
دیارنەبوو یابلّەی لەکونگی،کەروماکەرێش
٢٧٠ * * *

دەقیمەت نایە دەقیمەت نایەت،بەدرا وی وکەڵەك
" " گرانەوهەروەك،پێستەکەی دەڵەك
٢٧١ * * *

دەکولێ دەکولێ بۆناکولێ،پەلەی لێ نەکەی
بۆناکولێ خوا ردن بێت وچی،خێری لێ دەکەی

٢٧٢ * * *

دەگەڵ تری بزنێ بەشەڕدێ

دونیادەیزانی،ئاوای بەسەردێ
خۆدەگەڵ تری،بزنێش بەشەڕدێ

٢٧٣ * * *

دەگەڵ عومری نیە

دەگەڵ عومری نیەو،بابڕوانەوەش
زۆرزیادەلەکوری و،نەتیژەونەوەش

٢٧٤ * * *

دەگەڵ شیرەی پیرێژنێ "" ""

کۆڵ وکوڵبارت،بۆلەخۆبەستم
هەردەگەڵ شیرەی،پیرێژنێ هەستم

٢٧٥ * * *

دەگەڵ گورگی گۆشتی دەخوا ودەگەڵ شوانی شینێ دەکا

دەگەڵ گورگی خوارد،گۆشتی دوپاشوان
تێرگریادەگەڵ،خاوەن پەزوشوان

٢٧٦ * * *

دەگەڵ نورەی سەی وەخەبەربێی

دەك وەخەبەربێی،دەگەڵ نورەی سەی
بەهەرەی لەخێرو،خۆشیت قەت نەکەی

٢٧٧ * * *

دەگەڵ نیسێی خۆی بەشەڕ دێ

لاسارەوزانیم،هەروا ی بەسەردێ
دەگەڵ نیسێلەی،خۆشی بەشەڕدێ

٢٧٨ * * *

دەگەڵ ورچێ دەچمەدەغارێوە

دەگەڵ ورچێکی،بێ کلك وبێ گوێ
چۆمەنێوغارێ و،تۆبزانی لەکوێ

٢٧٩ * * *

دەگەمیەدا

گەمیەوان چۆنی،چاوی دەردێنی

چاوی گەمیەوانی دەرنایە — وابێ تۆش دەبی،خۆتی بخنکێنی

* * *

٢٨٠

دەللاك بی كاربی
بەری خۆی دەتاشی

دەللاك بێ كاربی، ئاش چێتەئاشی
بەروبەرگەدەی،خۆی دێ دەتاشی

* * *

٢٨١

دەڵەی ئاشی ئاولێ بڕاوە

چۆل وهۆل كەسیش،خۆلێی نەماوە
هەردەڵەی ئاشەو،ئاوی لێ بڕا وە
كێشەوشەڕو شوڕ،لەوماڵەبڕا وە
ئێستاوەك ئاشەو،ئاوی لێ بڕا وە

* * *

٢٨٣

دەڵەی ئاوهێناویەتی

ئێستاوەختێتی،گێژەڕا ویەتی
تەماشای دەڵەی،ئاوهێناویەتی

* * *

٢٨٤

دەڵەی ئاوی حەیاتێ یە

ئاوەكەی حەیات،چۆنەولەم وێنە
یاخدری زیندەدی،هاواربۆم بێنە

* * *

٢٨٥

دەڵەی ئەسپی
بۆزین كراوە

خوی دەقلێپ ناو،ڕیزیشی كرا وە
ئەسپیان بۆهێنا، زینیی لێ كرا وە

* * *

٢٨٦

دەڵەی برێشكان دەخوا

لەچەنگ ئەم زۆڵە،پەنام وەبەرخوا
دەڵەی برێشكەو،مرێشكەی دەخوا

* * *

٢٨٧

دەڵەی برینێ باسۆكیە

ئەوەش لەدەردو،كێشەی ناكۆكیە
تەشەناووەكو،برینێ باسۆكیە

٢٨٨ * * *

دەڵەی بزنەکێویە — دای لەچڕی وتەلان،وەك بزنەکێوی

"" "" — بەهومێدو هیوای،ساحێب وخێوی

٢٨٩ * * *

دەڵەی بۆسەغیرانی گرتوە — وەك بۆسەغیران،گرتبی پێم وایە

"" "" — کەس تێی بڕناکات،لەدانی وکایە

٢٩٠ * * *

دەڵەی بولبولە — هەروەك بول بولی،قسان دەزانی

"" "" — کوانەتۆوەك ئەو،لەشتی ڕە وانی

٢٩١ * * *

دەڵەی بەئاوری کوڵیوە — شێوی وا داغ و،گەرمم کەم دیوە

"" "" — دەڵەی بەپۆلوی ،بن ئاوری کوڵیوە

٢٩٢ * * *

دەڵەی بەتەڵەیان گرتوە — دەمزانی هەریێی،ڕا زی نەبویە

"" "" — هەردەڵەی بەدا و،بۆیان گرتویە

٢٩٣ * * *

دەڵەی بەداری — هەروەك بەدارا ن،لەپشتیان دا وە

لە پشتیان داوە — حەولیشن زۆردا و،بۆن چانەکرا وە

٢٩٤ * * *

دەڵەی بەرەڵێخی — وەك بەرەڵێخەو،لەولادیوا رە

دیواریە — قەدوگیپاڵ و،پانتۆلیش خوا رە

٢٩٥ * * *

دەڵەی بەبەرچیفێ
لە پشتیان داوە

دەڵەی بەبەرچیغ،لەپشتیان دا وە
هەرچی حەولن دا،بۆن لێك نەدرا وە

* * *

٢٩٦

دەڵەی بەنی خاویان
بەبەژنێ گرتوە

چوبوبەنێکی،زۆرخاوی هێنا
بەبەژنێی گرت و،خۆی نێوی لێنا

* * *

دەڵەی پۆلوی ئاوریە
"" ""

وەك پۆلوی ئاوری،وا سوربۆتەوە
چپێ کرا وێ کوا،بۆی بەربۆتەوە

* * *

٢٩٧

دەڵەی پیرێژنێ
دۆلێ رژاوە

بەنیرەوپرتەو،بۆڵەوەدڕا وە
دەڵەی پیرێژنەو،دۆکەی لێ رژا وە

* * *

٢٩٨

دەڵەی پێ لەچاوی من دەنێ
"" ""

بانگی کەن هێدی ،نەوەك راچەنێ
دەڵەی پێ لەسەر،چاوم دا دەنێ

* * *

٢٩٩

دەڵەی تاوسی
مەستە

تەماشای دەڵەی، ئەوتاوسی مەستە
دالێی بروانە،بەدڵی من هەستە

* * *

٣٠٠

دەڵەی تێرە
قەمامەی پساون

بلاوبوەودەڵەی،لێك هەڵوەشاون
تێرەوقەمامەی،هەردوکی پساون

* * *

٣٠١

دەڵەی تێرێ تالکانە
"" ""

خۆزیاباریك بای ،وەك ئەوخەڵکانە
تەماشای دەڵەی،تیری تاڵکانە

٣٠٢ * * *

دەڵەی جاوی ڕایەڵ دەکا لێی حاڵی نەبی،دەبێ بڵەی چبکا

"" "" دێ ودەچی هەروەك،جاوی ڕا یەڵکا

٣٩٣ * * *

دەڵەی جگی سواوە خۆوەکو جگێکی،پەل وەێندسواوە

یاجگی پەلە چۆنی هاویشتت،قیت دێ لەدواوە

٣٠٤ * * *

دەڵەی جۆی خواردوە دەڵەی جۆی خواردوە،بەزەڕپەوجوتە

"" "" دێ ودەچی وەهەروەك،ئاگروبزوتە

٣٠٥ * * *

دەڵەی جیوەی تێ کراوە جیوەی تێ کرا وە،یادەبی بڵەی چی

"" "" ڕۆژتائیوا را ن،هەردێت ودەچی

٣٠٦ * * *

دەڵەی جەهەندەمە گەرمەهەروەکو،جەهەندەم وایە

"" "" زستانان خۆشە،خۆزیاجێم بایە

٣٠٧ * * *

دەڵەی چرای دزانە دەڵەی فستیلەکەو،چرای دزانە

"" "" بەسەوچی دیکەی،هەرلێ مەزانە

٣٠٨ * * *

دەڵەی چەپۆکی لێدراوە پۆترا کی بلاوە،دەستی تێ درا وە

"" "" دەڵەی چەپۆکی،توندێ لێ درا وە

٣٠٩ * * *

دەڵەی حەزنەورە تەماشای وەکو،حەزنەوورودەعبا

"" "" هاتوەشێتمان کا،زراویشمان با

٣١٠ * * *

دەڵەی دارجەگرەیە وەکـودارجـەگـرەی،ڕا وەسـتای لـەوێ

"" "" گێـرەت پـێ نـاکـرێ،دەبچـۆولای خـەوێ

٣١١ * * *

دەڵەی لـەکـاران شـل و،شـەپـرپـێـوی دیـاری

داریان لەسەری داوی دەڵـەی لـەسـەریـان،دا وی وبـەداری

٣١٢ * * *

دەڵەی دەزەردێنەی هـەردەڵـەی لـەنـیو،زەردێـنـەی هـێلکـەی

هێلکەیداگەورەبوە گـەورەبـوەونـاکرێ،هـەرهـیچی لێ بکـەی

٣١٣ * * *

دەڵەی دەزاری ئێکیان دەڵـەی دەزا ری ،ئـێـکـیـان تـفـیـوە

تفی وە خۆشـتـی واسـەیرم،هـەرئـەوجاردیـوە

٣١٤ * * *

دەڵەی دەستی بەخەنەیە هـەڵـی نـاگـرێـوەو،لاشـت لـێ دا وە

"" "" هـەردەڵـەی دەسـتـت،خـەنـەی لـێ دا وە

٣١٥ * * *

دەڵەی دەعەقڵیان چـۆن وابـارهـاتـوەو،یـاواگـۆڕا وە

وەرپێچاوە دەڵـەی دەعـەقـڵیان،ڕێك وەرپـێـچـاوە

٣١٦ * * *

دەڵەی دەگوێی گای خـۆی لـەگـشـت کـارێ،وەدورخـستوە

دانوستوە هـەردەڵـەی دەگـوێـی،گـادانـوسـتوە

٣١٧ * * *

دەڵەی دندوکی کەوێ یە سـورەوهـەروێـنـەی،دنـدوکـی کـەوێ

"" "" کواکێت پیٚ شك دیٚ،ئەوجوانەی نەویٚ

* * *

٣١٨

دەڵەی دەنكی هەناریٚ یە — دەنكی هەناریٚ ،چۆنەلەم ویٚنە

"" "" خۆئەمن دەمگوت،پتریش خاویٚنە

* * *

٤١٩

دەڵەی دیٚلەبەبایە — لەدەشتیٚ دی باو،لیٚن دیارنەبایە

"" "" کەوتونەدوی وەك،دیٚلی بەبایە

* * *

٣٢٠

دەڵەی — ریٚگرن هاتونەو،یادزن وچەتە

ڕۆژی حەشریٚ یە — خۆدەڵەی ڕۆژی،حەشروقیامەتە

* * *

٣٢١

دەڵەی ڕۆستەمی بووە — چەندەکەنستوەو،هەڵیش نەستاوە

"" "" دەڵەی ڕۆستەمی،لیٚ بوەکەزا وە

* * *

٣٢٢

دەڵەی ڕۆنی قاڵ دەکا — باس وخواس وقسەی ،سەروماڵ دەکا

"" "" من دەمگوت هاتوە،ڕۆنی قاڵ دەکا

* * *

٣٢٣

دەڵەی ڕیٚوی — دەڵەی مام ریٚویەو،مندا ربوەلیٚرە

تۆپیوە — بیدەنەگجولان،ڕا یکیٚشن وخیٚرە

یان "" — دەڵەی مام ریٚوی،تۆپیوومردوە

"" "" ددانی گرگر،چاوی زەق کردوە

* * *

٣٢٥

دەڵەی ڕیٚویەو — بەواقەوهەرای،دونیای پرکردوە

ژانی کردوه	دەڵەی مام ڕێویەو،وا ژانی کردوه
٣٢٦	* * *
دەڵەی زاری	دەڵەی بەسترا ون، زا ری ودولیێوی
بەستراوه	جیێگای نەماوهیچ،خۆشی ببزێوی
٣٢٧	* * *
دەڵەی زەلیلی	زانیم گیرۆدەی،کردەوەی خۆشتی
دەوری گۆشتیه	دەڵەی زەلیلی،لەدەوری گۆشتی
٣٢٨	* * *
دەڵەی ساڵی گرانیٚ یه	ساڵی گرانیێیە،دەی دەتگوت دیسان
"" ""	یان قات وقڕیەو،بەقسەی دڵ پیسان
٣٢٩	* * *
دەڵەی سەری	بەم تسۆزو پۆزەو،ئەم چاوڕا وه
براوی بۆهێناوم	بودەڵەی سەری،بڕا ووهێناوه
٣٣٠	* * *
دەڵەی سەکۆی پینەچیه	ئەگەرتۆزانیت،وەکوچی دەچی
"" ""	خۆشەوەك سەكۆی،وەستای پینەچی
٣٣١	* * *
دەڵەی سەی پیٚ سوتاوه	دەرکەودەرك ئەچی،دەڕوانیێت بەتاو
"" ""	کەس پێی نازانی،وەك سەی پیٚ سوتاو
٣٣٢	* * *
دەڵەی سەی دەغڵ کرپه	کواخۆئەوەی بوت،ئەویشت بڕی
"" ""	چت پیٚ نەماوەك،سەی دەغڵی کڕی
٣٣٣	* * *

دەڵەی سێوێکن ئـــەرێ ئـــەودوانـــە،وێـکـــراگـــۆڕاون
لەت کراون یـان هـەرسێـویێکـن و،دولـەت کـراون

* * *

٣٣٤

دەڵەی شوتی بـەهـێـزوتـوانـاو،یان بـیـروهـۆشـی
بۆنەخۆشی هیناوە شوتـیـت هـێـنـابێت ،وەك بۆنـەخـۆشی

* * *

٣٣٥

دەڵەی شەوەیە وەك ئـاڵ وشـەوەی،وا پێکی گوشیوە
"" "" سەختی وناخـۆشـی،وای کـەمـتـردیـوە

* * *

٣٣٦

دەڵەی شەیتان لغاو هـەردەڵـەی شـەیـتـان،لـغـاویـان کـردوە
کـــــــــراوە چی پـێ ناگوتـرێ و،لـەوەش ڕابـردوە

* * *

٣٣٦

دەڵەی عەجەمی بامـیـانـدواوی بـێ و،خەڵکی مـەراغـە
بەشلتاغە مـام عـەجـەم چـۆنـەو،وابـەشـڵـتـاغـە

* * *

٣٣٧

دەڵە عیسا گرتویەتی و هـەردەڵـەی عیسا،تـونـد گـرتـویـەتی
موساش تێی ئاخنیوە مـوسـاش تـێ کـردوە،تـابـردویـەتی

* * *

٣٣٨

دەڵەی فەرهادە زلـەویـەهـەیـبـەت ،دەڵـەی فـەرهـادە
"" "" دەم بـەپـێـکـەنـین ،بـەکـەیف وشـادە

* * *

٣٣٩

دەڵەی وەکوقـایـشی ڕەش،چـەکمەکـەی تـۆشـە
قایشی هەمەدانییە هـەرمـێـنـدەودەڵـێن،ڕەش بـۆنی خـۆشە

---

٣٤٠ * * *

دەڵەی قسان وەك لەگیرفانی،یابڵەی باغەڵێ

لەباغەڵی دەردێنی قسان دەربێنی و،واپێمان دەڵێ

٣٤١ * * *

دەڵەی قسپیان هەردەڵەی قیسپ و،داریان تێ کوتاوە

تێ بڕیوە واهات لەپێشمان،قیت ڕاوەستاوە

٣٤٢ * * *

دەڵەی قومارخانەیە تەماشای دەڵەی،قومارخانەیە

"" "" هەموی بژاردەو،دانەدانەیە

٣٤٣ * * *

دەڵەی قەلای پێی وەبوقەلای،هات بۆگرتومە

بۆگرتومە دەستی نەیارمی،جوت بۆبەستومە

٣٤٤ * * *

دەڵەی کاروان سەرایە جوانی تێی گەییوم،بەکارم نایە

"" "" تەماشای دەڵەی،کاروانسەرایە

٣٤٥ * * *

دەڵەی کورتانە کۆت نییەودەڵەی،کورتانەکۆنە

"" "" وەك جل وجۆڕو،شڕوڵەی خۆنە

٣٤٦ * * *

دەڵەی کوڕی پێم وایەدەی تۆش،وەرەبی ببینە

خاقانی چینییە هەردەڵەی کوڕی،خاقانی چینە

٣٤٧ * * *

دەڵەی کۆنە سپیالە ئەوەی من دیتم،دوێنێ لەوماڵە

"" ""
کەوتوەهەردەڵەی،کۆنەی سیپاڵە

* * *

٣٤٨

دەڵەی کۆڵ و کۆڵباری بۆهێناومەوە
هەردەڵەی زوێکی،بوێ پێچاومەوە
کۆڵەوکۆڵبارەو،بۆی هێناومەوە

* * *

٣٤٩

دەڵەی کۆڵەوەژە
ڕەش وبرشێکەو،ڕەژی لەوشوێنە
"" ""
کۆڵەوەژچۆنەو،ئەویش لەئەووێنە

* * *

٣٥٠

دەڵەی کونەبۆقە تازەناوی گەیوەتێ
کردێوەزا ری،وەك ئەشکەولەتێ
دەڵەی کونەبۆقەو،ئاوی گەیوەتێ

* * *

٣٥١

دەڵەی کونەکۆترە
بەسیەئەوهەرا،یەوخرمەوزرمە
"" ""
وەکوکونەکۆتریە،بەمنگەوگرمە

* * *

٣٥٢

دەڵەی کەڵەبابی جرغەیە
وەك ئەوکەڵ بابەی،ڕوشەوجرغەیە
پێم وابوجارێ،فەرخەوجوجکەیە

* * *

٣٥٣

دەڵە کەوتۆتە ژێر سێبەری هومایونی
دەڵەی کەوتۆتە،بن نیسێی تاوسێ
والەخۆبایەو،پێن وەنانوسێ

* * *

٣٥٤

دەڵەی کەوێ کوڕادەخواردوە
هەروەکوکەوێ،کوڕا دەخوڕا دوو
لەدەنگ وقاسپەو،چی خۆنەبوا ردوو

* * *

٣٥٥

دەڵەی کیسەڵە	سەردێنی ودەبا،تەماشان دەکات
کاوێژێ دەکا	دەڵەی کیسەڵەو،کاوێژان دەکات
٣٥٦	* * *
دەڵەی گوتاجی خواردوە	دەڵەی گوتاجی،خواردوەهەربەغار
" "	دەڕوا وڕا دەبڕێ،لەدیهات وشار
٣٥٧	* * *
دەڵەی گورگی	لێرەش گورج وگوڵ،خۆی دانیشاندوە
خینکاندوە	تەماشای دەڵەی،گورگی ڕەتاندوە
٣٥٨	* * *
دەڵەی گۆزەی	خۆئابڕووحەیای،تەوا وبردویە
نەزانانە	دەڵەی گۆزێکەو،نەزان کردویە
٣٥٩	* * *
دەڵەی گولی دورئاوایەیە	هەردەڵەی گولەو،لەدورئاوا یە
" "	نەخۆشی ودەردی،بۆهیچ کەس نایە
٣٦٠	* * *
دەڵەی گۆمی خوێنێ یە	ڕاستی پێم خۆشە،لێی لادەی مامە
" "	وەك گۆمی خوێنێ،بەترس وسامە
٣٦١	* * *
دەڵەی گوێزان دەبڕێری	خۆدەڵەی گوێزان،یەك یەك دەبڕێری
" "	لێی تێك ناچی وقەت،ئێکێش نابوێری
٣٦٢	* * *
دەڵەی گوێزان	هەردەڵەی گوێزان،دێنی کۆدەکات
دەهەمبانەی دەکا	بیبڕێرێ ویەك یەك،دەهەمبانەی کات

٣٦٣ * * *

دەڵەی گەمی لیٚ غەرق بوە — نارەحەتی وا وەهێندمات وچونە

" " — دەڵەی چەند گەمی لێی غەرق بونە

٣٦٤ * * *

دەڵەی لۆتی — مرج ومۆنی وا م،كوا هەرنەدیوە

مەیمون تۆپیوە — دەڵەی لۆتیەكەی،مەیمون تۆپیوە

" " — مام لۆتیم لوتی،بۆا دەژەنیوە

" " — دەڵەی مەیمون یا،ورچی تۆپیوە

٣٦٦ * * *

دەڵەی لۆغەی — هەردەڵەی لۆغەی،لەزا ری كەوتوە

لەزاری كەوتوە — لەقسەوباس وخواس،قەپ وخپ كەوتوە

٣٦٧ * * *

دەڵەی لەدومەژنێی — دەلەی لەدۆمە،ژنێی ڕا بادا وە

ڕاباداوە — خۆی بۆكیف كردوەو،هاتوەلەولاوە

٣٦٨ * * *

دەڵەی لەسەرچاوەی — دەڵەی بیٚ چرپەو،خۆشی نەبزاوتوە

سنەی ڕاهاتوە — یالەسەرچاوەی ،سنەی ڕا هاتوە

٣٦٩ * * *

دەڵەی لەگەروی — هەردەڵەی لەوكوو،گروی تیژماری

ماریت ڕاكێشاوە — ڕات كێشاوهێنات،بومن یەك جاری

٣٧٠ * * *

دەڵەی لەگێرەی — دەڵەی هەرنێستا،بەربوەلەگێرەی

بەربوە — دەخورێی لانەدەی،ئەتۆش لەوخێرەی

٣٧١ * * *

دەڵەی لەلاوەیان ڕا وەکــولــەلاوەو،لــەڕێـگــەی زۆر دور

پێوەناوە پـێـن وەنـانـۆسـێ،بـەخـوای بـەهـیـچ جـور

٣٧٢ * * *

دەڵەی دەڵــەی مــارەکـەی،مــام دەروێــشـانــە

ماری دەروێشانە ددان کـیـشـرا وەو،ولــەسـەرنـێـشـانــە

یان "" وێـنـەی مــارەکـەی،مـام دەروێــشـانـم

"" "" ددانـێـکی نـیـەو،بـیـدات نـیـشـانـم

٣٧٤ * * *

دەڵەی ماڵی بێ دەروازەیە دەڵــەی مــاڵــیـکـەو،بــەبــێ دەروا زە

"" "" بـۆزۆرکـەسـان هــەر،ئـاوادڵ خـوا زە

٣٧٥ * * *

دەڵەی ماڵی لێ گـەڕان چاوئـەوچـاو،ئـەودیــوەدیـوە

دزراوە هـەردەڵـەی مـاڵ و،چـیـیـان لـێ دزیـوە

٣٧٦ * * *

دەڵەی مریشکی وەکومـریـشکـەکـەی،ئـاوەکـوڵـی کـرا و

ئاوەکوڵ کراوە لارویـەڕکـەوتــوو،چـەرمـیـش دامـاڵـرا و

٣٧٨ * * *

دەڵەی مشکەدەڕۆنی وەك مـشـکـەکـوێـرەی،کـەتـبـێـتـەڕۆنــی

کەوتوە تــوش لـێـی نـەڕوانـی،بـەگـرژومـۆنــی

٣٧٩ * * *

دەڵەی منداڵەبەرە مـنـداڵـەبــەریـان،هـەرقـون گـرا نـە

"" "" بـۆچـمـالـیـرەژن ،قـاتـیـە وقـڕا نـە

* * *

٣٨٠

دەڵەی مۆز — هێندراچەنین وا،خۆی بەولادا وە

بەگونی وەداوە — دەڵەی مۆزماتووەو،بەگونی وەدا وە

* * *

٣٨١

دەڵەی مومان — گەیشتنە لامان،ڕوی داکارەسات

لێ هەڵپڕوزاندوە — هەردەتگوت موی لێ،هەڵپڕوزاوەهات

* * *

٣٨٢

دەڵەی مەڕی بێ شوانە — بەچاوێکی پاك،دالیێی بڕوا نە

"" "" — هەردەڵەی مەڕی،بێ خێووشوا نە

* * *

٣٨٣

دەڵەی مەڕی خولایە — لەنێوئەم هۆزە،ئی پێشوودوا یە

"" "" — ئەوەم دی بێ دەنگ،وەك مەڕی خوا یە

* * *

٣٨٤

دەڵەی میرە — چۆنی کردوەئەو،فکروتەکبیرە

"" "" — دانیشتوەگرژوو،مۆن دەڵەی میرە

* * *

٣٨٥

دەڵەی نانی — بەپەلەی هاتوی،کارمان تەواوە

بەسێلێ وەسوتاوە — بۆبەسێلێ وەو،نانتان سوتاوە

* * *

٣٨٦

دەڵەی ورچێ — کەوتوەوەك ورچێ،وابەبرینداری

بریندارە — نەیماولێی بڕان،هێزوزۆرداری

* * *

٣٨٧

دەڵەی ون بوی — ناشلێ هەرناوا،هاتم وچومەوە

بۆدیتومەتەوە	هەردەڵەی ون بوی،بۆدیتومەوە
٣٨٨	* * *
دەڵەی هەویری	وەك هەویرێكی،خاوەو.زۆرشلە
نەشێلدراوە	وەخۆی خستونەو،خل خلەوبلە
یان ""	دەلا ژێتەوەو،حەك بێ بەلابی
"" ""	وەك هەویرێكەو، نەیان شێلابی
٢٩٠	* * *
دەڵێ گوێت دەگرم	دەڵێ دێم دەگرم ،بەجوت هەردوگوێ
دەدونیایەت دەگێڕم	دەتگێڕم دونیاو،چەندی پێم خۆش وێ
دەڵێم باشەنەتۆش	دەی باشەباوكم ،تۆش هەرلەگەڵمی و
هەردەگەڵەمنی	فەرمودەبابڕۆێن،جاپێت خۆشەكوێ
٣٩٢	* * *
دەڵێن هەلاتنیش	هەلاتنی شەڕی،عەیبەبۆپیاوا ن
زۆرجاروەك شەڕیە	بەلام هێندێ جار،نایكەن بەتاوا ن
٣٩٣	* * *
دەماڵی كولی	بەخوای دەماڵی،كولی كردومە
كردوم	لەداخان هێندەو،هەرنەمردومە
٣٩٤	* * *
دەمان ،،،،،،،،،	كاریش مەعلومەو،دەمان زەمانە
زەمانە،،،،،،،،،،	نابن ئەوفێلا و،فترونەزمانە
٣٩٥	* * *
دەمزانی سەری خۆت	هێندەماتی وچوی،دەورەم لێ دەدەی
دەبەردێكی دەكوتی	زانیم سەری خۆت،لەبەردێ دەدەی

یان ""	لەبیرت چۆوەو،چەندی پێم دەگوتی
"" ""	ئاخری سەری خۆت،دەبەردێ دەکوتی

* * *

٣٩٧

دەنگم بێ	کواکامەیانم، دێن بەگوێم دەکەن
یابەڕێم دەکەن	ئەرێ دەنگم بێت،یان بەڕێم دەکەن

* * *

٣٩٨

دەنگی	پێت وابوئێستاش،وەك دوێن وپێرە
دلێرە	گۆڕا وەودەنگیش،بەرزەودلێرە

* * *

٣٩٩

دەنگی دەهۆڵێ	ئەوەش بێ خێرە،بۆی تێ مەکۆشە
لەدورەوەخۆشە	دەنگی دەهۆڵێەو،لەدوربێ خۆشە

* * *

٤٠٠

دەنگی وەخوای	دەی تازە دەنگی،وەخوای ڕاناگات
ڕاناگا	چ بزانێ وچیدیش ،کاری وا ناکات

* * *

٤٠١

دەور گۆڕاوە	دەور،وزەمانەن،ئێستاگۆڕا ون
"" ""	پێشوترچۆن بون،کواجاواماون

* * *

٤٠٢

دەوڵەت کەروێشکێ	دەوڵەت بیهەوێ و،نەیبی بەرگری
بەعارەبەی دەگرێ	هەربەعارەبەی،کەروێشکێ دەگری

* * *

٤٠٣

دیتنی دۆستی	فەرقی نیەدیتنی،دۆستی ڕۆژوساڵ
چ ساڵێك وچ ڕۆژێك	نابی تێك بدرێ،وەزعی ژیان وماڵ

٤٠٤ * * *

دەیان هۆنیتەوە
" "

بیان هۆنیتەوە،چی گەورەدرۆیە
جابڵێ ئەورازەم،تەنیابۆتۆیە

٤٠٥ * * *

دیاری شوانی ئاڵە قۆقە
" "

وەری گرەزوێکی،لیێشی مەتۆقە
دیاری کاك شوانەی،هەرئاڵەقۆقە

٤٠٦ * * *

دیزە گوتی بنم زێڕە
ئەسکوێ گوتی ئەمن لەکوێم

دیزەبنی بنەکەم،زێڕێکی قاڵە
ئەسکوێ دەیفەرمو،من لەکوێم خاڵە

٤٠٧ * * *

دیزەوگۆزان دەسەری
من دادەشکێنی

دیزەوگۆزەکان،کۆدەکەی دێنی
دەسەرمنیان دا،بۆچی دەشکێنی

٤٠٨ * * *

دیزەی ڕەشی
لەدوی بشکێنن

هەرکاتێ ڕۆیشت،مەردانەبێنن
دیزێکی ڕەشی،لەدوی بشکێنن

٤٠٩ * * *

دیزەی کابان بیشکێنی
دەنگی نایە

دیزەوگۆزێکی،کابان بیشکێنی
کواچ ماڵێك بوە،دەنگی دەربێنی

٤١٠ * * *

دیلەدیلەی
دەکات

هەردێلەدێلەو،یاحیزەحیزەی
خۆزیانەهاتبا،دەرێ لەودیزەی

٤١١ * * *

دێڵێ تس کەن

بۆدێڵ وادەڵێن،هەردەش بی وابی

تاژی ڕش کوژی نابێ — تسکەنان تاژی،ڕەش کوژیان نابی

*   *   *

٤١٢

دین دەفرۆشێ بۆدونیایە — خۆقەت فەقیری،وەرێی ئەو نایە

"" "" — جاچون دەفرۆشێ ،دین بۆدونیایە

*   *   *

٤١٣

دین دەفرۆشێ بۆدیناری — خۆراگرەدەی تۆ،بۆوابێ هۆشی

"" "" — بۆپولێ وپارەی،چۆن دین دەفرۆشی

*   *   *

٤١٤

دین ودونیا ویگرانابن — جاکوادونیاودین،ئەودوەپێکەوە

"" "" — حاوا وەودەنا،لیکیان جوێیکەوە

*   *   *

٤١٥

دیوارکونا.دێرمد.کونا.موش. — باوکەکەم دیوار،کونیان زۆرهەیە

دێرمد.موش گوش دێرمد — کون پرلەمشکەو،مشکیش گوێی هەیە

*   *   *

٤١٦

دیواری مەت — زوت خۆدیاری کرد،ڕەفیقی دزانی

بەنەوی زانی — دیوارمالی مەو،نەوی پێ زانی

*   *   *

٤١٧

پیتی (ڕێ)

ڕێ ڕێگادەگرم، چەندی بکرێ پێم

ڕێی پیاوخاسەکان،نابی ون بێ لێم

١ * * *

ڕادەسێ‌وبەلاّم ناوەشێنێ
بەزۆریش ئەگەر،هێرشت بۆبێنێ
" "
ڕادەسێ و بەلاّم،قەت ناوەشێنێ

٢ * * *

ڕازت لای یەکێ‌و
دەت هەوێ‌کارت،بۆپێك بێ بەزا ر
پرست لای هەزار
ڕازت لای یەکێ و،پرست لای هەزا ر

٣ * * *

ڕازقی ڕزقێ‌خوا
ڕازقی ڕزقێ،خوابۆعەبدی خۆی
بۆخۆیەتی
تاسەری بمێنی،ڕزقیش هەردێ‌بۆی

٤ * * *

ڕاسپاردان چیان لەسەرنیە
خۆڕاسپاردان،هیچیان لەسەرنیە
" "
پێیان سپاردوە،شەڕیۆلەسەرچیە

٥ * * *

ڕاست .ئەگەرجارێکیش درۆیە
پیاوی ڕاست جارێك،درۆیەکی بکات
بکالێی قبولْ دەکرێ ئەگەر
لێی قبولْ دەکرێ،کەس باسی ناکات
بەناڕاستی نێوبانگی دەرکرد
نێوبانگی دەرکرد،بەدرۆ.ودرۆزنی
بەقابەقسەڕاستەکەشی ناکەن
کەس بەڕاستیەکەش،بەقای پێ ناکات

٧ * * *

ڕاست بۆدۆست
هەرچیکی ڕاستە،پێش کێش بەدۆستە
درۆبۆکۆست
درۆوناڕاست بۆ،نەیاری وکۆستە

٨ * * *

ڕاست بەومەترسێ	ڕاست بەومەترسێ،بێ خۆف وبێ باك
"" ""	تۆڕاست بی بۆت دێ،یەقین كاری چاك

* * *

٩

ڕاست نەقلەكەیە	هەروەك نەقڵەكەی،هەرواشی لێ كرا
"" ""	هیچ تەكبیرێكی،دیكەی لێ نەكرا

* * *

١٠

ڕاست نەبی گەورەش بی	ڕاست نەبی درۆبی،قەول وقەرا ری
هەرچوكەی	زۆریش گەورەبی،هەرچوكەدیاری

* * *

١١

ڕاستی جیگای	ڕاستی جێی ڕەزا ،مەندی بۆخوایە
ڕەزامەندی خوایە	خۆزیاڕاستیم باو،چیدیم نەبوایە

* * *

١٢

ڕاستی ڕزگاری لەدوە	ڕاستی كەڕاست بێ،پیاوپێ ڕەزگارە
"" ""	درۆزنی و درۆش ،بەدەوبەدكارە

* * *

١٣

ڕاستی ڕەوتی	پێشینیان دەڵێن،تۆڕاستی ڕەوتی
چەوتی كەوتی	بەخواروخێچیش،دەی چەوتی كەوتی

* * *

١٤

ڕاستی لەڕاستەو	چی چاكەی بتبێ،بەرهەم لەڕاستە
كەرەش لەماستە	كەرەودۆوژاژیش،هەرسێ لەماستە

* * *

١٥

ڕاوچی هەموجارێ	ڕا وچی گشت جارێ،ڕاوی پێ ناگرێ
نێوچیری ناهێنی تەوە	جارهەن زامنیە،خۆشیان پێ ناكرێ

١٦ * * *

ڕاو لێرەو، ڕێوی لەوێ — ئـەلـەوبستوانە،دەستی پێکردرا و

"" "" — تەماشای ڕێوی،لەکوێ کەوتەڕا و

١٧ * * *

ڕاوی ڕێویە ،بۆ کەوڵیە — ئەوەمەموشاخ و،کێوەی دەپێوی

"" "" — هەرلەبەرکەوڵیە،ڕا وی مام ڕێوی

١٨ * * *

ڕای ڕەوڕەفتەنە — کاتی ڕەو ڕێگا،بگرەو ڕێکەوە

ڕای خەوخەفتنە — کاتی خەو سەرت،دانێ وزوبخەوە

١٩ * * *

ڕا یەخی عەرزە و — ڕایەخی عەرزە،مالێ بڕوانە

پێ خەفی حاسمانە — پێ خەفی هەورو،هەموی حاسمانە

٢٠ * * *

ڕدێنم بەبای — بای واتوندی بێ و،دەوریشی بتەنێ

سەختیش هەڵناقەنێ — سەختەڕدێنی منی،پێ هەڵناقەنێ

٢١ * * *

ڕدێنم لەبارمتەناوە — ڕیشم دانابوە،بارمتەولەگرێو

"" "" — هەرنەمناسی بو،سەرداربویاخێو

٢٢ * * *

ڕدێنم هێنا بۆحاجەتێ — ڕیشم هێناوەو،بۆلات ئەمانەت

"" "" — حیسابی بکەی تۆ،یان هەرزەمانەت

٢٣ * * *

ڕزق خوا دەیگەیەنێ — ڕزقی حیسانیە،خوادەیگەیێنێ

" " تۆش دەبی ئاخر،خۆی بۆبجوڵێنی

* * *

٢٤

ڕزق لەلای خوایە ڕزق وبژیویە،هەرلەسەرخوایە

" " تۆش حەولێ نەدەی،کارت لەدوایە

* * *

٢٥

ڕزق وەك نیسێیە ڕزقە.وەك نیسێی،لەدوای حیسانی

لەدوای پیاوی دەگەڕێ لەشوێنتەوبێوەی،چیشی لێ بزانی

* * *

٢٦

ڕزق هەرئەوەندەنیە خۆڕزقەوڕۆزی،بۆژن وبۆپیاوان

لەبەرچاوان هەرئەوەندەش نیەو،ئی لەبەرچاوان

* * *

٢٧

ڕزقی سوارە هەنەوبارهاتون،ئاوالەوبوا رە

وبۆخۆی پیادە بۆخۆیان پیادە،ڕزقیشیان سوا رە

* * *

٢٨

ڕزقی لەسەرلاقانە بێ خێووکێوی،چی بەرهەڵلانە

" " بژیوییان سوارەو،لەسەرلاقانە

* * *

٢٩

ڕزقی هاری بیری لێ بکەوەو،خۆڕزقی هاری

بۆێ دەباری لەخۆوەهەروا،دێت بۆی دەباری

* * *

٣٠

ڕق زۆرن لەڕێی نیشتیمان،ڕق هەیەوپیرۆز

" " دەیتەنێتەوەو،گشتی تیرەوهۆز

" " ڕق هەیەزۆر ماڵ ،ئاوەدان دەکا

"" "" نەکراویشی هێنند ،بۆ هاسان دەکا

"" "" ڕەنگ وڕوێکی وا ،خۆشی پێ دەدات

"" "" وەدوری دەخات ،لەگشت کارەسات

"" "" وابەتامەزرۆش،ڕێنوێنیێ کانی

"" "" شی دەکاتەوە،هەرچەندی بزانی

"" "" نایەڵی بگرێ ڕێی ،چەوت وهەڵەی

"" "" بۆی دەترازێنێت،گشت داووتەڵەی

"" "" بۆماڵ ویرانیش،ڕق هەیەوزۆرن

"" "" ڕێک وپێك هەموی،نەکوبڵەی بۆرن

"" "" ڕودەداوکاتی ،ڕق نەبی هوشیار

"" "" یالەنێوخێزان،کوژران وکوشتار

٣٥ * * *

ڕوح خۆشەویستە ڕوح خۆشەویستەو،لەئەژمار نایە

"" "" هەربۆهەموکەس،ئەلەم دونیایە

٣٧ * * *

ڕوح دەجێیەکی ڕوح دەجێ یەکی،زۆر قایم دایە

قایم داونایەتەدەرێ دەبوزودەربێ و،چبکەم دەرنایە

٣٨ * * *

ڕوحم بەخرا پی زوڵمەبۆچاکان، بۆفەقیرزوڵمەو،زاڵمی عەفوکەی

عەفوی زاڵمان جورمەبۆپاکان خزمەت بۆزاڵمی،زوڵمەبۆچوکەی

٣٩ * * *

ڕوحێبدە ڕوحێ بدەئیتر،خۆت ڕەزگاردەکەی

"" "" لەڕێگەوشوێنی،زیندوان باردەکەی

٤٠ * * *

ڕوحی دمکوله‌که‌ی کردوه

وه‌ك جادوبازی و،سیحری جوله‌که‌ی
ڕوحی کردوته،نێوئه‌وکوله‌که‌ی

* * *

٤١

ڕوحی هاتۆته‌سه‌ری که‌پۆی
"" ""

ڕوح له‌سه‌ری دمیه‌و،وا ڕا وه‌ستاوه
حالی نه‌ببوم لێی،مردوه‌یان ماوه

* * *

٤٢

ڕوداڕێك له‌زۆرداڕێك به‌کارتره

به‌به‌لگه‌ونسبات،ده‌لێن ڕوداڕێك
به‌کارترنه‌وه‌ك،بۆن بێ زۆرداڕێك

* * *

٤٣

ڕو ده‌نامه‌ردی مه‌که
"" ""

کرده‌وه‌ت بێ وکار،مه‌لێ بابردی
چ بکه‌ی هه‌رمه‌چۆ،ده‌رکی نامه‌ردی

* * *

٤٤

ڕۆژی به‌ده‌ستی به‌نده‌ی بوایه هه‌موکه‌س له‌برسان ده‌مرد؟

ڕۆژی به‌ده‌ستی،تۆی باوبێ پرسان
خه‌لکیش ده‌مردن و،گشتی له‌برسان

* * *

٤٥

ڕۆژی پاییزێ چیان به‌به‌رموه‌نیه

ڕۆژانی پاییزێ ،کورته‌وشه‌وی درێژ
دانیشتن ونوستن،پیاوپێی ده‌بێ گێژ

* * *

٤٦

ڕۆژڕۆژی تۆیه‌و ڕۆژی سه‌گیه

ته‌ماشای ته‌شك و،گیپالێ ئاته‌گی
ڕۆژ ڕۆژی تۆیه‌و،وه‌ك ڕۆژی سه‌گی

* * *

٤٧

ڕۆژگارتۆله ئه‌ستێنه

له‌قسه‌ی پێشینیان،چی لێ مه‌پسێنه
ڕۆژگاری درێژم،تۆله‌ش ئه‌ستێنه

٤٨ * * *

ڕۆژم لەجێگایەکی
خەراپ لێ ئاوابو

لەم جێیەی ناجوان،ڕۆژلێم ئاوابو
زۆربیروفکری،دیش لەدڵمابو

٤٩ * * *

ڕۆژوی بەگوی کردەوە
" "

چۆڵەمەشکێنەت،زۆرجوان بردەوە
گوتیان خۆبەگوی،ڕۆژوی کردەوە

٥٠ * * *

ڕۆژێ دەروێش
بەشەودەروێش

مەجبوربوی ئەگەر،ڕۆژبویەدەروێش
شەوێش دورکەوی،لەدەروێش وێش

٥١ * * *

ڕۆژی ڕوناك بۆتەنبەلان
بۆتەشەوی تاریك

بۆخوێڕوتەنبەل،ئەوڕۆژەڕونە
شەوێکەوتاریك،ڕێ دەرنەچونە

٥٢ * * *

ڕۆژێ سەت چەقوی دروست
دەکا،دەسکی لەئێکیان نانێ

ڕۆژێ سەت چەقوی،دەکاخاڵەمەر
هەموی بێکلك و،بێ گوێ وبێ سەر

٥٣ * * *

ڕۆژێك چاووەچاودەکەوێ
" "

تێی دابێڵەوەو،کێشەت کوا دەوێ
ڕۆژێك هەردەبێ،چاووەچاوکەوێ

٥٤ * * *

ڕۆژێك لەدارە و
چەندڕۆژ،لەخوارە

دەبڵەین ڕۆژێکی،چاکەولەبوارە
بەبێ قسەچەندڕۆژ،هەروالەخوارە

٥٥ * * *

ڕۆژی ماوزۆرن

لەگشتی وەخت و،وەرزودەورانێ

"" ""	ڕۆژی ماوزۆرن و،لەبیرتەکوانێ

* * *

٥٦

ڕۆژی وتم حەوساڵ خەوتم	بەرەبەیانێك،هەرمەستام کەوتم
"" ""	بێقسەوبەبێ باس،حەوساڵان خەوتم

* * *

٥٧

ڕۆستەمی بۆگرتوم	هاتوی لەبەندێ،خەلاست کردوم
"" ""	ڕۆستەمی زا ڵت،دەنابۆگرتوم

* * *

٥٨

ڕوسوریە	ئەوکارەی وا جوان،بەرێسوەت بردوە
"" ""	ڕوسوریەو.کاری،زۆرچاکت کردوە

* * *

٥٩

ڕۆڵەی لەبەردایکی هەڵدەگری	ئەگەر ڕێی هەبی و،نەیبی بەرگری
"" ""	ڕۆڵەی زولەبەر،دایکی هەڵدەگری

* * *

٦٠

ڕۆن ئەگەر زۆربو	ڕۆن ئەگەرزۆربۆ،لاباتووقینگی
قینگی پێ چەوردەکەن	پێی چەوردەکرێ،گەرویش وسینگی

* * *

٦١

ڕۆن بۆهیزە	ڕۆنتان کۆکەوەو،بیکەنێوهیزە
گۆشت بۆدیزە	گۆشت بکرەوبێنە،بیخەنێودیزە

* * *

٦٢

ڕۆنی ڕژاو	ئەومەندەمورەش،بەکەس چانابی
دەکاتەخێری بابی	ڕۆنی ڕژا ودەکات،بەخێری بابی

* * *

٦٣

ڕۆنی کەچەڵی وسەری کەچەڵی	وەرگــرەوڕۆنــی،کـەچـەڵ بــێ بـاســە
"" ""	دەبۆی چەورکەن،ئـەوکـەلـلـەتـاسـە
٦٤	* * *
ڕوومڕونەکەوێ وچاووەچاو	ڕووەڕووچــاویــش،وەچــاوی بـکـــەوێ
"" ""	ڕوێکـی زۆرسـەخـت و،قـایـمی پـێ دەوێ
٦٥	* * *
ڕوی بدەیەی دێتەسەرسەرت	بۆدەورویـەریش،ئـەکـەی هـەرنـەییـەی
"" ""	دێـتـەسـەرسـەرت،زۆری ڕوبـدەییـەی
٦٦	* * *
ڕوی تەگبیرکەرت ڕەشبی	کێ ئـەوتـەکـبیـرەی،بـۆکـردی ڕەبـی
"" ""	وەك بنی مـەنجـەڵ،ڕوی ڕەشبـی ڕەبـی
٦٧	* * *
ڕەپی خۆت بێنەدەرێ	دادەی ڕەپـی خـۆت،زوێکـی بـێنـەدەر
هەتاسستی خۆمی تێ نێم	داخــوا سستی مـنـی،دەیکـەوێتـەسـەر
٦٨	* * *
ڕەحمەت لەئەوکەسەی	ڕەحـمـەت لـەوەی بێ،وا خـۆی دەنـوێنێ
دوان پێك دێنێ	ئـەودونـاحـاڵـێـیـەی،دێـنـێ پـێك دێنێ
٦٩	* * *
ڕەحمەت لەچاکتری	پـیاوی بـەنـێوبـانـگ،قـەتـیـش نـامری
"" ""	باسـەت ڕەحـمـەت بـێت،هـەرلـەچـاتـری
٧٠	* * *
ڕەحمەت لەشیرت	حـەسـانــدوتــمــەوەو،بـەفـکـرویـیـرت
"" ""	عـافــەریـم ڕۆڵــەم،ڕەحـمـەت لـەشـیـرت
٧١	* * *

ڕمز.ڕمزموان دەیخواو
پەزیش پەزەوان

ڕەزکاتێ بگاتێ و،ڕەزوان دێدەیخوا
ڕان وپەزیشمان،پەزوانەودەیخوا

*   *   *

٧٢

ڕەش بۆنی خۆشە
""   ""

ڕەش بۆتی خۆشەو،وەکوریحانەی
بۆن خۆشە وڕەشە،نێوونیشانەی

*   *   *

٧٣

ڕەش بێ وبۆربێ
هەربرازۆربێ

چی ڕەنگێکی هەن،ڕەش بێت وبۆربێ
قەی ناکابابراو،دۆستیشمان زۆربێ

*   *   *

٧٤

ڕەشکەوپێشکەی
خوێندون

لەسەرخۆی زیادی،حیساب کردونە
دەناخۆڕەشکەو،پێشکەی خوێندونە

*   *   *

٧٥

ڕەش هەر،ڕەشە
""   ""

وای بۆدانرا وە،هەرچیکی ڕەشبێ
هەرجوروچی بێ،هەرئەوەی بەشبێ

*   *   *

٧٦

ڕەشی بەرتاوێ
سپی نابێ بەئاوێ

ڕەشێکی ڕەش بیت،بەئاووتاوێ
سپیش نابنەوە،بەسابون ئاوێ

*   *   *

٧٧

ڕەفیقت شەلبی دەبێ
ئەتۆش بشەلی

تۆش دەبی بشەلی،هاوڕێکەت شەل بی
دەندوکی بەگووەو،کێ هاوڕێی قەل بی

*   *   *

٧٨

ئی خۆیەتی
""   ""

ڕەفیقی ناحاڵ،دەستی بیگانە
ڕەفیقی نەکەی،دەبی بەتانە

(١٢) * * *

ڕەفیقی دزی ودۆستی کاروانی

دەبێ سەرشۆڕبی و،لەخۆت بڕوا نی
دەسکیسی دزی بی و،دۆستی کاروا نی

٧٩ * * *

ڕەفیقی وشترێدەبی سەردەرانەی بلیندی هەبێت

دۆستی وشتربی،سەردەرانەکەت
دەبێ بلیندبێت،بەقەت بانەکەت

٨٠ * * *

ڕەقەبەری دومالْ کاول ئەکا

ڕەقەبەرلەنێو،دومالْ ویاچەند
مالْ ویرانێکەو،یادەکرێن بەپەند

٨١ * * *

ڕەمەزانت بەقونێکی خاوێن گرت نۆرەی شەشەکانێیە

زۆرخاوێن بوی پار،یاخۆڕەمزانێ
ئەوسالْ تەکبیرچیە،بۆشەشەوکانێ

یان ""
ڕۆژۆکەت گرتن،هێندجوان وخاوێن
"" ""
بۆشەشی کانێش،هەروای لێ بدوێن

٨٣ * * *

ڕەندی مالْت بۆچیەو گەندی مالْت بەچیە

دەی مالْت بۆچیەو،ئەگەرتۆڕەندی
هەرنابی بت بی و،ئەگەرتۆگەندی

٨٤ * * *

ڕەنگ زەردی خەزان خەتای پایزە

ڕەنگم زەردوەکو،گەلاکەی دارا ن
پاییز دەکەونە،جۆگەوجۆبارا ن

٨٥ * * *

ڕەنگم ببینەوبپرسە حالْم

"" ""
ڕەنگمان ببینەو،بپرسی حالْم
دەیزانی بەیتی،من ودەوری زالْم

* * *

٨٦

ڕەنگ وڕوی پەڕیوە
زەردەوەك نەخۆش،ڕەنگی پڕیوە

"" ""
بەدبەختی ودەردو،مەینەتی دیوە

* * *

٨٧

ڕەنگی زەرد مایەی
ڕنگی زەردمایەی،بێ دەسەلآتیە

بێ دەسەلآتییە
دورلەلەیلامەو،ڕوتی ونەهاتیە

* * *

٨٨

ڕەنگی مردوانی لێ نیشتوە
ڕەنگی مردوانی،لێ نیشتوەودیارە

"" ""
هەرچی بوّی بکرێ،هەرلێی خەسارە

* * *

٨٩

ڕەنگی مێشەو
لەویزەو هازو،هوزی ڕا مێشە

دەنگ گامێشە
بەدەنگ وحۆقەو،حۆقیش گامێشە

* * *

٩٠

ڕەنگی هات دەنگی نەهات
دیتم وپەیدابوو،زۆرجوانیش ڕەنگی

"" ""
چی کردوکراندم،نەهات خۆدەنگی

* * *

٩١

ڕەوێ
ڕەودەباوهەروا،چەق ولوریەتی

دەبا
نیزێك نابێ وهەر،بۆڕێی دوریەتی

* * *

٩٢

ڕێزلە پەندی پێشینیان بگرن
ڕێز بگرن ئەلەو،پەندەجوانانە

"" ""
ڕێزلەپێشینیان گرتن دانانە

* * *

٩٣

ڕیش درێژدەبێ بەهۆست
ڕیش درێژدەبێ،زۆربەبەندوهۆست

قەت دوژمن نابێ بەدۆست — بەلام خۆدوژمن،قەت نابێ بەدۆست

* * *

٩٤

ریش ومێزەرزۆر جاران — زۆرجاربەریش و ،مێزەروپشتێن

خەلکیان هەلخەلەتاندوە — لادراون لەرێ،فەقێرومسکێن

* * *

٩٥

ریشی تەمەعکار — هەرواگوترا وەو،جارێك ناسەت جار

بەکونگی موفلیس — بەکونگی موفلیس،ریشی تەمەعکار

* * *

٩٦

رێگاوشوێنی لەبیر چۆتەوە — رێگاوشوێنی خوێ،لەبیرچۆتەوە

"" "" — دەلەی لەبانی،ژێربەربۆتەوە

* * *

٩٧

رێگای خۆی ون ناکا — ونی ناکاقەت،رێگاوشوێنی خۆی

"" "" — تۆش سەری نیری،دەبی راگری بۆی

* * *

٩٨

رێگای دور دەرمان نیە — باری خۆت داگرە،هەرلێرەکانە

"" "" — کێ دەلێ رێی دور،بۆتۆدەرمانە

یان "" — زۆرهیلاك دەبی،دەبلێ بم بورە

"" "" — بۆچمادەرمانن،ئەورێگا دورە

* * *

١٠٠

رێگای دوروباری قورس — دەبێ بی پێوم،ئەم رێگای دورم

"" "" — باریشم قورسەو،دەچم مەجبورم

* * *

١٠١

رێگای دنیان نەدەدا — رێی نەبوتابێ،بۆدێی ونیوشاری

لەماڵە کوێخای دەپرسی دەیگوت من دەچمێ،ماڵی موختاری

* * *

١٠٢

ڕێگای ڕاست ون نابێ ڕاستی هۆی ڕەزا و،ڕەحمەتی خوایە

" " نەمدی کەس ون بێ،ئەم ڕۆو لەدوایە

* * *

١٠٣

ڕێگای کاری خەراپ دەپێش ڕێی کاری ناحەز،لەپێش ڕودا نی

ڕودانی دابگری زانایانەیە بتوانی بیگری،دەڵێم لێ زا نی

* * *

١٠٤

ڕێم نیەسەری خۆم بخورێنم ڕێم نیەسەری خۆم،جارێك بخورێنم

" " خوایاربێ پاشان،چی ویست بۆی دێنم

* * *

١٠٥

ڕێنوێنی بۆکاری چاك هەرکەس بی هەوێ،بێت وبکاچاکە

بۆخۆی چاکەیە ڕێنوێنێکەی هەر،بۆپیاوی چاکە

* * *

١٠٥

ڕێنوێنی دوژمن بەدڵ بسپێرەو ڕێنوێنی دوژمن،بەدڵی بسپێرە

بەلام تۆئاخرخۆێی لێ ببوێرە بەلام لەورێگەی،تۆخۆبوێرە

* * *

١٠٦

ڕێوی بۆخۆی جێی نەدەبۆوە مام ڕێوی لەکون،جێگای نەببۆوە

قانگەلاشکی وەدوای خۆدەدا قانگەلاشکیشی،هێنابەخۆوە

* * *

١٠٧

ڕێوی بەفێڵ ڕێوی بەفێل و،دەهۆی ناگیرێ

ناگیرێ لەشتی دیکانەی،لێ بکەی تەکبیرێ

* * *

١٠٨

ڕێوی بەقاچ وقولی خۆی	بـەقـاچ وقـولـی خـۆی،زۆرجـاریش ڕیـێوی
بەتەڵەی ومدەبی	پـیـێوەبـوەوتـەڵـەی،لـیێ بـوەبـەخـێوی
١٠٩	* * *
ڕێوی دمی نەدەگەیشتەقۆرەی	ڕیـێ نـەبـورێـویـن،تـریێ بـیـێنی بخـوا
دەیگوت ترشە	دەیگـوت زۆرترشـە،خۆنـاخـوریێ بـەخـوا
١١٠	* * *
ڕێوی ڕەشم بە پیرەوەهاتوە	هـات بـەپـیـرمـەوەو،ڕیـێـویـێکـی وارەش
"" ""	بـاشـەزیـاددەبیێ،ئـەوجارنـانـی مـەش
١١١	* * *
ڕێویکی گەڕاو لە	ڕیـێـویـێك گـەڕابـی،لـەوشـاخ وبـسـتـو
شێریکی نستو چاترە	ئـەوزۆرزانـترەو،لـەشـیـێری نـسـتـو
١١٢	* * *
ڕێوی هەرومرزەی	ڕەنـگـی دەگـۆڕیـت،هـەروەرزەیێ ڕیـێوی
ڕەنگێکی دەگۆڕیێ	کـیێ وەکـوڕیـێـویـەو،بـیـێت لـیـێی بپـیـێوی
١١٣	* * *

پیتی (زێ)

زێ بەزاروزمان،زکری وەسفی تۆ

ڕۆژێوشەوانیش،گرتومن وەستۆ

*   *   *

١

زاخاوی کرد	چی لەپێشی بوو، یەك جێ وەلای برد
"" ""	هیچی پێ نەهێشت،هەرزا خاوی کرد

*   *   *

٢

زاریەهاوارە	هێندزۆربلێیەو،زا ریەهاوا رە
"" ""	چی بزانی بلاوەو،لەنێو ئەوشارە

*   *   *

٣

زارم	زارم ودڵ ئیمڕۆو،پڕلەخوێن بونە
پڕلەخوێنە	بۆگرتنەوەی وان،ڕێ دەرنەچونە

*   *   *

٤

زارم گوتی ها،زگم گوتی کوا	زا رهاوا ری ودا د،هاوەربگرن لێم
"" ""	زگ دەیگوت کوانێ،چت بۆەداوتن پێم

*   *   *

٥

زاروگوێ .کە پۆوچاو	زاربۆخواردنەو،گوێش بۆبیستنە
"" ""	کەپۆبۆن دەکاو،چاوبۆدیتنە

*   *   *

٦

زاری پڕبولەئاو	وەك ئاوی ترشی،یابلەین ترشاو
"" ""	هەردیتی وزا ری،پڕپڕبولەئاو

*   *   *

٧

زاری دۆشاوە	زا روکەلیمەی،شیرنە وپارا وە
"" ""	ڕا ستی خۆدەڵەی،ماست ودۆشاوە

٨ * * *

زاری سەی ئەگەرپێت خۆش بێ،زاری سەی بدروی
بە پاروی دەبەستری بۆی باوێ پەلکێک،نان دەناپاروی

٩ * * *

زاری گورگیان دەنیێو دالأش و،کوندیان خستومە
لێ بەستوم زاری گورگیشیان،توندلێ بەستومە

١٠ * * *

زاری نەیاری خۆ خۆدمی نەیاریت،بسیهارۆژوێنی
. ونێ خۆت نیەبیقوچێنی ·ونگی خۆت نیەو،توندبیقوچێنی

١١ * * *

زاری هیزەی وەکو پێشوترەو،خۆی گرتۆتەوە
لستۆتەوە خۆزاری هیزەی،چوەلستۆتەوە

١٢ * * *

زاڵم ببیتە پرد زاڵم پردیش بێ،تۆپیێ دامەڕۆ
بەسەری دامەڕۆ فیلێك یان حیلێك،تێی دایادرۆ

١٣ * * *

زاڵم زۆردارت دەك زاڵم یاخوا،بۆت بێ زەواڵێك
بـــۆبـــێ نەتمێنێ توك و،وپەڕوهیچ باڵێك

١٤ * * *

زاڵم سا له زاڵمی زۆرداریەو،سالم دەمێنێ
"" "" هەزارلەدەستیان،كزدادەمێنێ

١٥ * * *

زاڵمیش زۆرداری زاڵمیش زۆرداری،ئاخری بۆهەردێ

بۆهەردێ	تاسەرلێی ناخواو،دردی بەسەردێ

*   *   *

١٦

زامن یادەست بەیەخەیە	کێ بەرعۆدەبێ،کابرای عۆدەدار
یادەست بەکیسە	بیدات یان دەبێ،بخر یتەژێردار

*   *   *

١٧

زامیش ئەکاو	هاتوەزامیشمان،ئەکاوبریندا ر
تیماریش ئەکا	جادوای وی دێت بۆ،تیماروديدا ر

*   *   *

١٨

زانادرەنگ درەنگ دەخۆن و	زاناکان دەخۆن،درەنگانێکی
عابیدزۆرکەم ؟	عابیدزۆرکەم و،نیوەنانێکی
زاهید تاحدودی توانای،	زاهید تائاخری و،دەرنەچی گیانی
لاوەکان تادەتوانن و،	لاوتادەتوانی و،بانەبێ زیانی
پیریش هەتا ئارەقە	پیریش تائارەق،شەلاّ لی دەکات
شەلاّیان دەکات،	چی بیروفکرەو،یان چی لێ دەکات

*   *   *

٢١

زانالەگەلْ نەزانێکی کەوتەکێشەی	نەزان کێشەی بێ،لەگەلْ زانایەك
چاوی حورمەتیت لێ نەبی	نابینرێت لەوی،شەرم وحەیایەك

*   *   *

٢٢

زاوا	وەك زاوامآکیەو،هەراوهوریایە
ماکە	بەهاردوائی هات،ئەودوایی نایە

*   *   *

٢٣

زاوای سەپانی	پێی دەگوت زاوای،سەپانی شێخی
شێخی	ئەودە بابزانیت،کاریش رێك بێخی

٢٤ * * *

زاهیروباتینی یەکە
زاهـیـروبـاتـیـن،یـادڵ ودەرونـی
"" ""
هـەریـەك حـیـسابـن و،بـون ونـەبـونـی

٢٥ * * *

زراوت
لـەت بـکـرێ دەبـی،هـەربـەقـەت دوی وی
نەچی
بـۆچـی زراوت چـوەو،هـەرلـێـی تـۆقـی وی

٣٦ * * *

زستان بۆشەوێکیش بێ
زستـان كـاتی خـۆی،بـاهـەربـۆشـەوێـك
کاری خۆی هەردەکا
كاری خـۆی دەكـا،لـەخـەوبـێ ورەوێـك
یان ""
لـێ زانـەو كـاریـش،ڕێـك وپـێـك دەكـا
"" ""
زستان شـەوێك بێ و،كـاری خـۆی دەكـا

٢٨ * * *

زستان بیهەوێ خەڵکی بکاقڕ
زستـان بـیـهـەوێ،ئـەوخـەڵـكـەی قـڕكـا
شەوێساوڕۆژیش هەوری پڕ
بـەشـەوسـەیـاقـەو،ڕۆژهـەوری پـڕ كـا

٢٩ * * *

زستان سەرهەڵوەشێن بێ
واخـۆشـەوزسـتـان،سەرهـەڵـوەشـێـنـی
وکلك هەڵوەشێن نەبی
كـلـكـی لـەئـاخـری،هـەڵـنـەسـوڕێـنـی
یان ""
سـەرهـەڵـوەشـانـدنـی،زسـتـانـێ جـوانـە
"" ""
كـلـكـی هـەڵـسـوڕانـد،قـاتـی وقـڕانـە

٣١ * * *

زگان دەکا
زگـان هـەردەكـاو،لـێ نـەوەسـتـاوە
"" ""
پـاشـەبـەرەم كـوا،هـیـوام بـەومـاوە

٣٢ * * *

زگ پری — زگ پـرکـۆش بـەتـاڵ،گـەلـێك مـەنـشـورە
کۆش خاڵی — دیـتـراوەوهــەروەك،ئـەورۆش دەسـتـورە

* * *

٣٣

زگ توشەی هەڵناگریْ — تـێـشوی هـەڵـنـاگـری،ئـەوزگــەی بـرسـی
"" "" — هـەرخـۆی تـێـردەکـاو،لـەچی دەپـرسـی

* * *

٣٤

زگی برسی خوای ناناسی — زگ بـرسـی ومـوحـتـاج،هـەرخـوانـانـاسـن
"" "" — لـەتـاونـەبــونـیـان،واگــێـژوکـاسـن

* * *

٣٥

زگی پڕن لەقسە — پـڕپـڕبـونـەزگـی،لـەقــسـەوگـوفـتـوگـۆ
"" "" — نـایـان درکـێـنـیـت،نـازانـم دەی بـۆ

* * *

٣٦

زگێك بخواساواریْ — ئــەوزگــەی دەخـوا،ئـیـشـکـەسـاوا ریْ
دەبیْ بکاهاواریْ — دایـمـەش دەبـیْ بـکـات،ڕۆڕۆوهــاوا ریْ

* * *

٣٧

زمان — ئـەمـان لـەدەسـتـت ،سـەت ئـەمـانـەزمـان
ئامان — هـەمـوت هـەردەردن،بـۆنـیـتـن دەرمـان

* * *

٣٨

زمان بەلاَی — زمــان بــۆیــەلاَی،ســەروەکـی بـرایـە
سەری برایە — چی لـەوەی چـاتـریـش،لـەدەسـتـی نـایـە
یان "" — زمــان بــرای ســەر،وەك دیــاری کــراوە
"" "" — هـیـچ هـۆی دیـکانـەی،لیْ جـویْ نـەکـراوە

* * *

٤٠

زمان لێ گەڕێ سەرسەلامەتە

نابی بڵەی ئەوەش،وەك عەلامەتە
زمان لێم گەڕێت،سەرسەلامەتە

* * *

٤١

زمانیان پێ کێشاوە

هاتن وبردنەوەو،بەئەوسورەتاوە
دەی بۆچی زمانیان،وا پێ کێشاوە

* * *

٤٢

زمانی بلوێری شەیتانیە

ئەوەزمانی وەك،بلوێری شەیتان
شارەزان لەگشت ،ئەزیلەوبەیتان

* * *

٤٣

زمانی خەڵکی قەڵەمی خوایە

زۆرجارگوتراوەو،بەڵێ هەروایە
زمانی خەڵکیەو،نوسراوەی خوایە

* * *

٤٤

زمانی دەزاری دانیە
"" ""

وەك هەڵەوەیتەو،ئەوجورانەنیە
لەزاری زمانی،بۆکارانەنیە

* * *

٤٥

زمانی من لەخۆت مەکەوە

مەیکەوەوزمانی،من ئەوجارلەخۆت
دەنازۆر زەریش،لەڕێنەدێن بۆت

* * *

٤٦

زووپچیەسەرێ زودێیەوەخوارێ
"" **یان**
"" ""

بیرکەوەوهێندە،خۆت هەڵمەکێشە
هاتنەوەخوارێت،هەرزۆرلەپێشە
وازوپچیەسەرێ و،واش بەهاسانی
دێیەوەخوارێ و،خۆشت نازانی

* * *

٤٨

زوخاوی پێ هەڵێناوم
"" ""

پێت وابوهەرتۆی،دەتگوت سوتاوم
دەردێکەوزوخاو،پێی هەڵێ ناوم

* * *

٤٩

زۆربەئێکان نابن خەنی
یەك بەزۆران دەبی خەنی

ئێکێك ناتوانی،زۆران خەنی بکات
زۆردەتوانن دوو،ئێکێ خەنی بکات

* * *

٥٠

زۆربێشەرم وروهەڵماڵاوە
"" ""

لەچوختی ودوپەل،کەتوتەواوە
چەندەبێ شەرم و،روهەڵمەلاوە

* * *

٥١

زۆربێ وبۆربێ
"" ""

چی ویستت ئاوا،بابەردەشۆربی
ئەوەفایدەی نیە،هەرزۆروبۆربی

* * *

٥٢

زۆرداردەستێنی و
بێعاریش دەیخوا

زۆردا رەوبەزۆر،دێ لێودەستێنێ
بێعاردێ دەیخوا و،نێوبۆی دەمێنێ

* * *

٥٣

زۆر.روبدیەمیوانی
دەبێتەخانەخوێ

نابێ هێنندەش رو،بدەی بەمیوانی
یان بەخانەخوێی،تۆلێ بروانی

* * *

٥٤

زۆرگوتن قورئان خۆشە
"" ""

ئەوەی بێ دەنگ کەی،واعەیبی پۆشە
دەڵێن زۆرگوتنیش،قورئان بێ خۆشە

* * *

٥٥

زۆری ڕۆیومو
کەمی ماوە

خۆتی بۆراگرەو،بەدەم خەتاوە
زۆری ڕۆیشتوەو،ئێ کەمەوماوە

٥٦ * * *

زۆرم سەری خۆم پێت بڵێم ئەلەم،دیوونەم دیوە
بەتاشین دیوە بەتاشین سەری،خۆمم زۆردیوە

٥٧ * * *

زۆرم نیەو هاتومەوبەلام،نەك بەزۆردا ری
نازم هەیە هەرچی بێ دیاری،یابەنازدا ری

٥٨ * * *

زۆرم هەورازو رێم کەوتوتەهەو،را زونشێوان
نەشێودیون هاویژراومەنێوو،درنج ودیوان

٥٩ * * *

زوڕناچی بی و زوڕناچی بێت و،بۆکوڕی بکاشایی
سوری بۆکوڕی بکا چۆن رازانەوەی،پێی دێکۆتایی

٦٠ * * *

زوڕنای بێعارێی بەرزەمیش نابێ،بەقسەویاسەهوو
لێ داوە زوڕنای بێعاریەی،لێداوەوەهوو

٦١ * * *

زوڕنایەبدەیەدەست ناشی زوڕنایەبدەیە،دەستی نەزانی
فودەلای سەلکی دەکات فودەکاتەئەو،سەری فرەوانی

٦٢ * * *

زۆرنەماشاخان دەربێنم جاچۆن لەوکارەی،سەرم دەربێنم
"" "" هێندەی نەماهەر،شاخان دەربێنم

٦٣ * * *

زۆرەملی مەچوەنێوهەموو،کێشەوهەرایە

مل شکانی بەدواوە	مل شکان لەدوای،زۆرەملی دایە
٦٤	* * *
زۆری چووەو	وەك تۆش ئاگادار،ببوم لەوناوە
کەمی ماوە	خۆراگرەو زۆری،چوەوکەمی ماوە
٦٥	* * *
زۆری دەرك بە	هێندێکی لەبیر،خۆی بردونەوە
قونێ کردونەوە	دەرکی بەقونێ،زۆرکردونەوە
٦٦	* * *
زۆری دەرێسی	ئەگەرتۆمەروا،دەی زۆری برێسی
"" ""	ناخورێ‌هەنگوین و،شەکریشی برێسی
٦٧	* * *
زۆری لەسەر	رۆیشت لەسەردا،بێ فکروخەمی
کەمی دانێ	تازۆری دابنێت،بستێ نێ کەمی
٦٨	* * *
زوڵم لەزاڵمی عەداڵەتە	زوڵمەو لەزاڵمیش،چۆن عەداڵەتە
"" ""	وەرزێرلەبەرپێی،هەموی لەت لەتە
٦٩	* * *
زوڵمیش ئەندازەی هەیە	دەزانم خۆتۆش،بەقات پێی هەیە
"" ""	باشەدەی زوڵمیش،ئەندازەهەیە
٧٠	* * *
رەحمەت	رەحمەت بەرەحمەت،بۆتۆپێك نایەن
بەرەحمەت	کەوتونەنێوان،ئەوەی لەدوایەن
٧١	* * *

زەڕونیوەزەڕ	ئەویش دەیفەرموو،زەڕونیوەزەڕ
"" ""	وەکێکن لەلای،پیاوی کوێروکەڕ
٧٢	* * *
زەڕەر لەنیوەش	بامن پێت بڵێم،حاڵی کریێ باشە
وەگەڕێ‌هەرباشە	زەرەرلەنیوەش،ڕا وەستێ باشە
یان ""	زەرەرلەنیوەش،باجوێ کرێتەوە
"" ""	باشەدەی هێندەش،بۆن تێ کرێتەوە
٧٤	* * *
زەرەری بۆمێروش نیە	ئاوابارهاتوەو،یان واخوڵقاوە
"" ""	بەمێروش زەڕی،نەبوەلەوتاوە
٧٥	* * *
زەڕینی هەیەو	دەیگوت حیلەحیل،زەڕینی هەیە
پەڕینی نیە	ناپەڕێ وئاخۆڕیش،دڕینی هەیە
٧٦	* * *
زەمانەبتکابەمەردی مەیدان	بتکابەمەردی،مەیدانێ زەمان
پشتت لەعەرزێ‌دەدابێ گومان	پشتت لەعەرزێ،دەدابێ ئەمان
٧٧	* * *
زەمانی تەقیانوسێ	دەوری تەقیانوس،یانەئەولاتر
"" ""	پێم خۆشەبیلێ،کەبزانی چاتر
٧٨	* * *
زەمانی عیساو	خۆزیازەمان باو،عیساوموسابا
موسایان نیەو	ڕوڕەشی لەودوەن،پێوەنوسابا
٧٩	* * *

زەماوەندەزۆری زۆرێ
شۆرباوروتەو
قاچکی مەرێ
بۆکوێ دەچی خوابت گرێ

ئەوزەماوەندەی،دەی زۆرێ زۆرێ
شۆرباوێکی روت،چەندقاچکی مەرێ
لەئەوخێروبێرەی،چاوپۆشی لێ بکە
تۆبۆکوێ ئەچی و،دەك خوابتگرێ

* * *

٨١

زەماوەندی هەیت وهوتە
گۆشتی نیەو،شۆرباوروتە

شایی وزەماوەند،هەرهەیت وهوتە
گۆشتی تێدانیەو،ئاوروت وقوتە

* * *

٨٢

زەندەقی چووە
"" ""

زەندەقی چوبوو،هێندەش ترساوە
بەغاردان هەلات،هەرنەشگیرساوە

* * *

٨٣

زەنگی بێعارێیان
دەبەرکردوە

هەر بەوگەلالەی،خۆی سەروبەرکرد
زەنگی بێ عاریەی،هێنادەبەرکرد

* * *

٨٤

زێدەپاروی دەوێ
"" ""

وایان فێرکردوەو،بەتایبەت شەوێ
زێدەپاروەکەی،پێش نوستنێ دەوێ

* * *

٨٥

زێر ئەگەڕخۆی پاکە
چ ئیحتیاج بەخاکە

زێرئەگەربۆخۆی،خاوێن وپاکە
چ ئیحتیاجێکیان،بەئاووخاکە

* * *

٨٦

زێرچوکەو
بەلام قیمەتی گرانە

زێربۆخۆی چوکەو،قیمەتی گرانە
پێك هاتن وجوربون،نەکران وکرانە

* * *

٨٧

زێڕم داومو	چۆم دام زێڕی سور،بەلاّم پێ کڕیوە
بەلاّم خڕیوە	توانـاونەشیاویم،لەخۆش بڕیوە
٨٨	* * *
زیرەی بۆکرمانێ بەرێ	ئەمیش پێی نەڵێم،بۆخۆی دەیزانێ
"" ""	وەك ئەوەی زیرەی،بریەکرمانێ
٨٩	* * *
زێڕی سور	مام بالّولّ بێ ژن و،بێ مالّم ورەبەن
یان زێوی سپی	توخواتەکبیرێ،خاسمان بۆبکەوە
دەنابکشەوە	زێوی سپی وزێڕی،سوربێنەودەنا
بارگینم لوشکت لێ دەدا	بارگینم لوشکان،دا وێ دورکەوە
٩١	* * *
زێڕی لەسەر	داینێ سەرپۆلاّی،زێڕی یاپولّی
پۆلاّی دانێی نەرمی دەکا	بۆت نەرم وشل کا،زۆربەماقولّی
٩٢	* * *
زیندان بێ ومەیدان	کاری پێشوش هەلّ،ناوەشێنمەوە
دەگەلّت دەمێنمەوە	زیندان بێ ومەیدان،بۆی دەمێنمەوە
٩٣	* * *
زیندەخەونە	زیندەخەونەوەك،خۆت دروستی کەی
"" ""	وەك ڕاستیەپەلەو،هەلی لێ نەکەی
٩٤	* * *

بیتی (ژ ێ)

ژێ مەرجەولەگشت،ژیان وژینەکەم

ڕێزوگەورەییت، لەدڵی دەرنەکەم

* * *

١

ژاژیش ناکابڵێ ژا ژیش ناکا بڵێ،ئەمنیش لەزۆرم

ئەمنیش پێخۆرم وەك کەرەولۆرك و،پەنیر پێ خۆرم

* * *

٢

ژاندویانە هێندیان هێناوبرد،بەینی ئەدوا نە

"" "" چۆنیان مەشکەژا ند،وا ژا ندویانە

* * *

٣

ژاکاوە ئەوسورەگوڵەی نێو، باغی سەیداوە

"" "" سورسورەو دەڵەی ،خوێنی تێزاوە

"" "" چۆن خۆی لێ بواردوە،باغەوانەکەی

"" "" وامێندەسیس بوەو ،کزەوژاکاوە

* * *

٥

ژنان ئاقلیان دەڵێن ژن ئاقڵیان،دەکۆشێ دا یە

دەکۆشێدایە مەستێ لێی دەڕژێ،جابەزمەوکایە

* * *

٦

ژنان بدەبەژن مردوان ژن بێنەوبەرە،بدەژن مردوا ن

گای بدەبەگامردوان گاجوتت هەیە،بیدەگامردوا ن

* * *

٧

ژن ئارەزوی بۆپیاوژن وەکوو،هیوا وئارەزوە

پیاویە درەنگ هەڵدەستێ و،دیسان دەڵێن زوە

* * *

٨

ژن بریانە
ماڵ سیروانە

ژنــێـك بــریــانــەو،وا لــێـی بــڕوا نــە
ژنیش هـەن وێـنـەی،بـەحری سیروا نـە

* * *

٩

ژن بڕیکی ژانە
سێڵ ودۆڵە نانە

ژنـەو بـڕیـکـی ژا ن،یـاهـەربـریـانــە
وەکـوکـەرسـتـەی،سـێـڵ دۆڵـەنـانــە

* * *

١٠

ژن بناسەوکارگەری
"" ""

ژنـــان تۆبـنـاســە،وێـنـەی کـرێ کــار
زۆری دەکـێـشـێ ،تـادەکـرێ بـەربـار

* * *

١١

ژن بۆمێردی وەفای نەبێ
بۆکەس وفای نابێ

ژن بـۆمـێـردەکـەی،خـۆی وەفــای نـەبـێ
بـۆبـێـگـانـەوکـێ،چـۆن وەفــای دەبـێ

* * *

١٢

ژن بۆنانی مێردی ناکا
"" ""

ژن شـونـاکـابـۆ،خـوا ردنـەوەوخـوا ردن
بـۆژیـانـی دوا ڕۆژ،خـۆشـی ڕا بــوا ردن

* * *

١٣

ژن بەبەڵێن
ئەدرێ بەشوو

ژن هـەربـەوەعـدەو،بـەڵێن بـوپـێـشـوو
پـرس وڕا کـەم بـوو،ئـەشیـان دابـەشـوو

* * *

١٤

ژن بەبێکەسی هاردەبێ
"" ""

ژن بـەبـێ کـەسـی و،بـەحـوڕی وبێخێوی
هـاردەبێ وبـەڕبـەی،کەس کەس نـاپێوی

* * *

١٥

ژن بە پیاو
کەوتوە

قـەرمـویـانـەژنـیـش،کـەوتــوەبـەپـیـاوی
لــەچـاکـی وخـەراپ،شـیـاوونـەشـیـاوی

* * *

١٦

ژن بەتۆرانێ سوك دەبێ

ژن بەتورا نێ،سوك وچروك دەبێ
دانیشیت لەماڵ،ڕۆژوبوك دەبێ

* * *

١٧

ژن بەتەریزەو کەربەنەقیزە

ژن بیحاملێنی و،بیکوتەتەریزەی
کەرڕێ دانەگری،فەرمونەقیزەی

* * *

١٨

ژن بەچەنگێك کولکەوکاڵ نابێتەژن

بەسەرێیوەبوو،چەنگێك کولکەوکاڵ
بۆژن نابێ وتۆ،پێی نەسپێری ماڵ

* * *

١٩

ژن بەرکێفە
"" ""

ژنیش بەرکێفەو،دەڵێن بۆپیاوی
مەردبەخۆراگرەو،بەجوان وشیاوی

* * *

٢٠

ژن بەرەنگاریٚ مێردی بکا.ماڵ تێك دەچێ

ژن لەقسەی مێردی،دیت ڕاوەستاوە
وابزانەوماڵیان،تێکچوەورماوە

* * *

٢١

ژن بەشی هەموکەسە

فەرقی نیەزۆرپیاو،هەربێ کەسێکە
ژن بەشی گشت کەس،یاناکەسێکە

* * *

٢٢

ژن تا منداڵی دەبێ‌لەماڵە مێردی بیگانەیە

تاکونەوڕۆژەی،ژن نەیبێ منداڵ
خۆی پێ میوا نە،نەکوخاوەن ماڵ

* * *

٢٣

ژنت بمری،ژن خوشك

کاتێ ژنت مرد،هەتبێ ژن خۆشکێ

لەجێیەتی	یەقین ئەوچاترەو،زۆرلەبن پشکێ
٢٤	* * *
ژن تەرازوی	ژن وەك تەرا زوی،ژیانی نێومالە
ژیانە	ڕاست ودروست بێ،پیاوبێ خەیالە
٢٥	* * *
ژن دامێنێ خۆی لێ دوژمنە	تەشك ودامێنی،خۆی لێ دوژمنە
"" ""	ون بێت وبەرچاو ،یالەوقوژبنە
یان ""	ژن لێی دوژمنن،تەشك ودامێنی
"" ""	چی بێ ئەوقەدری،پێشوی نامێنی
٢٧	* * *
ژن ڕەسەنیان	ژن ڕەسەنیان قەت،نەبوەوخۆنابێ
نیە	ئەگەربێ ودەبێ،دونیاش خەرا بێ
٢٨	* * *
نی خۆیەتی	ژن سەنگ وساللار،هەرچی كاركەرۆ
"" ""	كەرچوست وچالاك،هەرچی باربەرۆ
(١٢)	* * *
ژن قسەی پێ ناشارێتەوە	ژن قسەوعەیبەی،ناشارێتەوە
"" ""	چی بێ وەك دەرسێ،هەردەیلێتەوە
٢٩	* * *
ژن كوشتن وبرینی	كێ هەی پێت وایە،زۆریش زۆرزا نە
ڕۆیشتنە	كوشت وبرینێ ژنان،ڕۆینەوتۆرا نە
٣٠	* * *
ژن كەیفی لێ بی مێردی	ژن كەیفی لێ بی،بەكردوكرا وا ن

دەکاتە پیاوی نێوپیاوان	مێردی دەکاتە،پیاولەنێوپیاوا ن

* * *

٣١

ژن لەگەڵ مێردی نەسازێن	ژن لەگەڵ مێردی،کەوتەدندوکە
رۆژێك لێك دەترازێن	ماڵی بۆچۆل کەو،خێرابەزوکە
یان ""	ژن ومێردئەگەر،وێگرانەسازێن
"" ""	ئاخرێکەی رۆژێك،هەرلێك دەترازێن

* * *

٣٣

ژن لەماڵەمێردی رازی بێ	لەماڵ مێردەکەی،ژن کەرازی بێ
بەهەمو شتێکی رازیە	نابێ قەت لەهیچ،شت نەرازی بێ

* * *

٣٤

ژن لەمشکی دەترسێ.	ژن لەمشك مشکیش،لەپشی دەترسێ
مشك لە پشی. پشی لەسەگی	پشی لەسەی سەگ لە،پیاوی دەترسێ
.سەگ لە پیاوی	پیاویش لەژنیَجا،بۆم لێك جویَکەوە
و. پیاویش لەژنیَدەترسێ	ئاخریەوپیاویش،لەژنیَ دەترسێ

* * *

٣٦

ژن لەهەژاری	ژن لەبەرموحتا،جیان وهەژا ری
پیاولەنەداری	پیاویش بەدبەختی و،روت ونەدا ری

* * *

٣٧

ژنم بۆشەویکی	دابێ ئەورۆبێ و،یاقەدیمی وزوا ن
نەهێناوە	خۆژنم نەهێنا،بۆشەوێکی ودوا ن

* * *

٣٨

ژنم دەوێ، هەرنێستام دەوێ	من کەژنم دەوێ،هەرئێستام دەوێ
"" ""	ناخافلێم یابلەی،بۆسبحەی شەوێ

٣٩ * * *

ژن مێردی ئێی ڕازی بی هەرژنێ مێردی،کەکردیەگەورە
کەس پێی تێك ناچی کەس پێی تێك ناچی،ئەوداب ودەورە

٤٠ * * *

ژن مێردی نەیهەوێ هەرژنێ ئەگەر،مێردی نەیهەوێ
لەماڵێ دەبێ دەرکەوێ بەقین لەوماڵەی،دەبێ دەرکەوێ

٤١ * * *

ژن نانی ئیشکی دەیەی ژن دەڵێ نانی،ئیشکم چەنگ کەوێ
نەگۆشت وپلاوی دەگەڵ هەوێ نەپلاووگۆشتم،بیت لەکن هەوێ

٤٢ * * *

ژن نیەوژانە توش بۆم وکردمیە،گاڵتەی زەمانە
" " دەی خۆوەژن نیەو،هەربرك وژا نە

٤٣ * * *

ژن وددان خۆشی دونیان ئەو،ژنەی گەرژن بێ
خۆشی دونیانە ئاواتمەوتاهەم،ئی وام لەکن بێ

٤٤ * * *

ژن وژیان خۆشی دونیاوژین،هەرژن وددا نە
" " چارەت پێ نەکران،جوێبون کێشانە

٤٥ * * *

ژن وماڵیان گوتوە دەڵێن ژن وماڵ،هەروا گوترا وە
" " قەدیم تائەورۆ، لەورۆش بەدوا وە

٤٦ * * *

ژنەتیوە ئەرێ ژنەتیوەی،زۆربلێی گەڕۆڵ

"" "" کەلـلاریێك وەسەر،کەی لـەمشکی وخـۆڵ

* * *

٤٧

ژنەکەم باژنیکی جوان بێ تـۆخـواباژنـەکـەم،ژنـێکـی جـوان بـێ

باکراسەکەی لەجاوبێ بـاکـراسیـشی هـەر،جاووکـەتـان بـێ

* * *

٤٨

ژنی پاك لەدونیاکەمە دەڵـێـن ژنـی پـاك،لـە دونـیاتـەوا و

"" "" کـەمـەویـاهـەنـە،نـایـەن بۆبـەرچـاو

* * *

٤٩

ژنی تازەژنی کۆنەی چوژنـێکی تـازەی،هـێنـامـام بـاوا ن

کردەگوێرەوان ئـەوژنـەکـەی کـۆنـی،زوکـردبـەگـاوا ن

* * *

٥٠

ژنی تەلاق دابوودەیگوت ژنـەی تـەلاق دا و،پـێی دەگوت ئـەوجار

جاومرەحەزنێم لێ بکە بێی حـەزم لێ بکـەی،دەتبەم بۆنێوشار

* * *

٥١

ژنی جوان ژنـی جـوان بـەشـی،کـەچـەڵـیـەومـەلان

بەشی کەچەلانە ژنـی واش هـەیـەو،دەردن.زۆریـەلان

* * *

٥٢

ژنی چاك ژنـی چـاك کـێـوەو،هـەروەك قـەلایـە

قەلایەکی قایمە ژن خـەراپ بـێ وەك،دەردەو بـەلایـە

* * *

٥٣

ژنی چاك لەبرای چاکترە ژن چـاك بێ ودەڵـێـن،چاکـتـرەلـەبـرا

"" "" هـیـچ سـەرەدەریم،بـۆلـێ دەرنـەکـرا

* * *

٥٤

ژنی خەراپ تۆقی نەحلەتە
دەلەستۆی پیاوێ کراوە

ژن خەراپ بێ هەر،لەسەردونیایە
وەك تۆقی شەیتان،دەملی مەدایە

* * *

٥٥

ژنی خەراپ
منداڵی ڕەسەنی نابێ

ژنێك شرودرەو،یاهەرخەرابێ
منداڵ ڕەسەن یا،باشی لێ نابێ

* * *

٥٦

ژنی زمان درێژ
چارەی نایە

ژن زمانی درێژ،یان بێ حەیایە
بەهیچ کەس چارەی،نەهاتوەونایە

* * *

٥٧

ژنی شەرمێون شارێکی دێنێ
پیاوی شەرمێون کوانێج دێنێ

ژن شەرمێون بێ ،شارێکی دێنێ
پیاوشەرمێون بێ ،کوا ئەوج دێنێ

* * *

٥٨

ژنێك چاوی لەدەربێ
مێردی خۆڵی وەسەربێ

هەرژنێك ئاوا ،چاوی لەدەربێ
مێردەکەی خۆڵ و،خاکی وەسەربێ

* * *

٥٩

ژنێك چۆماڵەجیرانی وگوتی
تاینچەم وێدمن؟
ژنی جیرانی ؟دەڵێ خۆ
بەسەری کاکت ئەوەپڕە
لەهەرزنی باراشی دەناسەرچاوم،
ئەوژنەهیچی نەگوت وگەڕاوە،
زۆری نەکێشائەوژنەچۆنەوماڵەی
ونەوژنەی تاینچەی وێ نەدابو؟

چۆماڵی دراوسێی،وەختی چێشتانێ
تاینچەم وێدەن،بۆکاکێشانێ
دێتەپێش دەڵێ، فەرموخات ڕیحان
بەمەرگی کاکت،بەخوداو بەقورحان
پڕ لەهەرزنمان،کردون باراشی
دامان نان سبەی،بیان بەن بۆئاشی
پورڕیحان هیچی،نەگوت وهاتەوە
تابۆحاجەتێ،بیەرێ بکاتەوە

چونەومالی وگوتی داخوشکێ — هەرئەوژنەی ئاوا،بەڕوی داکیشا
سەرمندم ویدمن؟ — هات بۆحاجەتێ و،زۆری نەکێشا
ئەوژنیش دەگەڵ چاوی بەئەو — پوورپیمان هاتوم،ویم دەن شێلگیرێ
ژنەی کەوت و.ومبیری هاتەوە — خەرمانەودەشقەم،سازبێ هەڵگیرێ
ئەگەرئەومبەعەمدی حاجەتی — پێی دەڵێ بەقسەو،گوفتێکی شیرین
ئەکردبوو؟ ئەویش دەڵێ خۆ — بەگیانی باوکت،خۆدێدەنەسرین
بەسەری بابت شەوێ هیچ نیە — چی دین نیەمن و،نەئەومالانەم
ئاوێی تێدابدەمەمندالەکان — ئاوێی تێدابدەم،بەومندالانەم

*   *   *

٦٧

ژنێك كاروانە — ئەوژنەی یەکەم،وەکوکاروانە
دوانیان عۆریانە — ڕوتی وعۆریانەو،ئەوژنەی دوانە
سیانیان ئاخری زەمانە — بەسەودەی خۆشت،ڕابگری ودەنا
"" "" — سێی ئاخری زەمان،یارێزنەبوانە

*   *   *

٦٩

ژنێك مێردی مردبویەژنی — مێردی مردبوچوو،گوت بەژنی جیران
جیرانی دەگوت بچوهێندێك — بەسیاقەکەوبم،خوشکێ بەبیران
بۆمێردەکەم بگری هەتانەمن — بابچم من گەرێك،هەڵپەرم ونەتۆش
دەچەم لەقێك داومتێدەکەم — بۆمێردم بگری و،وەك لاوی وپیران

*   *   *

٧١

ژنێکیان هێنابۆحەوت شوانان — چوژنێکیان هێنا،بومەرحەوشوانان
هەریەکچی چوومبوباوان — بەکچی زوچووەو،بۆمال باوانان

*   *   *

٧٢

ژنی گەرۆل بۆمالی — ژن گەرۆل بێ بۆ،مالی مال نایێ

ماڵ نابێ پیاوی سەرسواڵکر،مام وخاڵ نابێ

* * *

٧٣

ژنی مارنەکراوداوای مارەش نەکرابو،هێشتاپورەشەم

مارەی وەهەشتێکی دەکرد دەیگوت من داوا ی،مارەییم دەکەم

* * *

٧٤

ژوشکیش بەفەرخەی خۆی دەڵێ ژوشك بەفەرخەی،دەڵێ نەرمۆڵەم

گەرمۆڵەی خۆم نەرمۆڵەی خۆم وەرنەباوەشم،ئۆخەی گەرمۆڵەم

* * *

٧٥

ژیانی ژێردەستی ژیانی ژێردەستی،گوڵی بێ بۆنە

گوڵی بێ بونە من وای لێ حاڵیم،ئەی تۆپێت چۆنە

* * *

٧٦

ژین بەبێ ترسی بۆپیاو ژین بەبێ ترسی،بۆپیاوخەڵاتە

خەڵاتە سامان لەش ساغی و،هێمنی وڵاتە

* * *

٧٧

ژینی کەم و باسەربەست بژی و،ژینی کەمت بێ

وەزعی خۆش نەژیانێکی درێژ،دەردوخەمت بێ

* * *

کتێبی یەکەم تەواوبوو

خـــوا یار بی

دوهەمین کتێبی پەندی پێشینیان هەر بەو

زوانە بلاو دەکەینەوە .

ڕێزبگرین ئەلەوپەندە جوانانە
ڕێزلە پێشینیان گرتن دانانە
پەندی پێشینیان بیکە ئاڵقەی گوێت
چەسپی دڵتی کەو لە مێشکیش بڕوێت
پەندی پێشینیان پڕلە گوڵەو باغە
کێ غیرەت دێنی بێ بڵێ یاساغە

Mail: samrand_rohani@yahoo.com
۰۴۴۴۴۲۲۷۷۶۰

ISBN964-8620-38.5
قیمت : ۲۰۰۰تومان